

A SHORT
Introduction
OF
GRAMMAR.

Compiled and set forth
for the bringing up of all
those that intend to attain
to the knowledge of the
Latin Tongue.

LONDON,
Printed by R. Norton,
Printer to the Kings most
Excellent Majesty, in
*Latin, Greek and
Hebrew. 1667.*

GRAMMATICA

DIALECTICA

RHETORICA

MUSICA

ARITHMETICA

GEOMETRIA

ASTRONOMIA

A SHORT
Introduction
OF
GRAMMAR.

Compiled and set forth
for the bringing up of all
those that intend to attain
to the knowledge of the
Latin Tongue.

LONDON,
Printed by R. Norton,
Printer to the Kings most
Excellent Majesty, in
*Latin, Greek and
Hebrew. 1667.*

GRAMMATICA

DIALECTICA

RHETORICA

MUSICA

ARITHMETICA

GEOMETRIA

ASTRONOMIA

X475

1622

1667

GLAMAR

W. 10000

BALDWIN 107

TO THE READER.

Without every man to the learning of Grammar that intendeth to attain to the understanding of the tongues, (wherein is contained a great treasure of wisdome and knowledge) it would seem much vain, and little needfull, forasmuch as it is so be known, that nothing can surely be ended whole beginning is either feeble or faulty, and no building be perfect, when as the foundation and ground-work is ready to fall, and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it were better for the thing it self, and more profitable for the learner to understand, how he may best come to that which he ought most necessarily to have, and to learn the plainest way of obtaining that which must be his best and certainest guide, both of reading and speaking, than to fall in doubt of the goodness and necessity thereof: which I doubt whether he shall more lament that he lacketh, or esteeme that he hath it; and whether he shall oftener stumble at trifles and be deceived in like matters when he hath it not, or judge truly and faithfully of Divers weighty things when he hath it. The which hath seemed to many very hard to compass at one time, because that they who professed this Art of teaching Grammar, did teach Divers Grammars, and not one; and if by chance they taught one Grammar, yet they did it diversly, and so could not do it all best because there is but one bestness, not only in every thing, but also in the manner of every thing.

As for the Diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings Majesties wisdom, who for seeing the inconvenience, and favourably providing the remedy, called one kind of Grammar by sundry learned men to be diligently drawn, and so to be set out only every where to be taught for the use of learners, and for avoiding the hurt in changing of School-masters.

The variety of teaching is Divers yet, and always will be, for that every School-master liketh that he knoweth, and seeketh for the use of that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way, which he seeth, to be the readiest mean, and perfectest kind to bring a learner to have a thorough knowledge therein.

Wherefore it is not amiss if one seeing by trial an easier and swifter way than the common sort of teachers do, would say what he hath proved, and of the commodity allowed, that others not knowing the same, might by experience prove the like, and then by proof reasonable judge the like; not hereby excluding the better way when it is found, but in the mean season forbidding the worse.

The first and chiefest point is, that the Diligent Master in the teaching the Scholar hath too much, but that he in continuance and diligence of teaching, make him to rehearse so, that while he hath nothing that which is behind, he suffer him not to go forward; for this passing half

BALDWIN 101

MI

TO THE READER.

overtrozoweth and hurtech a great sort of wits, and casteth them into an amazednesse, when they know not how they shall either go forward or backward, but stick fast as one plunged that cannot tell what to do, or which way to turn him: and then the Master thinketh the scholar to be a dullard, and the Scholar thinketh the thing to be uneasie, and too hard for his wit, and the one hath an evil opinion of the other, when oftentimes it is in neither but in the kind of teaching. Wherefore the best and chiefest point thoroughly to be kept, is, that the Scholar have in mind perfectly that which he hath learned and understood it so that not onely it be not a stop for him, but also a light and help unto the residue that followeth. This shall be the Masters ease and the childes encouragement when the one shall see his labour take good effect and thereby in teaching be lesse tormented, and the other shall think the thing the easier, and so with more gladnesse be ready to go about the same.

In going forward, let him have of every declension of Nouns and conjugation of Verbs, so many severall examples, as they passe them, that it may seeme to the School-master, no word in the Latin tongue to be so hard for that part, as the Scholar shall not be able possibly to enter into the forming thereof. And surely the multitude of examples (if the easiest and commonest be taken first, and so come to the stranger and harder) must needs bring this profit withal, that the Scholar shall best understand, and soonest conceive the reason of the Rules, and best be acquainted with the fashion of the tongue. Wherein it is profitable, not onely that he can orderly decline his Noun and his Verb; but every way, forward, backward, by cases, by persons; that neither case of Noun, nor person of Verb can be required, that he cannot without stop or study tell. And until this time I count not the Scholar perfect, nor ready to goe any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and have learned every part: not by rote, but by reason, and is more cunning in the understanding of the thing, than in rehearsing of the words (which is not past a quarter of a years diligence, in very little more to a painful and diligent man, if the Scholar have a mean wit) then let him passe to the Concordes, to know the agreement of parts among themselves, with like way and diligence as is afore described.

Wherein plain and sundry examples, and continual rehearsal of things learned, and especially the daily declining of a Verb, and turning him into all fashions, shall make the great and heavy labour so easie, and so pleasant for the framing of Sentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to doe well, than pain in searching of an unused, and unacquainted thing.

Then these Concordes be well known unto them (an easie and pleasant pain, if the soze grounds be well and thoroughly beaten in) let them

TO THE READER

them not continue in learning of the rules orderly, as they lie in their Syntax; but rather learn some pretty book wherein is contained not only the eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honesty and godliness, and thereof take some little sentence as it lieth, and learn to make the same first out of English into Latin, not seeing the book, or construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the Syntax to be known, then to learn it as the occasion of the sentence giveth cause that day; which sentence once made well, and as nigh as may be with the words of the book, then to take the book and construe it, and so shall he be less troubled in the parsing it, and easiest carry his lesson in mind.

And although it was said before, that the Scholar should learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath heard them a while, he should let them alone (for that were more negligence for both parts) but I would all the time they be at School, they should never be idle, but always occupied in a continual rehearsing and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their olds, than to take forth any new.

Thus if the Master occupie them, he shall see a little lesson take a great deal of time; and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done so quickly and speedily as it might be thought to be; within a while, by this use, the Scholar shall be brought to a good kind of readiness of making to the which, if there be adioyned some use of speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome bitterness of his learning.

A great help to further this readiness of making and speaking, shall be, if the Master give him an English Book, and cause him ordinarily every day to turn some part into Latin. This exercise cannot be done without his Rules, and therefore doth establish them, and ground them surely in his mind for readiness and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any present occasion is offered for the same. And it doth help his learning more a great deal to turn out of English into Latin, than on the contrary.

Furthermore, we see many can understand Latin, that cannot speak it, and when they read the Latin word in the Book, can tell you the English thereof at any time: but when they have laid away their book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latin again, whensoever you will ask them. And therefore this exercise helpeth this sore well, and maketh those words which he understandeth, to be readier by use unto him, and so perfecteth him in the tongue humbly.

TO THE READER.

These precepts well kept will bring a man cleare past the use of this Grammar book, and make him as ready as his book, and so meet so further things, whereof it were out of season to give precepts here.

An Advertisement to the Reader.

IN this Edition, for the greater profit and ease both of Master and Scholar, in the English Rules, and in the Latin Syntax, those words wherein the force of each example lyeth, are noted with letters and figures, where need is : the governor, director, or guider, or that which is in place of it, with an ^a ; the governed, or that which is guided by it, with ^b : or if there be more governors, the first with ^a, the second with ^{aa} : and so if more governeds, the first with ^b, the second with ^{bb} : and sometimes, the order is directed by ^{a, b, c} : or by figures, and words of the same, or such like nature, coupled together with little strokes between, so much as may be. That so in saying the ensamples, the children may (where or when the Master pleaseth) render again, only those words which are the ensample : as saying, *Quis nisi^b mentis^a inops oblatum respicit aurum ?* may repeat again, *a inops b mentis*. So throughout all the Latin rules, for better understanding thereof, and for a short repetition, when the master pleaseth, the sums of all the rules are set down, either in the words before the rule, or in the margin, that so they may be chained together briefly, and make perfect sense.

The

The Latin Letters are thus Written.

The Capital letters. { A B C D E F G H I J K L M N O P
Q R S T U V X Y Z.
A B C D E F G H I J K L M N O P
Q R S T U V X Y Z.

The small letters. { a b c d e f g h i k l m n o p q r
s t u v x y z &.
a b c d e f g h i k l m n o p q r
s t u v x y z &.

*Letters are divided into Vowels
and Consonants.*

A Vowel is a letter which maketh a full and perfect sound of it self; and there are five in number: namely, *a, e, i, o, u*: whereunto is added the Greek vowel *y*.

A Consonant is a letter which must needs be sounded with a vowel, as *b* with *e*. And all the letters, except the Vowels are Consonants.

A Syllable is the pronouncing of one letter or more with one breath *as* ~~ve~~ *-ve*.

A Diphthong is the sound of two vowels in one syllable; and of them there be four in number, namely, *a, æ, au, eu*, whereunto is added *ei*: as *Aeneas, cæna, audio, euge, hei*.

Instead of *x* and *æ* we commonly do pronounce *e*.

The Greek letters are thus written.

The Capital letters. { Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ
Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω.

The small letters. { α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π
ρ σ τ υ φ χ ψ ω.

P R E

P R E C A T I O.

Domine Pater, cæli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiducia abs te petentibus, exorna ingenium meum bonitate, quæ cum cæteris naturæ viribus mihi infudisti, lumine divinæ gratiæ tuæ; ut non modo quæ ad cognoscendum te & Servatorem nostrum Dominum Jesum valeant, intelligam, sed etiam ita mente & voluntate persequar, & indes benignitate tuâ, tum doctrinâ tum pietatē proficiam, ut qui efficiis omnia in omnibus, in me resplendere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Majestatis tuæ. A M E N.

A P R A Y E R.

O Almighty Lord and merciful Father, Maker of heaven and earth, which of thy free liberality givest wisdom abundantly to all that with faith and full assurance ask it of thee; beaue me by the light of thy heavenly grace, to the towardness of my wit, the which with all powers of nature thou hast powred into me: that I may not only understand those things which may effectually bring me to the knowledge of thee and the Lord Jesu our Saviour, but also with my whole heart and will, constantly follow the same, and receive daily increase through thy bountiful goodness towards me, as well in good life as doctrine: so that thou which workest all things on all creatures, mayest make thy gracious benefits shine in me, to the endless glory and honour of thine immortal Majesty. So be it. A M E N.

An Introduction of the eight parts
of Latin speech.

In speech be these eight
parts following :

Noun,	} decli=	} } Adverb,	} unde=			
Pronoun,				} } Conjunction,	} clined.	
Verb,						} } Preposition,
Participle,						

Of a Noun.

Noun is the name of a thing that may be seen, felt, heard or understood: as the name of my hand in Latin, is manus: the name of an house, is domus: the name of goodness, is bonitas. A Noun

Of Nouns, some be Substantives, and some be Adjectives. Nouns of two sorts

A Noun Substantive is that standeth by himself, and requireth not another word to be joyned with him to shew his signification: as Homo, man; And it is declined with one article: as Hic magister a master: or else with two at the most, as Hic & hic parens, a father or mother. A Noun Substantive

A Noun Adjective is that cannot stand by itself in reason or signification, but requireth to be joyned with another word: as Bonus good, Pulcher Fair. And it is declined either with three terminations, as Bonus, bona, bonum: or else with three articles, as Hic hic & hoc Felix, happy: Hic & hic Levis, & hoc Leve, Light. A Noun Adjective

A Noun Substantive either is Proper to the thing that it becomeneth: as Edwardus is my proper name: or else is common to more: as Homo is a common name to all men. Two kinds of Nouns Substantive

Numbers

An Introduction of the Numbers of Nouns.

IN Nouns be two Numbers, the Singular and the Plural. The Singular number speaketh but of one: as *Lapis, a stone*. The Plural number speaketh of more than one: as *Lapides, stones*.

Cases of Nouns.

NOuns be declined with six cases, Singularly and Plurally: the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative, and the Ablative.

Nomi-
native
case.

The Nominative case cometh before the Verb, and answereth to this question, *Who, or What?* as *Magister docet, The Master teacheth*.

Genitive

The Genitive case is known by this token *Of*, and answereth to this question, *Whose, or Whereof?* as *Doctrina Magistri, The learning of the Master*.

Dative.

The Dative case is known by this token *To*: and answereth to this question, *To whom or To what?* as, *Dolibrum Magistro, I give a book to the Master*.

Accusa-
tive.

The Accusative case followeth the Verb, and answereth to this question, *Whom or What?* as *Amo magistrum, I love the Master*.

Vocative

The Vocative case is known by calling or speaking to: as *O magister, O Master*.

Ablative

The Ablative case is commonly joyued with Prepositions serving to the Ablative case: as *De Magistro, Of the Master*. *Coram Magistro, Before the Master*.

Also, *In, With, Through, For, From, By, and Than*, after the Comparative degree, be Signs of the Ablative case.

Articles

Eight parts of Speech.

Articles.

Articles are borrowed of the Pronoun, and be thus declined.

Singulariter	Nominat. hic, hac, hoc.	Pluraliter	Nominat. hi, he, haec.
	Genitivo huius.		G. horum, harum, he-
	Dativo huic.		Dativo his. (rum).
	Accus. hunc, hanc, hoc.		Accus. hos, has, haec.
	Vocativo caret.		Vocativo caret.
	Ablativo hoc, hac, hoc.		Ablativo his.

Genders of Nouns.

Genders of Nouns be seven: the Masculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtful, and the Epitene.

The Masculine Gender is declined with this article Hic: as Hic vir, a man.

The Feminine Gender is declined with this article Hæc: as Hæc mulier, a woman.

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: as Hoc saxum, a stone.

The Commune of two is declined with Hic and Hæc, as Hic & hæc parens, a father or mother.

The Commune of three is declined with Hic, hæc, and hoc: as Hic hæc & hoc socii, happy.

The Doubtful Gender is declined with Hic & hæc: as Hic vel hæc dies, a day.

The Epitene Gender, is declined with one article, and under that one article both kinds are signified: as, Hic passer, a sparrow: hæc aquila an eagle, both he and she.

The

An Introduction of the The declensions of Nouns.

There be five declensions of Nouns.

The first is when the Genitive and Dative case singular end in *a*. The Accusative in *am*. The Vocative like the Nominative, the Ablative in *a*. The Nominative plural in *a*. The Genitive in *arum*. The Dative in *is*. The Accusative in *as*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*.

As in example.

Hic
monas
Hic Po-
sta.
Hic &
hæver-
na.
Noce.)

Singulariter
Nominat. hac musa.
Gen. hujus musa.
Dativo huic musa.
Accus. hanc musam.
Vocativo ô musa.
Ablat. ab hac musa.

Pluraliter
Nominativo ha musa.
Ge. harum musarum.
Dativo his musis.
Accusat. has musas.
Vocativo ô musa.
Ablat. ab his musis.

Note that Filia and Nata, do make the Dative and the Ablative plural in *is* or in *abus*. Also Dea, Mula, Equus, liberta, make the Dative and the Ablative case plural in *abus* only.

The second is when the Genitive singular ends in *i*. The Dative in *o*. The Accusative in *um*. The Vocative for the most part like the Nominative. The Ablative in *o*. The Nominative plural in *i*. The Genitive in *orum*. The Dative in *is*. The Accusative in *os*. The Vocative like the Nominative: The Ablative in *is*.

As in example.

Hic vir.
Hic li-
ber.
Hic
colus.
Hic lo-
gos.
Noce.

Singulariter
Nomi. hic magister.
Gen. hujus magistri.
Dat. huic magistro.
Ac. hunc magistrum.
Vocat. ô magister.
Ab. ab hoc magistro.

Pluraliter
Nominat. hi magistri.
G. horum magistrorum.
Dativo his magistris.
Accus. hos magistros.
Vocativo ô magistri.
Ablat. ab his magistris.

There is to be noted, that when the Nominative ends in *u*, the Vocative shall end in *e*: as Nomi-

nativo

Eight parts of Speech.

nativo hic Dominus, Vocativo ô Domine; **Excepe** Deus, that maketh ô Deus, and Filius that maketh ô Fil.

When the Nominative endeth in ius, if it be a proper name of a man, the Vocative shall end in i; as, Nominativo Hic Georgius, Vocativo ô Georgi.

Also these Nouns following, make their Vocative in e or in us; as Agnus, lucus, vulgus, populus, chorus, flavius.

Note also that all Nouns of the **Gender** Notes **Neuter**, of what declension soever they be, have the Nominative, the Accusative, and the Vocative alike in both numbers, and in the plural number they end all in a, as in example.

Singulariter,	Nom. hoc regnum.	Pluraliter,	Nominat. hac regna.	Hoc damnum Hoc malum. Hoc verbum
	Gen. huius regni.		Gen. horum regnorum.	
	Dat. huic regno.		Dativo his regnis.	
	Accus. hoc regnum.		Accusat. hac regna.	
	Voc. ô regnum.		Vocativo ô regna.	
	Abl. ab hac regno.		Ablat. ab his regnis.	

Excepe Ambo and Duo, which make the **Neuter** gender in o, and be thus declined.

Pluraliter,	Nominativo Ambo, amba, ambo.	Like wise Duo:
	Genitivo Amborum, amborum, amborum.	
	Dativo Ambobus, ambabus, ambobus.	
	Accusativo Ambos, ambas, ambo.	
	Vocativo Ambo, amba, ambo.	
	Ab. Ambobus, ambabus, ambobus.	

The third is when the Genitive singular endeth in i: The Dative in i: The Accusative in e: and sometime in iu, and sometime in both: The Vocative like the Nominative: The Ablative in e or i, and sometime in both: The Nominative plural in e: The Genitive in um, and sometime in ium: The Dative in bus: The Accusative in e: The Vocative like the Nominative: The Ablative in hu.

An Introduction of the

As in Example.

hic pa-
ter.
hic pa-
nis.
hoc o-
pus.
hoc ca-
put.
hæ nu-
bes.
hic vel
hæ ba-
bo.
hæc
virtus.
hoc ani-
mal.
hoc cu-
bile.
hoc
salar.
IV.

Singulariter	Nom. hic lapis.	Pluraliter	Nomin. hi lapides.
	Genit. huius lapidis.		Gen. horum lapidum.
	Dativo huic lapidi.		Dat. his lapidibus.
	Acc. hunc lapidem.		Accus. hos lapides.
	Vocativo ô lapis.		Vocativo ô lapides.
Singulariter	Abla. ab hoc lapide.	Pluraliter	Ab. ab his lapidibus.
	No. hic & hæc parens.		No. hi & hæc parentes
	Gen. huius parentis.		G. horum & harum par- entium.
	Dativo huic parenti.		D. his parentibus. (id)
	A. hæc & hæc parētem.		A. his & har parētes
Singulariter	Vo. ô parent. (rente.	Pluraliter	Voc. ô parentes.
	Ab. ab hoc & hæc pa-		Ab. ab his parentibus.

The fourth is when the Genitive case singular endeth in us. The Dative in ul. The Accusative in um. The Vocative like the Nominative. The Ablative in u. The Nominative plural in us. The Genitive in uum. The Dative in ibus. The Accusative in us. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ibus.

As in Example.

hic gra-
du.
hæc por-
ticus.
hoc cor-
na.
V.

Singulariter	Nom. hæc manna.	Pluraliter	Nominat. hæc manna.
	Gen. huius manna.		Gen. harum manna.
	Dat. huic manni.		Dativo his manibus.
	Acc. hanc mannam.		Accusat. hæc manna.
	Voc. ô manna.		Voc. ô manna.
Singulariter	Ab. ab hac manna.	Pluraliter	Ab. ab his manibus.

The fifth is when the Genitive and Dative case singular do end in ei. The Accusative in em. The Vocative like the Nominative. The Ablative in e. The Nominative plural in ei. The Genitive in eum. The Dative in ebus. The Accusative in es. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ebus.

Eight parts of Speech.

As in example.

Singulariter	Nom. hic merides.	Pluraliter	Nom. hi merides.	Nec res. Nec fa- cies. Hic ael- ci.
	Gen. hujus meridiei.		G. horum meriderum.	
	Dat. huic meridiei.		Dat. his meridies.	
	Ac. hunc meridiem.		Accus. hos merides.	
	Voc. o merides.		Voc. o merides.	
	Ab. ab hoc meridio.		Ab. ab his meridiis.	

Note that all Nouns of the fifth declension be of the feminine gender, except merides and dies.

The declining of Adjectives.

A Noun adjective of three terminations, is thus declined, after the first, and second declension.

Singulariter	N. bonus, bona, bonū.	Pluraliter	Nom. boni, bona, bona.	Niger, a. um. Tardus, a, um. Satur, a. um.
	Gen. boni, bona, boni.		G. bonorum, bonarum,	
	Da. dono, bona, bono.		Dat. bonis. (bonorum)	
	A. bonū, bonā, bonū.		Ac. bonos, bonas, bona.	
	V. bone, bona, bonum.		Voc. boni, bona, bona.	
	Ab. bona, bonā, bono.		Ablativo bonis.	

There are besides these, certain Nouns adjectives of another manner of declining, which make the Genitive case singular in ius, and the Dative in i: which be these that follow with their compounds.

Singulariter	No. unus, una, unum.	Pluraliter	Nom. uni, une, una.	An ex- ception
	Genitivo unius.		Gen. unorum, unarum,	
	Dativo uni.		Dat. unis. (unorum)	
	A. unū, unam, unum.		Acc. unos, una, una.	
	Voc. une, una, unum.		Vocat. uni, une, una.	
	Abl. uno, una, uno.		Ablativo unis.	

Note that Unus, a, um, hath not the plural number, but when it is joyned with a word that lacketh the singular number: as Una litera, Annus meum.

In the manner be declined totus, solus, and also nullus, alius, alter, uter and neuter: saving that these last reported lack the Dative case.

An Introduction of the

A Noun & Adjective of these Articles is thus Declined after the third declension.

In gens. Soters. Capax, Vc:ns.	Singulariter.	Nom. hic & hac	Pluraliter.	Nom. hi & ha felices, & hac felicia.
		Genit. huius felici.		Gen. horum harum & horum felicium.
Levis & leves Ce- ler, cele- ria & ce- lera me- lior & melius.	Singulariter.	Dativo huic felici.		Dativo his felicibus.
		Acc. hunc & hanc fe- licem & hoc felice.		Acc. hos & has felices, & hac felicia.
	Singulariter.	Vocativo o felice.		V. o felices, & o felicia.
		A. ab hoc & hac & hoc felice vel felici.		Ablat. ab his felicibus.
	Singulariter.	Nobis & hac tristi	Pluraliter.	Nom. hi & ha tristes, & hac tristia.
		Genit. huius tristi.		Gen. horum harum & horum tristium.
	Singulariter.	Dativo huic tristi.		Dativo his tristibus.
		Acc. hunc & hanc tristem & hoc triste		Acc. hos & has tristes & hac tristia.
	Singulariter.	V. o tristi & o triste		V. o tristes & o tristia.
		A. ab hoc & hac & hoc tristi.		Ablat. ab his tristibus.

Comparison of Nouns.

Adjectives whose signification may increase or be diminished, may form comparison.

There be three degrees of Comparison: The Positive, the Comparative and the Superlative.

The Positive becometh the thing absolutely without excess: as, Durus, Hard.

The Comparative somewhat exceedeth his Positive in signification: as Durior, Harder. And it is formed of the first case of his Positive that endeth in i, by putting thereto or and us: as of Duri, hic & hac durior, & hoc durius: of Tristi, hic & hac tristior, & hoc tristius: of Dulei, hic & hac dulcior, & hoc dulcius.

The Superlative exceedeth his positive in the high-

The Superlative

Eight parts of Speech

highest degree: as Durissimus, Hardest. And it is formed of the first case of his Positive that endeth in i by putting thereto l, and simus, as of Duri, durissimus, of Tristi, tristissimus, of Dulci, dulcissimus. From these general rules are excepted these that follow: Bonus, melior, optimus. Malus, peior, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus, plurimus, multa plurima, multum plus plurimum.

And if the positive end in er, the Superlative is formed of the Nominative case by putting to rimus: as Pulcher, pulcherrimus.

Also these nouns ending in lis, make the Superlative by changing lis into limus: as Humilis, humillimus. Similis, simillimus. Facilis, facillimus. Gracilis, gracillimus. Agilis, agilissimus. Docilis, docillimus.

All other nouns ending in lis do follow the general rule aforesaid: as Utilis, utilissimus.

Also if a vowel come before us, it is compared by Magis and Maxime: as Pius, magis pius, maxime pius. Assiduus, magis assiduus, maxime assiduus.

OF THE PRONOUN.

Pronoun is a part of speech much like unto a Noun: which is used in the way of rehearsing.

There be fifteen Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras, whereof four have the Vocative case: as Tu, meus, noster, and nostras: and all others lack the Vocative case. To these may be added their compounds, Egomet, tuete, idem, and also Qui, quæ, quod.

These eight Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste,

An Introduction of the

primi- iste, hic, and is, be **Primitives**: so called, for be-
sives. cause they be not deribed of others: And they be
Demon- also called **Demonstratives**, because they shew a
stratives. thing not spoken of before.

And these sic, Hic, ille, iste, is, idem, and qui, be
relatives **Relatives**, because they rehearse a thing that was
 spoken of before.

Deriva- These seven, Meus, tuus, suus, noster, vester, no-
tives. stras, vestras, be **deribatives**: for they be deribed of
 their **Primitives**. mei, tui, sui, nostri, and vestri.

five There belong to a **Pronoun** these fife things
things **Number, Case and Gender**, as are in a **Poun**,
belong- **Declension and Person**, as here followeth.
ing to a
pronoun

The Declension of Pronouns.

There be four Declensions of Pronouns.

the first These three, Ego, tu, sui, be of the first declension,
declensi- and be thus declined.
on.

Singulariter	{	Nominativo Ego.	}	Pluraliter	{	Nominativo nos.
		Genitivo mei.				Gen. nostrum vel nostri.
		Dativo mihi.				Dativo nobis.
		Accusativo me.				Accusativo nos.
		Vocativo care.				Vocativo caret
		Ablativo à me.				Ablativo à nobis.
Singulariter	{	Nominativo Tu.	}	Pluraliter	{	Nominativo vos.
		Genitivo tui.				Gen. vestrum vel vestri.
		Dativo tibi.				Dativo vobis.
		Accusativo te.				Accusativo vos.
		Vocativo ô tu.				Vocativo ô vos.
		Ablativo à te.				Ablativo à vobis.
Singu. and Plural.	}	Nominativo caret.	}	}	}	Accusativo se.
		Genitivo sui.				Vocativo caret.
		Dativo sibi.				Ablativo à se.

the se- These six, Ille, ipse, iste, hic, is, and qui, be of the
cond de- second declension, and be thus declined.
clension.

Sing.

Eight parts of Speech.

Singulariter	Nom. iste, ista, istud.	Pluraliter	Nom. isti, ista, ista.
	Genitivo istius.		G. istorū, istarū, istarū.
	Dativo isti.		Dativo istis.
	A. istum, istā, istud.		Accus. istos, istas, ista.
	Vocativo caret.		Vocativo caret.
	Abla. isto, istā, isto.		Ablativo istis.

Ille is declined like Iste, and also Ipse, saving that the Neuter gender in the Nominative case and in the accusative case singular maketh ipsum.

Nominativo, hic, hæc, hoc. Genitivo huius, Dativo huic : as afore in the Noun.

Singulariter	Nomin. is, ea, id.	Pluraliter	Nominativi ii, ea, ea.
	Genitivo ejus.		G. eorum, earum, eorum
	Dativo ei.		Dativo eis, vel eis.
	Ac. eum, eam, id.		Accusat. eos, eas, ea.
	Vocativo caret.		Vocativo caret.
	Ablativo eo, eā, eo.		Ablativo eis, vel eis.

Singulariter	Nom. qui, quæ, quod.	Pluraliter	No. qui, quæ, quæ. (rum.)
	Genitivo cuius.		G. quorum, quarum, quo-
	Dativo cui.		Dat. quibus vel quæis.
	A. quem, quam, quod		Ac. quos, quas, quæ.
	Voc. caret. (qui)		Vocativo caret.
	Ab. quo, quā, quo vel		Ab. quibus vel quæis.

Likewise Quis and Quid be declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Quis Quisquis is thus declined.

No.	Quisquis.	Ac.	Quicquid.	Ab.	Quoquo.	the Com- pound of Quis. Note.
					Quaquā.	
					Quoquo.	

where note that Quid is always a Substantive of the Neuter gender.

These five Meus, tuus, suus, noster and vester, are of the third declension, and be declined like nouns. Adjectives of three terminations, in this table.

An Introduction of the

Singulariter,	N. <i>meus, mea, meum.</i>	Pluraliter,	Nom. <i>mei, meae, mea.</i>
	Gen. <i>mei, meae, meae.</i>		Gen. <i>meorum, mearum,</i>
	Dat. <i>meo, meae, meo.</i>		Dat. <i>meis. (meorum.</i>
	A. <i>meum, meam, meum.</i>		Accus. <i>meos, meas, mea.</i>
	Voc. <i>mi, mea, meum.</i>		Voc. <i>mei, meae, mea.</i>
	Ab. <i>meo, meae, meo.</i>		Ablat. <i>meis.</i>

The
fourth
declension.

So **I**gnoster declined, and **T**uus, **S**uus, **Y**ester, having that these three last do lack the **V**ocative case.

Nostras, **V**estras, and this **P**roun **C**uias, be of the fourth declension, and be thus declined.

Singulariter,	N. <i>hic & hac nostras</i>	Pluraliter,	N. <i>hi & ha nostrates,</i>
	& <i>hoc nostrate.</i>		& <i>hae nostratia.</i>
	Gen. <i>huius nostratis.</i>		Gen. <i>horum harum &</i>
	Dat. <i>huic nostrati.</i>		<i>horum nostratium.</i>
	A. <i>hunc & hac nostratem & hoc nostrate.</i>		Dat. <i>his nostratibus.</i>
	Vocat. <i>o nostras & o nostrate.</i>		Ac. <i>hos & has nostrates & hac nostratia.</i>
	Ab. <i>ab hoc hac & hoc nostrate vel nostrati.</i>		Voc. <i>o nostrates & o nostratia.</i>
			A. <i>ab his nostratibus.</i>

Note.

Here is to be noted, that **N**ostras, **V**estras, and this **P**roun **C**uias be called **G**entiles, because they properly betoken pertaining to **C**ountries or **N**ations, to **S**ects or **F**actions.

A Pronoun hath three Persons.

The first person speaketh of himself; as, **E**go, **N**os &c.

Persons
three.

The second person is spoken to; as, **T**u, **T**u, **V**os &c. And of this person is also every **V**ocative case.

The third person is spoken of; as, **I**lle, **E**i, **I**lli &c. And therefore all **P**rouns, **P**ronouns and **P**articiples be of the third person.

OF

Eight parts of Speech.

OF A VERB.

A Verb is a part of speech, declined with mood and tense, and betokeneth doing, as *Amo* I love, or suffering, as *Amor* I am loved, or being, as *Sum* I am. A Verb.

Of Verbs such as have persons, be called **Personal**, as, *Ego amo*, *Tu amas*, And such as have no persons, be called **Impersonals**, as *Tader*, it taketh, *Oportet* it behooveth.

Of Verbs **Personal** there be five kinds, **Active**, **Passive**, **Neuter**, **Deponent** and **Common**. Verbs
personals

A Verb **Active** endeth in *o*, and betokeneth to do, as *Amo*, I love, and by putting to *r*, it may be a **Passive**, as, *Amor*, Active.

A Verb **Passive** endeth in *or*, and betokeneth to suffer, as, *Amor* I am loved, and by putting away *r*, it may be an **Active**, as *Amo*. Passive.

A Verb **Neuter** endeth in *o* or *m*, and cannot take *r*, to make him a **Passive**, as, *Curro* I run, *Sum* I am. And it is Englished sometime **Active**: as, *Curro* I run, and sometime **Passive**: as *Egrotō* I am sick. Neuter.

A Verb **Deponent** endeth in *r*, like a **Passive**, and yet in signification is but either **Active**: as, *Loquor verbum* I speak a word, or **Neuter**, as *Glorior* I boast. Depo-
nent.

A Verb **Common** endeth in *r*, and yet in signification is both **Active** and **Passive**: as, *Oculor* I kiss thee: *Oculor* I am kissed of thee. Com-
mune.

An Introduction of the MOODS.

moods
fix.

There be fix Moods: the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.

Indica-
tive.

The Indicative Mood sheweth a reason true or false, as *Ego amo, I love*: or else asketh a question; as *Amas tu, Dost thou love?*

Impera-
tive.

The Imperative bidreth or commandeth: as, *Ama, Love thou.*

Optative

The Optative wisheth or desireth, with these signs *Would God, I pray God, or God grant*: as *Utinam amem, I pray God I love*: and hath commonly an adverb of wishing joyned with him.

Potential

The Potential mood is known by these signs, *May, can, might, would, should, could or ought*, as *Amem, I may or can love*: without an Adverb joyned with him.

Subjun-
ctive.

The Subjunctive mood hath evermore some Conjunction joyned with him: as, *Cum amarem, When I loved*. And it is called the Subjunctive mood, because it dependeth upon another Verb in the same sentence, either going before or coming after: as, *Cum amarem, eram miser, when I loved, I was a wretch.*

Infini-
tive.

The Infinitive signifieth to do, to suffer, or to be: and hath neither number, nor person, nor nominative case before him: and is known commonly by this sign *To*: as *Amare, To love*. Also when two verbs come together without any Nominative case between them, then the latter shall be the Infinitive mood: as, *Cupio discere, I desire to learn.*

GERUNDS.

Eight parts of Speech.

GERUNDS.

There be mozeover belonging to the Infinitive mood of verbs, certain voices called **Gerunds**, ending in di, do, and dum : which have both the active and passive signification : as *Amandi*, of loving or of being loved. *Amendo*, In loving or in being loved. *Amandum*, To love or to be loved.

Gerunds
three. Di
do, dum.

SUPINES.

There be also pertaining unto Verbs, two **Supines** : the one ending in um, which is called the first Supine, because it hath the signification of the Verb active : as *Eo amatum*, I go to love. And the other in u, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification passive : as *Difficilis amatu*, Hard to be loved.

Supines
two in
um & u.

TENSES.

There be five tenses or Times : the Present tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect, and the Future tense.

The Present tense speaketh of the time that now is : as, *Amo*, I love.

present
tense.

The Preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past : as, *Amabam*, I loved or did love.

preter-
imper-
fect.

The Preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this sign *Have* : as, *Amavi*, I have loved.

preter-
perfect.

The Preterpluperfect tense speaketh of the time more than perfectly past, with this sign *Had* : as, *Amaveram*, I had loved.

preter-
pluper-
fect.

The Future tense speaketh of the time to come, with this sign *shall* or *will* : as, *Amabo*, I shall or will love.

future.

PER.

An Introduction of the

PERSONS.

Persons
three.

There be also in verbs three persons in both numbers: as singulariter, Ego amo, *I love.* Tu amas, *Thou lovest.* Ille amat, *He loveth.* Pluraliter, Nos amamus, *We love.* Vos amatis, *Ye love.* Illi amant, *They love.*

CONJUGATIONS.

Conju-
gations
four.

Verbs have four Conjugations, which be known after this manner.

The first Conjugation hath a long before re and ris: as Amare, amaris.

The second Conjugation hath e long before re and ris: as Docere, doceris.

The third Conjugation hath e short before re and ris: as Legere, legeris.

The fourth Conjugation hath i long before re and ris: as Audire, audiris.

Verbs in O, of the four Conjugations, be declined after these examples.

AMo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatus, amans, amaturus.

To love.

Doces, docere: docendi, docendum: doctum, doctus, docens, docturus.

To teach.

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectus, legens, lecturus.

To read.

Audio, audis, audivi, audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditus, audiens, auditurus.

To hear.

PER

Indica-

Eight parts of Speech.

Indicative Mood, Present

tense singular.

I love, Thou lovest, He loveth, We love, Ye love, They love,
or, or, or, or, or, or,
do love. dost love. doth love. do love. do love. do love.

Amo, amas, amat.	} Pluraliter	Amamus, amatis, amant.
Doces, doces, docet.		Docemus, docetis, docent.
Lego, legis, legit.		Legimus, legitis, legunt.
Audio, audis, audit.		Audimus, auditis, audiunt.

Preterim-	} Perfect	} I loved or did love.
perfect		
tense sin-		
gular.		
	Amabam,	} has, bat. Plur. bamus, baris, bant.
	Docebam,	
	Legebam,	
	Audiebam,	

Preterper-	} I have loved.	
fect tense		
singular.		
	Amavi,	} isti, it. Plur. imus, istis, erunt vel ere.
	Docui,	
	Legi,	
	Audiui,	

Preter-	} I had loved.	
pluperfect		
tense sin-		
gular.		
	Amaveram,	} eas, rat. Plur. ramus, ratio, rante.
	Docueram,	
	Legeram,	
	Audiveram,	

Future	} I shall or will love.	
tense sin-		
gular.		
	Amabo,	} his, bit. Plur. bimus, hitis, bunt.
	Doceto,	
	Legam,	
	Audiam,	
		es, et. Plur. eris, eris, erit.

Impera-

An Introduction of the

Imperative Mood.

Love Love he, or Love we, or Love Love they, or
thou. let him love. let us love. ye. let them love.

Present tense sin- gular.	{	Ama, amer,	} pl. amemus.	amate, ament,
		amato:amato.		amatore: amanto.
	{	Doce, doceat,	} pl. doceaus.	docete, doceant,
		doceto:doceto.		docetote:docento
	{	Lege, legat,	} pl. legamus.	legite, legant.
		legito:legito.		legitote: legunto.
{	Audi, audiat,	} pl. audiamus	audite, audiant,	
	audiro:audito.		auditore:audiunto	

Optative Mood.

God grant I love.

Present tense sing. utinam	{ Amem, ames, amet. pl. utin, amemus, ametis, ent. Doceam, Legam, } as, at. pl. utin, amus, atis, ant. Audiam,	
preterim- perfect tense sing utinam	{ Amarem, Docerem, Legerem, Audirem,	Would God loved, or did love. res, ret. pl. utinam remus, retis, rent.
preterper- fect tense singular utinam	{ Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim,	I pray God I have loved. ris, rit. pl. utin. rimus, ritis, rint.
preterplu- perfect tense sing utinam	{ Amavisse, Docuisse, Legisse, Audivisse,	Would God I had been. ses, set. pl. utin. semus, setis, sent.
Future tense singu- lar utinam	{ Amavero, Docuero, Legero, Audivero,	God grant I shall or will love here (after ris, rit, pl. utin. rimus, ritis, rint.

POTER.

Eight parts of Speech.

Potential Mood.

I may or can love.

Present
tense sing. { Amem, ames, amet. Plur. amemus, ametis, ament.
Doceam,
Legam, } as, at. Plur. amus, atis, ant.
Audiam,

Preterim-
perfect.
tense sing. { Amarem, } I might, would, should, ought or could
Docerem, (love.
Legerem, } res, ret. Plur. remus, retis, rent.
Audirem,

Preterper-
fect tense
sing. { Amaverim, } I might, would, should, or ought to
Docuerim, (have loved.
Legerim, } ris, rit. Plur. rimus, ritis, rint.
Audiverim,

Preterpla-
perfect
tense sing. { Amavissem, } I might, would, should, or ought to
Docuisssem, (have loved.
Legissem, } ses, set. Plur. semus, setis, sent.
Audivissem,

Future
tense sing. { Amavero, } I may or can love hereafter.
Docuero,
Legero, } rit, rit. Plur. rimus, ritis, rint.
Audivero,

Subjunctive Mood.

When I love.

Present
tense sing. { Amem, ames, amet. Plur. cum amemus, ametis, ent.
Docem,
Cum { Legam, } as, at. Pluraliter cum amus, atis, ant.
Audiam,

Preter

An Introduction of the

Preterimperfect tense singular { Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, } *When I loved or did love.*
Cum { res, ret. *Pl. cum remus, retis, rent.*

Preterperfect tense singular { Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim, } *When I have loved.*
Cum { ris, rit. *P. cum rimus, ritis, rint.*

Preterpluperf. tense singular { Amavisset, Docuisset, Legisset, Audivisset, } *When I had loved.*
Cum { ses, set. *P. cum semus, setis, sent.*

Future tense sing. { Amavero, Docuero, Legero, Audivero, } *When I shall or will love.*
Cum { ris, rit. *P. cum rimus, ritis, rint.*

Infinitive Mood.

Present, and Preterimperfect tense { Amare, Docere, Legere, Audire, } *To* { Love, Teach, Read, Hear.

Preterperfect and preterpluperf. tense. { Amavisse, Docuisse, Legisse, Audivisse, } *To have or had* { Loved, Taught, Read, Heard.

Future tense, { Amaturum, Dociturum, Legiturum, Auditorum, } *To* { love, teach, read, hear

Gerunds. { Amandi, of loving, Docendi, of teaching, Legendi, of reading, Audiendi, of hearing, } *do, in* { loving, teaching, reading, hearing, } *am, to love, am, to teach, am, to read, am, to hear.*

Supines

Supine s.

A pa of th tens

The ple frs ten

P fi P f P r I f

Eight parts of Speech.

<i>Supines.</i>	Amatum, Doctum, Lectum, Auditum,	To	love. teach. read. hear.	Amatu, Doctu, Lectu, Auditu,	To be	loved. taught. read. heard.
-----------------	---	----	-----------------------------------	---------------------------------------	-------	--------------------------------------

A participle of the present tense.

Amans, loving.
Docens, teaching.
Legens, reading.
Audicens, hearing.

The participle of the first future tense.

Amaturus, to love or about to love.
Docturus, to teach or about to teach.
Lecturus, to read or about to read.
Auditurus, to hear or about to hear.

Before we decline any verbs in or, so, supplying of many tenses lacking in all such verbs, we must learn to decline this Verb *Sum*, in this wise following.

Sum, es, fin, esse, futurus. To be.

Indicative Mood,

Present tense singular. *Sum, I am : es, est. Plural. Sumus, estis, sunt.*

Preterimperfect tense singular. *Eram, I was : eras, erat. Plural. eramus, eratis, erant.*

Preterperfect tense singular. *Fui, I have been : fuisti, fuit. Plural. fuimus, fuistis, fuerunt vel fuere.*

Preterpluperfect tense singular. *Fueram, I had been : fueras, fuerat. Plural. fueras, fueratis, fuerant.*

Future tense singular. *Ero, I shall or will be : eris, erit. Plural. erimus, eritis, erunt.*

Imperative

An Introduction of the

Imperative Mood.

Pres. tense sing.	{ Sis, Es. Esto, }	Section	{ Sit, Esto. }	PL. Simus.	{ Siris, Este, Estote. }	{ Sint, Sunto;
-------------------------	--------------------------	---------	-------------------	------------	--------------------------------	-------------------

Optative Mood.

Present tense sing. utinam,	{ Sim, I pray God I be: sis, sit. utinam simus, sitis, sint.
preterimperf. tense sing. uti	{ Ellem, Would God I was: esses, esset. pl. utinam essemus, essetis, essent.
preterperfect tense sing. uti	{ Fuerim, I pray God I have been: fueris, fuerit. pl. utin, fuerimus, fueritis, fuerint.
preterpluperf. tense sing. uti.	{ Fuisset, Would God I had been: fuisses, fuisset. pl. uti. fuissetis, fuissent.
Future tense singular utin.	{ Fuero, God grant I be hereafter: fueris, fuerit. pl. utin. fuerimus, fueritis, fuerint.

Potential Mood.

Present tense singular.	{ Sim, I may or can be: sis, sit. Pl. simus, sitis, sint.
preterimperf. tense sing.	{ Elsem, I might or could be: esses, esset. pl. essemus, essetis, essent.
preterperfect tense singular	{ Fuerim, I might, could, should, or ought to have been: fueris, fuerit. pl. fuerimus, fu- eritis, fuerint.
preterpluperf. tense singu.	{ Fuisset, I might, could, should, or ought to have been: fuisses, fuisset. pl. fuissetis, fuissent.
Future tense singular.	{ Fuero, I may or can be hereafter: fueris, fuerit. pl. fuerimus, fueritis, fuerint.

Subjunctive

Eight parts of Speech.

Subjunctive Mood.

Present tense. { *Singular.* *When I am:* sis, sit, *Plur.* cūm simus, sitis, sint.

Preterimperf. tense. { *Singular.* *When I was:* esses, esset, *Plur.* cūm essemus, essetis, essent.

Preterperfect tense. { *Singular.* *When I have been:* fueris, fuerit, *Plural.* cūm fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperf. tense. { *Singular.* *When I had been:* fuisses, fuisset, *Plural.* cūm fuissemus, fuissetis, fuissent.

Future tense. { *Singular.* *When I shall or will be:* fueris, fuerit, *Pl.* cūm fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitive Mood.

Present and preterimperfect tense. { *Esse, to be* { *Preterperfect, and preterpluperfect tense.* { *Fuisse, to have been.*

Future tense. { *Fore vel futurum esse, To be hereafter.*

Verbs in or of the four Conjugations be declined after these examples.

A. Mor, amāris vel amāre, amatus sum vel fui, amāri, amatus, amandus. *To be loved.*

Doceor, docēris vel docēre, doctus sum vel fui, doceri, doctus, docendus. *To be taught.*

Legor, legeris vel legere, lectus sum vel fui, legi, lectus, legendus. *To be read.*

Audior, audiris vel audire, auditus sum vel fui, audiri, auditus, audendus. *To be heard.*

Indices

An Introduction of the

Indicative Mood.

I am loved.

Present tense sin.	{	Amor, amâris vel amare, amatur.	}	Pluraliter	{	mur.
		Doceor, doceris vel docere, docetur.				mini.
		Legor, legeris vel legere, legitur.				neur.
		Audior, audîris vel audire, auditor.				untur.
Preterim- perfect tense sin- gular.	{	Amabar,	}	<i>I was loved.</i>	{	
		Docebar,				
		Legebar,				baris vel bare, batur. Plur. bamur,
		Audiebar				bamini, bantur.
Preterper- fect tense singular.	{	Amatus,	}	<i>I have been loved.</i>	{	tus es vel fuisti, tus est vel fuit. Pl. ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis ti sunt fuerunt vel fuere
		Doctus,				
		Lectus,				sum vel fui.
		Auditus				
Preter- pluperf. tense singular	{	Amatus,	}	<i>I had been loved</i>	{	tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. Pl. ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fue- ratis, ti erant vel fuerant.
		Doctus,				
		Lectus,				eram vel fueram.
		Auditus				
Future tense sing.	{	Amabor,	}	<i>I shall or will be loved.</i>	{	
		Docebor,				beris vel bere, itur. Pl. bimur, imini, untur.
		Legar,				
		Audiar,				eris vel ere, etur. P. emur, emini, entur

Imperative Mood.

Present tense singular.	{	Amare, ametur,	}	Be thou	Let him	Let us be	Be ye	Let them
		amator, amator.		loved.	be loved.	loved.	loved.	be loved.
		Docere, doceatur,						
		docetor, docetor.						
		Legere, legatur,						
		legitor, legitor.						
	{	Audire, audiatur,	}					
		auditor, auditor.						
	{	Amare, ametur,	}	Pl. amc-	{	Amamini, amentur,	{	
		amator, amator.		mur.		amaminor, amantor.		
		Docere, doceatur,		P. doce-		Docemini, doceantur,		
		docetor, docetor.		amur.		doceminor, docentor.		
		Legere, legatur,		Pl. lega-		Legimini, legantur,		
		legitor, legitor.		mus.		legiminor, leguntor.		
	{	Audire, audiatur,	}	P. audi-	{	Audimini, audiantur,	{	
		auditor, auditor.		amur.		audiminor, audiuntor.		

Optative

Eight parts of Speech,

Optative Mood.

God grant I be loved.

Present
tense sin-
gular, { Amer, êris vel êre, êtur. *P. uti.* êmur, êmini, entur.
Utinam { Doceat, }
 { Legar, } aris vel are, atur. *Plu. uti.* amur, amini,
 { Audiar, } (cantur.

Preterim-
perfect ten-
singular, { Amarer, } *Would God I were loved.*
 { Docerer, }
 { Legerer, } reris vel rere, retur. *Pl. uti.* remur,
 { Audirer, } (remini, rentur.

I pray God I have been loved.

Preterper-
fect tense
singular. { Amatus, } sis vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit
 { Doctus, } vel fuerit. *Pl. uti.* ti simus vel fac-
 { Lectus, } rimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel
 { Auditus, } fuerint.

Would God I had been loved.

Preterplu-
perfect tense,
singular. { Amatus, } essem vel fuisset, rus esses vel fuisset,
 { Doctus, } rus esset vel fuisset. *Pl. uti.* ti esse-
 { Lectus, } mus vel fuisset, ti essetis vel fu-
 { Auditis, } issetis, ti essent vel fuissent.

God grant I be loved hereafter.

Future
tense sin-
gular, { Amatus, } ero vel fuerô, tus eris vel fueris, tus
 { Doctus, } erit vel fuerit. *Pl. utin.* ti erimus
 { Lectus, } vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti
 { Auditus, } erunt vel fuerint.

Potential Mood.

I may or can be loved.

Present
tense sin-
gular, { Amer, êris vel êre, êtur. *Plur.* êmur, êmini, entur.
 { Docear, }
 { Legar, } aris vel are, atur. *P. amur, amini, atur.*
 { Audiar, }

An Introduction of the

Preter-imperfect tense singular. { Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, } *I would, should, or ought to be loved.*
(rentur.)

Preter-perfect tense singular. { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } *I would, should, or ought to have been loved.*
(sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit, Pl. ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.)

Preter-pluperfect tense singular. { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } *I would, should, or ought to had been loved.*
(essem vel fuisset, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset, Plur. ti essemus vel fuissetis, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.)

Future tense singular. { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } *I may or can be loved hereafter.*
(ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit, Plur. ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.)

Subjunctive Mood.

When I am loved.

Present tense singular. Cum { Amer, Docear, Legar, Audiar, } *When I am loved.*
(eris vel ere, etur, Pl. cum emur, emini, entur, aris vel are, atur, Pl. cum amur, amini, antur.)

Preterim-perfect tense singular. Cum { Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, } *When I was loved,*
(reris vel rere, retur, Pl. cum remur, remini, rentur.)

Preterper-perfect tense singular. Cum { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } *When I have been loved.*
(sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit, Pl. cum ti simus vel fuerimus, sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.)

Preterplu-

Eight parts of Speech.

When I had been loved.

Preterplu- perfect tense sing. Cum	{	Amatus	{	essem vel fuisset,	{	tus esses vel fuisses,
		Doctus		tus esset vel fuisset. <i>Pl. cum ti essemus</i>		
		Lectus		vel fuissetus, ti essetis vel fuissetis, ti		
		Auditus		essent vel fuissent.		

Future tense sin- gular, Cum	{	Amatus	{	<i>When I shall or will be loved.</i>	
		Doctus		ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit	
		Lectus		vel fuerit. <i>P. cum ti erimus vel fuerimus,</i>	
		Auditus		ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint	

Infinitive Mood.

Present and preter- imperfect tense.	{	Amari,	{	to be	{	Loved.
		Doceri,				taught.
		Legi,				read.
		Audiri,				heard.

Preterperf. tense, and preterplu- perf. tense.	{	Amatum	{	<i>To have or had been loved.</i>	
		Doctum			
		Lectum		esse vel fuisse.	
		Auditum			

Fut. ten.	{	Amatum iri, vel amandum esse,	{	to	{	Loved	{	here- after.
		Doctum iri, vel docendum esse,				taught		
		Lectum iri, vel legendum esse,				read		
		Auditum iri, vel audiendum esse,				heard		

A participle of the pre- terperfect tense.	{	Amatus,	{	Loved.
		Doctus,		taught.
		Lectus,		read.
		Auditus,		heard.

A participle of the Fu- ture in Div.	{	Amandus,	{	to be	{	Loved.
		Docendus,				taught.
		Legendus,				read.
		Audiendus,				heard.

An Introduction of the
Of certain Verbs going out of Rule,
*which are declined and formed,
in manner following.*

Possū, potes, potui, posse, potens. **To** may or can
Volo, vis, volui, velle: volendi, volendo, volendum:
supinis caret: volens: **To** will, or to be willing.

Nolo, nonvis, nolui, nolle: nolendi, nolendo,
nolendum: supinis caret, nolens: **To** will, or to be
unwilling.

Malo, mavis, malui, malle: malendi, malendo,
malendum: supinis caret, malens: **To** have rather
or to be more willing.

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse: edendi, eden-
do, edendum: esum esu, vel estum estu, edens, esu-
rus, vel esturus: **To** eat.

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri: factus, faciendus:
To be made or to be done.

Fero, fers, tuli, ferre: ferendi, ferendo, ferendum:
latum, latu: ferens, laturus: **To** bear or suffer.

Feror, ferris vel ferre: latus sum vel fui, ferri: la-
tus, ferendus: **To** be born or suffered.

Indicative Mood.

Present tense Singular.

Possū, potes, potest.
Volo, vis, vult.
Nolo, nonvis, nonvult.
Malo, mavis, mavult (est)
Edo, edis vel es, edit vel
Fio, fis, fit.
Fero, fers, fert.
Feror, ferris vel ferre,
fertur.

Pluraliter.

Possūmus, potestis, possunt
Volumus, vultis, volunt.
Nolumus, nonvultis, nolunt
Malumus, mavultis, malunt
Edim⁹, editis vel estis, edūt
Fimus, fitis, fiunt.
Fecimus, fertis, ferunt.
Ferimur, ferimini, ferun-
tur.

P. et ferim-

Eight parts of Speech.

Preter-imperfect tense singular. { Poteram, Volebam, Nolebam, Malebam, Edebam, Fiebam, Ferebam, Ferebar, baris vel bare, batur. *Plur.* bamur, bamini, } as, at. *Pluraliter* amus, atis, ant. (bantur.

Preterperfect tense singular. { Potui, Volui, Nolui, } { Malui, Edi, Tuli, } isti, it. *Plur.* imus, istis, erunt vel ere. { Factus, Latus } sum vel fui, tus es vel fuisti, tus est vel fuit. *Plur.* ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel fuere.

Preter-pluperfect tense singular. { Potueram, Volueram, Nolueram, } { Malueram, Ederam, Tuleram, } ras, rat. *Plur.* ramus, ratis, rant. { Factus, Latus } eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *Plur.* ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Futura tense singular. { Potuero, Volam, Nolam, Malam, } { Edam, Fiam, Feram, } eris, erit. *Plural* poterimus, ericis, erunt. es, et. *Plur.* emus, etis, ent. { Ferar, fereris vel ferere, feretur. *Plural* feremur, feremini, ferentur.

Possum, Volo, Malo, habz no Imperative Mon.

An Introduction of the Imperative Mood.

		Noli, Nolito. <i>Pluraliter</i> . Nolite, nolitote.			
Present tense sin- gular.	Es, esto	Edat,	P. Edamus,	edite, este	Edant
	alc,	esto,		estote	edun-
	edito	edito,	P. Fiamus,	editote.	sto.
	Fito tu,	Fiat,		Fite,	Fiant,
		fito.		fitote.	fiunto.
	Fer,	Ferat,	Pl. Fe-ramus.	Ferte,	Ferant,
	ferto.	ferto.		fertote.	ferunto.
	Ferre,	Feratur	Pl. Fe-ramur.	Ferimini;	Ferantur,
	fertor.	fertor.		feriminor.	feruntor.

Optative Mood.

Present tense sin- gular, Utinam	Possim,	Nolim,	is, it. Plur. utinam imus, itis
	Velim,		
	Edam,	Fiam,	as, at. Plur. utinam amus, atis, ant.
	Feram,		
Preterim- perfect tense sing. Utinam	Possim,	Ederem	es, et. Pluraliter, utinam emur, etis, ent. (rentur.
	Vellem,	vel essem,	
	Nollem,	Fierem,	
	Mallem,	Ferrem,	
Ferrer, reris vel rere, retur. Pl. ut. remur, remini,			
Preterper- fect tense singular, Utinam	Potuerim,	Maluerim,	ris, rit. Pluraliter, utinam rimus, ritis, rint.
	Voluerim,	Ederim,	
	Noluerim,	Tulerim,	
	Factus	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit	
Latus	vel fuerit. P. ut. ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.		
Preter- pluperfect tense sing. Utinam	Potuissem,	Maluissem,	ses, ser, Plur. utinam semus, seris, sent.
	Voluissem,	Edissem,	
	Noluissem,	Tulissem,	
	Factus	essem vel fuisset, tus esses vel fuisses,	
Latus	tus esset vel fuisset, Plur. ut ti essemus vel fuissetis, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.	Fuisse	

Eight parts of Speech.

Future tense sin- gular. Ultimam	Potuiro,	{	Maluero,	{	ris, rit. <i>Plur. utinam</i>
	Voluero,	{	Edero,	{	rimus, ritis, rint.
	Noluero,	{	Tulero,	{	
	Factus,	{	ero, vel fuero,	{	tus eris vel fueris, tus erit
	Latus,	{	vel fuerit. <i>P. ut. ti</i>	{	erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, tierit vel fuerint.

The Potential and the Subjunctive Mood be formed like the Optative in voice, and do differ only in signification and sign of the Mood.

Infinitive Mood.

Present tense and Preterim- perf. tense	{	Posse.	{	Pre- terperf. & tense.	{	Potuisse.
		Velle.				Voluisse.
		Nol'e.				Noluisse.
		Malle.				Maluisse.
		Edere vel esse.				Edisse.
Future tense.	{	Ferre.	{		{	Tulisse.
		Fieri.				Factum esse vel fuisse.
		Ferri.				Latum esse vel fuisse.
	{	Esurum esse.	{		{	Factum iri, vel faciendum esse.
		Laturum esse.				Latum iri, vel ferendum esse.

EO and QUEO make IBAM and QUIBAM in the Preterimperfect tense of the Indicative Mood, and IBO and QUIBO in the future tense: and in all other moods and tenses are varied like verbs in o of the fourth Conjugation, saving that they make their Gerunds. EUNDI, eundo, eundum. QUEUNDI, queundo, queundum.

Of the Preterperfect tense of the Indicative mood, be formed the Preterpluperfect tense of the same mood; the Preterperfect tense, the Preterpluperfect tense, and the future tense, of the Optative mood, the Potential mood, and the Subjunctive mood, the Preterperfect tense, and the Preterpluperfect tense of the Infinitive mood: as of
Amavi,

An Introduction of the

Amavi, are formed, Amaveram, amaverim, amavero, by changing i into e (ho) t : and Amavisse, amavisse, keeping i still.

Impersonals.

Impersonals be declined throughout all **Moods** & tenses in the voice of the third person singular only, as Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, studebatur, studium est vel fuit, studium erat vel fuerat, studebitur, &c.

And they have commonly before their English this signification: as, It delighteth, Delectat. It becometh not, Non decet.

OF THE PARTICIPLE.

A Participle is a part of speech, derived of a Verb, and taketh part of a Noun, as Gender, case and declension: and part of a Verb, and sense and signification, and part of both, as number and figure.

four
kinds
of parti-
ciples.
Present
tense.

There be four kinds of Participles: one of the Present tense, another of the Preter tense; one of the Future in rus, and another of the Future in dus.

A Participle of the Present tense, hath his English ending in ing: as Loving, and his Latin in ans or ens: as, Amans, docens. And it is formed of the Preterimperfect tense of the Indicative Mood, by changing the last syllable in a tons: as, Amabam, amans. Audiebam, audiens. Auxiliabar, auxilians. Poteram, potens.

The first
future
in rus.

A participle of the Future in rus betokeneth to do like the Infinitive mood of the Active voice: as, Amaturus, To love or about to love. And it is formed of the latter Supine by putting to rus: as, Doctus, docturus.

Preter
tense.

A Participle of the Preter tense hath his Eng-
lish

Eight parts of Speech.

Ending in *d, t, o, n*; as *Loved, taught, slain*; and his *Latin* in *tus, sus, xus*; as, *Amatus, visus, nexus*: and one in *uus*, as *Mortuus*. And it is formed of the latter *Supine*, by putting to *s*: as *Lectus, lectus*; except *Mortuus*.

A Participle of the future in *dus* betokeneth the second Future tense in *dus*.
to suffer like the infinitive Mood of the Passive voice: as, *Amandus to be loved*. And it is formed of the Genitive case of the Participle of the Present tense by changing *ris* into *dus*: as *Amantis amandus, Legentis legendus*. And it is also found to have the signification of the Participle of the Present tense: as *Legendis veteribus proficis, in reading old Authors thou dost profit*.

Of a verb Active, and of a verb Neuter which hath the *Supines*, come two participles: one of the Present tense, and another of the future in *rus*: as of *Amo* cometh *Amans, amaturus*: of *Curro*, *currens, cursurus*.

Of a verb Passive whose active hath the *Supines* come two Participles: one of the Preter tense, and another of the future tense in *dus*: as of *Amor* cometh *Amatus, amandus*.

Of a verb Deponent come three Participles: one of the Present tense, one of the Preter tense, and another of the future in *rus*: as of *Auxilio* cometh *auxilians, auxiliatus, auxiliaturus*.

And if the verb Deponent do govern an Accusative case after him, it may form also a Participle in *dus*, as of *Loquor*, *loquendus*.

Of a verb Commune come four Participles: as of *Largior* cometh *largiens, largiturus, largitus, largiendus*.

Participles of the present tense be declined like Nouns Adjectives of three Articles: as, *Nominativo hic, hæc & hoc amans, Genitivo hujus amantis, Dativo huic amanti, &c.*

Participles of the future tense be declined like Adjectives.

An Introduction of the

Participles of other tenses be declined like
Nouns Subjectives of three diuers endings: as,
Amaturus, amatura, amaturum: Amarus, amata, a-
matum: Amandus amanda, amandum.

OF AN ADVERB.

A

An adverb is a part of speech joy-
ned to the Verbs, to declare their
signification.

Adverbs some be of time as
Hodiè, cras, heri, perendiè, olim,
aliquando, nuper, quando.

Some be of
Place: as, Ubi, ibi, hîc, istîc, illic, intrûs, foris.
Number: as, Semel, bis, ter, quater, iterum,
Order: as, Inde, deinde, denique, postremò.
Asking or doubting: as, Cur, quare, unde,
quorsum, num, nunquid.
Calling: as, Heûs, ô, ehodum.

Some be of
Affirming: as, Certè, nã, profectò, sanè, scili-
cet, licet, estò.
Denying: as, Non, hand, minimè, neutiquam,
nequaquam.
Swearing: as, Pol, ædepol, hercle, medius fidius
Exhorting: as, Eia, agè, agitè, agedum.

Some be of
Flattering: as, Sodes, amabò.
Forbidding: as, Nè.
Wishing: as, Utinam, si, ô si, ô.
Gathering together: as, Simul, unà, pariter,
non modò, non solum.
Parting: as, Scorsim, sigillatim, viciatim.

Some

Eight parts of Speech.

- Some be of** **Choosing** : as, Potius, Imò.
A thing not finished : as, Penè, serè, propè, vix modò, non.
Shewing : as, En, ecce.
Doubting : as, Forlan, forsitan, fortassis, fortasse.
Chance : as, Fortè, fortuitò.
Likeness : as, Sic, sicut, quasi, ceu, tanquam, elut.
Some be of **Quality** : as, Benè, malè, doctè, fortitèr.
Quantity : as, Multum, parum, minimum, paululum, plurimum.
Comparison : as, Tàm, quàm, magis, minus, maximè.

Certain Adverbs be compared : as, Doctè, doctius, doctissimè. Fortitèr, fortius, fortissimè. Propè, propius, proximè.

Also the voices of Prepositions, if they be set alone, not having any casual word to serbe unto joyned with them, be not Prepositions, but are changed into Adverbs : as, Qui antè non caver, post dolebit, He that bewareth not afore shall be sorry afterwaad, Coràm laudare, & clàm vituperare, inhonestum est, In pzeience to commend one, and behind the back to dispraise, is an dishonest point.

OF A CONJUNCTION.

A **Conjunction** is a part of speech, that joyneth words and sentences together.

Of Conjunctions some be Copulatives : as, Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Disjunctives : as, Aut, ve, vel, seu, sive.

Discretives : as, Sed, quidem, autem, vero, at, ast.

Some be **Causals** : as, Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quod, quum, quoniam, and quando set for quoniam.

Some

An Introduction of the

Some be	{	Conditionals : as Si, fin, modò, dum, dummodò.
Some be	{	Exceptives : as, Ni, nisi, quin, alioquin, praterquam.
Some be	{	Interrogatives : as, Ne, an, utrum, necne, anne, nonne.
Some be	{	Illatives : as, Ergo, ideo, igitur, quare, itaque, proin.
Some be	{	Adversatives : as, Etsi, quanquam, quamvis, licet, esto.
Some be	{	Redditives to the same : as, Tamen, at-tamen.
	{	Electives : as, Quàm, ac, atque.
	{	Diminutives : as, Saltem, vel.

OF A PREPOSITION.

A Preposition is a part of speech most commonly set before other parts, either in Apposition : as Ad partem ; or else in Composition : as, Indoctus.

These Prepositions following serve to
the Accusative case.

Ad, To	{	Ante, Before.	
Apud, At.	{	Adversus,	} Against.
	{	Adversum.	
Cis,	{	On this	} Extra, Without.
Citra.	{	Ude.	
Cicum,	{	Inter, Between.	} Infra, Beneath.
Circa.	{	About.	
Contra, Against.	{	juxta, Beside, or nigh to.	} Ob, For.
Erga, Towards.	{		

Pone,

Eight parts of Speech.

Ponè, Behind.	}	Ultra, Beyond.
Per, By or through.		Præter, Before.
Propè, High.	}	Supra, Above.
Propter, For.		Circiter, About.
Secundum, } After.	}	Usque, Until.
Post, }		Secus, By.
Trans, On the fur-	}	Versus, Towards.
ther side.		Penes, In the power.

Where note, that Versus is set after his casual word: as Londinum versus, towards London.
And likewise may Penes be set also.

*These Prepositions following serve to the
Ablative case.*

A, ab, abs, from or fro.	}	Pro, For.
Cum, With.		Præ, Before or in com-
Coram, Before, or in	}	partison.
presence.		Palam, Openly.
Clam, Privily.	}	Sine, }
De, }		Abique, }
E, } Of or fro.	}	Without.
Ex, }		Tenus, Until, or up to.

Where note that if the casual word joyned with Tenus, be the plural number, it shall be put in the Genitive case, and be set before Tenus: as Aurium tenus, Up to the ears. Genuum tenus, Up to the knees.

Note also that the voices of Prepositions being set alone without their casual words, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as is aforesaid in the Adverb.

These

An Introduction of the

These Prepositions following serve to both cases.

In with this sign To, to the Accusative case : as,
In urbem, Into the city. In without this sign To,
to the Ablative case : as, In re spes est, My hope is
in thes. Sub noctem, A little before night.
Sub iudice lis est, The matter is before the Judge.
Super lapidem, Upon a stone.
Super viridi fronde, Upon a green leaf.
Subter terram, Under the earth.
Subter aquis, Under the water.

OF AN INTERJECTION.

An Interjection is a part of speech which betokeneth a sudden passion of the mind under an imperfect voice.

Some are of Mirth : as, Evax, vah.

Some are of sorrow : as, Heu, hei.

Dead : as, Atar.

Marbelling : as, Papæ.

Disdaining : as, Hem, vah.

Shunning : as, Apage.

Praising, as, Euge.

Seeing, as, Hui.

Exclamation, as, Proh Deum atque hominum fidem.

Cursing, as, Væ, maldm.

Laughing, as, Ha, ha, he.

Calling, as, Eho, ho, io.

Silence, as, Au. And such others.

Some are of

THE

THE CONCORDS

of Latin Speech.

H the due ioyning of words in construction, it is to be understood, that in Latin speech there be three Concordes. The first between the Nominative case and the Verb: The second, between the Substantive and the Adjective. The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

When an English is given to be made in Latin, look out the Principal verb. If there be more verbs than one in a sentence, the first is the principal verb; except it be the infinitive mood, or have before it a Relative: as, *that, whom, which,* or a Conjunction: as, *Ut that, cum when, si if, and such others.*

When ye have found the verb, ask this question, *who? or what*: and the word that answereth to the question shall be the Nominative case to the verb; except it be a verb Impersonal, which will have no Nominative case. And the Nominative shall, in making and construing Latin, be set before the verb, except a question be asked, and then the Nominative is set after the verb, or after the sign of the verb: as, *amas tu? Lovest thou? Venitne Rex* Doth the King come?

Likewise if the verb be of the Imperative mood, as, *ama tu, love thou. Amato ille, let him love.*

And sometime when this sign it or there cometh before the English of the verb: as, *est liber*

D

teus,

An Introduction of the

meus. It is my book. ^bVenit ad me ^aquidam, There came one to me. And that casual word which cometh next after the verb, and answereth to the question *whom* or *what*? made by the verb shall commonly be the Accusative case; except the verb do properly govern another case after him to be considered to that: as, Si cupis ^aplacere ^bmagistro ^autere ^bdiligentia, nec ^asis tantus ^bcessator, ut ^bcalcaribus ^aindigeas, If thou covest to please thy master, use diligence, and be not so slack that thou shalt need spurs.

A Verb personal agreeth with his Nominative case in number and person: as, ^aPræceptor ^blegit, ^avos verò ^bnegligitis, The master readeth, and ye regard not. Where note, that the first person is more worthy than the second, and the second more worthy than the third.

Many nominative cases singular, with a conjunction copulative coming between them, will have a verb plural, which verb plural shall agree with the nominative case of the most worthy person: as, ^aEgo & ^atu ^bsumus in tuto, I and thou be in safeguard. ^aTu & ^apater ^bpericlitamini, Thou and thy father are in jeopardy. ^aPater & ^aPræceptor ^aaccersunt te, Thy father and thy Master have sent for thee.

When a verb cometh between two nominative cases of divers numbers, the verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as, Amantium ^aira amoris ^areintegratio ^best. The falling out of lovers, is the renewing of love. ^aQuid enim nisi ^avota ^bsuperfunt for what remaineth saving only prayers? ^aPectora percussit, ^apectus quoque ^arobora ^bfiunt, She stroke her breast and her breast turned into oak also.

Here note also, that sometime the Infinitive mood of a Verb, or else a whole clause above going, or else some member of a sentence may be the nominative

Eight parts of speech.

natiue case to the verb; as, ^a Diluculo surgere, salu-
berrimum ^b est, To rise betim: in the morning, is
the most wholesome thing in the world. ^a Multum
scire vita ^b est iucundissima, To know much, is
the most pleasant (or sweetest) life of all.

The second Concord.

When ye haue an adiectiue, ask this question
who? or *what?* and the word that answer-
eth to the question, shall be the Substantiue to it.

The adiectiue, whether it be a noun, pronoun, or
participle, agreeeth with his Substantiue in case,
gender and number: as, ^a Amicus ^b certus in ^a re ^b in-
certa cernitur, A sure friend is tried in a doubtful
matter. ^a Homo ^b armatus, A man armed. ^a Ager
^b colendus, A field to be tilled, ^b Hic ^a vir, This
man, ^b Meus ^a herus est, It is my master.

Where note, that the Masculine gender is more
worthy than the Feminine, and the Feminine
more worthy than the Neuter.

Many Substantiues singular having a conjunc-
tion copulative coming between them, will haue
an adiectiue plural, which adiectiue shall agree
with the Substantiue of the most worthy gender:
as, ^a Rex & regina ^b beati, The king and the queen
are blessed.

The third Concord.

When ye haue a Relative, ask this question
who? or *what?* and the word that answer-
eth to the question shall be the antecedent to it.

The antecedent most commonly is a word that
goeth before the relative, and is rehearsed again of
the relative.

The relative agreeeth with his antecedent in gen-
der, number, and person: as, ^a Vir sapit ^b qui pauca
loquitur, That man is wise that speaketh few
things or words.

An introduction of the

Sometimes the Relative hath for his Antecedent the whole reason that goeth before him, and then he shall be put in the neuter gender, and singular number: as, ^a In tempore veni, ^b quod omnium rerum est primum, I came in season, which is the chiefest thing of all. But if the Relative be referred to two clauses or more, then the relative shall be put in the plural number: as, ^a Tu multum dormis, & ^a saepe potas, ^b quae ambo sunt corpori inimica, Thou sleepest much and drinkest often, both which things are naught for the body.

When this English *that* may be turned into this English *which*, it is a relative; otherwise it is a conjunction, which in Latin is called quod, or ut: and in making Latine it may elegantly be put away by turning the Nominative case into the Accusative, and the Verb into the Infinitive mood: as, Gaudeo ^a quod tu bene ^b vales: Gaudeo ^a te bene ^b valere, I am glad that thou art in good health: Jubeo ^a ut tu ^b abeas: Jubeo ^a te ^b abire, I bid that thou go hence.

Many antecedents singular, having a Conjunction copulative between them, will have a relative plural, which relative shall agree with the antecedent of the most worthy gender: as, ^a Imperium & ^a dignitas ^b quae petisti, The rule and dignity which thou hast required.

But in things not apt to have life, the neuter gender is most worthy: yet, and in such a case, though the substantives or antecedents be of the masculine, or of the feminine gender, and none of them of the neuter, yet may the Adjective or Relative be put in the neuter gender: as, ^a arcus & ^a calami sunt ^b bona, The bow and arrows be good. ^a Arcus & ^a calami ^b quae frangi, The bow and arrows which thou hast broken.

The

Eight parts of Speech.

The Case of the Relative.

When there cometh no Nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be the Nominative Case to the Verb: as, Miser est ^a qui nummos ^b admiratur, Wretched is that person which is in love with money.

But when there cometh a Nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be such case as the Verb will have after him: as, Felix ^b quem ^{aa} faciunt aliena ^a pericula cautum, Happy is he whom other mens harms do make to be ware.

As the Relative may be the Nominative case to the Verb, so it may be the substantive to the adjective that is joynd with, or that cometh after him: as, Divitias amare noli, ^a quod omnium est ^b sordidissimum, Love not thou riches, which to do is the most beggerly thing in the world.

Nouns Interrogatives and Indefinites follow the rule of the Relative: as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the Verblike as the Relative doth: as, Hei mihi, qualis erat! Talis erat, ^b qualem nunquam ^a vidi.

Yet here is to be understood and noted, that the Relative is not alwaies governed of the Verb that he cometh before, but sometimes of the Infinitive mood that cometh after the Verb: as, ^b Quibus voluisti me gratias ^a agere, egi, What persons thou wiltst me to thank, I have thanked.

Sometime of a participle: as, ^b Quibus rebus ^a adductus se cisti? with what things moved didst thou be

Sometime of the Gerund: as, ^b Quae nunc non est ^a narrandi locus, Which things at this present is no time to tell.

Sometime of the Preposition set before him: as, ^b Quem ^a in locum deducta res sit, vidēs, Unto what

An Introduction of the

state the matter is now brought thou seest.

Sometime of the Substantive that it doth accord with: as, Senties^b qui^a vir siem, Thou shalt perceive what a fellow I am. Albeit in this manner of speaking, qui is an indefinite, and not a relative.

Sometime of a Noun Partitive or Distributive: as, ^bQuarum rerum^a utram minus velim, non facile possum existimare, Of the which two things whether I would wish less will have, I cannot easily esteem.

Sometime it is put in the Genitive case, by reason of a Substantive coming next after him: as, Ego illum non novi, ^bcujus^a causâ hoc incipis, I knew him not for whose cause thou beginnest this matter.

Sometime it is otherwise governed of a noun substantive: as, Omnia tibi dabuntur, ^bquibus^a opus habes, All things shall be given thee which thou hast need of.

Sometime of an Adverb: as, ^bCui utrum^a obviam procedam, nondum statui. Whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.

Sometime it is put in the ablative case with this Sign than, and is governed of the comparative degree coming after him: as, Utere virtute, ^bquâ^a nihil est^a melius, Use vertue, than the which nothing is better.

Sometime it is not governed at all, but is put in the Ablative case absolute: as, Quantus erat Julius Caesar, ^bquo^a Imperatore, Romani primam Britanniam ingressi sunt? How worthy a man was Julius Caesar, under whose conduct the Romans first entered into Britain?

Also when it signifieth an instrument where-with a thing is to be done, it is put in the ablative case: as, Ferrum habuit^b quo se^a occideret, He had a knife wherewith he would have slain himself.

When a Relative cometh between two Substantives

Eight parts of Speech.

Substantives of diuers genders, it may indifferently
accoꝝd with either of them : as ^a Avis, ^b quæ passer
appellatur ; or Avis, ^b qui ^a passer appellatur , The
bird which is called a Sparrow. Yea, though the
Substantives be of diuers numbers also: as Estne
ca ^a Lutetia, ^b quam nos Parisios dicimus ? Is not
that called Luteria, that we do call Paris ? Or else
Estne ca Lutetia, ^b quos nos ^a Parisios dicimus ?

Constructions of nouns Substantives.

When two Substantives come together be-
tokening diuers things, the latter shall be
the genitive case: as, ^a Facundia ^b Ciceronis. The
eloquence of Cicero. ^a Opus ^b Virgilii, The worke
of Virgil. ^a Amator ^b studiorum, A lover of studies.
^a Dogma ^b Platonis, The opinion of Plato. But if
they belong both to one thing, they shall be put both
in one case: as, ^a Pater meus ^b vir amat ^a me ^b puerum,
My father being a man, loveth me a child.

When the English of this word res is put with
an adiective, ye may put away res, and put the
adiective in the neuter gender, like a Substantive:
as, ^a Multa me impediunt, many things have
letted me. And being so put it may be the Sub-
stantive to an Adiective : as, ^a Pauca his ^b similia,
A few things like unto these. ^a Nonnulla ^b huius-
modi, Many things of like sort.

An Adiective in the neuter gender put alone
without a substantive, standeth for a substantive,
and may have a genitive case after him, as if it
were a substantive : as, ^a Multum ^b lucri, Much
gain. ^a Quantum ^b negotii? How much business? ^a Id
^b operis, That worke.

Words importing indument of any quality or
property, to the praise or dispraise of a thing, com-
ming after a noun Substantive, be a verb Sub-
stantive, may be put in the Ablative case, or in the

An Introduction of the

genitive: as, ^a Puer ^b bona indolis, ^a Puer ^b bonae indolis, ^a child of a good towards. ^a Puer ^b boni ingenii, ^a Puer ^b bono ingenio, a child of a good wit.

Opus and usus, when they be Latin for need, require an Ablative case: as, ^a Opus est mihi tuo ^b iudicio, I have need of thy judgment. Viginti ^b minis ^a usus est filio, My son hath need of twenty pounds.

Constructions of Adjectives.

The Genitive case.

A Directives that signifie desire, knowledge, remembrance, ignorance or forgetting, and such other like, require a genitive case: as, ^a Cupidus ^b auri, Covetous of money. ^a Peritus ^b belli, Expert of warfare. ^a Ignarus ^b omnium, Ignorant of all things. ^a Fidens ^b animi, Bold of heart. ^b Dubius ^b mentis, Doubtful of mind. ^a Memor ^b praeteriti, Mindful of that is past. ^a Reus ^b furti, Accused of theft.

Pouns Partitives and certain Interrogatives, with certain nouns of number, require a genitive case: as Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisque, quicunque, quidam, quis for aliquis, or quis an Interrogative: as, Unus, duo, tres; primus, secundus, tertius, &c. as ^a Aliquis ^b nostrum. ^a Primus ^b omnium.

When a question is asked, the answer in Latin must be made by the same Case of a Noun, pronoun or participle, and the same tense of a Verb, that the question is asked by, as, ^a Cujus est f. ndus? ^b Vicini. Quid ^a agitur in ludo literario? ^b Studetur. Except a question be asked by Cuius, ja, jum: as, ^a Cuius est sententia? ^b Ciceronis. Or by a word that may govern others cases: as, ^b Quanti ^a emitte librum? ^b Parvo. Or except I must answer by one of these possessives, Meus, tuus, suus, noster, vester: as, ^a Cujus est domus? ^b non vestra, sed ^b nostra.

Pouns

Eight parts of Speech.

Nouns of the comparative and the superlative degree, being but participles, that is to say, having after them this english *of*, or *among*, require a genitive case: as, ^b Aurium ^a mollior est sinistra, Of the ears, the left is the softer. Cicero ^b Oratorum ^b eloquentissimus, Cicero the most eloquent of Orators.

Nouns of the comparative degree, having *than* or *by* after them, do cause the word following to be the ablative case: as, ^a Frigidior ^b glacie, More cold than ice. ^a Doctior ^b multo, Better learned by a great deal. Uno ^b pede ^a alior, Higher by a foot.

The Dative case.

Adjectives that be taken profit or disprofit, likeness or unlikeness, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a dative case: as, Labor est ^a utilis ^b corpori, Labor is profitable to the body. ^a Equalis ^b Hectori, Equal to Hector. ^a Idoneus ^b bello, Fit for war. ^a Jucundus ^b omnibus, Pleasant to all persons. ^b Parenti ^a supplex, Suppliant to his father. ^b Mihi ^a proprium, Proper to me.

Likewise nouns adjectives of the passive signification in *ibilis*, and participles in *endus*: as, ^a Flebilis ^a flendus ^b omnibus, To be lamented of all men. ^a Formidabilis ^a formidandus ^b hosti, To be feared of his enemy.

The Accusative case.

Things of measure of length, breadth, or thickness of any thing, is put after adjectives in the Accusative case, and sometime in the Ablative case: as, Turris ^a alta ^b centum pedes, A tower an hundred foot high Arbor ^a lata ^b tres digitos, A tree three fingers broad, Liber ^a crassus ^b tres pollices, vel ^b trihus pollicibus, A book three inches thick.

An Introduction of the

The Ablative case.

Adjectives signifying fulness, emptiness, plenty or wanting, require an ablative case, and sometime a Genitive: as, ^b Copijs ^a abundans. ^a Cura ^b thymo ^a plena. ^a Vacuus ^b ira, ^b ira, ^a ira. Nulla epistola ^a inanis ^b re aliqua. ^a Ditiſſimus ^b agri. ^b Stultorum ^a plena sunt omnia. Quis nisi ^b mentis ^a inops, oblatum reſpuat aurum? ^a Integer ^b vitæ, ^b ſcele- riſque ^a purus, non eget Mauri jaculis nec arcu. ^a Expers ^b omnium. Corpus ^a inane ^b animæ.

Theſe adjectives, Dignus, indignus, præditus, cap- tus, contentus, with ſuch others, will have an ab- lative caſe: as, ^a Dignus ^b honore. ^a Captus ^b oculis. ^b virtute ^a præditus. ^b Paucis ^a contentus.

There note that Dignus, indignus, and contentus, may inſtead of an ablative caſe have an infinitive mood of a verb: as, ^a Dignus ^b laudari. ^a worthy to be praiſed. ^a Contentus in pace ^b vivere, content to live in peace.

Construction of the Pronoun.

Theſe genitive caſes of the primitives, Mei, tui, ſui, noſtri, and veſtri, be uſed when ſuffering or paſſion is ſignified: as, ^a Pars ^b tui. ^a Amor ^b mei. But when poſſeſſion is ſignified, Meus, tuus, ſuus, noſter, and veſter be uſed: as, ^a Ars ^b tua. ^a Imago ^b tua.

Theſe genitive caſes, Noſtrum, veſtrum, be uſed after diſtributives, partitives, comparatives, and ſuperlatives: as, ^a Nemo ^b veſtrum. ^a Aliquis ^b no- ſtrum. ^a Major ^b veſtrum. ^a Maximus natu ^b no- ſtrum.

Construction of the Verb: and firſt

with the nominative caſe

Sum, forem, ſio, exiſto, and certain verbs paſ- ſives, as, Dicor, vocor, ſalutor, appello, habeor, exiſtor, videor, with other like, will have ſuch caſe after

Eight parts of Speech.

after them, as they have before them : as, ^a Fama ^a est ^b malum, Fame is an evil thing. ^a Malus Col-
tura ^a sic ^b bonus, an evil person by due ordering of
governance is made good. ^a Cræsus ^a vocatur ^b di-
ves, Cræsus is called rich. ^a Horatius ^a salutatur ^b Po-
eta, Horace is saluted by the name of Poet. Malo
^a te ^b divitem ^a esse, quàm haberi, I had rather
thou were rich indeed than so accounted.

Also Verbs that betoken bodily moving, going,
resting, or doing, which be properly called verbs
of gesture : as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bibo,
cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like, as
they have before them a nominative case of the
doer or sufferer, so may they have after them a no-
minative case of a noun or a participle, declaring
the manner or circumstance of the doing or suffer-
ing, as, ^a Incedo ^b claudus, I go lame. ^a Petrus ^a dormit
^b securus, Peter sleepeth void of care. ^a Tu ^a cubas
^b supinus, Thou lyest in bed with thy face upward.
^a Somnias ^b vigilans, thou dreamest waking. ^a Stu-
deto ^b stans Study thou standing. And likewise in
the accusative case, as, Non decet ^a quenquam ^a me-
ere ^b currentem, aut mandentem, It doth not be-
come any man to pisse running or eating.

And Generally, when the word that goeth be-
fore the verb, and the word that cometh after the
verb belong both to one thing, that is to say, have
respect either to other, or depend either of other,
they shall be put both in one case, whether the verb
be transitive or intransitive, of what kinde soever
the verb be : as, ^a Loquor ^b frequens, I speak often.
^a Taceo ^b miles, I hold my peace much. ^a Scribo e-
pistolas ^b rarissimas, I write letters very seldom.
Ne ^a assuescas ^a bibere vinum ^b jejunos. Accusom
not thy self to drink wine next thy heart, or not
having eaten somewhat before.

The

An Introduction of the

The Genitive case.

This verb *sum*, when it betokeneth or importeth possession, owning or otherwise pertaining to a thing, as a token, property, duty, or guise, it causeth the noun, pronoun or participle following to be put in the Genitive case: as, *Hæc vestis est patris*, This garment is my fathers. *Inspicientis est dicere, non putāram*, It is the property of a fool to say I had no thought. *Extremæ est dementiæ discere desiscenda*, It is a point of the greatest folly in the world, to learn things that must afterward be learned otherwise. *Orantis est nihil nisi cœlestia cogitare*, It is the duty of a man that is saying his prayers, to have mind on nothing but heavenly things. Except that these Pronouns, *Meus*, *tuus*, *suus*, *noster*, and *vester*, shall in such manner of speaking be used in the Nominative case: as, *Hic codex est meus*, This book is mine. *Hæc domus est vestra*, This house is yours. *Non est mentiri meum*, It is not my guise (or property) to lye. *Nostrium est injuriam non inferre*, It is our parts not to do wrong. *Tuum est omnia juxta pati*, It is thy part (or duty) to suffer all things alike.

Verbs that betoken to esteem or regard, require a Genitive case, betokening the value: as, *Parvi ducitur probitas*, Honestly is reckoned little worth. *Maximi penditur nobilitas*, Nobleness of birth is very much regarded.

Verbs of Accusing, condemning, warning, purging, quitting or assailing, will have a Genitive case, of the crime, or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of: or else an Ablative case, most commonly without a preposition: as, *Hic furci se alligat, vel furto*, Admonuit

Eight parts of Speech.

monuit me ^b errati, vel ^{bb} errato. ^b De Pecuniis repetundis ^a damnatus.

Sarago, misereor, miseresco, require a Genitive case: as, ^b Rerum suarum ^a saragit. ^a Misereye ^b mei Deus.

Reminiscor, obliviscor, recordor, and memini, will have a Genitive, or an Accusative case: as, ^a Reminiscor ^b historiarum. ^a Obliviscor ^b carminis. ^a Recordor ^b pueritiam. ^a Obliviscor ^b lectionem. ^a Memini ^b tui, vel ^{bb} te, I remember thee. ^a Memini ^b de te, I speak of thee. ^a Egeo, or ^a indigeo ^b tui, vel ^{bb} te, I have need of thee. ^a Potior ^b urbis, I conquer the City. Potior ^b voto, I obtain my desire.

The Dative case.

All manner of verbs put acquiratively, that is to say, with these tokens to or for after them, will have a Dative case: as, Non ^b omnibus ^a dormio, I sleep not to all men. ^b Huic ^a habeo non ^b tibi, I have it for this man, and not for thee.

To this rule do also belong Verbs beokening to profit, or disprofit: as, Commodo, incommodo, noceo.

Compare: as, Comparo, comparo, confero.

Give or restore: as, Dono, reddo, refero.

Promise or to pay: as, Promitto, polliceor, solvo.

Command or shew: as, Impero, indico, monstro.

Trust: as, Fido, confido, fidem habeo. (no.

Obeys or to be against: as, Obedio, adulator, repug-

Threaten or to be angry with: as, Minor, indignor, irascor.

Also Sum with his compounds, except Possum.

Also Verbs compound with Satis, bene, and male, as, ^a asistacio, ^b beneficio, ^a malefacio. Finally certain

Verbs compound with these Prepositions, Prae, ad, con, sub, ante, post, ob, in, and inter, will have a

Dative case: as, Praeluceo, adjaceo, condono, suboleo,

An introduction of the

oleo, antesto, posthabeo, objicio, insulto, interfero.

This verb Sum es, sul, m^o oftentimes be set for habeo, and then the word that seemeth in the English to be the nominative case, shall be put in the dative, and the word that seemeth to be the accusative case, shall be the nominative: as, ^a Est ^b mihi ^b mater, I have a Mother. Non ^a est ^b mihi ^a argentum, I have no money. But if Sum be the infinitive mood, this nominative shall be turned into the accusative: as, Scio ^b tibi non ^a esse ^a argentum, I know thou hast no money.

Also when Sum hath after him a nominative case, and a dative, the word that is the nominative case, may be also the dative: So that Sum may in such manner of speaking be construed with a double Dative case, as ^a Sum ^b tibi ^{bb} presidio, I am to thee a safeguard. Hac res ^a est ^b mihi ^{bb} voluptari, This thing is to me a pleasure.

And not only Sum, but also many other verbs may in such manner of speaking have a double dative case, one of the person, and another of the thing: as, ^a Do ^b tibi vestem ^{bb} pignori. ^a Verto hos ^b tibi ^{bb} vitio. Hoc tu ^b tibi ^a laudi ^a ducis.

The Accusative case.

VERBS transiues are all such as haue after them an Accusative case of the doer or sufferer, whether they be active, commune or deponent: as, Usus ^b promptos ^a facit. Fœminæ ^a ludificantur ^b viros. ^a Largitor ^b pecuniam.

Also verbs neuter may haue an Accusative case of their own signification: as, Endymionis ^b somnum ^a dormis. ^a Gaudio ^b gaudium. ^a Vivo ^b vitam.

Verbs of asking, teaching and arraping, will haue two Accusative cases, one of the sufferer, and another of the thing: as, ^a Re ^b te ^{bb} pecuniam. ^a Dorco ^b te ^{bb} laceras. ^a Quid ^b te ^{bb} iamdudum ^a horret. ^a Exuo ^b me ^{bb} gladium.

Eight parts of Speech.

The Ablative case.

ALl verbs require an Ablative case of the instrument, put with this sign *with* before it, or of the cause, or of the manner of doing: as, ^a Ferit eum ^b gladio. ^a Taceo ^b metu. Summa ^b eloquentia causam ^a egit.

The word of price is put after verbs in the Ablative case, as, ^a Vendidi ^b auro. ^a Emprus sum ^b argento. Except these gentives when they be put alone without Substantives: Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quancunque: as, ^b Quanti ^a mercatus es hunc equum? Certè ^b pluris quàm ^a vellem. Having that after verbs of price we shall always use these adverbs, Carius, vilius, melius, and peius instead of their casualls.

Verbs of plenty or scarceness, filling, emptying, loading, or unloading, will have an ablative case: as, ^a Affluis ^b opibus. ^a Cares ^b virtute. ^a Expleo te ^b fabulis. ^a Spoliavit me ^b bonis omnibus. ^a Oneras stomachum ^b cibo. ^a Levabo te hoc ^b onere. Likewise Utor, fungor, fruor, potior, lator, gaudeo, dignor, mutor, munero, communico, afficio, prosequor, impertio, impertior.

Verbs that betoken receiving, or distance, or taking away, will have an Ablative case, with à ab, è ex, or de: as, ^a Accepit literas ^b à Petro. ^a Audiui ^b ex nuncio. Longè ^a distat ^b à nobis. ^a Eripui te ^b è malis. And this ablative after verbs of taking away may be turned into a dative: as, ^a Subtraxit ^b mihi cingulum. ^a Eripuit ^b illi vitam.

Verbs of comparing or exceeding, may have an Ablative case of the word that signifieth the measure of exceeding: as, ^a Praefero hunc multis ^b gradibus. I prefer this man by many degrees. ^b Paulo intervallo illum ^a superat, He is beyond the other but a little space.

An Introduction of the

A Noun, or a Pronoun Substantive, joyned with a Participle, expressed or understood, and having none other word whereof it may be governed, it shall be put in the Ablative case absolute: as, ^a Rege ^b veniente hostes fugerunt, The king coming the enemies fled. ^a Me ^b duce vinces, I being Captain, thou hast overcome.

And it may be resolved by any of these words, dum, quum, quando, si, quanquam, postquam: as, ^a Rege ^b veniente; id est, Dum veniret Rex. ^a Me ^b duce; id est, Si ego dux fuero.

Constructions of Passives.

A Verb Passive will have after him an Ablative case with a preposition, or sometime a Dative of the doer: as, Virgilius ^a legitur ^b a me ^b Tibi fama ^a petatur. And the same Ablative or Dative shall be the Nominative case to the Verb, if it be made by the active: as, ^a Ego ^b lego Virgilium. ^b Peras ^a tu famam.

Gerunds.

Gerunds and Supines, will have such cases as the Verbs that they come of: as, Orium ^a scribendi ^b literas. Ad ^a consulendum ^b tibi. ^a Auditum ^b poetas.

When the English of the Infinitive Mood cometh after any of these Nouns Substantives. Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio, gellus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, consilium, vis, norma, amor, cupido, locus, and others like, if the verb should be of the active voyce, it shall be made by the Gerund in di. And the same Gerund in di, is used also after certain adjectives: as, ^a Cupidus ^b visendi. ^a Certus ^b eundi. ^a Perius ^b iaculandi. ^a Enarius ^b bellandi.

When

Eight parts of Speech.

When ye have an english of the participle of the present tense, with this sign of *or* with standing after a noun adjective, it shall in Latin making be put in the gerund in *do*: as, *Defessus sum ambulando*, I am weary of walking.

Also the english of the participle of the present tense coming without a substantive, with this sign *in* or *by*, before him, shall in Latin making be put in the gerund in *do*: as, *Cesar dandus*, *subleu-rando*, *ignoscendo*, *gloriam adeptus est*. In *uparando* *totum hunc* *consumunt diem*: In the same gerund in *do* is used either without a preposi-tion, or with one of these prepositions, *Ab*, *de*, *ex*, *cum*, *in*, *pro*: as, *Deterruit* *bibendo*, *ab amando*, *Cogitat de edendo*, *Ratio bene uolendi cum loquendo conjuncta est*.

The English of the infinitive mood, coming af-ter a reason, and shewing the cause of a reason, may be put in the gerund in *dum*: as, *Dixi mihi ut satis fieret agendum*, *vercor*: I fear that a whole day will not be enough for me to do my business.

The gerund in *dum* is used after one of these prepositions, *Ad*, *ob*, *propter*, *inter*, *ante*: as, *Ad capiendum hostes*, *Ob* (*vel propter*) *redimen-dum captivos*, *inter cernendum*, *Ante* *tran-nandum*.

And when ye have this english *must* or *ought* to a reason, where it seemeth to be made by this verb *oportet*, it may be put in the gerund in *dum*, with this verb *est* set impersonally: and then the word that seemeth in the English to be the nomi-native case, shall be put in the dative case, *A-boundum est mihi*, I must go hence.

Supra

The Construction of the

Supine.

The first *Adposition* hath his active Signification and is put after Verbs and participles that betoken moving to a place: as, * *Eo* ^o *cubiculum*. * *Spectatum* ^o *admissi*, *ritum teneatis amici*?

The latter supine hath his passive signification, and is put after Nouns and Adjectives: as, Dignus, indignus, turpis, foedus, proclivis, facilis, odiosus, infatigabilis, optimus, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitive mood Passiv: as it may be indifferently said in Latin, 'Facile' factu, or 'Facile' fieri, Easy to be done. 'Turpe' dictu, or 'Turpe' dici, Undone to be spoken.

The Time.

Nouns that betoken part of time, be commonly put in the Ablative case: as, ^b Nodie ^a vigiliis. ^b Luce ^a dormis. But Nouns that betoken continual term of time, without ceasing or intermission, be commonly used in the Accusative case as, ^b Sexaginta annos ^a natus. ^b Hyemem totam ^a sternis.

Space of Place.

Nouns that betoken space between place and place be commonly put in the accusative case as, *Pedem hinc ne discesseris*, Go not thou a foot from this place.

A Place.

Nouns Appellatives, or names of great places, be put with a preposition, if they follow a Verb that signifies in a place, to a place from a place, or by a place: as, * Vivo ^b in Anglia. * Veni ^b per Galliam ^b in Italia. * Proficiscer ^b ex urbe.

In a place, ϕ , are place, if the place be a proper

Eight parts of Speech.

name of the first or second declension, and the singular number, it shall be put in the Genitive case: as, * Vixit ^b Londini. * Studuit ^b Oxonia.

And these nouns, Humi, domi, milicie, belli, be likewise used: as, * Procumbit ^b humi hos. * Militie ^b contritus est. * Domi ^{bb} bellicus otiosi ^b civis.

But if the place be of the third declension, or the plural number, it shall be put in the Dative, or in the Ablative case: as, * Militavit ^b Carthagini, or ^{bb} Carthagine. * Athenis ^b natus est. Likewise we say, ^b Ruri, or ^{bb} Rure ^b educatus est.

So a place, if the place be a proper name, it shall be put in the Accusative case without a preposition: as, * Eo ^b Romam. Likewise, * Confer me ^b domum. * Recipio me ^b rus.

From a place, or by a place, if the place be a proper name, it shall be put in the Ablative case without a preposition: as, * Discessit ^b Londino. * Profectus est ^b Londino (vel per Londinum) Cantabrigiam. Domus and Rus be likewise used: as, * Abiit ^b domo. ^b Rure ^b reversus est.

Impersonals.

A Verb impersonal hath no Nominative case before him, and this word it or there is commonly his sign: as, Decet ita comari. * Oportet aliquem esse. There must be some body. But if he hath neither of these words before him, then the word that seemeth to be the nominative also, shall be such case as the verb impersonal will have before him: as, * Me ^b oportet, I must. * Tibi ^b licet, Thou mayest.

Interest, refert, and est for interest, require a genitive case of all casual words, except mea, tua, sua, nostra, vestra, and eua, the Dative cases of the

The Contraction of the

pronouns possessives: as, ^a Interest ^b omnium recte agere. ^a Tua ^a refert reipsum nosse.

Certain impersonals require a dative case: as, Liber licet, pater, liquet, constar, placet, expedit, prodest, sufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, and other like. Some will have an accusative case only: as, delectat, docet, iuvat, oportet. Some beside the accusative case will have also a genitive: as, ^a Nisi ^b no^{met}. ^a poenitet. ^b Me ^b civitatis. ^a exdet. ^a Rudet ^a me ^b negligentiz. ^a Misere ^b me ^b rui. ^b Me ^b illorum. ^a miserecit.

Verbs impersonals of the passive voice, being formed of neuters, do govern such cases as the verbs neuters which they come of: as, ^a Parcat ^b sumptui, Let cost be spared. Because we say, ^a Parcat ^b pecuniz, Let us spare cost.

Such impersonal of the passive voice, hath like cases as other verbs passives have: as, ^a Benefit multis ^a a principe. Yet many times the case is not expressed, but understood: as, Maxima vi ^a certatur, subaudi, ^b ab illis.

When a deed is signified to be done of many, the verb being a verb neuter, we may well change the verb neuter into the impersonal in ^a tur: as, ^a In ignem posita est, ^a fletur.

A participle.

Participles govern such cases as the verbs that they come of: as, ^a Fructurus ^b amicis. ^a Consuens ^b tibi. ^a Diligendus ^b ab omnibus.

We note, that participles may four manner of waies be changed into nouns. The first is when the voice of a participle is construed with another case than the verb that it cometh of: as, ^a Appetens vinum, greedy of wine.

Eight parts of Speech

The second when it is compounded with a preposition, which the verb that it cometh of cannot be compounded withal: as, *Indoctus*, *Innocens*.

The third when it cometh all the degrees of comparison: as, *Amans*, *amantior*, *amantissimus*. *Doctus*, *doctior*, *doctissimus*.

The fourth when it hath no respect, nor expresses difference of time: as, *Homo laudatus*, *A man laudable*. *Puer amandus*, *id est*, *amari dignus*, *A child worthy to be loved*. And all these are properly called nouns participials.

Participles when they be changed into nouns require a Genitive case: as, *Engimus* *Victum*. *Indoctus* *pilæ*. *Cupientissimus* *tui*. *Indis* *abundans*.

These participial voices, *perosus*, *exosus*, *perasus*, have alwayes the active signification, when they govern an accusative case: as, *Exosus* *Reverentiam*, *Hating reverence*. *Viram* *perasus*, *Heave of life*.

The Adverb

Adverbs of quantity, time and place, do require a Genitive case: as, *Multum* *lucris*. *Tunc* *temporis*. *Ubique* *gentium*.

Certain adverbs will have a Dative case, like as the nouns that they come of: as, *Venit* *obviam*. *Illis* *Cognit*. *similiter* *homo*.

These adverbs be used adverbially, *Tempori*, *lucis*, *vesperis*, *Tempori* *surgendum*. *Vesperis* *cubandum*. *Lucis* *laborandum*.

Certain adverbs will have an accusative case of the preposition that they come of: as, *Propius* *urbem*. *Proxime* *castra*.

Where note that Prepositions, when they be set without a case, or else do form the degrees of comparison, be changed into Adverbs.

The

The Contraction of the, &c.

The Conjunction.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives, and these four, Quam, nisi, præterquam, an, couple like cases: as, ^a Xenophon & ^a Plato fuere ^b æquales. And sometimes they be put between divers cases: as, ^a Scidui ^b Romæ & ^{bb} Athenis. Est ^a liber ^b meus & ^{bb} fratris. + Emi fundum centum ^b nummis & ^{bb} pluris.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives most commonly joyn like moods and tenses together: as, ^a Petrus & Johannes ^b præcabantur & ^{bb} docebant. And sometimes divers tenses: as, Et ^b habetur & ^{bb} referetur tibi à me ^a gratia.

The Preposition.

Sometimes the preposition is not expressed, but understood, and the casual word nevertheless put in the Ablative case: as, Habeo re ^b loco parentis: id est, ^a in ^b loco.

A verb compound sometime requireth the case of the preposition that he is compounded withal: as, ^a Exeo ^b domo. ^a Prætereo ^b te in salutatum. ^a Adeo ^b templum.

The Interjection.

Certain Interjections require a nominative case: as, ^a O festus ^b dies hominis. Certain a Dative: as, ^a Hei ^b mihi. Certain an Accusative: as, ^a Heu ^b stirpem inuisam. Certain a Vocative: as, ^a Proh sancte ^b Jupiter. And the same Proh will have an Accusative case: as, ^a Proh Deum æque hominum ^b fidem.

FINIS.

GULIELMI LILII ad suos

Discipulos monita Pædagogica, seu

Carmen de Moribus.

QUI mihi discipulus Puer es, cupis atque doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Mane citus lectum fuge, mollem discute somnum,
Templa petas supplex, & venerare Deum:

Attamen in primis facies sit lota manisque;

Sint nitida vestes, compraque cataries,

Desidiam fugiens, cum te schola nostra vocarit,

Adfis, nulla pigra sit tibi causa mora.

Me Praeceptorem cum videris, ore saluta,

Et condiscipulos ordine quosque ruos.

Tu quoque fac sed eas, ubi te sedisse iubemus.

Inque loco, nisi sis iussus abire, mane.

Ac magis ut quisque est doctrina munere clarus,

Sic magis is clara sede locandus erit.

Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,

Sint semper studiis arma parata tuis.

Si quid didabo, scribes, at singula recte.

Nec macula, aut scriptis, menda sit ulla tuis.

Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis

Mandes, quæ libris inseruisse decet.

Sæpe recognosca, tibi lecta animoque revolve.

Si dubites nunc hos contule, nunc alios.

Qui dubitat, qui sæpe rogat, mea dicta tenebit.

Is qui nil dubitat, nil capit inde boni.

Disce Puer quæso, noli dediscere quicquam.

Ne mens te infirmulet conscientia deinde.

Sisq; animo attentus: quid enim docuisse juvabit,

Si mea non firmo pectore verba premas;

Nil tam difficile est, quod non solertia vincat:

Invigila, & parva est gloria militie.

Nam veluti flores tellus nec semina proferit,

Ni sit continuo victa labore manus,

Sic puer, ingenium si non exercitet, ipsum

Tempus & amittit, spem simul ingenii.

Est etiam semper lex in sermone tenenda,

Ne nos offendat improba garrulitas:

Incumbens studio, submissa voce loqueris;

Nobis dum reddes, voce canorus eris;

Et quæcunque mihi reddita, discantur ad unguem;

Singula & abjecto verba redde libro.

Nec verbum quicquam dicturo suggerat allum;

Quod puero exitum non mediocriter parit.

CARMEN DE MORIBUS.

Si quicquam vobiscum de respondere studebis,
 Ut laudem dignis & mereare decus.
 Non lingua celerit nimis, aut landabere tarda:
 Est virtus medium, quod tenuisse iuvat.
 Et quoties Loqueris memor esto loquere Latine,
 Et velut scapulos barbara verba iuge.
 Præterea socios, quoties te conque rogabunt,
 Instrue & ignaros, ad mea vota trahere.
 Qui docet indoctos licet indoctissimus esset,
 Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
 Sed tu nec stultos imitabere Grammaticastros,
 Iagens Romani dedecus eloquii.
 Quam tam situtus nemo, aut tam barbarus ore est,
 Quem non auctorem barbara turba probet.
 Grammaticas recte si via cognoscere leges,
 Discere si cupias cultius ore loqui;
 Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
 Et quos auctores, turba Latina docet.
 Nunc te Virgilias, nunciple Terentius Optat,
 Nunc simul amplecti te Ciceronis opus.
 Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
 Certat & in tenebris vivere Cimmericis.
 Sunt quos delectat studio virtutis honeste
 Posthabito) nugis tempora conterere,
 Supt quibus est cordi, manibus pedibave totales.
 Aut alio quovis sollicitare modo;
 Est alius qui se dum clarum sanguine jactat
 Insulso reliquis improbat ore genus.
 Te tam prava sequi nolim vestigia morum,
 Ne tandem facris premia digna feras.
 Nil dabis, aut vendes, nil permutabis, emelge,
 Ex damno alterius comoda nulla feret.
 Tollit & nummos, irritamenta malorum;
 Atque aliis, puerum nil nisi pura decent.
 Clamor, rixa, joch, mendacia, furta, cachinnus,
 Sine procul a vobis, martus & arma procul.
 Nil penitus dices quod turpe, aut non sit honestum.
 Est vitæ, ac pariter janua lingua rectis.
 Ingens erode nefas cumquam, maledicta referro,
 Jurare aut magpi nomina sacra Dei.
 Denique servabis res omnes, atque libellos,
 Et tecum quoties si que edique facies.
 Bisuge vel causas, faciunt quæcumque nocentem
 In quibus & nobis displicuisse potes.

BREVISSIMA
INSTITUTIO,

SEN,

Ratio Grammatices
cognoscendæ, ad om-
nium puerorum utili-
tatem præscripta.

*Quam solam Regia Ma-
jestas in omnibus Scholis
docendam præcipit.*

LONDINI,

Excudit Rogerus Nortonus
Regius in Latinis, Græcis
& Hebraicis Typo-
graphus.

1667.

Studium Grammatices omnibus
esse necessarium.

Grammatices labor est parvus, sed fructus in illa est
Non parvus : Parva hac discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista :
Cur pudeat puero : ista labore sequi ?

DE

GRAMMATICA

& eius partibus.

GRAMMATICA est rectè scribendi
atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ

quatuor sunt partes.

Orthographia, Syntaxis,

Etymologia, Prosodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est rectè scribendi
ratio; quâ docemur, quibus quæque dicta
sint formanda literis; ut, Lectio, non Lexio;
ab õg ðor rectus, & y eaz scriptura.

De literis.

EX viginti duabus literis quinque sunt vocales: *a*, Vocales
e, i, o, u: nam Græca est. Ex quibus variè disposi-
tis coale- *a* *Musa* Reliquæ literæ
scunt di- *an* *Audiò* consenantes appel- *thongiz*
pthongi *u* *Celum* lantur: quarum no- *Conso-*
quinque *ei* *Hei* vem sunt mutæ; *b, c,* *mutæ,*
en *Euge.* *d, f, g, k, p, q, r.* *Semiyo-*

Septem autem semivocales: *l, m, n, r, s, x, z.*

Ex

ORTHOGRAPHIA.

Liquida

S.
X & Z.

I & V

conso-

nan-

tes a-

liquando

K, Y, & Z.

H, aspi-

ratio.

Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidae, I, M, N, & S, verò suæ cuiusdam potestatis litera est; quæ interdum etiam liquefcit. X & Z duplices sunt consonantes, atque etiam J inter duas vocales.

Adduntur etiam consonantibus J & V, quando J vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur; ut, Juno, Jovis, voluntas, vultus.

K, Y & Z, latinis dictionibus nunquam admittuntur.

H, propriè quidem litera non est, sed aspirationis nota. Apud Poetas autem interdum consonantis vim obinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus, ut, Hamus, hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus; consonantibus verò nullis; rectè itaque enunciamus,

Hilens, { trissyl- } Hieronymus, { pentasyll-
Hiacchus, { laba. } Hieremias, { laba.

At in latinis dictionibus interdum H postponitur C: ut Charus, charitas, pulcher, pulchritudo.

Bisariam pinguntur literæ; majusculis scilicet characteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur sententiæ: ut, *Drum time, Regem honora*: & propria nomina: ut, *Henricus, Anglia*.

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones diphthongis scribantur, nam hæ quidem vel scribi omnino vel signari debent: ut, *Musa præsum, vel Musæ præsum*.

Literæ majusculæ.

Literæ majusculæ, cum solæ ac paucæ scribantur, aliquando significant prænomen, aliquando numerum,

A. Aulus.	P. C. Patres conscripti.
C. Caius.	Q. Quintus, Quæstor, Quirites.
D. Decius.	R. P. Respublica.
G. Gaius.	Sp. Spurius.
L. Lucius.	Sex. Sextus.
M. Marcus.	S. P. Q. R. Senat. populusq;
P. Publius.	T. Titus.
P. R. Populus.	T. C. Tua clementia. Et
Romanus.	ejus generis infinita.

In

ORTHOGRAPHIA

In numeris verò significant.

I	1	Unum,
V	5	Quinque,
IX	9	Novem,
X	10	Decem,
XL	40	Quadraginta,
L	50	Quinquaginta,
XC	90	Nonaginta,
C	100	Centum,
D	500	Quingenta,
M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

R Edè scripturo discendum est imprimis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque connectere. In simplicibus vocibus, id, vocali sequenti adherent: ut A--bdomen, A--bdera.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

a	{ ut	{ Do-ctus;	gm	{ ut	{ A-gmen,
		{ San-ctus;	gn		{ l-gnis,
pl	{ ut	{ Scri-pti;	st	{ ut	{ Ve-ster,
		{ Sump-ti;			{ Magi-ster,
sc	{ ut	{ Pi-scis;	xi	{ ut	{ An-xius,
		{ Di-(co;			{ Di-xi: &
tn	{ ut	{ E-tna;			{ similia,

Inter m & n non interseritur: Malè igitur pingeretur Sompnus pro somnus, Columphna, pro columna.

Post x non scribitur f: ut, Exeribo, exsolvo; non exscribo, exsolvo. In compositis cum prepositione auribus & euphoniæ serviendum est:

ut	{ Occurro	{ potius quàm	{ Occurro.
	{ Officio		{ Obficio.
	{ Aufero		{ Abfero.
Et contra	{ Abstineo,	{ non autem,	{ Abstineo.
	{ Obvino,		{ Ortineo.
	{ Obrepro,		{ Orepro.

Atque

ORTHŌEPIA.

Atque hujus rei gratia, etiam consonantes in compositione aliquando interseruntur, ut, Redamo, redeo, ambigo, ambio.

DE ORTHŌEPIA.

Orthoepia.

Rhographia affinis est Orthoepia, hoc est emendatè recteque loquendi ratio, ab *orthos* rectus, & *epia* verbum. Hic imprimis curandum est, ut præceptores tenera ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent, ne vel continua lingue volubilitate ita sermonem præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem claudant: vel contra, ad singulas quasque voces longâ interspiratione, consilescant, ructu, risu, singultu, screatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterum ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur: cujusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Traulismus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus.

Iotacismus dicitur, quando (I) litera plenior sono & supra justum decorum extenditur, quo vitio ex nostratibus maximè laborant Angli septentrionales.

Lambdacismus.

Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operose sonat: ut Ellucet, pro elucet, Sallvus, pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur, nempe quod hanc literam pinguis justo pronunciant, dum

pro	{ Multus,	} auditur	{ Moulus.	
	{ Mollis,			{ Moelis.
	{ Falsus,			{ Faulus.

Ischnotes.

Ischnotes est quædam loquendi exilitas quoties syllabas aliquas exilibus & gracilibus enunciamus quàm par est: ut cum

pro	{ Nunc,	} profertur	{ Nunc.	
	{ Tunc,			{ Tunc.
	{ Aliquis,			{ Eliquis.
	{ Alius,			{ Elius.

Tratu.

ORTHOEPIA

Traulismus est hincisantiā quādam aut, titubantiā traulis-
oris, quando eadem syllaba saepius repetitur: ut, mus.
Cacæcanit, pro canit: Tututullius, pro Tullius.

Huic vitio ut foedissimo, ita & periculossissimo,
sic succurrendum putat Fabius: si exigatur à pueris
ut nomina verius affectare difficultatis, ac plurimis
& asperissimis inter se coeuntibus syllabis concatenatis,
ac velut confragosis, quam citissime volvant: ut,
Arx, trident, rostris, sphinx, praester, torrida, seps, strix,
— postquam discordia tetra

Belli ferratos postes portasque refregit.

Plateasmus est quando crassius & vocē plusquam vi-
rili loqui nitimur: ut cum

Plateas-
mus.

pro { Montes, } efferimus { Mountos.
Fontes, } Fountes.
Pontes, } Pountes.

Ut etiam pro { Ergo, } efferimus { Argo.
Sperma, } Sparma.
Perago, } Parago.

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro F consonante F pro V,
sonant V, & è contra V pro F.

ut { Folo, } pro { Volo.
Fis, } Vis.
Folui, } Volui.
Felle. } Velle.

Et rursus { Vero, } pro { Fero,
Vers, } Fers,
Verre, } Ferre.

V pro F.

S Vero mediam inter duas vocales corruptè sonant
nonnulli,

pro { Læsus, } pronunciantes { Læzus.
Vilus, } Vizus.
Risus, } Rizus.

H, in initio dictionis lenius, in medio asperius H.
pronunciari volunt: Male ergo.

pro

ORTHOEPHIA.

Homo,	Amo.
Hamus,	Amus.
Homus,	Umus.
Christus,	Cristus.
Christma,	Crisma.
Chremes,	Cremes.
Thus,	Tus.
Diphthong,	Diptongus.
Sphæra,	Spæra.

Fœdè quoque erratur à nostris ubi, *r* & *d* tanquam aspiratas pronunciant.

ut { Amach, } pro { Amat.
 { Caputh, } { Capur.
 { Apurh, } { Apud.

At innumera penè sunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentia emendanda relinquimus.

De sententiarum punctis.

Nequè exigua Orthographiæ pars in scriptura rectè distinguenda consistere videtur: Proinde de clausularum distinctionibus pauca, annotasse non fuerit supervacaneum.

Puncta
que.

Puncta ergò sive notæ, quibus in scribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, Subdistinctio, Media distinctio, Plena ac perfecta distinctio: Græcis, Comma, Colon, Periodus.

Comma.

Subdistinctio seu Comma, est silentii nota, seu potius respirandi locus: ut pote quæ pronuntiationis terminus, sensum apertente, ita suspenditur, ut quod sequitur, continuò succedere debeat. Notatur autem puncto deorsum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Ueniendum est ætate; cito pede præterit, ætas:*
Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.

Hæc item nota distinguuntur orationum singulæ partes: ut,

Juven.

Etymologia.

7

Juven. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes, Graculus esuriens in cælum, jussus, ibit.*

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de Colon. sententia restat, quantum jam dictum est : & est perfecta Periodi pars, notaturq; duobus punctis, sic (:) ut, *Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus, progredientem non cernimus: & fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat auditibus, ex intervallo sentitur.*

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam ; quæ & puncto plano notatur, hoc modo (.) ut, Periodus

*Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.*

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa; quâ remotâ, sermo tamen manet integer : ut, Parenthesis.

Princeps (quia bella minantur

Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore sursum caudato, sic (?) ut, Interrogatio.

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi ?

DE ETYMOLOGIA.

Etymologia versatur imprimis circa investigandas dictionum origines : ut, num *Cælebs* dicatur, quasi *cælestem vitam agens*, num *Lepus* quasi *levipēs*.

Cæterum Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea differimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina : ut, *fortis, fortiter* ; *lego, legit* : omnesque orationis partes complectitur. Cicero *Orationem*, seu *Veriloquium* vocat. Componitur autem ab *ἔτυμ* & *verus*, & *λόγος* sermo.

F

DE

3

PARTES orationis sunt octo.

Nomen dupliciter dicitur: Substantivum & Adjectivum.

Substantivum est, quod nihil addi
postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum duplex

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut *Homo, lapis, justitia, bonitas*.

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat: ut *Iesum, Maria, Londinum, Thamesis*.

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænomen, quod vel differentia causa, vel veteri ritu præponitur: ut *Lucius, Publius, Aulus, Marcus*.

Nomen, quod suum est cuique: ut *Petrus, Paulus, Cato, Tullius.*

Cognomen, quod vel à cognatione imposuitur est; ut *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero*: vel ab eventu aliquo; ut *Africanus, Macedonicus, Germanicus*.

Adjectivum est quod Substantivo indiget, cui in oratione adhaereat : ut *Piger, alacris, candidus, clemens.*

Adjectivum est duplex : commune & proprium.

S Commune est quod affectionem multis communem
significat: ut *Bonus, malus, solers, satur.*

Proprum est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat: ut *Gradivus Marti, Quirinus Romulo*

DE

NOMEN.

DE ACCIDENTIBUS NOMINUM

Nomini accidunt septem :
Species, Figura, Numerus, Casus,
Genus, Declinatio, Comparatio.

DE SPECIE.

Nom accid.
7.

Species nominum est duplex : { Primitiva
&
Derivativa.

Species.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Primitiva.

Derivativa est, quæ aliunde formatur.

Derivativa.

Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & hujusmodi.

Collectivum scilicet, quod singulari numero multitudinem significat : ut *Concio, cætus, plebs, turba, pecus, grex.*

Collectivum.

Fictitium, quod à sono fingitur : ut *Sibilus, tintinnabulum, stridor, clangor.*

Fictitium.

Interrogativum : ut *Quis, uter, qualis, quantus, quot, nunquam* : Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in relativa.

Interrogativum.

Redditivum, quod interrogativo respondet : ut *Talis, tantus, tot.*

Redditivum.

Numerale, cujus species hæc numerantur :

Numerale.

Cardinale, à quo, seu à fonte, alii numeri dimanant : ut *Unus, duo, tres, quatuor.*

Cardinale.

Ordinale : ut *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Ordinale.

Distributivum : ut *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Distributivum.

Partitivum, quod significat vel multa singularim ; ut *Quisq, unusquisq, uterq, neuter* : vel unum è multis : ut *Alter, aliquis, cætera, reliquus.*

Partitivum.

Universale : ut *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Universale.

Particulare : ut *Aliquis, quisquam, nullus, quidam.*

Particulare.

Deriva- tiva.	Derivativa anrem has species subjectas habet; nimirum
Verbale.	Verbale : ut, <i>Leſio, litura, auditus, atrum.</i>
Patrium.	Patrium : ut, <i>Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Atonensis.</i>
Gentile.	Gentile : ut, <i>Græcus, Latinus, Hebraus, Anglus.</i>
Patronymicum.	Patronymicum, quod vel à patre, vel ab alia quapiam suæ familiæ persona derivatur.
	ut { <i>Æacides, filius vel nepos Æaci.</i>
	<i>Nerine, filia vel neptis Nerci.</i>
	<i>Latoïdes, filius Latona.</i>
	<i>Menalais, uxor Menelai.</i>
Diminutivum.	Diminutivum : ut, <i>Regulus, popellus, majusculus, minusculus.</i>
Possessivum.	Possessivum : ut, <i>Herilis, servilis, regius, paternus.</i>
Materiale.	Materiale : ut, <i>Faginus, lapideus, gemmeus, aureus.</i>
Locale.	Locale : ut, <i>Hortensis, agrestis, marinus, montanus.</i>
Adverbiale.	Adverbiale : ut, <i>Hodiernus, hesternus, crastinus, clandestinus.</i>
Participiale.	Participiale: ut <i>Amandus, docendus, videndus, scribendus</i> Et quæ in <i>lis</i> exeunt à verbis deducta : ut <i>Fissilis, cossilis, flexilis, pensilis.</i>

DE FIGURA.

Figura nominum.	Figura aut est simplex, ut <i>Iustus</i> : aut composita, ut <i>Injustus</i> . Sunt qui huc addunt & decompositam; ut <i>Irreparabilis</i> .
--------------------	--

DE NUMERO.

Numerus.	Numeri sunt duo : Singularis de uno : ut, <i>Pater</i> , Pluralis de pluribus : ut <i>Patres</i> .
----------	---

DE CASU.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus.	Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox quâ rem aliquam nominamus.
Genitivus.	Genitivus, qui significat cujus sit res quæpiam: atque hic patris, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.
Dativus.	Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuiquam attribuimus. Sub hac voce octavum etiam casum comprehendimus.
Octavus casus.	

NOMEN.

II

prehenderunt : ut, *It clamor celo*, id est, in *cælum*.

Accusativus, qui & inculativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur; utpote in quem actio verbi immediate transit: ut, *Amo patrem*. Accusativus.

Vocativus, quem & saluatorium vocant, vocandis compellandisve personis accommodatur. Vocativus.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quod Latinorum sit proprius. Ablativus.
Latinus casus.

DE GENERE.

Genus est sexûs discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cuius nota est *Hic*: foemininum, *Hac*: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic*, & *Hac*: commune trium, *Hic*, *hac*, & *hoc*: dubium, *Hic*, vel *hac*: epicœnum seu promiscuum, quum sub una generis nota utrumque sexum complectimur, ut *Hic anser*, *hac aquila*. Quamquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ita propriè spectare videtur; cùm hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum. Genera septem.

Porrò, inter commune genus & dubium hæc est differentia: quod ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut, si dixeris *Durus parens*, aut *Canis facta*; quamdiu de eisdem ipsis individuis loquêris, non licebit mutato genere dicere, *parentem iniquam*, aut *Canem factum*. At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen secius de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitrata mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram*. Communis & dubii differentia.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summâ diligentiâ imbibendi sunt, quos & *Guliel. Liliæ* Anglo acceptos referre debet.

Masculi

sunt no-

mina Di-

vorum,

virorum

Flavio-

rum,

mensium

Vento-

rum.

Femini-

na Dea-

rum, mu-

llerum,

Urbium,

Regio-

num.

Insula-

rum ex-

ceptio.

etiam

hippo-

gram.

* Reate.

Cere.

Appel-

lavorum

Femin.

B&Aius

qui lo-

gunt me-

phus, viz

Pinaster

Nomina

Volu-

crum.

Ferarum

Piscium

exceptio

Genera

lis, viz

de ap-

pellativis

GUILIELMI LILII

Regulae generales propriorum.

Proprias quae maribus tribuuntur, mascula dicat:

Ut sunt divorum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum;

ut Cato, Virgilius: fluviorum; ut, Tybris, Orontes:

Mensium; ut, October: ventorum, ut; Libs, Notus, Auster:

De Fœmininis.

Proprias fœmineum referentia nomina sexum,

Fœmineo generi tribuuntur: siue dearum

Sunt, ut, Juno, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philotis:

Urbium; ut, Elis, Opus: regionum; ut, Græcia, Persis:

Insula: nem nomen; ceu, Creta, Britannia, Cyprus.

Excipienda tamen quedam sunt urbium; ut ista

Mascula, * Sulmo, Agræa: quadam neutralia, ut * Argos,

Fæbur, Præneste: & genus Ancur quod dat utrumque.

Regulae generales Appellativorum.

Appellativa arborum erunt muliebria, ut, alnus,

Cupressus, cedrus. Mas * spinus, mas oleaster.

Et sunt neutra, siler, suber, thus, robur, acerque.

Epicoena.

Sunt etiam Volucrum; ceu, passer, hirundo: ferarum;

Ut, Tigris, Vulpes: & piscium; ut, ostrea, cetus,

Hæc epicoena: quibus vox ipsa genus feret aprom.

Attamen ex cunctis quæ diximus ante notandum,

Omne quod exit in um; seu Græcum siue Latinum,

Esse genus neutrum; sic invariabile nomen,

Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur,

Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicamus.

*Nam genus bis semper dignoscitur ex genitivo.
Infrà ut monstrabit specialis regula triplex.*

Tres re-
gulæ spe-
ciales.

Prima regula specialis.

Nomen non crescens genitivo, *ceu, caro carnis,
Capra capræ, nubes nubis, genus est muliebre.*

regula
specialis
prima.

Quoniam Lilius noster genus nominum appellativo-
rum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc
loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium
nominum appellativorum non crescentium in geniti-
vo; cujus generis sunt omnia primæ & quartæ infle-
xionis; & secundæ etiam, præter paucula quædam,
quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraq; tertiæ de-
clinationis: cujusmodi sunt, Labes, labis; pestes, pestis;
vis, genitivo vis: mater matris; caro carnis.

Masculina excepta ex non crescentibus.

Mascula nomina in a dicuntur multa virorum:
Ut scriba, affecta, scurra, & rabula, lixa, lupista.
Mascula, Græcorum quot declinatio prima
Fundit in as & in es; & ab illis quot per a fiunt:
Ut, satrapas, satrapa; athletes, athleta. Leguntur
Mascula item, verres, natalis, aqualis: ab asse
Nata, ut centussis: conjunge lienis, & orbis;
Callis, caulis, follis, collis, mensis, & ensis,
Fustis, funis, panis, penis, crinis, & ignis,
Cassis, fascis, torris, sentis, piscis, & unguis,
Et vermis, vellis, postis, societur & axis.
Mascula in et, ceu venter: in os vel us, ut logos, annus.

1. Nomi-
na viri-
tum in a.
2. In as,
es, & a,
primæ
declina-
tione.
Græco-
rum.
Sic po-
eta. Co-
meta. Bi-
bliopola.
3. Verres
&c.
In et, os
& us.

Fœminina non crescentia.

Fœminei generis sunt mater, humus, domus, alvus,
Fœculus, & quatuor pro fructu ficus, acinus.

fœminæ
excepta

Porticus, atque tribus, socrus, nurus & manus, idus :
 Huc annus addenda est, huc mystica vannus Iacchi :
 His jungat os in us verentia Græca ; papyrus,
 Antidorus, costus, diphthongus, byssus, abyssus,
 Chrystallus, synodus, sapphyrus, eremus & Arctus,
 Cum multis aliis, quæ nunc perscribere longum est.

vix nar-
 dus. Me-
 thodus,
 Dialecti-
 us, &c.

Neutra non crescentia.

Neutrum nomen in e, si gignit is, ut mare, rete :
 Et quot in on vel in um sunt ; ut barbiton, ovum.
 Est neutrum hippomanes genus, & neutrum cacaëthes,
 Et virus, pelagus : neutrum modò, mas modò, vulgus.

Dubia non crescentia.

Incerti generis sunt talpa, & dama, canalis.
 Halcyonis, finis, clunus, vestis, penus, amnis,
 Pampinus, & corbis, linter, torquis, specus, anguis,
 Pro morbo ficus fici dans, atque phaselus,
 Lecythus, ac atomus, grossus, pharus, & paradisus.

Communia non crescentia.

Compositum à verbo, dans a commune duorum est :
 Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena monstrat
 A venio : adde senex, auriga, & verna, sodalis,
 Vates, extorris, patruelis, perque duellis,
 Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Ex eipe
 puerpera

Secunda regula specialis.

Nomen crescentis penultima si genitivi
 Syllaba acuta sonat, velut hæc pietas pietatis,
 Virtus virtutis monstrant ; genus est muliebre.

Regula
 specialis
 secunda

Huc spectant quæ acunt penultima genitivi crescen-
 tis : qualia sunt omnia quintæ inflexionis, præter Fides.

Omnia item monosyllaba, præter Vis. Reliqua om-
 nia sunt tertiæ declinationis, ut sunt omnia definitiva

In	{	C.	ut	{	Halec, halêcis.	{	înis.	
		In		Delphin,	ânis.			
	{	An		ut	{		Titan,	
		Ans			Infans,			
	{	Ens	ut		{	{	Quadrans	
		Ums			Continens			
					Triens,			
							Decuns, decuncis.	

In *er* longum, quæ Græcis per *η* scribuntur: ut Character, crater, stater, soter, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare mulier haud recte in hac classe collocatur.

In	{	Inx	} ut {	Syrinx, ingis.	{	uncis.
		Anx		Phalanx, angis.		
	{	Unx	} ut {	Deunx,		{
		Ons		Septunx,		
	{	} ut {	Effrons,	{		ontis.
			Bifrons,			
{	} ut {	Cohors,	{	ortis.		
		Confors,			{	

Præterea in *o* Latina, quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo: ut Lectio, ligo, spado, ônis; Anio ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

In *al* neutra: ut Vectigal, animal, âlis. Cætera in *al* sunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ênis* habent in genitivo: ut Lien, Siren, ênis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *or* Græca quæ retinent *o* in genitivo: ut Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant: ut Orion, Edon, Egeon, ônis & ônis: Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut Laquear, exemplar, calcar, âris: præter Jubar, nectar, âris: hepar, hepâris.

In *or* Latina: ut Amor, timor, uxor, ôris.

Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant:

ut

ut Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ōris. Et Græca quoque nonnulla : ut Rhetor, Hector, Nestor, Scentor, &c. ōris.

In *as* Latina : ut Maieſtas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. atis. Excipe Anas, anātis ; & Græca quædam ut Lampas, monas, trias, decas, ādis.

In *es* Latina aliquot : ut Quies, magnes, locuples, ētis ; Merces, hæres, cohæres, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam : ut Lebes, tapes, Dares, Chremes, ētis.

In *is* quæ faciunt itis, inis & idis * in genitivo : ut Samhis, Quiris, itis : Salamis, Trachis, inis : Plophis, Crenis, idis : Cætera sunt tertie regulæ.

* Pyrois,
entis.

In *os* Latina : ut Custos, ōdis : Nepos, ōris. Præter Compos, impos, ōtis.

Et Græca quæ retinent in *o* in penultima genitivi : ut Heros, Minos, ōis. Rhinoceros, ægoceros, ōris.

* Præci
vitate
Loc.

In *us* quæ mittunt genitivum singularem in ūtis, ūdis ūris, ūntis : ut Salus, palus, tellus, * Opus. Præter unam vocem, Pecus pecūdis.

Huc pertinent & comparativa neutra in *u* : ut Sanctius, probius, melius, pejus, ōris.

In *ax* tam Latina quam Græca : ut Limax, fornax, thorax, Phæax, audax, bibax, ācis.

Excipe Græca quædam appellativa & gentilia : ut Abax, storax, styrax, similax, colax, corax, dropax, Parnax, Candax, ācis : Syphax tamen variat ācis & ācis.

In *ex* paucula quædam : ut Vervex, ēcis ; Vibex, icis : Exlex, ēgis : Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *ix* Latina & Græca ut : Lodix, radix, cornix, spadis, foelix, phoenix, perdix, cornix, &c. icis. Et verba omnia in *rix* : ut Victrix, nutritrix, mortrix, lotrix, &c. ibis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* substantiva & adjectiva : ut Celox, velox, ōcis. præter Cappadox, ōcis. Allobrox, ōgis & quædam alia.

In

NOMEN.

17

In ux: ut Pellux, Pollucis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In yx: ut Bombyx, bombycis: Bebryx autem variat
Bebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In s Græca, præcedente p: ut Hydrops, Cyclops,
conops, Cercops, opis. Reliqua in ops ad tertiam re-
gulam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quædam, Mono-
syllaba
quædam.
Sal, sol, ren, & splen, Car, Ser, vir, vas, vadis, m, mæ,
Bes, Cres, pres, & pes, glis gliris habens genitivo:
Mos, flos, ros, & Tros, mus, dens, mons, pons, simul & fons,
Seps pro serpente, gripx, Thorax, rex, grex gregis, & P bryx,
Mascula sunt etiam polysyllaba in n; at, Acarnan,
Lichen & delphin: & in o signantia corpus;
Ut leo, curculio: sic senio, ternio, sermo.

poly syl-
laba in
n & o.

Mascula in er, or & os; ceu, crater, conditor, heros: In er, or,
& os.
Sic torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens:
Quale bidens, quando pro instrumento reperitur:
Adde gigas, elephas, adamas, Garamasque rapesque.
Atque lebes, Cures, magnes, unumque meridi-
es nomen quintæ: & quæ componuntur ab asse;
Ut dodrans, semis, jungantur mascula Samnis,
Hydros, nycticox, thorax, & mascula veruax,
Phoenix & bombyx pro vermiculo. Autamen ex his
Sunt muliebri genus, Syren, mulier, soror, uxor.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, mel, fel, Neut.
mel, fel,
lac, &c.
& in al,
ar, poly-
syllaba,
hælec.
Lac, far, ver, cor, xs, vas, vasis, os ossis & oris,
Rus, thus, ius, crus, pus. Et in al polysyllaba in arq;
Ut, capital, laquear. Neutrum hælec & muliebri.

Dubia acute crescentia.

Sunt dubia hæc Python, scrobs, serpens, lupo, rudens, grus
Perdix, lynx, lymax, stirps pro trunco, pedis & calx:
Adde dies numero tantum mas esto secundo.

Com-

Communia acutè crescentia.

* Sic La.
tro.

*Sunt commune, Parens, autorque, infans, adolescens.
Dux, illex, haeres, exlex; à fronte creata:
Ut bifrons: custos, bos, * fur, sus, atque sacerdos.*

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia
regula
specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi
Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mor.
Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravan-
tia, cujus generis sunt paucula illa secundæ declinatio-
nis de quibus supra meminimus; videlicet, Socer, gener
puer, eri; adulter, eri; Presbyter, eri.

Composita à vir viri: ut Levir, Triumvir, Decemvir,
Centumvir, iri.

Composita item à gero & fero: ut Armiger, claviger,
caducifer, lucifer, eri; & adjectiva quædam: ut Tener,
dexter, prosper, eri; Satur, uri. Spectant huc & Græca
omnia neutrius generis in a: ut Poëma, dogma, sophis-
ma, ænigma, atis.

In yr item Græca: ut Martyr, Martyris; Psithyr, psi-
thyris.

Omnia item in ur Latina: ut Augur, murmur, surfur,
cicur, uris.

In ut etiam omnia: ut Caput, capitis; Occiput, occipitis
Præterea in o Latina omnia, præter illa quæ superius
excipiuntur: ut Imago, sarrago, ordo, cardo, inis.

In i: ut Annibal, alis; mugil, ilis; Consul, Præsul, ulis.

In en: ut Pecten, tibicen, carmen, crimen, inis.

In on Græca, quæ sumunt o parvum in penultima ge-
nitivi singularis: Canon, dæmon, architecton, Phile-
mon, onis.

In or Latina & Græca: ut arbor, æquor, marmor,
pantocrator, apator, oris.

In ar: ut Anas, anatis.

Et

Et Græca : ut Arcas, chillas, hebdomas, enneas, Ædis.

In es Latina : ut Fomes, limes, Ætis; præses, deses, idis.

In & Latina & Græca : ut Sanguis, pollis, Iuis; Ty-
rannis, paropsis, idis.

In ar Latina & Græca : ut Jubar, compar, nectar,
bacchar, æris.

In er Græca : ut Aër, æther, æris.

In s præcedente consonante, tam Latina, quam

* Græca : ut

{ Princeps,	{ cīpis;	{ Æthiops,	{ ōpis.
{ Hyems,	{ ĕmis;	{ Arabs,	{ ābis.
{ Inops,	{ ōpis;	{ Chalybs,	{ ybis.

* Excipe
cūdam
in ps.

In os Latina : ut Compos, ōtis.

In us Latina & Græca : ut Pecus, decus, ōtis; vellus,
vulnus, æris; Tripus, Oedipus, ōdis.

In ax Græca : ut Abax, thorax, colax, climax, æcis.

In ex Græca : ut Index, vindex, carnifex, aruspex, icis.

In ix Latina & Græca : ut Varix, fornix, calix, icis;
Mastix, igis.

In ox Latina & Græca : ut Præcox, Cappadox, ōcis;
Allobrox, Polyphlox, ōgis.

In ux Latina : ut Conjux, coniūgis : Redux, redūcis.

Denique in yx Græca : ut Onyx, Sardonyx, Ceryx,
Eryx, ychis.

Femin. excepta ex graviter crescentibus.

Fœminei generis sit hyperdissyllabon in do,

Quod dinis ; atque in go, quod dat ginis in genitivo.

Id tibi dulcedo faciens dulcedinis, idque

Monstrat compago compuginis : adjice virgo,

Grando, fides, compes, teges, & seges, arbor, hyemsque :

Sic Baccar, sinden, Gorgon, icon & Amazon.

Gracula in as vel in is finita : ut Lampas, Iaspis,

Cassis, cuspis : in us vox una pecus pecudis dans :

His forfex, pellex, carex, simul atque supellex,

Appendix, histrix, coxendix, adde filixque.

Hyper-
dissylla-
bon in
do & go.

Gracula
in as & is

Neutra

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

Est neutrale genus signans rem non animatam, (dans)
 Nomen in a, ut problema: eni; ut omenar; ut iubar: ut
 Ut fecur; ut ar; ut omis; put; ut occiput. Attamen ex his
 Mascula sunt, pesten, fursur: sunt neutra, cadaver:
 Verber, iter, suber, pro fungo tubet, & uber,
 Gingiber; & laser, cicer, & piper, atque papaver,
 Et siser, atque siler. Neutra aquor, marmor adorg;
 Atque pecus, quando pecoris facit in genitiva.

Inani-
 mal, in a,
 in ar, ut,
 ut, put,
 excipe.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, cardo, margo, cinis, obex;
 Pulvis; adops, forceps, pumex, tamex, anas, imbrex;
 Adde culex, natrix, & onyx cum prole, siselique:
 Quamvis hæc melius vult mascula dicior usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista, uigil, pugil, exul,
 Præsul, homo, nemo, martyr, Iyzur, augur, & Arcas,
 Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes:
 Sic ales, præses, princeps, vnceps, eques, obses:
 Atque alia à verbis quæ nomina multa creantur;
 Ut Coniux, iudex, vindex, opifex, et aruspex.

Sic Arti-
 tex, mu-
 niceps,
 particeps

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva unam duntaxat habentia vocem,
 Ut felix, audax, retinent genus omne sub una:
 Sub gemina si voce cadant, velut omnis et omne,
 Vox commune duum prior est, vox altera neutrum:
 At si tres variant voces, facer ut sacra sacrum:
 Vox prima est mas, altera fœmina, tertia neutrum.
 At sunt quæ flexu propè substantiva vocares,
 Adjectiva tamen naturæ usque reperta:
 Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,
 Et dives, locuples, sospes, comes atque superstes:
 Cum paucis aliis, quæ lœtio iusta docebit.

Hæc

*Hac proprium quandam sibi flexum adsciscere gaudent,
Campester, volucer, celebr, celer, atque saluber;
Junge pedester, equester, & acer: junge paluster,
Ac alacer, Sylvester. At hac tu sic variabis;
Hic celer, hac celeris, neutro hoc celere: Aut aliter sic:
Hic atque hac celeris, rursum hoc celere est tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atque aliis alibi tibi memio fiet.*

DE DECLINATIONE.

Declinatio est variatio dictionis per casus. Sunt autem declinationes numero quinque.

Prima declinatio complectitur quatuor terminationes:

Declina-
tiones
nomi-
num.
Prima
nomi-
num de-
clinatio.

*As, } ut { Mensa; } { Es, } ut { Anchises:
As, } ut { Æneas; } { E, } ut { Penelope.*

Porro Græca sunt omnia quæ in *As, } finiantur: ut { Thomas.
Es, } Anchises.
E, } Phœbe.*

Sunt qui huic addunt Hebræa quadam in *am*: ut Adam, Adæ, Abraham, Abrahæ. Quæ tamen melius ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: Adamus, Adami: Abrahamus, Abrahami.

As, accusativum in *am* & in *an* facit, ut Æneas, Æneam, vel Ænean: vocativum in *a*: ut Æneas, Ænea.

Es, in accusativo *en* sumit, ut Anchises, Anchisen: in vocativo & ablativo *e* vel *a*, ut Anchise, vel Anchisa.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accusativum in *en*, vocativum & ablativum in *e*, ut,

Nom. { Penelope, } Acc. { Penelopen,

Gen. { Penelopes, } Voc. { Penelope,

Dar. { Penelope, } Abl. { Penelope.

As in genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem: ut Paterfamilias, Filiusfamilias. Id quod veteres observabant in multis aliis, Ennius; Dux ipse vias.

Livius

Livius Andronicus; *Mercurius, cumque eo, filius Latonæ*, pro *Latona*. Sic. *Nævius*; *Filii terræ*, pro *terra*. *Virgilius*; *Nec auræ, nec sonitus memor*.

Aulai, & Pictai, atque id genus alia, priscis relinquo.

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: ut *Æneadum*, *Grajugenum*; pro *Æneadarum*, *Grajugenarum*.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *abus*; *Dea*, *mula*, *equa*, *liberra*, *ambæ*, *duæ*, *abus*.

Hæc vero tam in *is*, quàm in *abus*. *Filia*, *filii* vel *filiiabus*; *Nara*, *natis* vel *natabus*.

SECUNDA DECLINATIO.

Secunda
declina-
tio

Secundæ declinationis
Terminationes sunt apud
Latinos quinque; { Er,
Ir, } ut { Aper,
Er, } Vir,
Us, } Satur,
Um, } Dominus,
Templum.

Et Græcorum, { Os,
On, } ut { Delos,
Eus, } Ilion,
Orpheus.

Atticæ in *os* genitivum in *o* mittunt, accusativum in
on: ut *Androgeos*, *Androgeon*. Accus. *Androgeon*.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant
in *u*: ut *Panthus* & *Panthu*: *Oedipus*, & *Oedipu*.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quam in *e* mit-
tere vocativum singularem: ut *Agnus*, *vulgus*, *lucus*,
fluvius, *chorus*, *populus* pro natione.

Eus, genitivum format in *ei* vel *eos*, dativum in *ei*, ac-
cusativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut (pheon.

Nom.	{ Orpheus. (pheos.	Acc.	{ Orphea. Ovid. Or-
Gen.	{ Orphei vel Or-	Voc.	{ Orpheu.
Dat.	{ Orphei.	Abl.	{ Orptheo.

Notanda sunt deniq; { Deum, } pro { Deorum.
syncopeones illæ, { Virum, } Virorum.

Item.

Item anomala illa ambo & Duo: quas duas voces Po-
etæ etiam in accusativo Masculinas usurpant: ut,
Virg. *Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros.*
Hor. *Nè vos titillet gloria, jurejurando obstringam ambo.*
Cic. in Phi secund. *Præter duo vos, nemo sic loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est: cujus diffi-
ciliores duntaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*: ut Accusati-
vim, ravim, tussim, siem, magudarim, amissim, Cha- singula-
rybdim. ris,

Sic & quorundam fluviorum accusativi: ut, Tybrim,
Ararim.

Quædam accusativos flectunt in *im* & in *em* commu-
niter: ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, tor-
quis, turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im*
vel *em*.

Ablativus regulariter in *e* desinit: ut, Pectus, salus: Ablati-
Ablativo Pectore, salute. vus.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mit-
tunt, ut, Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra desinentia in *al*, *er*, & *e*, ablativum magna
ex parte mittunt in *i*.

ut { Vestigal, } Ablat. { Vestigali,
Calcar, Calcar,
Mare. Mari.

Ablativus rete à nominativo retis est: non à nomina-
tivo rete. Par, cum compositis, tam *e* quàm *i* habet, ut, retis.
Par, compar, ablativo pare, Compare, vel ri.

Hæc tamen *e* retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gau-
sape, presæpe.

Et hæc propria, { Soracte, } Ablat. { Soracte,
Præneste, Præneste,
Reate. Reate.

Festorum nomina quæ tantum pluralia sunt, gen- festo-
itivum interdum in *orum* mittunt, ut Agonalia, Vinalia, rum
Genitivo, Agonaliorum, Vinaliorum. nominæ

Interdum autem in *ium* : ut *Floralia*, *Feralia*; genitivo, *Floralium*, *Feralium*.

Aliquando vero tam in *orum* quam in *ium* : ut *Parentalia*, *Saturnalia*; Genitivo *Parentaliorum*, *Saturnaliorum*, vel *ium*.

Dativus vero & ablativus in *um* : ut *Saturnalibus*, *Bacchanalibus*; præter *Quinquatriis*, quod juxta secundam declinationem format prædictos casus.

Mensium nomina in *er* vel *is* ablativum in *i* solum mittunt : ut *September*, *Aprilis* : ablativo *Septembri*, *Aprili*.

Quorum accusativus in *im* tantum desinit, iis ablativus exit in *i* ; ut *Sitim*, *tussim* : ablativo *Siti*, *tussi*.

Adjectiva, quæ nominativum in *is* vel *er* & e neutrum faciunt, ablativum mittunt in *i* solum : ut *Fortis*, *molli*, *dulcis*; ablativo *Forti*, *molli*, *dulci*.

Sic *Acer*, *acris* *acre*; ablativo *acri*.

Licet Poetæ, interdum metri causâ, *e* pro *i* usurpent.

Cætera adjectiva tam in *e* quam in *i* mittunt : ut *Capax*, *duplex*; ablativo *capace*, *duplice*, vel *ci*.

Præter *pauper*, *degener*, *uber*, *sospes*, *hospes*, quæ in *e* tantum faciunt ablativum.

Comparativa etiam bisariam faciunt ablativum : ut *Melior*, *doctior*; ablativo *Meliore*, *doctiore*, vel *ri*. Similiter & substantiva quædam : ut *Ignis*, *amnis*, *anguis*, *supellex*, *unguis*, *vestis*; ablativo *e* vel *i*.

Rarius autem *Civis*, { Ablativo. } *Cive*, vel *civi*.

Rarius etiam *Arpinas*, { Ablativo. } *Arpinate*, vel *ti*.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em* & *im* finiunt : ut *puppis*, *navis*; ablativo *puppe*, *nave*, vel *i*. & Verbalia item in *trix* : ut *Victrix*, *altrix*, ablativo *Victrice*, *altrice*, vel *ci*.

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i* tantum, vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*; ut *Molli*, *duplice*, vel *ci*; nominativo plurali, *Mollia*,

mensium
nomina

Nota

Mollia, duplicia. Præterlibera, plura, vel plorata, aplustia vel aplustia: sic comparativa; ut Meliora fortiora, doctiora, priora.

Ex ablativus in i tantum, vel in e & i, sic pluraliter genitivus in ium: ut utili, utilium, puppe, vel pæpupium, præter Majorum, comparativus Meliorum. Item præter ista, Supplicium, Complicium, strigillum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum; at plus plurium format.

Genitivus pluralis.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujusmodi sunt, Sapientum pro sapientium, serpentum pro serpentium.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus finiantur, genitivi plurales exeunt in ium, ut, Pars, urbs, fals, glans, trabs, metus, genit. o plurali, Partium, urbium, falsum, glandium, tradium, mercurium.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, ccelibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reperiuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in ium: ut Collis, Collium, Mensis, Mensium, Antris, Aurium.

Adde istis, Litium, dirium, virium, saltum, manium, penatum.

Excipe tamen Canum, panem, vatum, juvenum, opum, apum, &c.

As format assium: Mac, Marium: Vas, vadis, vadium: Nox noctium: Nix nivium: Os ossium: Pax pacium: Mus aurium: Caro carnum: Cor cordium: Alituum ab ales, assumit u.

Bovum anomalum est, ut etiam bobus vel bubus.

Quorum genitivi plurales desinunt in ium, accusativum formant per es & ex diphthongum: ut Partium, omnium; Partes, omnes vel eis.

Accusativus pluralis, Græcorum declinatio.

Græcorum derivata pleraque, quando juxta linguam

sue morem variantur, genitivum mittunt in *os* : ut, *Titan*, *Pan*, *Daphnis*, *Phyllis* : genitivo *Titānos*, *Panos*, *Daphnidos*, *Phyllidos* : dativum verò in *a*, breve : ut, *Titani*, *Pani*, *Daphni*, *Phyllidi* : accusativum in *a*, (nisi sint neutrius generis in *a* non terminata :) ut, *Pana*, *Phyllida*, *Amaryllida*, *Orphea*.

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accusativum faciunt, & nominativi mutata in *s* : ut,

<i>Tethys</i> , <i>Tethyos</i> ,	} Accusat.	<i>Tethyn</i> ,
<i>Decapolis</i> ,		<i>Decapolin</i> .
<i>Genesis</i> , <i>sios</i> ,		<i>Genesis</i> .
<i>Metamorphōsis</i> , <i>sios</i> .		<i>Metamorphōsin</i> .

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt, alterum in *os* non purum alterum in *as* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accusativum formant, alterum in *a*, alterum in *as* : ut *Paris*, genitivo *Paridos* & *Parios*, accusativo *Parida* & *Parin* : *Themis*, genitivo *Themidos* & *Themios*, accusativo *Themida* & *Themim*.

Fœminina in *o*, genitivum in *as*, & accusativum in *o* mittunt.

ut :	{	<i>Sapphō</i> , <i>Sapphūs</i> ,	} hanc	{	<i>Sapphō</i> ,
		<i>Mantō</i> , <i>Mantūs</i> ,			<i>Mantō</i> .
		<i>Cliō</i> , <i>Cliū</i> ,			<i>Cliō</i> .

Vocati.
vus.

Vocativus nominativo magna ex parte similis est; in nonnullis tamen à nominativo abijciuntur : ut, *Pallas* *Pallantis* : *Theseus*, *Theseos* : *Tethys*, *Tethyos* : vocativo *ô Palla*, *Theseu*, *Tethy*.

<i>Phyllis</i> , <i>Phyllidos</i> ,	} Vocativo ô	<i>Phylli</i> .
<i>Alexis</i> , <i>Alexios</i> ,		<i>Alexi</i> .
<i>Achilles</i> , <i>Achilleos</i> ,		<i>Achille</i> .

Græca
neutra in
A.

Neutra singularia in *a* Græca sunt, ut *Problema*, *poëma*, quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, addita syllabâ *tum*, ut *Hoc problematum*, hoc *poëmatum*.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc infrequentiore usu sunt, ut *Problematis*, *poëmatis*.

QUAR.

QUARTA DECLINATIO.

Quarta declinationi nihil ferè difficultatis inest, *Quarta declina-*
nam duas tantùm sortitur terminationes in recto *tio no-*
singulari; nempe *us* & *u*: ut *Manus*, *genu*. *minum.*

Veteres à nominativo *Anus*, *tumultus*, *ornatus*, di-
xerunt *Anuis*, *tumulti*, *ornati*, in genitivo: ut

Terent. Ejus anus causâ. Idem. Nihil ornati, nihil tumulti.

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *u*: ut, *fructui*, *Dativus*
concupitui; rarius, *Fructû*, *concupitû*. *singula-*

Virgilius, Quod neque concubitu indulgent.

Terent. Vestitu nimis indulges.

Currûm autem pro *curruum* Synæresis est, ut & in
aliis declinationibus fieri solet.

Iesus, in accusativo *Iesum* habet, in reliquis verbis
casibus ubique *Iesû*. *Iesus.*

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ibus* formant; *Dativus*
Acus, *lacus*, *artus*, *arcus*, *tribus*, *ficus*, *specus*, *quercus*, & ablati-
partus, *portus*, *veru*, *ibus*. *vus plu-*

Cætera nomina in *ibus*: ut, *Fructibus*, *scetibus*, *mani-* *ralis.*
bus, *motibus*.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio genitivum, dativum & ablati- *Quinta*
vum pluralem in paucioribus sortita est, quemad- *declina-*
modum infra in Heteroclitis fusiùs tradetur. *tio no-*

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam *minum.*
nomina tertiæ inflectionis: ut, *Plebes*, *plebei*.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es*, *ji*, &
e, exibat. *Geniti-*
vus plu-

Cicero, Equites verò daturos illius diei pœnas.

Virgilius, Munera latitiæque dii.

Salustius, Vix decimâ parte die reliquâ.

Cæterum, præter ista quæ jam diximus, notabis eti-
am diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heterocli-
ta dicuntur. Hæc partim variâ probatorum authorum
lectione, partim à sequentibus regulis discere licebit.

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS.

Rob. Robinson.

Petero-
cha quæ
sunt.

Qua genus aut flexum variant, quæcunque novo
ritu deficiunt, superantque, Heteroclitæ sunt.

Variantia genus.

1 scem.
sing.

Hæc genus ac partem flexum variantia cernit,
Pergamus infelix urbs Troium, Pergama gigas;
Quod, nisi plurali careat, facit ipsa supellex;
Singula fœmineis, neutris pluralia gaudens.

Neut. pl.
1 Neut.
sing. maf.
& neut.
plur.
3 neut.
sing. maf.
tanquam
plural.
4 neut.
sing.
foem. pl.
Except.
3 Maf.
sing. neu.
plural.
6 Maf.
sing. ma.
& neut.
plural.

Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumque,
Rastrum cum frano, filam, simul atque capistrum;
Arges item & cœlum sunt singula neutra; Sed audi,
Mascula duntaxat cœlor voctrabis & Argos;
Fræna sed & frenos, quo pacto & cætera formant;
Nundinum, & bincæpulum, quibus addit habuimus hæc
Neutra quidem primo, muliebria ritè secundo: Sunt
Balnea plurali Juvenalam constat habere.

Hæc maribus dantur singulæ, plurimæ neutra,
Menalus, atque sacer mons Dindymus, Rhinthus, atque
Tartara, Taygetus, sive Tænera Mæstora, & alius nimis
Gargæus. At numerus genus his dabit alter utrumque,
Sibilus, atque jacus, locus, & Campanus Avernus.

Defectiva.

Quæ sequitur manca est numero, casuque, propago.

Aptota.

1 Aptota
sunt quæ
a recto
non vari-
ant ca-
sum.

Quæ nullum variant casum, ut, fœs, vis, nihil instat;
Mala & in u singuli; et sunt hæc cœnæque, genæque;
Sic gummi, fragi, sive Tempus, tot, quot, & cœnæque;
A tribus ad centum numeris, Aptota vocantur.

Monn-

Monoptota.

Estque Monoptoton nomen, cui vox cadit una :
 Ceu noctu, natu, iussu, iniussu, simul astu.
 Promptu, permissu : plurali legimus astus :
 Legimus inficiat, sed vox ea sola reperta est.

Diptota.

Sunt Diptota, quibus duplex flexura remansit :
 Ut fors forte dabit sexto, sponti quoque sponte :
 Sic plus pluri habet, repetundarum repetundis :
 Jugeris & sexto dat jugere, verberis autem
 Verbere, suppetis quarto quoque suppetis dant :
 Tantundem dat tantidem, simul imperis hoc dat
 Impete : junge vitem sexto vite : nec lego plura.
 Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
 Quatuor hac numero casus tenere secundo.

Triptota.

Tres quibus inflecti casus, Triptota vocantur :
 Ut precis atque precem, perit, & prece blandus amicam
 Sic opis est nostrae, ser opem legis, atque ope dignus :
 At tantam resto frugis cayer, & ditionis :
 Integra vox via est, nisi desit forte, dativus :
 Omnibus hic mytilus numerus prior, integer alter,
 Quae referunt, ut qui : quae percontantur, ut ecquis :
 Et quae distribuunt : ut nullus, neuter, & omnis :
 Infinita solent huius iungi : ut quilibet, alter :
 Quinto haec saepe carent casu : & pronomina, praeter
 Quatuor haec infra, noster, nostrum, meus, & tuus

Propria cuncta notes, quibus est natura coercens,
 Plurima ne fuerint : ut Mars, Cato, Gallia, Roma,
 Ida, Taurus, Delaps, Parnassus, Bycephalusque.
 His frumenta tribu, pensa, herbas, uva, therassa :
 In quibus autem quae sint placita ipse requiras :
 Est tibi plurimum retineat haec, est tibi sperant.

2 mo-
 nopto-
 ta
 sunt, quae
 uico-
 obliquo
 reperi-
 untur.

3 Dipto-
 ta, quae
 duobus
 casibus.

4 Tript-
 ta, quae
 tribus
 casibus.

5 Defect.
 Vocati.

6 Pro-
 p-
 ria, de-
 fect plu-
 rimen-
 ta, &c.
 nomina
 alia gau-
 dens, &c.
 a caron.

NOMEN.

Neutra singulari Horde a, farr a, forum, mel, milium, defruta, ihusque,
carentia Thus tanti similes voces pluralia servant.

quibul. Hesperus & desper, pontus, limusque, finusque,
galibus Sic penus & sanguis, sic arber, nemo : sed ista
plurali Mascula sunt numerum vix excedentia primum.

et masculi Singula faminei generis, pluralia raro
defect. Pubes atque salus, sic ratio cum indole iussis,
plurali Pix, humus, atque lues : sitis & fuga : junge quietem,
et femi. Sic cholera atque fames, bilisque, senecta, juvenus :
carent plurali Sed tamen hac, soboles, labes, ut & omnia quinta,

Nota. Tres similes casus plurali saepe tenentur :
Excepe res, species, facies, aciesque, diesque :
Quas voces numero totas licet esse secundo.
Istis multa solent muliebria nehere : ut haec sunt,
Scutitiae, invidia, & sapientia, desidia, etque
Id genus innimera voces, quas lectio prabet :
Quem tibi praefixam ceu certum collige filum.
Rarius his numerum, quandoque sed adde secundum,

Neutra Nec licet his neutris numerum deferre secundum,
carentia Delicium, senium, leihum, cœnumque, salumque :
plurali Sic barathrum, virus, vitrum, viscumque, penumque,
Justitium, nihilum, ver, lac, gluren, simul halet :
Adde gelu solium, iubar. Hic quoque ratio ponat,
Quae tibi si observas, occurrent multa legenti.

et masculi Mascula sunt tantum numero contenta secundo,
carentia Manes, majores, cancelli, liberi, & antes,
singulari Menses profuvium, lemures, fasti, atque minores :
Cum genus assignant natales : adde penates,
Et loca plurali, quales Gabilque, Locrique,
Et quaecunque legas passim similis rationis.

et femi. Haec sunt faminei generis, numerique secundi,
carentia Exuvia, phalera, gratesque, manubiae, & idus,
singulari Antia, & inducia, simul infidiaeque, minaeque,
Exubia, nana, iuga, tricagae, valendae.

NOMEN.

Quisquilia, iherma, cuna, dira, exequique
Feria, & inferia, sic primitiaque, plagaque
Retia signantes, & valva, divitiaeque:
Nuptiae item & lactes, addantur Thebae & Aethiops
Quod genus invenias & nomina plura locorum.

Rarius hac primo, plurali neutra leguntur,
Mania, cum tesquis, praecordia, lustra ferarum,
Arma, mapulia: sic bellaria, mania, castra,
Fusus iusta petit, petit & sponsalia virgo,
Rostra disertus amat: puerique crepundia gestant,
Infantesque colunt tunabula: consulit extra
Augur, & absolvens superis effata recantat.
Festa Deum poterunt, ceu Bacchanalia iungi.
Quod si plura leget, licet hac quoque classe reponat.

3 Neutra
carentia
singulari

Redundantia.

Hac quasi luxuriant, varias imitantia formas:
Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitruque.
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,
Sensus & hoc sensum, tignus tignumque, rapetum
Atque rapetè rapex, punctus punctumque, sinapi,
Quod genus immitans fertur scelerata sinapis.
Sinus & hoc sinum vos lactis, mendacque mendum,
Viscus & hoc viscum, sic cornu & flexile cornum,
At Lucanus ait, Cornus tibi entia sinistri:
Eventus simul eventum. Sed quid moror istis?
Talia dolorum tibi lectio mille monstrat.

3 redundans

Sed tibi praeterea quaedam sunt Graeca notanda,
Qua quarto casu fortum peperere Latinum:
Nam pander panderera creat, crateraque crater,
Cassida cassi dabet, sed & ether aethera fundit.
Hinc cratera venit, vena panderera: sic cupis ipsum
Cassida magna tegit, nec vult panderera domari.

2 Nomina
habet
accusati-
vis Grae-
cis in

Vertitur de rector, sensus manet, & genus unum
Gibbae & sic gibber, cucumis cucumer, strus & strus.

3 redun-
dantia

Sic

* potius
Odor

Sic cinis atque ciner, vomis vomer, scobis & scobs,
Pulvis item pulver, pubes puber : quibus addes
Qua pariunt or & os, honor, & labor, arbor, * adorque ;
His & apes & api, plebs plebis : sunt quoque multa
Accepta à Gracis, geminam referentia formam ;
Ut delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,
Teucrus item Teucer : Dabit huc & cetera cuncta,
Quae tibi par ratio dederim, & lectio casta.

a decli-
nationem
varian-
tia

Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi :
Laurus enim lauri facit & laurus genitivo ;
Sic quercus pinus, pro fructus ac arbore ficus ;
Sic colus, atque penus, cornu quando arbor habetur ;
Sic lacus atque domus ; licet hæc nec ubique reuertant :
His quoque plura leges, quæ priscæ iure relinquo.

s Adje-
ctiva
luxuri-
antia

Et quæ luxuriant sicut adjectiva notanda
Multa, sed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt :
Arma, iugum, nervus, somnus, clivusque, animusque,
Et quot limus habet, quot frænum, & cæra, bacillum :
A quibus us simul is formes : ut incrimus inermis :
Rarior est hilaris, vox est hilaris bene nota.

COMPARATIO NOMINUM.

Nomi-
num
compar-
atio
positivus
gradus
Compar-
ativus

Comparantur nomina, quorum significatio au geri
minuive potest.

Gradus comparationis sunt tres.

Positivus, qui rem sine excessu significat : ut, Albus,
niger, probus, improbus.

Comparativus, qui significationem sui positivi per ad-
verbium magis auget : ut Albior, probior, id est, Magis
albus, magis probus. Fit autem regulariter à secundo
positivi casu in i, addita syllabâ or : ut, ab Amici, pudici,
fir amicior, pudicior.

Superla-
tivus

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio
Vixit vel Maxime significat : ut, Docti-

NOMEN.

33

Doctissimus, *Id est, valde* Doctus.

Justissimus, *Id est, valde* Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i*, adjectis *s* & *simus*: ut, à Candidi, prudenti, fit Candidissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt, adjecto *rimus* superlativum formant: ut Pulcher, pulcherrimus; Niger, nigerrimus.

Excipiuntur, Dextimus à Dexter, Maturissimus, sive Maturissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in *lis*, superlativum formant mutando *lis* in *limus*: nempe, Facilis, facillimus: Docilis, docillimus: Agilis, agilissimus: Gracilis, gracillimus: Humilis, humillimus: Similis, simillimus.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur: Maledicus, maledicentior, maledicentissimus, à Dico: Magniloquus, magniloquentior, magniloquentissimus, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus, usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus,	} <i>lo</i>	{ Magnificus,	} <i>facio</i>	
Benevolentior,				{ Magnificentior,
Benevolentissimus,				{ Magnificentissimus,

Quoties vocalis præcedit finale, comparatio fit per adverbium Magis & Maxime: ut idoneus, magis idoneus, maxime idoneus. Arduus, magis arduus, maxime arduus.

COMPARATIO INUSITATIO.

Interim acriter iudicium adhibendum est, ut quæ in idgendis authoribus raro occurrunt, raro itidem innotentur.

Cujusmodi sunt quæ sequantur.

Affiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus, potentissimus vel plissimus, ipsissimus.

Perperuissimus, Exiguissimus, apud Ovidium.

Tuissimus, Multissimus, apud Ciceronem.

COMPA.

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, peior, pessimus.
 Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus.
 Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum.
 Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus, ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequissimus.
 Citrà, citerior, citimus. Intrà, interio, intimus. Infrà, inferior, infimus. Extrà, exterior, extimus vel extremus.
 Suprà, sepeior, supremus vel summus. Pòst, posterior, postremus. Ultrà, ulterior, ultimus. Prope, propior, proximius, à quo proximior, apud *Ovidium*. Pridem prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpe, sæpius, læpissime.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Compa-
ratio
manca.

Inclutus,	}	Meritus,
Inclutissimus.		Meritissimus.
Opimus,	}	Sinister,
Opimior.		Sinisterior.
Ocyor,		
Ocyssimus.	}	
Novus,	}	Juvenis,
Novissimus.		Junior.
Adolescens,	}	
Adolescentior.		Senex,
Potior,		Senior,
Potissimus,	}	Maximus natu.
Longinquus,	}	Antè,
Longinquior.		Anterior.
Pene,	}	Nuper,
Penissimus.		Nuperrimus.

Interdum autem à substantivis fit comparatio, sed abusive :

Compa-
ratio a-
busiva.

nt,	{	Neronior,	}	à	{	Nerone.
		Cinædior,				Cinædo.
		Pœnior,				Pœno.

Com-

Comparationum Typus.

SINGULARITER.

| *Positivus.* | *Compar.* | *Super.*

Dolus.
Tener.
Dulcis.
Felix.
Prudens.

Nom.

us er is
a is x ns
um e

ior
ior
ius

imus
ma
mus

Gen.

i
e is
i

ioris

mi
ma
mi

Dat.

o
a i
o

iori

mo
me
mo

Accus.

um em em em
am em em em
um e x ns

io rem
io rem
ius

mu m
ma m
mu m

Voc.

e er is
a is
um e

ior
ior
ius

me
ma
mu m

Ablat.

o
a
o

io re
io ri

mo
ma
mo

COMPARATIONUM TYPUS.

PLURALITER.

	Positivus		Compar.	Super.
	Docti.	Teneri.	Dulces.	Felices.
	Prudentes.			
Nom.	i e a	es es ia	{ iores iores iora	mi ma ma
Genit.	{ orum arum orum	ium	iorum	{ morum marum morum
Dat.	is	ibus	ioribus	{ mis
Accus.	os as a	es es ia	{ iores iores iora	mos mas ma
Voc.	i e a	es es ia	{ iores iores iora	mi ma ma
Ablat.	is	ibus	ioribus	{ mis.

DE PRONOMINE.

87

Pronomen est pars orationis, quæ in demonstratione aut repetenda re aliqua utitur.
Pronomina sunt quatuordecim; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita: ut, Ego me, te, idem, & similia: ut etiam, qui, quæ, quod.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINUM.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura.

Species pronominum est duplex; Primitiva & Derivativa.

Ad Primitiva spectant ista; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Ex Primitivis alia sunt Demonstrativa, alia Relativa.

Demonstrativa, dicuntur eadem, quæ & Primitiva, nimirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui.

Derivativa sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem aut nationem, vel partes & sectas significant: ut, nostras, vestras, & Cujas nomen.

DE NUMERO.

Numerus pronominum duplex est: Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine; vocativo carent omnia pronomina, præter hæc quatuor, Tu, meus, noster, nostras. *Martialis* tamen pronomini ipse vocativum tribuere videtur, quam ait,

Ut Martis revocetur amor, summiq; Tonantis,
A te Juno petri ceston, & ipsa Veni.

DE

genera
pro no-
minum.

Genera sunt in pronomiſibus, perinde ut in adjecti-
vis nominum. Aliā enim ad tria genera referuntur, ut
Ego, tu, ſui, alia per tria genera variantur, ut, Meus,
mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Prono-
minum
declina-
tio pri-
ma.
Secunda

Declinationes pronominum sunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in i : ut, Ego, tu : Genitivo Mei, tui, & sui, quod recto caret in utroque numero.

Genitivus secundæ definit in *ius* vel *iur*: cuius formæ sunt ille, ipse, iste, genitivo Illius, ipsius, istius: Hic, is, qui: genitivo Hujus, ejus, ejus.

Tertia

Genitivus tertiæ Declinationis exit in *i, e, i*, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur : cujus sortis sunt.

Nominative,

Nominativo,	{	Meus, mea, meum,	{	Genitivo.	{	Mei, meæ, mei.
		Tuus, tua, tuum,				Tui, tuæ, tui.
		Suus, sua, suum,				Sui, suæ, sui.
		Noster, nostra, nostrum				Nostri, nostræ, nostri
		Vester, vestra, vestrum,				Vestri, vestræ, vestri.

Quarta.

Genitivus quartæ habet *âtis* : ex quo ordine, sunt.

Nostros,	} Genitivo	}	Nostros.
Vestros,			Vestros.
Cujos,			Cujos.

Ceteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiae declinationis inflectuntur.

DE PERSONA.

**Personae
proprie-
minum,**

Personæ pronom. sunt tres, { Prima, } ut { Ego,
 { Secunda, } { Tu,
 { Tertia. } { Ille.

DE FIGURA.

Figura

Figura est duplex : Simplex ut Ego; Composita, ut
Ego et tu.

**pronom.
composi-
tio.**

Pronomina inter se componuntur: ut, Ego ipse, tu ipse, sui ipse, mei ipse.

Nome.

Nom. { Istic, } Accus. { Istunc, } Ablat. { Istoc, } 1. Inter
 { istac, } { istanc, } { istac, } se.
 { istoc, vel istuc. } { istoc, vel istuc. } { istoc. }

Pluraliter Nominativo & Accusativo istac. Eodem modo declinatur & illic, illac, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus : ut *cujusmodi, hujusmodi, illiusmodi, istiusmodi.* 2. Cum nominibus.

Componantur & cum praepositionibus : ut *Mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibuscum.* 3. Cum praepositionibus.

Componuntur etiam & cum adverbis : ut, Singular. 4. Cum adverbis.

Eccum, { Ellum, } ab Ecce & ille, 5. Cum
 Eccam, { ab Ec- } Ellam, } Ut & Idem
 Eccos, { ce & is } Ellos, } quoque, ab is
 Eccas, { } Ellas, } & denum.

Cum conjunctione quoque componuntur : ut, Sing. Nominativo Hicene, haccene, hocene. Accusativo, 5. Cum conjunctione.
 Ihicene, hancene, hocene. Ablativo hocene, hacene, hocene. Pluraliter, Haccene, neutrum.

Componuntur denique cum syllabis adjectionibus : ut, *Met, te, ce, pte.* Cum Syllabis

Met adicitur primae & secundae personae : ut, *Ego, met, meimet, mihi met, tui met, nos met, &c.* Sic *Si-* adicit.
bimet quoque, ac *semet* dicimus.

Tumet autem in recto non dicimus, ne pueretur esse verbum à *tumco*, sed *tui met, tui met, temet, nos met, &c.*

Te adicitur istis, Tu, ut tute ; te, ut rete. Te.

Ce adicitur obliquis horum pronominum, *Hic, ille, ce, iste, quoties in s desinent ; ut, Huiusce, huiusce, illiusce, istiusce, hosce, illosce, istosce.*

Pre apponi- { Mea, } Meapte :
 tur istis abla- { Tua, } Tuapte.
 tivis, { Sua, } ut, { Suapte.
 { Nostra, } { Nostrapte.
 { Vestra, } { Vestrapte.

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet: ut Meopte Marte, triopte labore, suopte jumento, no-
stroptē damno, &c.

Quis & Qui ad hunc modum componuntur.

Quis.

Quis in compositione hisce particulis postponitur.

En,	} ut {	Ecquis,	} Et hæc tam in fœminino	
Ne,		Nequis,		singulari, quam in neu-
Alius,		Aliquis,		tro plurali, <i>qua</i> habent,
Nūm,		Nūquid,		non <i>qua</i> : ut, Si qua muli-
Si,		Siquis,		er, Nequa flagitia, &c.

Præter Ecquis, quod utrumque in fœminino habere
reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compo-
sitione.

Nam,	} ut {	Quisnam,	} Et hæc ubique (præ-	
Piam,		Quispiam,		terquam in ablativo
Putas,		Quisputas,		singulari) <i>qua</i> habent
Quam,		Quilquam,		non <i>qua</i> : ut, Quænam
Que,		Quisque.		doctrina? Negotia

quæpiam, Optima quæquæ.

Quis.

Quis etiam cum scripto componitur, ut Quisque,
quod & in hunc modum variatur.

Nominativo Quisque, quicquid, Accusativo Quic-
quid, Ablativo Quoquo, quæqua, quoquo.

Qui.

Qui in compositione præponitur his particulis.

Dam,	} ut {	Quidam,	} Et hæc ubique (præ-	
Vis,		Quivis,		terquam in ablativo
Liber,		Quilibet,		singulari) <i>qua</i> reti-
Eunq;		Quicunq;		nent, non <i>qua</i> : ut,
Quædam puella, Quæcunque facinora.				

DE VERBO.

Verbum est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, agereve, aut pati signi-
ficat: ut, Sum, existo: moveo, moveor: tango, tan-
gor.

Verbum

Verbum dividitur imprimis in personale, ut *Doceo*, & impersonale, ut *Oporteret*.

Personale est, quod certis personis distinguitur: ut, *Verbum Personale.*
Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt.

Contra, Impersonale dicitur, quod diversarum personarum vocibus non distinguitur nec variatur: ut, *Verbum Impersonale.*
Ponitur, taderet, miseret, oportet.

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt ista; Genus, modus, tempus, figura, species, persona, numerus, conjugatio.

DE GENERE.

Quinque sunt verborum genera.

{	Aktivum,	{	Deponens,
	Passivum,		
	Neutrum,		Communz.

AKTIVUM.

Aktivum est, quod agere significat, & in *o* finitum, *Aktivum*
passivum in *or* formare potest: ut *Doceo, doceor. Le-*
go, legor.

PASSIVUM.

Passivum est, quod pati significat, & in *or* finitum, *Passivum*
aktivi formam, & redempto, resumere potest: ut, *Amor,*
amō; Afficior, afficio.

NEUTRUM.

Neutrum est, quod in *o* vel *m* finitum, nec akti- *Neutrum*
vam, nec passivam formam integrè induere potest: ut;
Curro, Ambulo, Jaceo, Sum.

Neutrorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, *Sum, es, est,* *Neutrum*
fumpus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum quod ipsum *substan-*
per se sensum absolvat. *tivum.*

Atque hoc rursum duplex est: Nam alterum aktio- *Neutrum*
nem completam in ipso verbo significat, nec in aliud *absolu-*
transcuntem; ut, *Ambio, dormio, pluit, nigris;* alte- *tum.*
rum verò passionem in ipso completam indicat; ut,
palleo, rubeo, albesco, nigresco.

Tertium Est prae^{ter}terea aliud, cuius actio in rem cognata
Genus significationis transit, ac tertiam personam passivam
Neutr. vocis usurpatum.

Bibo vinum.

Curro stadium.

Vivo vitam.

Vinum bibitur.

Stadium curritur.

Vita vivitur.

Sunt denique, quae simplicia quidem neutra sunt, composita vero agendi vim concipiunt: ut Eo, adeo, mingo, commingo.

DEPONENTS.

**Depo-
nens.**

Deponens, quod in infinitum, vel activi significationem habet: ut Loquitur verbum, et vel neutrius, ut Philosophor.

COMMUNE.

**com-
mune.**

Commune, quod in infinitum, tam activam quam passivam significationem obtinet: ut Veneror, crimino, consolor, supplex, speculor, osculor, adulor, frustor, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, clementior, multaeque id genus alia, quae passim apud veteres reperias.

DE MODIS.

**Indica-
tivus.**

Modi verborum sex enumerantur.
 Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit: ut Probitas laudatur, et alget. Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur: ut, Quis legit haec? Aliquando per dubitationem, ut, An in astu venit aliud ex alio malum.

**Impera-
tivus.**

Imperativus, quo inter imperandum, utimur. Hic modus futurum non habet, sed praesens duplex: ut apud Propertium, Aut si es dura, negas, si es non dura, venito. Virg. Tityre dum redeo (brevis est via) pascere capellas. Es potum pasta age Tityre, et inter agendum.

Occursare capre, ferre feris ille, caute. Praeteritum autem a Subiunctivo mutatur. Cic. Sed amabo te, nihil in commodo valetudinis tuae feceris. Marcial. Dic quorū es, quanti cupias coenare: nec ullum adideris verbum, coena parata tibi est.

Quin

Quin & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit, præteriti Imperativi esse scietur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quod interdum per hunc permissio significetur: ut,

Si sine pace tua, atque invito Namine, Troes Italiam petiere, juvant peccata, nec illos faveri auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur: ut, Virgilius,

—eamus, & in media arma ruamus.

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert factane sit, an fiat, an sit facienda: ut, *Utinam* bonis Literis suis datur homos.

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut est auctor Linacrus, Præterea notandum est præfens huiusmodi assumere quandoque significationem futuri: ut, *Utinam* aliquando tecum loquar.

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: ut, *Expectes eadem à summo, minimoque poeta; pro potes expectare. Non expectes ut statim gratias agat, qui sanatur invitus; pro non debes expectare. Quis enim rem tā veterē pro certo affirmet? pro vult affirmare.*

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum & particulam *αὖ* exprimunt.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiçiat orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit: ut,

Si fueris sælix, multos numerabis amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur verò significati, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuiuspiam optandi: ut, *Utinam* veniat aliquando tempus. Potentialis verò neque ullum adverbium adiunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus au-

tem semper aliquem conjunctionem annexam habet :
ut, *Si venero ; Ut taceat ; Cum cenaverō.*

Infinitivus.

Infinitivus, qui agere quidem aut pari significat, at eitra certam numeri & personæ differentiam : ut, *Malim probus esse, quam haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora sunt quinque.

Præsens.

Præsens, quo actio nunc geri significatur ; ut, *Scribo.*

Imperfectum.

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem : ut,

*Virgil. Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido
Condebat : Erat enim adhuc in opere.*

Perfectum.

Perfectum, quo præterita absolutaque significatur actio. Hoc in passivis, deponentibus, & communibus duplex est, & ob id duplici circuitione explicatum : Alterum, quo proximè præteritum exprimitur : ut, *Pransus sum* : Alterum, quo ulterius præteritum indicatur, ut, *Pransus fui*. Non enim, si modò *pransus sis*, *pransus fui*, commodè aptève dixeris.

Plusquam perfectum.

Plusquam perfectum, quo actio jandiu præterita significatur.

Futurum.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.

Hic præmissivus modus à nonnullis vocatur, quòd videatur aliquid promittere, aut velle facere : ut, *Ovid. Ibimus ò Nympha, monstrataque saxa petemus.*

Hujus aliud genus est, quod Exactum vocant, ut, *Videro, abiero.*

Ter. Si te a quo animo ferre accipiet, negligentem feceris.

Quod quidem exactum futurum etiam in subjunctivo modo reperitur : ut,

Plin. Ero securior dum legam, statimq; timebo cum legero.

DE FIGURA.

Figura est duplex : Simplex, ut *Facio* ; Composita, ut *Calesacio*.

Verba

Verba composita quorum simplicia exoleverunt, sunt, Defendo, offendo, aspicio, conspicio, adipiscor, experior, comperior, expedio, impedio, desco, imbuo, compello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, instigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata : ut, Impleo, à πλῖω. Percello, à κέλλω.

DE SPECIE.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio : ut Ferveo. Primiti-

Derivativa, quæ à primitiva deducitur, ut fervesco. va.

Derivativorum genera sunt quinque.

Derivat,

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* Inchoa-
meditativa potius, & augmentativa appellat,) in *sc* tiva.
desinunt : ut, Labasco, caleasco, ingemisco, edormisco.

Hæ autem inchoationem significant, ut Lucescit, id est, *Incipit lucere, aut certè gliscere & insendi* : ut apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardescitque tuendo* ; hoc est, *magis magisque ardet*. Ex his pleraque pro thematicis primariis usurpantur : ut, Timesco, hisco, conticesco, id est, *Timeo, hio, taceo*.

Frequentativa desinunt in *to, so, xo, aut tor* ; ut visito, affecto, scriptito, pulso, viso, quasso, nexo, rexo, vexo, sector, scitor, seisciror. Significant autem vel Frequen-
assiduitatem quandam, vel conatum : ut, Dictito, id tativa.
est, *frequenter dico* ; viso, id est, *eo ad videndam*.

Huc pertinent & illa, vellico, fodico, albico, & similia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa Appara-
appellari solent. tiva.

Desiderativa finiunt in *urio* : ut Lecturio, parurio, Desiderurio, cœnatorio. Hæc ad significationem suorum rativa.
Primitivorum studium, atque appetentiam quandam adji-
cunt : ut Lecturio, id est, *Legere cupio* ; Cœn-
curio, id est, *Cupio cœnare*.

Diminu-
tiva.

Diminutiva, in *lo, vel ssa, exequuntur*: ut *Sorbillo, cantillo, pitillo*, id est, *parum ac modice sorbeo, canto, bibo*.

Imitati-
va.

Imitativa sunt, quæ imitationem significant: ut, *Patrisso, Articillo, Platanillo*. At Latini hæc forma non adeo delicta sunt: unde pro *Græcisco, Græcor* usi sunt: ut *Cornicos, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor, à Baccho*.

D E P E R S O N A.

Tres sunt verbi personæ: Prima, ut *Lego*; Secunda, ut *Legis*; Tertia, ut *Legit*.

D E N U M E R O.

Numeri sunt duo: Singularis, ut *Lego*; pluralis, ut *Legimus*.

D E C O N J U G A T I O N E.

Quandoquidem de conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactissime callere debent: proximum fuerit, ut hæc Gulielmi Lili de præteritis & supinis regule (lucidissimæ quidem illæ, compendiosissimæque, nec sane minus utiles) pari aviditate imbibantur.

As avi.

hyper-

metet

verfus

plus

lito una

syllaba

constat.

sed colli-

dende

cum per

ma voce

se legentis

verius id

quod

anum

commu-

ne est.

G L I L. D E S I M P L I C I U M

Verborum primæ Conjugationis
communi Præterito.

S in presentis perfectum format in avi:

Ut, *no, navi, vocito, vocitas, vocitavi.*

Deme, lavi, juvo, juvi, nexcoque, nexui.

Et secoquod, secui, necoquod, necui, mico, verbi.

Quod, micui, plicoquod, plicui, frisco, quod, fricui.

Sic quod, quod, dormui, tono, quod, tonui, sono, verbum (dat.

Quod, sonui, crepa, quod, crepui, vera, quod, vetui, dat.

Atque cubo, cubui, raro hæc formantur in avi,

Do, das, fice, dedi, sto, stas, formare, fieri, nulli.

Secun-

Secundæ Conjugationis commune
Præteritum.

ES in præsentis perfectum format ut datur
Ut nigras, nigras, nigra: jubes excipe iussu.
Sorbeo sorbui habet, sorpsi quoque, mulceo mulsi;
Luceo vult luxi, sedeo sedi, videoque
Vult vidi; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.

Quatuor his infra geminatur syllaba prima:
Pendeo namque pependi, mordeo vultque momordi,
Spondeo habere spondendi, tondeo vultque totondi.

L vel R ante geo si fiat, geo veritur in si;
Urgeo ut urxi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi.
Frigeo frixi, luceo luxi, habet augeo & auxi.

Dat fleo flet flevi, leo ley levi, indeque natum
Deleo deleui, aleo ples pleui, neo nevâ:
Amaneo mansi formatur: torqueo torxi,
Hareo vult harsi. Veo fit vi; ut ferveo fervei,
Niveo, & inde satum poscit conniveo nivi
Et nixi: cica civi, vicioque vievi.

Tertia Conjugatio.

Tertia præteritum formabit ut hic manifestum.
Bo fit bi, ut lambi lambi, scribo excipe scripsi,
Et nubo nupsi; antiquum cumbo cubui dat.

Co fit ci, ut vinco vici: vult parco peporci
Et parsi, dico dixi, duco quoque duci.

Do fit di, ut manda mandâ: sed scindo scidi dat,
Findo fidi, fundo fudi, tundo tututque;
Pendo pependi, tendo retendi, pedo pepedi:
Iunge cado cecidi, pro verbera cado cecidi.

Cedo pro discorde, sive locum dare, cessi:
Vado, rado, tado, ludo, divido, tundo,
Clando, plando, rado, ea do semper faciunt. fi.

- Go fit xi, ut jungo panxi : sed ranto go, vult si ;
 Ut spargo sparsi : legolegi, & ego facit egi ;
 Dat rango tetigi, pungo panxi pupuzique :
 Dat frango fregi, cum signat pango pacisci.
 Vult pepigi ; pro jungo pegi ; pro cano panxi.
- Ho fit xi, traho exu traxi docet, & vobo vexi.
 Lo fit ui, colo ceu colui : psallo excipe cum p,
 Et sallo sine p ; nam salli format utrumque :
 Dat vello velli, vulsi quoque, fello fefelli,
 Cello profrango, ceculi ; pello pepulique :
- Mo fit ui, vomo seu vomui : sed emo facit emi,
 Como petit compsi, promi prompsi : adijce d emo
 Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.
- No fit vi, sino seu sivi : temno excipe tempsi ;
 Dat sterno stravi, sperno spreui : lino leui,
 Interdum lini & liui ; cerno quoque creui :
 Gigno, pono, cano, genui, posui, cecini dant.
- Posit psi, ut scalpo scalpsi ; rumpo excipe rupi ;
 Et strepo quod format strepui, crepo quod crepui dat.
- Quo fit qui, ut linguo liqui : coquo demito coxi.
 Ro fit vi, sero ceu proplanto & semino, sevi,
 Quod serui melius dat mutans significarum :
 Vult verro verri & versi, traussi, zero gossi,
 Quero quasivi, tero trivi, curro cucurri.
- So, velut adeerso, arcesso, incess, atque lacezzo,
 Formabit sivi : sed tolle capezzo capezzi,
 Quodque capestivi facit, atque facezzo facezzi,
 Sic viso visi : sed vinfo pinxui hab bit.
- Sco fit vi, in pascu davi : vult posco porosco,
 Vult didici disci, quoxi formare quinsco.
- To fit ti, ut verto verti : sed sisti metetur
 Pro facio stare, adirum, nam jure stiti dat.
 Dat mitto misi, petii peto sine petivi.
 Sterto stertui habet, meto messui : ab edo fit exi,
 Ut flecto flexi : pecto dat pexui, habetque
 Pexi : etiam necti dat nexui, habet quoque nexui.

Vo fit vi, ut volua volui : vivo excipe vixi.

Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit.

Fit cio ci : ut facio feci, jacio quoque jeci ;

Antiquum lacio lexi, specio quoque spezi.

Fit dio di, ut fodio fodi, Gio, cen fugio gi.

Fit pio pi, ut capio cepi : cupio excipe pivi,

Et rapio rapui, sapio sapui atque sapiui.

Fit rio ri, ut pario peperii. Tio tri geminans s.

Ut quatio quassi, quod vix reperitur in usu.

Denique uo fit ui, ut statuo statui : pluo pluui

Format, siue pluui ; struo sed struxi, fluo fluxi.

Vo.

Xo.

Cioi

Dio Gio

Pio.

Rio.

Tia.

Uo.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is ivi, ut monstrat scio sciri tibi sciri :

Excipiam venio dans veni, cambio campsi,

Rancio ranci, fartio farsii, sortio farsii,

Sepio sepsi, sentio sensi, fulgio fulsi.

Haurio item hausti, sancio sanxi, vincio vinxi,

Pro salto salio salui, Et amicio * amicus dat ;

Pareius utemur cambiui, buriui, amicuui,

Sepiui, sanxiui, farsiuui, atque saliuui.

Is, ivi.

Excipe

vento,

cambio

&c.

* Pes pro

colu-

matus.

De Compositorum Verborum

Præteritis.

Præteritum dat idem simplex & compositivum,

Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper,

Quam simplex geminat, composito non geminatur :

Præteritum tribus his, præcurro, eucurro, repungo ;

Atque à do, disceo, sto, posco, risce creatis.

A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista,

Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi :

Applico, complico, replico & explico, ut vel in avi.

Quamvis vult olea simplex olui, tamen inde

Quodvis compositum metra formabit oleui :

Simplicis at fornam redolet sequitur, suboletque,

Composita à pungo formabunt omnia punxi.

Plico.

Oleo.

Pungo.

Vult

VERBUM.

Do. Nult unum pupugi; interdumque repungi repunxi.
Natum à do; quando est inflexio tertia ut addo,
Credo, edo, idedo, rededo, perdo, abdo, vel obdo,
Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi; et unum
Abscondo abscondi. Natum à sto stas stiri habebit.

Seco. Mutantia primam vocalem in E.

Verba hæc simplicia presentis, præteritique,
Si componantur, vocalem primam in e mutant:

Pario. Damno, lasso, sacro, fallo, arceo, trasto, fatiscor,
Partio, carpo, patro, scando, spargo: parioque,
Cujus nata peri duo comperit et reperit dant:
Cætera sed perui; velut hæc, aperire, operire.

Pasco. A pasco paui: tantum composita notentur
Hæc duo, compesco, dispesco, pescui habere:
Cætera, ut epasco, servabunt simplicis usum.

Mutantia primam vocalem in I.

Hæc, habeo, lateo, salio, statuo, cado, ludo,
Pango dans pegi, cano, quero, cado cecidi.

Tango, egeo, teneo, taceo, seruo, rapioque,
Si componantur, vocalem primam in i mutant;

Ut rapio rapui, eripio eripui: à cano natum.
Præteritum per ui, ceu concino concinui dat.

A placeo sic displiceo, sed simplicis usum
Hæc duo, complaceo cum porplaceo, bene servant,
Composita à pango retinent a quatuor ista.

Depango, oppango, circumpango atque repango.
A maneo mansi, minui dant quatuor ista,

Premigæ, emingo, cum promineo, imminescoque:
Simplicis at verbi servabunt cætera formam.

Composita à scalpo, calco, salto, a porui mutant:
Id tibi demonstrant exculpo, inculco, resalto.

Composita à claudio, quatio, lavo, rejiciunt a:
Id tibi demonstrant excludo, excludo: à quatioque,

Perclaudio, claudio: à lavo, prodico, diluo, nata.

Nul

Mutantia

Mutantia primam vocalem in I
praeterquam in praeterito.

Hic si comparas, Ago, tmo. sedeo, rego, frango.
Et capio, jacio, lacio, specto, premo, semper
Vocalem primam prae. nis in i sibi mutant.
Praeteriti nunquam, ceu frango restringo restringi.
A capio incipio, incepi. Sed pauca poterunt:
Namque suum simplex perago sequitur, satagoque.
Atque ab ago dego dat degi, cogo coegi.
A rego sic pergo perrexi, vultu quoque surgo
Surrexi, media praesentis syllaba adempta.
Nil variat facio, nisi praeposito praecunte.
Id docet olfacio, cum calfacio, inficioque.
A lego nata, re, * se, pex, pra, sub, trans, praecunte,
Praesentis servant vocalem, in i cetera mutant:
De quibus has, intelligo, diligo, negligo, tantum
Praeteritum lexi faciunt; reliqua omnia legi.

Exemplum
tur co-
mo

Ago

Rego

Facio

Lego

De simplicium verborum supinis.

Nunc ex praeterito discas formare Supinum.
Bi sibi cum format, sic namque bibi bibitum fac.
Ci fit etum; ut vici villum, testatur Cy ici.
Dans illum; feci factum, jeci quoque jactum.
Di fustum, ut vidi visum; quadam geminans si
Et pandi passum, sedi sessum: adde scidi quod
Dat scisum, atque fidi fissum, fodi quoque fossum.
Hic etiam advertas, quod syllaba prima supini
Quam vult praeteritum geminari, non geminatur.
Itaque rotandi dans consum docet, atque cecidi
Quod casum, Et cecidi quod cecidissum, atque tetendi
Quod tensum, Et tentum, tutudi tuusum, atque pepedi
Quod format pedisum; adde dedi quod jure datum vult.
Gi fit etum, ut legi lectum: legi pepigitque
Dat pactum, strexi fractum tetigeri quodque tactum.
Egi actum, capivi punctum, fugi fugitum dat.

Bi

ci

Di

- Li Li sit sum; in salis, stans pro sale conditio salsum:
 Dat pepuli pulsum, ceculi cussum, atque feselli
 Falsum; dat velli vulsum, tuli habet quoque latum.
- Mi, ni, pi, qui, tum, sunt; velut hic manifestum,
 Pi, qui Emi emptum, veni ventum, cecini à cano canum,
 A capio cepi dans captum, à capio ceptum,
 A rumpo rupi ruptum, liqui queque lictum.
- Ri Ri sit sum, ut verri versum: peper excipe partum.
 Si Si sit sum, ut visi visum: tamen I geminato
 Missi formabit missum, fulsi excipe fultum,
 Hausi haustum, sarfi sartum, sarfi quæque fartum,
 Ussi ustum, gessi gestum; torfi duo, tortum
 Et torsum, indulsi indultum indulsumque requirit.
- Psi Psi sit ptum, ut scripsi scriptum: campsi excipe campsum.
 Tri Tri sit tum; à sto namque steti, à sistoque stiti sit
 Præterito commune statam, verti excipe versum.
- Vi Vi sit tum, ut flavi statam, pavi excipe pastum;
 Dat lavi lotum, interdum lautum atque latatum;
 Potavi potum, interdum facit & poratum;
 Sed favi santum, cavi cautum; à sero sevi
 Formet rite satum; livi litique litum dat;
 Solvi à solvo solatum, volvi à volvo volutum;
 Vult singulivi singultum, veneo venis
 Venivi venum, sepelivi rite sepultum.
- Quod dat vi dat itum, ut domui domitum: excipe quod
 Verbum in uo, quia semper vi formabit in utum;
 Exui & exutam: à tuo demerui, rutum dans.
 Vult secui seclum, nec ui neclum, fricuique
 Frictum, miscui item mistum, * ac amicum dat amictum;
 Torui habet tostum, docui doctum, tenuique
 Tentum, consului consultum, alui altum alitumque;
 Sic salui saltum, colui ocului quoque cultum.
 Pensui habet pistum, rapui raptum; servique
 A sero vult serum, sic rexi habet quoque rextum.
 Hac sed vi mutant in iuta: nam censeo censum,
 Cellui habet celsum: meto messui habet quoque messum;

Quidam
 mutant
 vi in sum

Nex
 Dat
 X
 Na
 Dat
 X

C
 Com
 l me
 A
 Ha
 Et
 V
 Un
 Ca

V
 Vel
 N
 Na
 Na
 For
 Na
 For
 N
 Fe
 P
 N
 Ir
 Ob

Lexis

Nexui item nexum sic pexui habes quoque pexum.

Dat parui passum, carni cassum caritumque.

Xi si tui, ut vinxi vinctum, quinque abieciunt.

Nam sinxi solum, minxi medium, inque supino.

Dat pinxi pillum, strinxi, rinxi quoque rillum.

Xum, flexi, plexi, fixi dant; & fluo fluxum.

De Compositorum Verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quodque supinum.

Quamvis non eadem stet semper syllaba utriusque.

Composita à tuncsum, demptià n rusum; à ruitum sit,

l medià demptià, rutum; & à saltum quoque sultum.

A fere, quando satum format, composita situm dant.

Hac, captum, factum, jactum, raptum, a per e mutant;

Et canium, partum, sparsum, carptum, quoque fartum.

Verbum edo compositum, non estum, sed facit esum:

Unum dumtaxat comedo formabit utrumque.

A nosco tantum duo cognitum & agnitum habentur;

Cetera dant notum: nullo est jam noscitur in usu.

De Præteritis Verborum in Or.

Verba in Or admittunt ex posteriore supino

Præteritum, verso u per us, & sum consociata

Vel fui: ut à lectu, lectus sum vel fui, At horum

Nunc est deprensus, nunc est commune notandum:

Nam labor lapsus, patior dat passus, & ejus

Nata: ut comparior compassus, perperiorque

Formans perpassus, fateor quod passus, & inde

Nata; ut confiteor confessus, diffiteorque

Formans diffessus: gradior dat gressus, & inde

Nata: ut digredior digressus. Junge fatiscor

Fessus sum, mensus sum metior, utor & usus

Pro texo ordinum, pro incepto dat ordior orsus,

Nitor nisus vel nixus sum, usciscor & ultus:

Irascor simul iratus, reor atque ratus sum,

Obliviscor vult oblitus sum: fruor opas

Tundo.

Rudo:

Salio.

Sero.

Edo

Patior

Fateor

Gradior

Fruor

Fructus vel fructus, misereri junge miserus.
 Vult tuor & tueor non curus sed tuitus sum,
 Tuor & Quatuor & curum & curum sit utrique supinum
 Tusor A loquor adde loquutus, & a sequor adde secutus;
 Experior facit expertus: formare paciscor
 Apilcor Gaudet patus sum, nunciscor natus: upiscor;
 Quod vetus est verbum, aptus sum: unde adipiscor adeptus.
 Jango queror questus, proficiscor junge profectus;
 Esperiscor sum expers illi: & hac quoque, comun-
 niscor commentus, nascor natus, moriorque
 Mortuus, atque orior quod prateritum facit ortus.

**De verbis geminum præteritum habenti-
 bus viz, Activæ & Passivæ vocis.**

Præteritum activæ et Passivæ vocis habent hæc;
 Cena cenavi et cænatus sum tibi format,
 *versus Juro juravi et juratus, potoque potavi
 hyper- Et potus, titubo titubavi vel titubatus:
 meter Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi
 Et pransus, pateo patui & passus, placeo
 Dat placui & placitus, sueco suevi atque suatur;
 Veneo pro vendar, venivi venditus et sum,
 Nudo nupsi nuptaque sum, mereor meritis sum
 Vel merui: adde libet libuit libitum; et licet adde
 Quod licuit licitum, sciet quod scivit et scit
 Pertaxum: adde pudet faciens puduit puditumque;
 Atque piget, tibi quod format piguit pigitumque.

De Neutro passivorum præteritis.

Neutro passivum sic præteritum tibi format,
 Gaudet gavisus sum, fida fisis, & neder;
 Ausus sum, fiosa fuis, soleo solitus sum;
 Morco sum mestus sed Rhœa nomen habetur.

De verbis Præteritum mutuantibus.

Quadam præteritum verba accipiunt aliunde:
 Flavescio Inceptivum infesco, flans pro primaria, ad præ-
 Reubescio flaresco
 Lucesco Præteri-

[Handwritten signature]

*Præteritum ejusdem verbi : vult ergo tepesco
A tepeo tepui, fervesco à serueo serui;
A video cerno vult vidi; à concutis vult
Præteritum quatio concussi; à percutitque
Perussi feris; à mingo vult meio minxi;
A sedeo sideo vult sedi, à suffero tollo
Sustuli; & à suo sum fui, & à tulor ite fero tuli;
A sto sisto steri, tantum pro stare, furōque
Insanivi, à verbo ejusdem significati:
Sic poscunt, vescor, medeor, liquor, reminiscor,
Præteritum à pascor, medicor, liquefio, recorder.*

Versus
hyper-
metr.

De verbis Præterito carentibus.

Præteritum fugiunt, vergo, ambigo, glisco, fassco,
Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva, ut puerasco:
Et passiva, quibus caruere activa supinis;
Ut metnor, timeor: Meditativa omnia, præter
Parturio, esurio, quæ præteritum duo servant.

Silvesco.
Froti-
cesco.
sterile-
leo.
Deside-
rativa ut
Miserio
Scriptu-
rio.
Iturio.
Cacath-
rio.

Verba Supinum raro admittentia.

Hæc raro aut nunquam retinuerunt verba supinum,
Lumbo, mico micui, rudo, scabo, parco, peperci,
Dispesco, posco, disco, compesco, quinisco,
Dego, anga, fugo, kingo, ningo, lateoque,
Psallo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido,
Flaveo, liveo, avert, paveo, conrueo, servei;
A non compositum, ut renuo, à cado, ut incido præter
Occido, quod facit occasum, recidoque recasum;
Respuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, caluo,
Et sterio, timeo: Sic luceo, & arceo, cujus
Composita excipiam habent: Sic à gno, ut ingruo, natum
Et quæcunque in vi formantur neutra secundæ:
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceoque,
Pareo, item & careo, noceo, pateo, lateoque,
Et valeo, culeo: gaudet hæc namque supino.

De

De Verbis Defectivis.

Sed nunc, ut totum percurras ordine verbum,
 Istis pauca dabis mutilata & anomala verba :
 Qua quia clauda quidem remanent, nec versibus apta,
 Qui rectis pedibus plenisque incedere gaudent,
 Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

- Præsens Indicativi, aio, ais, ait. Plural. aiunt.**
Aio. Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat.
 Plur. Aiebamur, aiebaris, aiebant. Imperativus, Ai.
 Præsens Optativi, Potentialis & Subjunctivi, Aias,
 aiat. Plural. Aiamus, aiant. Præsens particip. Aiens.
Ausim. Præsens Optativi & Subjunctivi, Ausim, ausis, au-
 sit. Plural. Ausint.
Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salveto. Plural.
Salve. Salvete, salvetote. Infinit. Salvete.
Imperat. Ave, aveto. Plur. Avete, avetote. Infin.
Ave. Averere.
Imperat. Cedo; Plural. Cedite: id est, Dic, vel por-
Cedo. pige; Dicite, vel porrigite.
Futurum, Faxe vel faxim, faxis, faxit, pro faciam
Faxe. vel fecero. Plural. Faxint.
Imperfectum Optat, Potent. & Subjunct. Forem,
Forem. fores, foret; pro *essem, esses, esset.* Plur. Forent.
 Infinitivus, Fore, id est, *Futurum esse.*
Præsens Indicat. Quæso. Plural. Quæsumus.
Quæso. Infir, sola vox est, *Dicit, pro dixit* significans. Plural.
Infr. Infirunt, id est, *Dicunt.*
Præsens Indicativi, Inquo vel inquam, inquis, in-
Inquo. quit. Plural. Inquimus, inquit.
 Præterperfectum, Inquisi, inquit.
 Futurum. Inquies, inquit.
Imperat. Inque apud Terent. Inquito apud Plautum
 Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, In-
 quiat. Particip. Inquiens.
Indicat. Valebis. Imper. Vale, valeto. Plural. Va-
lete, valetote. Infinit. Valere.

Hæc quatuor sequentia, Odi, cœpi, memini, novi, ^{Odi} ^{cœpi,} ^{memini,} ^{novi.} omnes voces præteriti perfecti & plusquam perfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quæ, quoties à præterito indicativi formantur: in reliquis magna ex parte deficiunt, nisi quod Memini in Imperativo *Sing.* Memento. *Plur.* Mementote habet. Odi, novi & cœpi carent Imperativo.

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for, simplicia non reperiri.

Præterea, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Dic,} \\ \text{Duc,} \\ \text{Fer,} \\ \text{Fac,} \end{array} \right\} \text{pro } \left\{ \begin{array}{l} \text{Dice,} \\ \text{Duce,} \\ \text{Fere,} \\ \text{Face,} \end{array} \right\} \text{Voces esse per Apo-}$
 $\left\{ \begin{array}{l} \text{Dic,} \\ \text{Duc,} \\ \text{Fer,} \\ \text{Fac,} \end{array} \right\} \text{pro } \left\{ \begin{array}{l} \text{Dice,} \\ \text{Duce,} \\ \text{Fere,} \\ \text{Face,} \end{array} \right\} \text{copen concessas \&}$
 $\left\{ \begin{array}{l} \text{Dic,} \\ \text{Duc,} \\ \text{Fer,} \\ \text{Fac,} \end{array} \right\} \text{pro } \left\{ \begin{array}{l} \text{Dice,} \\ \text{Duce,} \\ \text{Fere,} \\ \text{Face,} \end{array} \right\} \text{decurratas.}$

Denique notabunt, Eo & queo, habere imperfectum Ibam, quibam: in futuro, Ibo, quibo.

De verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hætenus dictum est; deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutantur nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, *I must read Virgil*, Latine impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium*.

Impersonalia igitur appellantur, non quod personæ careant (habent enim, ut videmus, vocem tertię personæ tam activam quàm passivam, quamplurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto nominis vel pronominis casu obliquo, sortiantur: Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numerique singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *Oportet te*, secundæ personæ singularis: *Oportet vos*, secundæ pluralis: arque itidem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplicia: activæ vocis & passivæ vocis.

Impers
sonalia
vocis.
activæ.

Impersonalia activæ vocis sunt hæc & his similia

Est,	Accidit,	Vacat,	Juvar,
Interest,	Contingit,	Præstat,	Constat,
Refert,	Evenit,	Restat,	Conducit
Placet,	Expediit,	Decet,	Miseret,
Libet,	Liquet,	Oportet,	Piget,
Pœnitet,	Licet,	Potest,	Pudet,
Tædet,	Solet,		

Denique nullum serè verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur, ut *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest: Ars juvat egentes.*

Quædam verò semper manent impersonalia: ut *Pudet, pœnitet, oportet.* Tametsi legere est apud Terentium; *Quæ adjuvant, quæque oportent signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.*

Conju-
gantur
in tertia
persona.

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. A *Liquet*, non extat præteritum.

Tædet, peritum est format.

Miseret & *miserescit*, misertum est.

Invenian- tur etiam in usu.	Placitum est,	Præterit. à	Placet.
	Libitum est,		Libet.
	Puditum est,		Pudet.
	Licitum est,		Licet.
	Pigitum est,		Piget.

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut *Carritur, turbatur.*

Impersonalia Supinis, & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porro voces participiales vocari possunt, quòd similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbiiis.

Proinde quia parum videamus convenire inter Grammaticos, utrum ad verba, an ad participia proprius

pitius pertineant, hîc in confinio utriusque partis relinquimus, ut utri velint, sese regno addicant.

Porrò à nomine casum, à verbo agendi vel patiendo vel neutrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittant, ideo nec iusta verba esse possunt, nec participia.

Gerundii terminationes sunt tres. Terminationes Gerundii

{	Di, Genitivi casus.
{	Do, Dativi & Ablativi.
{	Dum, Nominativi & Accusati.

Gerundia autem activè majore ex parte significare, nulli dubium est, licet interdum etiam passivè significant. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causâ*: id est, ut erudiretur. *Vritque videndo Fœmina*: id est, dum videtur. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, ut cognoscantur. *Ars ad discendum facilis*: id est, ut discatur.

DE SUPINIS.

Supina quoq; meritò participialia verba dicuntur, omniaq; cum gerundii vocibus communia habent, supina Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*: ut *Visum, visu*. Significant autem, prius quidem serè activè (sicut in rudimentis dictum est), posterius verò passivè.

DE PARTICIPIO.

Participium est pars orationis inflexa casu; quæ à Nōmine, genera, casus & declinationem, à Verbo, tempora & significationes; ab utroque Participium numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt participio septem,	{	Casus,	}	Significatio,	accidentia participio
		Genus,		Numerus,	
		Declinatio,		Figura.	
		Tempus,			

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hîc statuendum, quod suprà in nomine est traditum.

T E M P U S.

Tempora
particip.
Præsens.
Nota.

Tempora participiorum sunt quatuor.

Præsens in *ans* vel *ens*, ut *Amans*, *legens*.

Cæterùm *iens*, participium ab *Eo*, simplex rariùs legitur in nominativo; sed *euntis*, *eunti*, *euntem*, *eante*, in obliquis: composita verò nominativum quidem in *iens* finitum habent, genitivum autem in *eun-
tis*, ut *Ahiens*, *abeuntis*; *Rediens*, *redeuntis*: præter unum, *Ambiens*, *ambientis*.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia: ut *Abeundi*, *abeundo*, *abeundum*: præter *Ambiendi*, *ambiendo*, *ambiendum*.

Præteri-
um.

Præteritum verò in { *Tus*, } ut { *Doctus*.
 { *Sus*, } { *Visus*.
 { *Xus*, } { *Nexus*.

Futurum

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus* activæ ut plurimum significationis, aut neutralis, ut *Lectorus*, *cursurus*: Alterum verò in *dus*, passivæ significationis semper, ut *Legendus*.

S I G N I F I C A T I O.

signifi-
catio a-
ctiva.

Activè significant ea participia, quæ ab activis cadunt: ut *Docens*, *docturus*; *Verberans*, *verbera-
turnus*.

Partici-
pia in
dus.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut *Currens*, *cursurus*; *Dolens*, *doliturus*.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam partici-
pia in *dus*: ut *Dubitandus*, *vigilandus*, *carendus*, *do-
lendus*.

signifi-
catio
passiva.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut *Lectus*, *legendus*; *auditus*, *audiendus*.

Fiunt & participia passiva ab huiusmodi neutris, quorum tertiæ personæ passivè usurpantur, ut *Ar-
tur terra*, hinc *arata* & *aranda terra*.

Participia

PARTICIPIUM.

61

Participia formata à deponentibus, imitantur fig. Participia a deponentibus
nificationem suorum verborum : ut Loquens, lo-
quutus, loquuturus, à loquor.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, ma-
net participium futuri in *du* : ut

Sequendus, } { Utendus, } { Obliviscendus,
Loquendus, } { Patiendus, } { & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis partici-
pia, quæ nunc activè, nunc passivè significant : ut
Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. -- *mentitaque tela Agnoscunt.*

Communium denique verborum participia ipso-
rum nificationem induunt : ut Criminans, cri-
minatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter Im-
personalium
pœnitens, decens, libens, pertæsus, pœnitendus, pu-
dendus. participia

Hæc participia, præter analogiam, à verbis suis Partici-
deducuntur, Pariturus, nasciturus, sonaturus, argui-
tus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, ori-
tus, osurus, futurus. mala de-
ducta a
verbis

Similia participiis sunt ista, Tunicatus, rogatus, per-
sonatus, larvatus, & innumera hujus sortis voca-
bula quæ à nominibus, non à verbis deducuntur. analogiâ
Partici-
pia deri-
vata à
nominibus

NUMERUS.

Est & numerus in participiis, ut in nomine : Sin-
gularis, ut Legens ; Pluralis, ut Legentes. Numerus

DE FIGURA.

Figura est duplex : Simplex, ut Spirans ; Compo-
sita, ut Respirans. figura
partici-
piorum

Participia aliquando degenerant in nomina par-
ticipialia ; Vel cum alium casum quàm suum verbum
regunt : ut, participia sunt
nomina

Abundans lactis, } { Patiens inedia,
Alieni appetens, } { Fugitans litium.

Vel cùm componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut Infans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cùm comparantur: ut { Amans, } { Doctus, }
 { Amantior, } { Doctior, }
 { Amantissimus. } { Doctissimus. }

Vel cùm tempus significare desinunt: ut

Expectem qui me nunquam visurus abisti? hoc est, *Qui eo animo discessisti, ut me amplius non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nisi pratermissurus, si quid explorati haberet: id est, ita affectus, ut non pratermitteret.

Amandus est doctissimus quisque: id est, dignus est, vel debet amari. *Vita laudata:* id est, laudabilis.

Ejicienda est hac mollities animi: id est, debet ejici.

Participia præsens temporis sunt nomina.

Participia præsens temporis non raro sunt substantiva nomina. Modò in masculino genere: ut Oriens, occidens, profluens, confluens: Modò in femininò: ut Consonans, continens. Modò in neutro: ut contingens, accidens, antecedens, consequens: Modò in communi genere, pro verbalibus in tor. vel trix: ut Appetens, diligens, sitiens, indulgens.

Animans, modò femininum, modò neutrum reperitur.

DE ADVERBIO.

Adverb

Adverbium est pars orationis non flexa: quæ adjectivo verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & nomen: ut *Homo egregie impudens. Nè parum sis leno, Nimirum philosophus.* Aliquoties & adverbium: ut *Parum honestè se gerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

Accident

Significationis varietas ex verborum circumstantiis colligenda est.

In

In loco significant, Hic, illic, istic, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferius, superius.

Ad locum respiciunt, Huc, illuc, istuc, intrò, aliò, ad locum quò, aliquid, nequò, quoquò, siquo, eò, eodem, quolibet, quovis, quocunque, foras, horsum, aliorum, dextrorsum, sinistrorsum, sursum, deorsum, utroque, neutro, quoquoversum.

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, intus, foris, inde, unde, aliunde, alicunde, sicunde, necunde, indidem, undelibet, undevis, undecunque, supernè, infernè, coelitus, funditus.

Deriq; per locum, innuunt, Hæc, illæ, istæ, quacunque, eà, eadem, alià, aliquà, siquà, nequà, quaquà.

Adverbia temporis sunt, Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usque, quousque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, manè, vespèrì, nudiustertius, nudiustertius, nudiustertius, nudiustertius, &c, Diu, noctu, interdiu, nunc, jam, nuper, aliàs, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, sæpe, raro, subinde, identidem, plerumq; quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hætenus, in-diès, in-horès, ut primum, quum-primum, simulac, simulatque.

Usque temporis & loci adverbium est: ut Usquevisque, subobscurum noctis. Ab Ethiopia est usque hæc. Est & ubi pro semper, aut continuè ponitur: ut Usque in ævum micuere sinus.

Adverbia numeri: ut Semel, bis, ter, quater, quinque, sexies, septies, vigesies, vel vices, trigesies, vel tricies, quadragies, quinquagies, sexagies, septuagies, octogies, centies, millies, infinities.

Ordinis sunt, Inde, deinde, hinc, dehinc, deinceps, ordinis, novissimò, imprimis, postremò, primum, jamprimum, denique, demum, tandem, ad summum.

Adver-

Interrogandi	Adverbia Interrogandi sunt, Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin pro cur non, num, quid ita, quò, unde, quantum?
Vocandi	Vocandi sunt, Hens, ô, eho, & siqua sunt similia.
Negandi	Negandi: ut Haud, non, minimè, nequaquam, ne pro non & similia.
affirmandi	Affirmandi: ut Etiam, sic, quidni, sanè, prorsus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, scilicet.
Iurandi	Jurandi: ut Hercle, mehercle, medius fidius, Deus-fidius. Pol, ædepol, Castor, ecastor.
Hortandi	Hortandi: ut Age, sodes, sultis, amabò, agendum, eodum, eia, agité.
Prohibendi	Prohibendi: ut Ne, non.
Optandi	Oprandi: ut Utinam, si, ô si, ô.
excludendi	Excludendi: Modò, dummodo, tantummodo, solummodo, tantum, solum, duntaxat, demum.
cogregandi	Congregandi: ut Simul, unà, pariter, populatim, universim, conjunctim, &c.
segregandi	Segregandi: ut Seorsim, gregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, speciatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, ostiatim.
Diversitatis eligendi	Diversitatis: ut Aliter, secus.
Intendendi	Eligendi: ut Potius, potissimum, imò, satius.
Remittendi	Intendendi: ut Valde, nimis, nimium, immodicè, impendiò, impensè, prorsus, penitus, funditus, radicatus, omnino.
concedentis	Remittendi: ut Vix, ægrè, paulatim, sensim, pedetentim.
Negatæ solitudinis	Concedentis: ut Licèt, estò, demùs, sit-ita, sit sanè.
Qualitatis	Negatæ solitudinis: ut Non solum, non tantum, non modò, nedum.
Quantitatis comparandi	Qualitatis: ut Doctè, pulchrè, fortiter, graviter.
	Quantitatis: ut Parum, minimè, maximè, summum, ad-summum, & similia.
	Comparandi: ut Tam, quàm, magis, minus, maximè, minimè, æquè.

Rei

CONJUNCTIO.

65

Rei non peractæ : ut Ferme, fere, prope, prope-
modum, tantum, tantum non, modò non. Rei non peractæ.

Demonstrandi : ut En, ecce, sic, ut cùm dicimus, Demon-
Sic scribito. strandi.

Explanandi ; ut Id est, hoc est, quasi dicas, putà, ut-
puta, utpote. Expla-

Dubitandi : ut Forsan, forfiran, fortassis, fortasse. Dubi-

Eventus : ut Fortè, casù, forte-fortunà. tandi.

Similitudinis : ut Sic, sicut, sicuti, ità, item, iti-
dem, tanquam, quasi, ceu, uti, velut, veluti. eventus.
similitu-
dinis.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & compa-
rantur, & regunt casus comparativi & superlativi : ut ratio
Doctè, doctius illo, doctissimè omnium : similiter
Bene, melius, optimè. Malè, pejùs, pessimè : etiam æ-
pe, sæpius, sæpissime : Nuper, nuperrimè, & similia.

SPECIES.

Species est duplex, Principalis, quæ ex se origi-
nem habet : ut *Heri, cras.* species

Derivativa est eorù, quæ nata sunt aliunde : ut *Enr-*
tim, à furor; Stristim, à stringo; Humaniter, ab humanus. adverbi-

Aliquando neutra adjectiva induunt formam ad-
verbiorum, ad Græcorum imitationem : ut *Recens,* Nomina
pro recenter : *Torvum,* pro torvé, sunt ad-
verb

FIGURA.

Figura est duplex : simplex, ut *Prudenter* ; Com-
posita, ut *Imprudenter.*

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est pars orationis, quæ sententiarum
clausulas apertè connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo. acciden-
tia con-
juncti-

FIGURA.

Figura. Figura est duplex; Simplex, ut nam: Composita, ut namque.

POTESTAS.

Potestas. Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ enim è conjunctionibus Copulativæ sunt: ut Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, itidem, cum, & tum.

Tum. Tum item geminarum: ut *Vir tum probus, tum eruditus*. Huc spectant & his contrariæ: ut Nec, neque, neu, neve.

**suspen.
sivæ.** Hæ quatuor sequentes, Et, que, nec, neque, cum geminantur, Suspensivæ etiam vocantur, quòd aliud semper expectari faciant: ut *Et fugit, & pugnât. Nec sapit ista, nec sentit.*

Disjunct. Aliæ Disjunctivæ: ut Aut, vel, ve, seu, five. At istæ, cum geminantur, Suspensivæ etiam vocantur: ut *Vel scribit, vel distat.*

**Discreti-
væ.** Aliæ Discretivæ: ut Sed, sed-enim, at, ast, atqui, quidem, atque, quoque, scilicet, cæterum, verò, enim, verò, quòd si, verum, porrò, quin.

**Rational
seu illa-
tivæ.** Aliæ Rationales, seu Illativæ: ut Ergò, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob-eam-rèm, ea-rè: Cicer. *Ea rē statim ad te Aristocritum misi.*

**Causa-
les.** Aliæ Causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut Nam, namque, enim, etenim, quod, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea, quòd, quoniam, quatenus, & pro quia, ut Virgil. *Audīras & fama fuit: pro nam, vel quia fuit: quòd pro quia, ut Cicer. Non quòd quicquam desit, sed quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi bene qui latuit, bene vixit, & intra Fortunam debet quisque manere suam, pro nam vel quia.*

**Perfecti-
væ.** Aliæ Perfectivæ seu Absolutivæ: ut Uti, quòd pro ut.

67

Ne, pro ut non: Cicero. *Opera datur, judicia ne fiant.*

Aliæ Continuativæ : ut Si, fin, ni, nifi.

Aliz Dubitativæ : ut Ne, an, anne, num, nunquid, ^{Conti-}_{nuar.}

utrum, necne.

Dubitat.

Alia Adversativa: ut Etſi, quanquam, quamvis, licet, tamenſi: & alia id genus.

Advertiser

Aliæ Redditivæ earundem : ut Tamen, attamen, Reddit.
sed tamen, veruntamen.

Aliæ Diminutivæ : ut saltem, at, certè, vel : ut Cic. Diminut
Ne vel latum digitum discefferis.

Aliæ Electivæ: ut Quàm, ac, atque, ut, quando electiv.
pro Quàm accipiuntur.

Explativæ: ut Quidem, equidem, nimirum, au-explativ.
rem, scilicet, quoque, nam, profectò, verò, enim verò,
sed enim, enim pro certè.

Virgil. Nam quis tē, juvenum confidentissime, nostras

Fussit adire domos? Ter. At enim non sinam.

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut Cum, quoties casui jungitur, præpositio est.

Cum.

In genere, Conjunctiones aded tenui discrimine ab adverbiiis discernuntur, ut quàm sæpiſſime confundantur : ut Quando, proinde, & ſimilia.

ORDO.

Ordo conjunctionum est triplex, nempe.

Credo

Præpositivus: earum scilicet, quæ in sententia conjuncta
 rum exordio ponuntur. Præpo-

Прзро-

Subjunctivus: earum scilicet, quæ secundum in^{sit.}
clausula, vel tertium, vel ad summum quartum locum Subjunctivus
occupant.

Содержание

Communis.

nia

Ex conjunctionibus hæc imprimis præponi solent, ^{niz} ^{Præpo.}
Nam, quare, at, atque, &, aut, vel, nec, neque, si, si.
quin, quatenus, fin, seu, five, ni, nisi.

Sub-

Subiun-
ctivæ
quæ
encliti-
cæ.

Subiunctivæ verò sunt, Quidam quoque, autem, verò, enim.

Et tres Encliticæ : ut Que, ne, ve : sic dictæ, quòd accentum in præcedentem syllabam inclinent : ut Horat. *Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis; Indoctusque pila, discere, trachive quiescit.*

Sunt & aliæ quoque voces aliquot Encliticæ : ut Dum, sis, nam, &c.

Commu-
nes.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi & postponi possunt, quales sunt reliquæ, ferè omnes, præter prædictas : ut Equidem, ergo, igitur, saltem, tamen, quanquam, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

PRæpositio est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in Compositione, vel in Appositione præponitur.

Appositione; ut *Christus* jedet ad dextram Patri.

Compositione; ut *Adasium* juramentum adhibendum admonuit.

Præposi-
tiones
postpo-
nitæ suis
casibus.

Quædam præpositiones postponi suis casibus inveniuntur : ut

Cum.	} ut	Quibuscum.
Tenus.		Pube tenus.
Versus.		Angliam versus.
Usque.		Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, five constructio.

Cæterùm in iisdem casibus mira est significatio-
nis varietas, quæ non tam regulis, quam assiduo le-
gendi atq; scribendi usu discenda est. Exempli causa.

Secun-
dum.

Secundum, aliud significat cum dico, *Secundum au-
rem vulnus* accepit, id est, juxta aurem. Aliud verò hîc,
Secundum Deum parentes amandi sunt, i.e. proxime post
Deum : Aliud in hac oratione, *Secundum quietem* satis
mihi felix visus sum, id est, in quiete, vel inter quietem.

Præpo-

Præpositiones accusativum regentes.

Ex præpositionibus istæ accusat. casui junguntur.

Ad. *Ad Calendas Gracas.*

Apud. *Virg. At bene apud memores veteris stat gratia fa-*

Ante. *Horat. — dicique beatus.* (Eti,

Ante obitum nemo, supremæque funera debet.

Adversus. *Ne Hercules quidem adversus duos.*

Cis. *Cis Tamesin sita est Ætonia.*

Citra, { *Hor. Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*

Ultra, { *Quos ultra citraque nequit consistere rectum.*

Intra. *Ovid. Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & in-*

Fortunam debet quisque manere suam. (træ.

Extra. *Plin. Ma. Extra omnem ingenii alea posuit Cicero.*

Circum. *locale est: ut Circum montem.*

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.*

Circiter tempus & numerum significat, ut

Circiter horam decimam.

Cæsar; Circiter duo millia desiderati sunt.

Contra. *Ne contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. *Hor. Multa cadunt inter calicem supremæq; labra.*

Infra. *Terent. Quem ego infra omnes, infimum esse puto.*

Supra. *Salust. Dux bestium cum exercitu supra caput est.*

Juxta. *Ter. Cum lucubrando juxta ancillas lanam face-*

Ob. *Ecce mors ob oculos versabatur.* (res.

Per. *Hor. Impiger extremos currit mercator ad Indos.*

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. *Terent. Ita fugias, ne præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. *Hor. O cives, cives, quærenda pecunia primum est.*

Virtus post nummos.

Penès. *Ovid. Me penès est unum vasti custodia mundi.*

Trans. *Hor. Cælum, non animum mutant, qui trans ma-*
re currunt.

Præpo-

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*Ab. Hac vocalibus præponitur. Mimus, *Ab alio expectes, alteri quod feceris.*Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est, gaudeas.*Absque. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia miserè vivitur.*Cum. Mimus. *Damnum appellandum est, cum mala fama*Clam. *Clam patre. Et Plautus. Clam patrem. (lucrum.*Coram. *Coram Senatu res acta est.*De. Sophista *rixantur de lana caprina.*E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, e saxo Tarpeio dejiciebatur.*Ex. *Ex malis moribus bonæ leges nata sunt.*Pro. Mimus. *Comes facundus in via pro vehiculo est.*Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*Sine. Idem. *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*Tenus. Virg. — *capuloque tenus ferrum impulit ira.*

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt sed diversâ fere significatione.

In. Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum est primum; sine motu.*Ovidius. *Inq; domos superas scandere cura fuit: motum quodammodo innuit.*Sub. Vir. *Sub lucē exportant calathis; pauld ante lucem Idem, — vasto vidisse sub antro.*Super. Virg. *Super ripas Tiberis. Fronde super viridi.*Subter. *Subter terram. Vir. Densa subter testudine casus.*Præposi-
tiones
nunquam
extra
compo-
sitionem
reperit

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur; nimirum,

Am,	} ut	Ambio.	} {	Re,	} ut	Recipio.
Di,		Diduco.		Sc,		Sepono.
Dis,		Distraho.		Con,		Con dono.

Con.

INTERJECTIO.

91

Converò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit n: ut, Coagmento, coemo, coinquino, cooperio.

DE INTERJECTIONE.

Interjectio est pars orationis, quæ sub in-
condita voce subito prorumpentem ani-
mi affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum signifi-
cationes, quot animi perturbati sunt motus

Exultantis: ut, Evax, vah, Plaut. *Evax, jurgia tan-
dem uxorem abegi.*

Dolentis: ut, Heu, hoi, hei, ô, ah. Terent. *Iinro,
hoi, hei.* Virg. *O dolor atque decus magnum!*

Timentis: ut, Hei, atar. Terent. *Hei, vereor ne quid
Andria apportet mali.*

Admirantis: ut, Papæ. Ter. *Papæ, nova figura oris.*

Virantis: ut, Apagæ, Apagæsis. Terent. *Apagæsis,
egor formidolosus?*

Laudantis: ut, Euge, Mâr. *Citò, nequiter, euge beate.*

Vocantis: ut, Eho, ho, io, Terent. *Oh, qui vocaris?*

Deridentis: ut, Hui, Ter. *Hui, tu mihi illam laudas?*

Ex improvîso aliquid deprehendentis: ut, Atar,
Ter. *Atar, data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, Oh, proh. *Proh nefas.* Seneca, *Oh
paupertas felix!*

Imprecantis: ut, Malum, vix malum. Ter. *Quid
hoc (malum) infelicitatis est?*

Ridentis: ut, Ha, ha, he. Terent. *Ha, ha, he, desessa
jam misera sum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, Au, Terent. *Au, ne
comparandus hic quidem ad illum est.*

Illud hîc observandum est, nomina quoque &
verba quandoque interjectionis locò poni: ut apud Alixpar-
Virgil. *Navibus (infandum) amissis.* Cicer. *Sed amabo* res sunt
te cura. Imò quævis orationis pars, affectum animi inter-
inconditum significans, interjectionis vice fungitur. jectiones

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia, quamlibet crassa (quod aiunt) Minerva tradita sunt patris, antequam dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferula defunguntur, abunde sufficere arbitramur. Quod si cui tamen allubescit quicquam his aliis ex aliisq; per vestigare, hunc ad Grammaticorum voluenda persequendaq; opera relegandum censemus. Quorum cum magnus sit numerus, Et quidem egregie doctorum, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinae præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiamque, Linnæo nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE

de octo partium orationis.

ATque de octo quidem orationis partibus earumque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hætenus dictum est: deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxin, quæ constructio dicitur, agemus.

Constructio
quid sit.

Est igitur Syntaxis debita partium orationis inter se compositio connexioque, juxta rectam Grammaticæ rationem.

Es vero est, quæ veterum probatissimi, tum inscribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Concordantia
Grammaticæ.

Ceterum, priusquam de partium orationis structurâ singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

CONCORDANTIA

Nominativi & Verbi.

Concordantia
primæ.

Verbum personale cohaeret cum nominativo numero & personâ: ut,

Nunquam sera ^{est} ad bonos mores ^{via}.
Fortuna nunquam perpetua ^{est} bona.

Nomi-

Nominativus primæ vel secundæ personæ rarissime exprimitur, nisi causâ discretionis; ut, *⁊ Vos^b dam- nâstis*; quasi dicat, præterea nemo aut emphasis gratiâ; ut Ter. *⁊ Tu^b es Patronus*, *⁊ tu pater, si^b defexis* *⁊ tu pe- rimus*; quasi dicat, præcipue & præ aliis tu patronus es. Ovid. *⁊ Tu dominus*, *⁊ Tu vir*, *⁊ tu mihi frater^b eris*.

In verbis, quorum significatio ad homines tantum
pertinet, recte persona nominativus saepe subandi-
tur; ut, Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, praedicant,
clamitant, & in similibus; ut,
Terentius. *b* Fertur atrocia flagitia designasse.
Ovid. Teque *b* ferunt ira percutisse tuae.

Non temper vox casualis est verbo nominativus, Verbum
sed aliquando verbum infinitum; ut Plaur. *Mentir*,
non *est* meum: Aliquando oratio est; ut,
Ovid. Adde quod *ingenuum didicisse fideliter artes*
Emollit mores, nec sinit esse feros.

^b Emolliat mores, nec sinat esse feros.
Aliquando adverbium cum genitivo; ut, ^a Partim virorum ^b ceciderunt in bello. ^a Partim signorum ^b sunt combusta.

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro nominativo accusati-um Accusati-
ante se statuant; ut, ^aTe de dijsse incolamem gaudeo. ^aTe rivas ad
fabulam ^bagere, volo. ^bTe uer-

Resolvi potest hic modus per quod & n. ad hunc humanum
modum, Quod tu rediisti incolumis, gaudeo. Ut
tu fabulam agas, volo.

Verbum inter duos nominativos diversorum numero-
rum positum, eum alterutro convenire potest; ut,
Terent. *Amantium ira amoris* ^a *redintegratio* ^b est.

Ovid: — quid enim vis^a vera^b supersunt?

Idem. Pectora percussit, id est quoque a robora^a fuerit.

Virgilius. — nihil hic nisi ^a carmina ^b defunt.

Impetionalla praecedentem nominativum non
habente ut, *Tacet me vixit*. *Perfatum est conjugii*: de except.
quibus suo loco.

Nomen multitudinis singulari quandoque verbo plurali jungitur: ut, ^a *Rara* ^b *abiero*. ^a *Uterque* ^b *delundatur* *dolis*.

CONCORDANTIA.

Substantivi & Adjectivi.

Secunda
concor
dantia.

Adjectivum cum substantivo genere, numero & casu consentit: ut, *Juven.* ^b *Rara* ^a *avis in terris*, ^b *nigroque simillima* ^a *cygnus*.

Ad eundem modum participia & pronomina substantivis adnectuntur: ut,

Ovidius, *Donec eris felix multos numerabis amicos*;

Nullus ad ^b *amissum ibit amicus* ^a *opes*.

Seneca. *Non* ^b *hoc primum* ^a *peffora* ^a *vulnus mea* ^b *senferunt*; *graviora* *luli*.

Nota.

Aliquando oratio supplet locum substantivi: ut, ^b *Andiso* ^a *regem Doroberniam proficisci*.

CONCORDANTIA.

Relativi & Antecedentis.

Secunda
concor
dantia.

Relativum cum antecedente concordat genere, numero, & persona: ut, ——— ^a *vir bonus est quis*?

^b *Qui* *consula* *patrium*, ^b *qui* *leges* *juraque* *servat*.

Nota.

Nec enim vox solum, sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut, *Terent.* ^a *In tempore ad eam* *venit* ^b *quod omnium rerum est primum*.

Relativum inter duo antecedentia diversorum generum collocatum, nunc cum priore convenit:

ut, *Valerius Maximus*. *Senatus assiduam stationem ei* ^a *loci* *peragebat*, ^b *qui* *hodie* *Senaculum* *appellatur*.

Non procul ab eo ^a *flumine*, ^b *quod* *Saliam* *vocant*.

Cicer. *Propius a terra* *Fovis* ^a *stella* *fertur* ^b *que* *Phaeton* *dicitur*.

Nunc cum posteriore: ut, *Homines* *invenit* *illum* *globum*, ^b *que* ^a *terra* *dicitur*.

Est locus in carcere, ^b *quod* ^a *Tullianum* *appellatur*.

In castris *Lutæ*, ^b *quod* ^a *interlanum* *vocant*.

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum responder primitivo, quod in possessivo subi-
intelligitur: ut Terentius. *Omnes omnia bona dicere &
laudare fortunas amicos, qui filium haberem tali ingenio
præditum.* Ovid. — *nostrum vidisti? sentis oculos?*

Quoties illius nominativus interferitur inter re-
lativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: Casus re-
lativus
ut Boët. *Felix, qui potuit boni Fontem visere lucidum.*

At si nominativus relativo & verbo interponatur,
relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ
cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab
officio, quod mora tardat, abest.* Virg. *Optima mater
adoro. Quorum optimum ego habeo. Cui similem non
vidi. Quo dignum te iudicavi. Quo melius nomen
scribit. Quem videndo obstupui. Dego Virgilium,
per quo ceteri poetas fident.*

Substantivorum constructio.

Quam duo substantiva diversæ significationis
sic concurrunt, ut posterius à priore possideri
quodammodo videatur, tum posterius in genitivo
ponitur: ut Juv. *Crescit amor omni quantum ipsa pecunia
crescit.* Rex pater patria. Arma Achilles. Cultor agri.

Proinde hic genitivus sæpius in adjectivum
possessivum mutatur: ut, *Patriæ domus. Paternæ
domus. Heri filius, Herili filius.* Est etiam ubi
in dativum vertitur: ut Luc. de Cat. *Ubi pater est,
ubi que matrem. Hec tibi, mihi pater.*

EXCEPTIO.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem appo-
conectuntur: ut Ovid. *Effunditur opes in præsepibus arcent
matrem. Virgilium fucos locus præsepibus arcent
adhibetur in neutro genere absolute, hoc est,
absque substantivo positum, aliquando genitivum po-
stulat: ut, *Pecunia pecuniæ. Hoc nobis. Cantus
Nox quædam. Mantica, quæ in tergo est.**

Jovenal. ^a Quamvis quibus sub ^b nuntiorum serbo in
 are, ^a Tantum habet ^b serbo.

^a Ponitur interdum genitivus tantum, nempe pri-
 ore substantivo per Eclipsin subaudito, ut in hujus-
 modi locutionibus.

Terentius. ^a Vbi ad ^b Dianam veneris, ito ad dextram Ven-
 tum erat ad ^b Vestem. ^a Utrobique subauditur ^a templum.
 Virg. ^a Hecleio Andromache subauditor ^a uxore. Idem;
 Daiphobe ^b Glauci subauditor ^a filia. Terent. ^a Hujus
 videtur Hyrciam subaudi ^a seruum.

DAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis efficitur, ut
 frequentius in ablativo, vel genitivo; ut, ^a Vir ^b nulla
 fide. Ovid. ^b Ingenui vultus ^a puer, ingenuusque pudor.

OPUS ET USUS.

Opus & usus ablativum exigunt; ut Cicero. ^a An-
 thoritate sua nobis ^a opus est. Gellius. Pecuniam ^b quæ sibi
 nihil esset ^a usus, ab in quibus sciret usui esse non accepit.

Opus autem adjectivum pro necessarius quando-
 que poni videtur, varietque constructur; ut,
 Cicero. Dux ^b nobis ^a author ^a opus est.
 Idem. Dico nummos ^b mihi ^a opus esse ad apparatus triumphi.
 Terentius. Alia ^b quæ ^a opus sunt para.

Cicero. Sulpicii operam intelligo ex tuis literis, ^b tibi
 multum ^a opus non fuisse.

Adjectivorum Constructio.

GENITIVUS.

Adjectiva, quæ desiderium, noticiam, memori-
 am, atque inderatiam significant, genitivum
 adferunt; ut,

Plinius. Est natura hominum ^b necessitas ^a avida.
 Vlog. Adens ^b futuri præsentia. Idem. ^a Memoriæ præsentia.
 Ter. Imperio ^b rerum, eductos liberos in præsentia. Idem.
 Salust. Non sum ^b animi ^a ductus, sed ^a adens ^b animi.
 Cicero. Græcorum ^b literarum ^a ductus.

Adiectiva verbalia in *as* etiam in genitivum se- Verbatim
runtur ut, *Audas* ^{in as} *ingenii* Ovid. *Tempus* ^{in as} *edax* *sermon*.

Sen. Virtus est *virtutum* ^{in as} *sagax* *Nor.* *Uiliam* ^{in as} *sagax*.

Idem; *Proposui* ^{in as} *tenax*, *Virg. Tam* ^{in as} *hili* *prauis* *te-*

nax *quam* *sunt* *vera* *Plaut.* *Pecuniarum* ^{in as} *petax* &c.

Iugens praeterea adiectivorum turba nullis cer-

tis regulis obstricta, casum patrum postulat. Quo-

rum sarcinam facis quidem amplam congeslerunt

Linacrus & *Despaucenus*. Tu vero crebra lectione ea

tibi reddes admodum familiaria.

Nomina participia, aut participia posita, interro-

gativa quaedam, & cetera numeralia, genitivo, a quo

& genus mutuuntur, gaudent; ut *Cicero*. *Qua-*

quam *to*; *Marce* *fili* *annum* *jam* *audientem* *Cratippo* *sed*

Athenis, *abundare* *opartes* *praeceptis* *institutoris*; *philosophia*,

propter summam & doctis auctoritatem & urbem; *quo-*

rum *alter* *te* *scientia* *augere* *potest*, *altera* *exemplis*.

Utrum ^{in as} *horum* *maius* *accipe*.

Ovid. *Quisquis* ^{in as} *fuit* *ille* *deorum*.

Terent. *An* ^{in as} *quisquam* *hominum* *est* *aquid* *miser*, *ut* *ego*?

Virgilius — *si* *diu* *promittere* *nemo* *audeat*.

Tres *fratrum*, *Quatuor* ^{in as} *judicum*, *Sapientum* ^{in as} *astutus*

quis *fuerit*, *nondum* *constat*.

Primum ^{in as} *regum* *Romanorum* *fuit* *Romulus*.

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum prae-
positione; ut, *Primum* ^{in as} *ab* *Hercule*, *Tertium* ^{in as} *ab* *Fide*.

In alio vero sensu dativum; ut *Virg.* — *Nihil* ^{in as} *pie-*

tate *secundus*.

Usurpantur autem & cum his praepositionibus, *E*,

de, *ex*, *inter*, *ante*; ut *Ovid.* *Est* *deus* ^{in as} *de* *vobis* *aliter*,

Idem; *Solum* ^{in as} *de* *superis*, *Virg.* *Primum* ^{in as} *inter* *omnes*,

Idem; *Primum* ^{in as} *ante* *omnes*, *magna* *comitante* *ceterum*,

Primum ^{in as} *ante* *omnes* *decurret* *ab* *arca*.

Interrogantur & eius redditurum ejusdem ca- Interrogantur
sus & respondent; ut *Quam* ^{in as} *serum* *nulla* *est* *sa-* ^{in as}

tiens *Orosiam*, *Quid* ^{in as} *serum* *nunc* *gerit* *in* *Anglia*

Constitutum ^{in as} *de* *religione*.

SYNTAXIS

Fallit hæc regula, quod si interrogatio sit per Cujus, lo. Item: ut, ^a Cujus juris? ^b Lamentum. Aut per di-
 stinctionem variæ sententiæ: ut, ^a Partine accusa, in be-
 micidii? ^b Urloque.

Fallit denique cum per possessiva, meus, tuus, so-
 us, &c. respondendum est: ut, ^a Cujus est hic codex?
^b Meus. Comparativa & superlativa, accepta, partitive,
 genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt.

Compa-
 rativa,
 & super-
 lativa.

Comparativum ad rem ad duo, superlativum ad plura
 refertur: ut, ^b Manuum ^a fortior est dextra. ^b Digitorum
 mediocris est ^a longissimus. Accipiuntur autem partitive,
 eam per E, ex, aut inter exponuntur: ut, Virgilius Po-
 etarum ^a doctissimi: id est, ^b ex poetis, vel ^a inter poetas.

Compa-
 rativa
 cum
 nona.

Comparativa cum exponuntur per quam ablativum
 adfiscunt: ut Horat. ^b Vilius argentum est ^a auro, ^b vir-
 tutibus aurum, id est, ^a aurum, quàm virtutes. Adsci-
 scunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus
 significat; ut,

Cicer. ^b Quanto ^a doctior es, ^b tanto te geras ^a submissius.
 Tanto, quanta, magis, longe, citius, nam, utriusque
 gradui, opponuntur, ut Catul. ^b Tanto tu ^a pessimus om-
 nium peior. ^b Quanto tu ^a optimus omnium patronus.

Erat. Nocturna laborationes ^b longe ^a periculosissime ha-
 bentur. ^b Longè ceteris peritior es, sed non ^a multo ^b me-
 lior vultus. Juvén. Omne animi vitium ^b tanto ^a conspectius
 in se crimen habet, ^b quanto ^a major, qui peccat habetur.
^a Major & ^b maxima ^a acate. ^a Major & ^b maximus ^a natu.

DATIVUS.

Adjectiva quibus commodum, incommo-
 dum, similitudo, dissimilitudo, vel ap-
 proprietas, submissio, aut relatio ad
 aliquid significatur in dativum transeuntur Virgilii,
 Sic ^a bene, O, ^a felix, ^b tuus.

commo-
 dum in,
 commo-
 dum, &c.

Martial. Turba ^a gravis, ^b paci placida, ^a inimici ^b quieti,
 &c. ^a finissimus ^b arator porta. Ovid. Qui ceteris ^a albe erat,
 meus est ^b contrarius ^a albo.

Martial. ^a Jucundus ^b amicis, ^b omnibus ^a populo.

Horat. Si facis al^{ibi} yarrici^{us} si^{ne} idoneus^{us}, utilis^{us} agro.

Huc referuntur nomina ex Con^{iunctiva} prapositione com^{posita} posita: ut Cōtubernalis, cōmilito, cōservas, cognatus, &c.

Quædam ex his quæ similitudinem significant, etiam genitivo gaudent: ut,

Lucanus, Quem metuis, par^{um} huius erat.

Terentius, Patres æquum esse censeant, nos jamjam a pueris illico nasci senes, neque illarum^{um} affines esse^{re} rerum quam fert adolescentia.

Idem; Domini^{us} similis es. Avlon. Mens^{is} constia^{us} recti.

Virgilius, Præterea regina^{us} cui^{us} filissima, dextra

Occidit ipsa sua.

Communis, alienus, immunis, variis casibus feruntur: ut Cicero, Commune^{us} animantium omnium est

conjunctionis appetitus, procreandi causa. Mor^{is} omnibus

communis. Hoc^{us} mihi rectum^{us} commune est.

Salust. Non^{us} aliena^{us} consilii. Sen. Alienus^{us} ambitioni.

Cicero, Non^{us} alienus^{us} a Scævola iudici.

Ovid. Vobis^{us} immunibus huius. Esse^{re} mali dabitur.

Plinius, Caprificus^{us} omnibus^{us} immunis est.

Immunis^{us} ab illis malis sumus.

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, apertus, interdum etiam accusativo cum prapositione adiunguntur: ut Cic. Natus^{us} ad gloriam.

Verbalia in bilis accepta passivè, ut & participia, in bilis seu potius participialia in dat^{ivo}, dativo adjecto gaudent: ut Mar. O^{mnibus} mihi post nullos Iuli memorande sadales.

Scatus, Nulli^{us} penetrabilis^{us} astro Lucus erat.

ACCUSATIVUS.

Magnæ illius mentora subiecitur adiectivis in ac^{cusativo} Magnæ celsæque^{us} in^{ter} quoniam septem^{us} pedes^{us} longus, umbram mentantur.

non amplius quam^{us} pedes^{us} longam reddit.

Interdum & in Ablativo: ut,

Columella, Consilatus^{us} pedibus tribus, altus^{us} triginta.

Inter

Interdum etiam de genitivo; ut Columel. *In marem borti areal, a latas b pedum dentum, a longas b pedum quinquagenum facito.*

ABLATIVUS.

Copia & inopia.

Adjectiva, quæ ad copiam egestatēve pertinent, interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent; ut Plaut. *Amor & melle & felle est a facundissimus.* Horat. *Dives b agris, a dives positus in favore b nummis.* Virgilius. *At fesse multo referunt se nocte minores, Cuncta b thymo, a plena.*

Idem; *Que regio interris nostri non a plena b laboris?*

Idem; *Dives b opum, a dives pizai b vestris & auri.*

Perfius. *O curvas in terras anima, & b caelestium a inanes!*

a Experi b fraudis, b Gratiā a beatus.

Diversitas.

Nomina diversitatis ablativum sibi cum præpositione subiiciunt; ut Virg. *Alter b ab illo, a Aliud b ab hoc, a Diversus b ab isto.*

Nonnunquam etiam dativum ut, *b Huic a diversum.*

Causa.

Adjectiva regunt ablativum significantem causam; ut, *a Palladis b ira, a Incurva b senectute, a Liquida b armis brachia, a Trepidum b morte futura.*

Modus rei.

Forma vel modus rei adicitur nominibus in ablativo; ut, *Facies miris b modis a pallida, b Nomine a Grammaticis, b re a barbarus.*

Cicero. *Sum tibi b naturā a parens, a præceptor b consilis.*

Virgilius. *Trojanus b origine Caesar, b Spe a dives, b re a pauper, a Syrus b natione.*

Dignus, &c.

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adiectum volunt; ut, Terent. *Dignus es b odio. Qui filium haberem tali b ingenio a præditum.* Virg. *Atque b oculis a capiti fodere cubilia talpe.* Idem; *b Sorte tuā a contentus abi.*

Horum nonnulla genitivum interdum vendicant; ut Ovid. *Assilia est b operis altera a digna sui.*

Virgilius. *Descendam magnorum haudquaquam, a indignum b avorum.*

Pronominum Constructio.

Mei, tui, sui, nostri, vestri, genitivi primitivorum ponuntur cum passio significatur: ut, Primitiva.
Languet^a desiderio^b tui.

Or. P^adisq^b tui latitat corpore clausa meo. Imago^b nostri
 Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiuntur cum actio vel possessio rei denotatur: ut, Derivativa.
Favet^a desiderio^b tuo. Imago^b nostra, id est, quam nos possidemus.

Nostrum & vestrum genitivi sequuntur distributiva, partitiva, comparativa, & superlativa; ut, *Unusquisque^b vestrum. Nemo^b nostrum. Ne^a cui^b vestrum sit mirum. Major^b vestrum. Maximus natu^b nostrum.*

Hæc possessiva, meus, tuus, suus, noster, & vester, hos genitivos post se recipiunt, Ipsius, solius, unius, duorum, trium, &c. Omnium, plurium, paucorum, cuiusque, & genitivos participiorum, quæ ad genitivum primitivi in possessivo inclusum referuntur: ut, Possessiva.
Ex^a tuo^b ipsius animo conjecturam feceris.

Cic. Dico^a me^b unius operâ Rempublicam esse liberatam.

Idem; Meum^b solius peccatum corrigi non potest.

Era. Noster^b duorum eventus ostendat, utra gens sit melior.

In sua^b cuiusq^b laude præstantior. Nostra^b annis memoria.

Brut. ad Cic. Vestris^b paucorum respondet laudibus.

Hor. scripta cum mea nemo legat, vulgo recitare^b timetis.

Sui & suus reciproca sunt, hoc est, semper reflectuntur ad id quod præcessit in eadem oratione, Sui & sui reciproca.
ut, Petrus nimirum admiratur^b se. Parvè erroribus^b suis.

Aut annexa per copulam: ut Magnopere^a Petrus

rogat, ne^b se deserat.

Ipe ex prænominibus solum trium personarum

significationem repræsentat: ut, Ipe.

Ipe^b videt, Ipe^b videris, Ipe^b dixit.

Et nominibus pariter, ac prænominibus adiungitur;

ut, Ipe^b ego, Ipe^b ille, Ipe^b Hercules.

Idem, etiam omnibus personis jungi potest; ut, Idem.

Ego^b idem^b adsum.

Terent.

Terent. ^a Idem ^b haec nuptia ^b perge facere.

Virgil. ^a Idem ^b jungat vulpes, & mulgeat hircos.

Demon-
strativa
hic, ille,
iste.
hic, &
iste.

Hic demonstrativa. Hic, ille, iste, sic distinguuntur:

Hic mihi proximum demonstrat: Iste, cum qui apud
te est; Ille, cum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, cum usurpatur, cum ob eminentiam rem quam-
piam demonstramus; ut Alexander ille magnus. Iste
verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus
mentionem facimus; ut Terent. Istum simulum quoad
poteris ab eâ pellito.

hic &
ille.

Hic & ille, cum ad duo anteposita referuntur,
Hic, ad posterius & propius; Ille, ad prius & remo-
tius propriè ac usitatissimè referri debet: ut Col.

^a Agricola contrarium est ^a pastoris propositum: ^b ille
quam maximè sub alto & puro solo gaudet, ^{bb} hic novali
graminosoq;: ^b ille fructum è terra sperat, ^{bb} hic è pecore.

Est tamen, ubi è diverso pronomen. Hic ad remotius
suppositum refertur invenias, & ille ad proximus.

VERBOKUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post Verbum.

Nomina
utrinque.

Verba substantiva, ut Sum, forem, fio, existor:
verba vocandi passiva, ut Nominor, appellor,
dicor, vocor, nuncupor; & iis similia, ut Scribor, sa-
lutor, habeor, existimor: item verba gestus, ut Se-
deo, dormio, cubo, incedo, curro, utrinque nomina-
tivum expetunt: ut, ^b Deus ^a est ^b summum bonum.

^b Per pusilla vacantur ^b nani, ^b Fides religionis nostra ^b fun-
damentum ^a habetur. ^b Malus ^b pastor ^a dormit ^b supinus.
Lactantius. ^b Homo ^a incedit ^b erectus in cælum.

Denique omnia ferè verba post se nominativum
habent adjectivi nominis, quod cum supposito verbi
casu, genere, & numero concordat: ut,

^a Rex ^a mandavit ^b primus extirpari heresim.

^b Pii ^a orant ^b taciti. ^b Bani ^a discunt ^b seduli.

Infiniti
verbi
constru-
tio.

Infinitum quoq; utrinque eisdem casus habet, pra-
cipue

cipue cum verba optandi, eisque similia procedunt : ut
Hypocrita cupit^a videri^b justus. Hypocrita cupit^a se^b videri^b justum. Malo^a diues^a esse quam^b haberi. Malo^a me^b diuitem^a esse quam^b haberi. Claud. Vivitur exiguo melius, natura^b beatus^b omnibus^a esse dedit, si quis cognoverit uti.
 Martial.^b Nobis non licet^a esse tam^b disertum, vel disertos.
 Terentius. Expedit^b bonas^a esse^b vobis.

Ovidius. Quo^b mihi commissio non licet^a esse^b piam.

Quamvis in his, postremis exemplis subaudiuntur accusativi ante verba infinita. ^b Nos^a esse^b disertos.
^b Vos^a esse^b bonas. ^b Me^a esse^b piam.

Genitivus post verbum.

Sum genitivum postulat, quoties significat possessionem, aut ad aliquid pertinere : ut,
 Virgilius. — pecus^a est^b Melibœi.

Sum significat. poss. gen.

Cicero. ^b Adolescentis^a est^b majores natu revereri.

Virg. ^b Regū^a est^b Parcere subjectis, & debellare superbos.

Excipiuntur hi nominativi, Meum, tuum, suum, nostrum, vestrum, humanum, belluinum, & similia : ut, Non^a est^b meum contra auctoritatem Senatus dicere.

Terent. Eia haud^b vestrum^a est iracundos esse.

^b Humanum^a est irasci.

At hinc subintelligi videtur officium, quod aliquando etiam exprimitur : ut Terent. Tuum^a est^b officium bene ut ad similes nuptias.

Verba æstimandi genitivo gaudent : ut, ^b Plurimi^a passim^a sit pecunia. Pudor^b parvi^a penditur. ^b Nihili^a mand vel^b pro nihilo^a habentur literæ.

æsti. mand. verba gen.

Hor. ^b Pluris opes nunc^a sunt, quam prisci temporis annis.

Æstimo, vel genitivum, vel ablativum adici/cir : ut Valerius Max. Non^b hujus re^a æstimo. ^b Magno utique virtus^a æstimanda est.

Flocci, nauci, nihili, pili, assis, hujus, teruncii his verbis, æstimo, pendo, facio, peculiariter adiciuntur : ut, Ego illum^b flocci^a pendo. Nec^b hujus^a facio, qui me^b pili^a æstimat.

Singu.

Singularia sunt ista; ^b *Aliqui boni* ^a *consulo.* ^b *Aqui boni* ^a *facio*, id est, *in bonam accipio partem.*

Accu-
landi
verba, &c.

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolven-
di, & consimilia genitivum postulant, qui crimen

significet; ut,
Plau. *Qui alterum* ^a *incusat* ^b *proberi*, ipsum se intueri oportet.

Cicero. *Etiam* ^b *sceleris* ^a *condemnat* *generum suum.*

Ovid. *Parce tuum vatem* ^b *sceleris* ^a *damnare*, Cupido.

^a *Admoneto illum pristina* ^b *fortuna.* ^b *Furti* ^a *absolutus est.*

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum,
vel cum præpositione, vel sine præpositione; ut,
Cic. *Si in me iniquus es iudex,* ^a *condemnabo eodem ego*
te; *crimine.* Gellius. *Uxorem* ^b *de pudicitia graviter* ^a *ac-*
cusavit. Cic. *Paravi eam* ^b *de re* ^a *admonendum esse te.*

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & su-
perlativus gradus, non nisi in ablativo id. genus
verbis subduntur; ut *Accusos furti, an stupri, an utroq;* ?
sive ^b *de utroq;* ? ^b *Ambobus*, vel ^b *de ambobus* ? ^b *Neutro*,
vel ^b *de neutro* ? ^b *De plurimis simul* ^a *accusaris.*

Satago,
&c.

Satago, misereor, miseresco, genitivum admittunt :
ut, Terent. *Is* ^b *rerum suarum* ^a *satagit.*

Virgil — *oro* ^a *miserere* ^b *laborum,*

Tantum, ^a *miserere* ^b *animi non digna ferentis.*

Statius. *Et* ^b *generis* ^a *miseresce tui.*

Misereor
&c.

At misereor & miseresco, rarius cum dativo le-
gantur : ut Sen. *Huius succurro,* ^b *huic* ^a *misereor.*

Boëtius. *Dilige jure bonos* & ^a *miseresce* ^b *malis.*

Remi-
niscor,
&c.

^a *Reminiscor*, *obliviscor*, *memini*, genitivum aut
accusativum desiderant: ut, *Dare* ^b *fidei* ^a *reminiscitur.*

Proprium est stultitia aliorum vitia cernere, ^a *oblivisci* ^b *su-*
orum. Ter. *Faciam ut* ^b *meiq;* *ac huius* ^b *diei,* *ac* ^b *loci semper*

^a *memineris.* Plau. *Omnia quæ curant senes* ^a *meminerunt.*

^a *Memini* ^b *de hac re,* ^b *de armis,* ^b *de te,* i. e. *mentionem feci*

Potior
gen aut.
ablat. &c.

Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur; ut,
Plaut. *Romani* ^b *signorum* & *armorum* ^a *potior* *sunt.*

Virg. *Egressi optata* *Troes* ^a *potiuntur* ^b *arena.*

Datis

Dativus post verbum.

Omnia verba acquisitive posita adsciscunt dati- Verba
vum ejus rei, cui aliquid quocumq; modo ac- acquisi-
quiritur; ut Plaut. ^b Mibi istic nec ^a feritur, nec ^a metitur. posita
Virg. Nescio quis teneros oculos ^b mihi ^a fascinat agnos. dat. re-
gunt,

Huic regulæ appendent varii

generis verba.

Imprimis, verba significantia commodum aut ^{Commo-}
incommodum regunt dativum; ut Virg. Illa seges ^{dum &}
^b deum ^b votis ^a responderet ^a vari agricola. incom-

Non potes ^b mihi ^a commodare, nec ^a incommodare. modum,

Idem. — validis ^a incumbite ^b remis.

Suam eruditionem ^b tibi acceptam ^a fert.

Ex his quædam efferuntur etiam cum accusativo, ^{Excep-}
ut Cicero. ^b Unum ^a studetis omnes, unum sentitis. tio,

Plaut. Si ea memorem, qua ^b ad ventris visum ^a con-
ducunt, mora est.

Cicero. ^b In hac studia ^a incumbite. Naturæne plus ^b ad
eloquentiam ^a conferat, an doctrina.

^b Fessum quiet plurimum ^a juvat.

Verba comparandi regunt dativum; ut,
Virg. — sic ^b parvis ^a componere magna solebam.

^b Fratri se ^a opibus ^a dignatione ^a adæquavit.

Verba
compa-
randi,

Interdum additur ablativus cum præpositione;
ut, ^a Comparo Virgilium ^b cum Homero.

Aliquando accusativus cum præpositione Ad; ut,
Si ^b ad eum ^a comparatur, nihil est.

Verba dandi & reddendi regunt dativum; ut, Verba
Fortuna ^b multis nimium ^a dedit, ^b nulli satis. Ingratus dandi.
est, qui gratiam bene ^b meranti non ^a reponit.

Hæc variam habent constructionem; ^a Dabo ^b tibi
hoc munus; ^a dono ^b te hoc munere.

Cicero. Huic ^b rei aliquid temporis ^a impertias.

Terre. Plurimâ salute ^b Parmenonem summu[m] sum
^a im-

^aimpertit Gnatba. ^aAspersu mihi ^blabē. ^aAspersit me ^blabē.
^aInstravit ^bequo penulam : ^aInstravit equum ^bpenulā.
 Ovid. Ut piget infido ^aconsuluisse ^bviro, id est, de disse
 consilium, vel etiam prosequisse.

Lucan. ^bRestorēmq; ratū de cunctis ^aconsulit astris, id
 est, petit consilium. ^aConsule ^bsaluti tuæ, id est, prospice.
 Ter. Pessimē istuc ^bin te atque in illum ^aconsulit, i. statuit.
^aMetuo, ^atimeo, ^aformido ^btibi, vel ^bde te, i. sum sollicitus
 pro te. ^aAdtuo, ^atimeo, ^aformido ^bte, vel ^ba te : scilicet
 nē mihi noceam.

Verba
promit-
tendi.

Verba promittendi ac solvendi regunt dativum ;
 ut Cicero. Hec ^btibi ^apromittis, ac recipio sanctissime
 esse observatum.

Cicero. Et alienum ^bmibi ^anumeravit.

Verba
impe-
randi.

Verba imperandi & nunciandi dativum requirunt :
 ut Horat. ^aImperat aut sekvit collecta pecunia ^benique.
 Idem, Quid de quoque viro, & ^bcui ^adicat, sæpe cavelo.

Dicimus, ^aTemporo, ^amoderor, ^btibi & ^bte. ^aRefero ^btibi,
 & ^bad te. Itē, ^aRefero ^bad Senatū, id est, propono. ^aScribo,
^amitto ^btibi & ^bad te. ^aDob ^btibi literas, ut ad aliquem
 feras. ^aDo ^bad te literas, id est, mitto ut legas.

Verba fi-
dendi.

Verba fidendi dativum regunt : ut, Horat.

— Vacuis ^acommittere ^bv : nis Nil nisi lene decet.

^bMulieri nē ^acredas, nē mortue quidem.

verba
obse-
quendi.

Verba obsequendi & repugnandi dativum re-
 gunt : ut, Semper ^aobtemperat pimi filius ^bpatri. Quæ
 homines arant, navigant, adificant, ^bvirtuti omnia
^aparent. Ipsum hunc orabo, ^bhuic ^asupplicabo.

Perfus. — venienti ^aoccurrite ^bmorba.

Ignavis ^bprecibus Fortuna ^arepugnat.

At ex his quidam cum aliis casibus copulantur :
 ut, ^bAd amorem nihil potuit ^aaccedere. Hoc ^aaccessit
 meis ^bmalis. Illud ^aconstat omnibus, seu ^binter omnes.
 Terent. — Hec ^bfratri mecum non ^aconveniunt.

Juven. Sævis inter se ^aconveniunt ^burssis. ^aAuscultis ^btibi,
 id est, obedio. ^aAusculio ^bre, id est, audio. Adam ^aAssider
 mag.

^b magneti, seu ^b cum magnete. ^a Certat ^b cum illo. ^b Graecanicè ^b illi. ^a Caesul. Noli ^a pugnare ^b duobus, id est, ^b contra duos. ^a Virg. Tu dic ^b mecum quo pignare ^a certes.

Verba minandi & irascendi regunt dativum : ut, Verba ^b Utrique mortem ^a minatus est. ^a Terent. ^b Adolescenti minandi nihil est quod ^a succenseat.

Sum cum cōpositis, præter possum, exigit dativum : sum. ut, Rex pius ^a est ^b reipub. ornamento, ^b Mibi nec ^a obest, nec ^a prodest. ^a Hor. Multa ^b petentibus ^a desunt multa.

Dativum postulant verba composita,
cum his præpositionibus.

Præ. Cicer. Ego meis ^b majoribus virtute ^a præluxi.

Verba
compos.
sua.

Sed Præco, prævinco, præcedo, præcurro, præverto, prævertor, accusativo junguntur.

Ad. Albo ^b gasso ne manum ^a admolari.

Con. ^a Conducit hoc tua ^b laudi. ^a Convixit ^b nobis.

Sub. Terent. ^a Subolet jam ^b uxori, quod ego machiner.

Ante. Cic. Iniquissimam pacem iustissimo ^b bello ^a antefero.

Post. ^a Posthabeo, ^a postpono ^b fama pecuniam.

Virg. ^b Postposui tamen illorum mea seria ^b ludo.

Terent. dixit. ^a Qui suum commodum posthabuit præ mea commodis.

Ob. Ter. Quum ^b nemini ^a obtrudi potest, itur ad me.

In. ^a Impendet ^b omnibus periculum.

Inter. Cicer. Ille huic ^b negotio non ^a interfuit modo, sed etiam præfuit.

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium variatum : ut Quint. ^a Præstat ingenio alius ^b alium. ^b Mus. construos virorum ^a anteit sapientiâ. ^a Terent. ^b In amore hæc ^a insunt vitia. ^a Plin. ^a Interdico tibi ^b aqua & igni.

Est pro habeo dativum exigit : ut, ^a Persi. Velle sunt ^b cuique ^a est, nec voto vivitur unq. ^a est pro habeo.

Virg. ^a Est ^b mihi numque domi pater, est injusta noverca.

Huic confine est suppetit : ut,

Horat. Pauper enim non est, ^b cui rerum ^a suppetit. ^a sunt suppetit.

Gemin
dativSum cum multis aliis, geminum adsciscit dativum :
ut, ^bExiit ^best ^bvidet mare ^bnavit.dativus
festivi-
tatisSperas ^btibi ^blaudat fore, quod ^bmibi ^botio ^bveris ?
Nemo ^bsibi mimos ^baccipere debet ^bfavori.
Est ubi hic dativus, tibi, aut sibi, aut etiam mihi,
nulla necessitatis, at festivitatis potius causa additur :
ut, Ego ^btibi hoc ^beffugium ^bdabo. Ter. ^bExpedi ^bmibi
hoc negotium. Sui ^bsibi hunc ^bjugulo gladio.

ACCUSATIVUS POST VERBUM

Verba
transiti-
vaVerba transitiya cujuscunque generis, five activi,
five communis, five deponentis, exigunt accusa-
tivum: ut Hor. ^bPercontatorem ^bfugito, nam garrulus idem
est. Idem. Nec ^bretineat ^bparula ^bcommissa fideliter aures.
Virg. ^bImprimis ^bventrare ^bdeos. ^bAper ^bagros ^bdepopulatur.
Quintiam verba, quamlibet alioquin intransitiya
atque absoluta, accusativum admittunt cognata sig-
nificationis: ut Cic. ^bTertium ^barorem hominum ^bvivebat
Nestor. Virg. ^blongum ^bincomitata ^bvidebat ^bIre ^bviam.
Plaut. ^bDuram ^bferuit ^bferocitatem.Hunc accusativum mutant authores non raro in ab-
lativum: ut Plaut. ^bDiu ^bvideor ^bvidi ^bvivere. ^bIte ^brecta
^bvia. Sucton. ^bMorte ^bobit ^brepentina.Accusat
figSunt quæ figuratè accusativum habent: ut,
Virgil. ^bNec ^bvox ^bhominem ^bsonat, ^bDea ^bcerte !
Joven. ^bQui ^bCurios ^bsimulant, ^bet ^bBacchanalia ^bvivunt.
Horat. ^bPastillos ^bRufillos ^bolet, ^bGorgontus ^bhircum.

DUO ACCUSATIVI.

Verba
rogandi,
&cVerba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt
accusativum: ut, Tu modo ^bposce ^bDexm ^bveniam. ^bDedo-
cebo ^bte istos ^bmores. ^bRidiculum est ^bte ^badmonere ^bistud
Terent. ^bInduit ^bse ^bcalceos, quos prius exueat.

exceptio

Rogandi verba interdum mutant alterum accusati-
vum in ablativum: ut,
Virg. ^bIpsam ^bobtestamur, ^bveniamque ^broremus.
Terent. ^bSuspicionem istam ^bexutis ^bquere.

Vallendi

Vestimenti verba interdum mutant alterum accusa- exceptio
tivum in ablativum, vel dativum: ut, ^a Induo ^b te ^a
^{bb} tunicam, vel ^{bb} tibi ^b tunicam.

ABLATIVUS POST VERBUM.

Quodvis verbum admittit ablativum significantem
instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

ut, *Damona non ^b armis, sed morte ^a subegit Iesus.*
Horat. *Naturam ^a expellas ^b furcâ licet, usque recurreris.*
Virg. *Hi ^b jaculis, illi certant ^a defendere ^b saxis.*

CAUSA.

ut Ter. *Gaudeo (ira me dii ament) gnati ^b causa.*
Vehementer ^b ira ^a excanduit.
Horat. *Invidus alterius ^b rebus ^a macrescit opimis.*

MODUS ACTIONIS.

ut, *Mirâ ^b celeritate rem ^a perégit.*
Juven. *Invigilate viri, tacito nam tempora ^b gressu*
^a Diffugiunt, nulloque ^b sono ^a convertitur annus.
Ovid. *Dum vires annique finunt, tolerate laborem,*
Iam ^a veniet tacito curva senectâ ^b pede.

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur exceptio
præpositio: ut, *^a Baccharis ^b præ ebrietate.*

Summâ ^b cum humanitate ^a ita traxit hominem.

Quibuslibet verbis subicitur nomen pretii in abla- Nomen
pretii;
tivo casu: ut, *^b Teruncio, seu vitiosa nuce non ^a emerim.*

Livius. *Multo ^b sanguine ac vulneribus ea victoria ^a stetit.*

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimi-
dio, duplo, adiciuntur sæpe sine substantivis; ut,
Terent. *Redime te captum quàm queas ^b minimo. ^a Vili*
^a venit triticum.

Senec. *^a Constat ^b parvo famex, ^b magno fastidium.*

Excipiuntur hi genitivi sine substantivis positi, Tanti, exceptio
quantis, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet,

quanticumque, ut Cic. ^b *Tanti eris alius, quanti tibi fac-*
ris : Non ^a *vendo plura, quam alii, fortasse etiam minoris* :
 Ovid. *Vix Priamus tanti, totaque Troja iul.*

Sin addantur substantiva, in ablativo effertur, ut,
 Aul. Gel. ^b *Tanta mercede docuit, ^b quantâ hactenus*
nemo : ^b *Minore pretio vendidi, quam emi.*

Valeo.

Valeo etiam interdum cum accusativo junctum
 reperitur : ut Varr. *Denarii dicti, quod ^b denos ari-*
a valebant : quinarum quod ^b quinos.

verba
 abundan-
 di, &c.

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his di-
 versa ablativo gaudent : ut.

Terent. ^b *Amore abundat Antipho.*

Malo virum pecuniâ, quam pecuniâ viro indigentem :

Salust. *Sylla omnes suos divitiis explevit :*

Terent. *Hoc te crimine expedi :*

Cic. *Homines nequissimi quibus te onerant mendacii ?*

Virg. *Ego hoc te fasce levabo :*

Salust. *Aliquem familiarem suum sermone participavit :*

exceptio

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in geniti-
 vum feruntur : ut Virgil.

Quam dives nivei pecoris, quam lactis abundans ?

Terent. *Quasi tu huius indigeas patris :*

Quid est, quod in hac causa defensionis egeat ?

Virg. *Implentur veteris Bacchi pinguisque ferina :*

Idem ; Postquam dextra fuit cadis saturata :

Terent. *Omnes mihi labores leves suere, præterquam*
^b *mihi carendum quod erat :*

Paternum servum sui participavit consilii :

Fungor,
 &c.

Fungor, fruor, utor, & similia, ablativo junguntur, ut
 Cic. *Qui adipisci veram gloriam volunt, iustitia fun-*
gantur officiis. Optimum est alienâ frui infanti :

In re malâ animo si bono utare, juvat :

Virgil. *Aspice venturo latentur ut omnia sclo :*

Caesar. *Qui suâ victoriâ tam insolenter gloriantur :*

Hor. *Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundâ. Vescor*
^b *carnibus. Virg. — haud equidem tali me dignor haurire*

Terent.

Terent. Ut ^b malis ^a gaudeat alienis.

Plaut. Exemplorum ^b multitudine ^a supersedendum est:

Macrob. Regni eum ^b societate ^a numeravit:

Plaut. ^a Communicabo te semper ^b mensâ meâ:

^a Prosequor te ^b amore, ^b laude, ^b honore, &c. i. Prose-
mo, laudo, honoro, ^a Afficio te ^b gaudio, ^b supplicio, quor,
^b dolore, &c. id est, exhaloro, punio, contristo. afficio.

Mereor, cum adverbis benè, malè, melius, pejùs, Vereor.
optimè, pessimè, ablativo adhæret cum præpositione
De: ut, ^b De me nunquam bene ^a meritus est.

Erasmus ^b de linguâ Latinâ optimè ^a meritus est.

Cæcilia pessimè ^b de republicâ ^a meruit.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba
ablativum cum præpositione optant: ut, Istuc ^b ex mul- Verba
tâ jampridem ^a audiveram: Luc. ^b A trepido vix ^a absti- accipi-
net ira magistro: ^a Nasci ^b à principibus fortuitum est. endi, &c.
Procul ^a adest ^b ab urbe Imperator.

Vertitur hic ablativus aliquando in dativum: ut,
Horat. Vivere si rectè nescis, ^a discede ^b peritis: exceptio
Ovid, Est virtus placitis ^a abstinuisse ^b bonis:

Virg. Heu fuge, nate Deâ, teque his, ait, ^a eripe ^b flammâ.

Verbis, quæ vim comparationis obtinent, adjicitur ab- verba
lativus significans mèsurâ excessus: ut, Deforme existi- compa-
mabat quos ^b dignitate ^a præstaret abis ^b virtutib: ^a superari rationis.

Quibuslibet verbis additur ablativus absolute ablat.
sumptus: ut, Imperante ^b Augusto, ^a natus est Christus: ablativ.
Imperante ^b Tiberio, ^a crucifixus: Juven. Credi pudici-
tiam, ^b Saturno rege, ^a moratam in terris.

Nil ^a desperandum, ^b Christo duce, & auspice Christo.

Jam Maria, ^a audito Christum venisse, ^a cucurrit.

Verbis quibusda additur auferendi casus per Synec- Synec-
dochen, & poetice accusativus: ut, ^a Egrotat ^b anima doche.
magis quàm corpore, ^a cander ^b dentes, ^a Rubet ^b capillos.

Quædam tamen effertur in gignendi casu: ut, exceptio
Absurdè facis, qui ^a angas te ^b animi.

Exanimatus ^a pendet ^b animi. ^a Despiebam ^b mentis.

Diversi-
casus.

Plaut. ^aDiscrucior ^banimi, quia ab domo abundum est mihi
Eidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi
possunt: ut,

¹Dedit ³mibi ²veste ⁴pignori, ⁶te presentes propria manu.

Passivo-
rum con-
structione.

Passivis additur ablativus agentis, sed antecedente
præpositione, & interdum dativus: ut,

Horat. ^aLaudatur ^bab his, ^aculpatur ^bab illis.

Cicero. ^aHonestas bonis ^bviris, non oscula ^apetuntur.

Quorum participia frequentius dativis gaudent: ut,

Virg. ^aNulla tuarum ^aaudita ^bmibi, nec visa sororum,

Horat. ^aOblitusque meorum, ^aobliviscendum ^best illis.

Cæteri casus manent in passivis, qui fuerunt acti-
vorum: ut, ^aAccusari ^ame furii. ^aHabebere ^bludibrio.

^aDedoceri ^ame istos mores. ^aPrivari ^bmagistratu.

Neuro-
passi.con-
structione.

Vapulo, vaneo, liceo, exulo, fio, neutro passiva,
passivam constructionem habent: ut, ^bA præceptore.

^avapulabis: ^aMalob ^acive ^aspoliari, quàm ^bab hoste ^avanire.

^aQuid ^afiet ^bab illo? ^aVirtus parvo pretio ^alicet ^bomnibus.

^aCur ^ba conviviis ^aexulat philosophia?

Infinito-
rum con-
structione.

Quibusdam tum verbis tum adjectivis, familiariter
subiiciuntur verba infinita: ut,

Virgil. — ^aJuvatusque ^bmorari, Et ^aconferre gradum.

Ov. d. ^bDicere quæ ^apuduit, ^bscribere ^ajussi amor.

Martial. ^aVix ^bfieri dives, Pontice? Nil cupias.

Virg. Et erat tum ^adignus ^bamari. Horat. ^aAudax om-

^ania ^bperpeti, Gens humana vixit per veritum nefas.

Eclipsis,

Ponuntur interdum figuratè & absolute verba infi-
nita: ut, ^aHaccine ^bfieri fugitia? subauditur, ^adeceet,

^aoportet, ^apar est. ^aæquum est, aut aliquid simile.

Virg. ^aCriminibus ^bterrere novis, hinc ^bspargere voces.

In vulgum ambigua, ^bquæ quære consuevit arma.
enallage id est, terrebat, spargebat, quærebat.

DE GERUNDIIS.

Gerun-
dia.

Gerundia sive Gerundivæ voces, & supina, regunt
casus suorum verborum: ut,

Cicer,

Cicer. *Effector studio videndi parentes.*
Ovid. *Viendum est atate, cito pede praeierit atas.*
Virg. — *Scitatum oracula Phœbiæ Mittimus.*

Gerundia in di pendent à quibusdam tum substanti- vi
vis, tum adiectivis : ut Virgil.

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?

Idem : *Cecropiæ innatus apes amor urget habendi.*

Idem : *Ænem celsa in puppi jam certus eundi.*

Poeticè infinitivus modus loco Gerundii ponitur : Nota
ut Virg. *studium quibus arva tueri. Peritus medicari.*

Interdum non inveniuntè adicitur Gerundii vocibus
etiam genitivus pluralis : ut, *Quum illorum videndi*
gratiâ me in forum contulissem. Terent. Date crescendi
copiam morarum. Concessa est diripiendi pomorum,
atque opsoniorum licentia.

Gerundia in do pendent ab his præpositionibus, A, Do
ab, abs, de, è, ex, cum, in, pro : ut,

Cicero. *Ignavi a discendo cito deterrentur.*

Amor & amicitia, utrumque ab amando dictum est.

Cicer. *Ex defendendo, quam ex accusando, uberior*

gloriæ comparatur. Consultatur de transiendo in Galliam.

Quint. *Rectè scribendi ratio cum loquendo conjuncta est.*

Plaut. *Pro vapulando ab hosti mercedem petam.*

Ponuntur & absque præpositione : ut,

Virgil. — *alitur vitium, crescitque tegendo.*

scribendo discas scribere.

Gerundia in dum pendent ab his præpositionibus, dum
Inter, ante, ad, ob, propter : ut, *Inter canandum bi-*

laries este. Virg. — Anie dimandum. Ingentes illent

animis. Cic. Locus ad agendum amplissimus.

Idem : *Ob absolvendum munus ne acceperis.*

Veni propter te redimendum.

Cum significatur necessitas ponuntur citra præposi-
tionem, addito verbo Est : ut,

Juven. *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.*

Vigilandum est ei qui cupit vincere.

Gerun-
dia in
nomina
vertun-
tur.

Vertuntur gerundivoces in nomina adjectiva; ut,
Virg. *Tantus amor florum*, & *generandi gloria* a mellis.
Ad *accusandas homines duci premio*, proximum latro-
cinio est. *Cur adeo delectaris* a criminibus *inferendis*?

De Supinis.

Prius
Sup.

Prius supinum activè significat, & sequitur verbum,
aut participium, significans motum ad locum: ut,
Ovid. *Spektatum* a veniunt, veniunt *spektentur* ut ipsa.
Milites sunt a missi *speculatum* arcem.

Nota.

Illà verò, *Do venum*, *do filiam nuptum*, latentem
habent motum.

Exceptio

At hoc supinum in neutro-passivis, & cum infinito
iri, passivè significat: ut Plaut.

Codum ego non a *vapulatum*, *dudum*, a *conductus sum*.
Ter. *Postquam* a *audierat non* a *datum iri uxorem filio*.
Poetigè dicunt: a *Eo* a *visere*. a *Vado* a *videre*.

Nota.

Ponitur & absolutè cum verbo Est: ut,

Terent. *Adum est*, ilicet, *periissi*.

Ovid. — *Itum est in viscera terra*, *Cessatum est satia*.

Posterius
supinum.

Posterius supinum passivè significat, & sequitur
nomina adjectiva: ut, *Sum extra noxam*, sed non est
a *facile* a *purgatu*. *Quod* a *factu* a *factum est*, idem est &
a *distu* a *turpe*. *Qui pecunià non moveitur hunc* a *dignum*
a *spektatu arbitramur*.

In istis verò, a *Surgit* a *cubitu*, a *Redit* a *venatu*: cubitu &
venatu nomina potius censenda videntur, quàm supina.

De Tempore & Loco.

T E M P U S.

pars
temporis

Quæ significant partem temporis, in ablativo fre-
quentius usurpantur, in accusativo raro: ut,
Nemo mortalium omnibus a *horis* a *sapit*. a *Nocte* a *latent*
menda. a *Id tempus* a *creatus est Consul*.

Quamquam hic eclipsis videtur esse præpositionis
per vel sub.

Portio
temporis

Quæ autem durationem temporis & continua-
tionem

tionem denotant, in accusativo, interdum & in ablativo efferruntur: ut Virgil.

Hic jam ter centum totos^a regnabitur^b annos.

Idem; ^b Noctes atque dies^a pater atri janua Ditis;

Idem; Hic tamen hac mecum poteris^a requiescere^b nocte;

Suet.^a Imperavit^b triennio, & decem mensibus, octoque diebus.

Dicimus etiā^a In paucis^b diebus.^a De^b die.^a De^b nocte.

Promitto^a in^b diem. Commodus^a in^b mensem.^b Annos^a ad

quingenta natum.^a Per tres^b annos studui.

Puer^b id aetatis. Non plus^b triduum, aut^b triduo.

^b Tertio, vel^a ad^b tertium calendā, vel calendarum.

Spatium Loci.

Spatium loci in accusativo effertur, interdum & in ablativo: ut Virg. Spatium loci.

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)

Tres^a pateat celi spatium, non amplius^b ulnas.

Jam mille^b passus^a processeram.^a Abest bidui (subintelligitur^b spatium vel spatium; ^b itinere, vel^b iter.

^a Abest ab urbe quingentis^b millibus passuum.

Appellativa Locorum.

Nomina appellativa, & nomina majorum locorum adduntur ferē cū praepositione verbis significantibus motum aut actionem in loco, ad locum, a loco, aut per locum: ut, appellativa & nomina.

Virgil,^b Ad templum non aequae Palladis ibant^a Hidae.

Salust.^a Legantur^b in Hispaniam majores natu nobiles.

^b ESicilia^a discedens, Rhodūveni, per mare^a ibis^b ad Indos.

Omne verbum admittit genitivum proprii nominis loci, in quo fit actio; modō primae vel secundae declinationis, & singularis numeri sit: ut, Urbium & oppidorum nomina.

Juven. Quid^b Romae^a faciam? mentiri nescio.

Terent. Samia mihi mater fuit, ea^a habitabat^b Rhodi.

Hi genitivi, Humi, domi, militiae, belli, propriorum Humi. domi, &c.

sequuntur formati : ut Ter. ^b Domi ^b bellig; simul ^b viximus. Cic. Parvi sunt foris arma, nisi ^a est consilium ^b domi.

Domi

Domi, non alios secum patitur genitivos, quam Mea, tua, sua, nostra, vestra, aliena : ut, Vescor, ^a domi ^b mea, non ^b aliena.

Verum si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri aut tertiae declinationis fuerit, in dativo, aut ablativo ponitur : ut, Colchus an Assyrius, ^b Thebis ^a nutritus, an ^b Argis? Suet. Lentulum Getulicus ^b Tyburi ^a genitum scribit. Livius. ^a Neglectum ^b Anxuri praesidium. Cicero. Cum una sola legione ^a fuit ^b Carthagini.

Horat. ^b Roma Tybur ^a amo ventosus, ^b Tybure Roman.

Cic. Quum tu ^b Narbone mensas hospitum ^a convomeres.

Idem. Commendo tibi domum ejus, quae ^a est ^b Sicyone.

Nota

Sic utimur Ruri vel Rure, in ablativo : ut, ^b Ruri fere se ^a continet. Pers.—^b Rure paterno ^a Est tibi far modicum.

Ad Locum.

Ad locum

Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci, in accusativo : ut, ^a Concessi ^b Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.

^a Eo ^b Londinum ad merces emendas.

Ad hunc modum utimur rus & domus : ut, Ego ^b rus ^a ibo. Virg. ^a Ite ^b domum satura, venit Hesperus, ite cupella.

A Loco, per Locum.

A loco,
per locum

Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in ablativo : ut, Nisi ante ^b Roma ^a profectus esses, nunc eam reliqueres. ^b Eboraco (five ^b per Eboracum) ^a sum profecturus iter.

Ad eundem modum usurpantur domus & rus : ut, Naper ^a exiit ^b domo. Ter. Timeo ne pater brure ^a redierit.

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

II Abc tria impersonalia, Interest, refert, & est, quibuslibet genitivis annectuntur, præter hos ab-

ablativos scemininos, Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ & cuiâ: ut, ^aInterest ^bmagistratui tueri bonos, animadvertere in malos. ^aRefert multum Christiana ^breip. Episcopos doctos & pios esse. ^bPrudentis ^aest multa dissimulare. ^bTuâ ^arefert teipsum nōsse. Cic. Ea, cades crimini potissimum datur ei, ^bcuiâ ^ainterfuit, non ei, cuiâ nihil interfuit.

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, parvi, quancumque, tantidem: ut, ^bMagni ^arefert quibuscum vixeris. ^bTanti ^arefert honesta agere. Vestrâ ^bparvi ^ainterest. Et, ^aInterest ad laudem meam.

DATIVUS.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, certum est, contingit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, liqet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, beneficit, malefit, fatiscit, superest, sufficit, valet pro otium est: ut, ^aConvenit ^bmibi tecum. Salust. Emori per virtutem ^bmibi ^apræstat, quàm per dedecus vivere.

Quid. Non ^avacat exiguis rebus adesse ^bJovi.

Ter. ^aDolet dictum imprudenti ^badolescenti & libero.

A novercâ ^amalefit ^bpruvignis. A Deo ^bnobis ^abeneficit.

Virg. ^aStat ^bmibi casus renovare omnes, i. e. statutum est.

ACCUSATIVUS.

Hæc impersonalia accensandi casum exigunt, Juvat, decet, cum compositis, delectat, oportet: ut, ^bMe ^ajuvat ire per altum. ^bUxorem ades curare ^adecet. ^aDedecet ^bviros muliebriter rixari. Cato. ^bPatrem familiam vendacem, non emacem esse ^aoportet.

His verò, Attinet, pertinet, spectat, propriè ad- Accusa-
ditur præpositio Ad: ut, Mene vis dicere, quod ^bad te tiv. cum
^aattinet; ^aSpectat ^bad omnes bene vivere. præp.

Quint. ^aPertinet ^bin utramque partem.

His impersonalibus subjicitur accusativus cum genitivo; Accusa-
pœnitet, tædet, miseret, miserescit, pudet, piget: ut tiv cum
Cic. genit

Cic. Si ad centesimum vixisset annum, ^{bb} senectutis ^b eum
sua non ^a puniret. ^a Tade ^b animam meam ^{bb} vita mea.
^{bb} Aliorum ^b te ^a miseret; ^{bb} tui nec ^a miseret, nec pudet.
^{bb} Fratris ^b me quidem ^a piget, pudetque.

Imper-
sonalia
fiunt per-
sonalia.

Nonnulla impersonalia remigrant aliquando in
personalia: ut Virgil.

Nō omnes ^a arbuta ^b juvant, humilēque myrica.

Ovid, Namque ^b decent animos mollia ^a regna tuos.

Senec. Agricolam ^a arbor ad frugem producta ^b delectat.

^a Nemo miserarum ^b commiserescit.

Te non ^b pudet ^a istud? Non te ^a hac ^b pudet?

Cœpit,
dec.

Cœpit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, im-
personalibus iuncta, impersonalium formā induunt: ut
Quint. Ubi primum ^a cœperat non ^b convenire, quasi ori-
ebatur. Idem; ^b Tedere ^a solet avaros impendii. ^a Desinit
illum studiū ^b tedere. Sacerdotem incitiū ^b pudere ^a debet.
Quin. ^b Perueniri ad summū, nisi ex principii, non ^a potest.

Verbum impersonale passivæ vocis, similem com-
personalibus passivis casum obtinet: ut,
Cæsar. ^b Ab hostibus constanter ^a pugnatur.

Qui quidem casus interdum non exprimitur: ut,
Virgil, — strato ^a discumbitur ^b ostro.

Verbum impersonale passivæ vocis, pro singulis
personis utriusq; numeri indifferenter accipi potest:
ut, ^b Statur: id est, sto, stas, stat, stamus, statis, stant: vide-
licet ex vi adjuncti obliqui: ut, ^a Statur ^b a me, id est,
sto; ^a Satur ^b ab illis, id est, stant.

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

Participia regunt casus verborum à quibus deri-
vantur: ut Virgil, — Duplices ^a tendens ad sydera
^b palmas, Talia voce refert.

Idem; Ubera ^b lacte domum referent ^a distenta capella.

^a Diligendus ^b ab omnibus.

Quamvis in his ositior est dativus: ut,

Terent. Restat Cbremes, qui ^b mihi ^a exorandus est.

SYNTAXIS.

99

GENITIVUS.

Participiorum voces, cūm fiunt nomina, genitivum Geniti-
postulant: ut Salust. ^b Alieni ^a appetens, ^b sui ^a profusus. vus.
^a Capientissimus ^b tui. ^a Inexpertus ^b belli. ^a Indolens ^b pila.

ACCUSATIVUS.

Exosus, perosus, pertasus, activè significant, & in Accusati-
accusativum feruntur: ut, Immundam ^b segnitiam ^a perosa: tivus.

Astronomus ^a perosus ad unum ^b mulieres:

Sueton. ^a Pertasus ^b ignaviam suam:

Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, Dativus
videlicet passivè significantia: ut Germani ^b Romanis

^a perosi sunt. ^a Exosus ^b Deo & sanctis.

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, Ablati-
editus, in ablativum feruntur: ut Ter. Bona bonis ^a prog-vus.

nata ^b parentibus: Virgil, — ^a sate ^b sanguine divam:

Idem, — Quo ^b sanguine ^a cretus? Ovid, Venis ^a orta ^b ma-
ri mare praestat eunti: ^b Terrā ^a editus.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS

EN & ecce, demonstrandi adverbia, nominativo
frequentius junguntur, accusativo rariùs: ut,

Virgil, ^a En ^b Priamus, sunt hīc etiam sua pramia laudi:

Cic. ^a Ecce tibi ^b statum noster: Virg. ^a En quatuor ^b arat:

^a Ecce duo tibi Dapbni, duōque ^b altaria Phæbo:

En & ecce exprobrantis, soli accusativo nectuntur:

ut, ^a En ^b animum & mentem: Juven. ^a En ^b habitum:

Terent. ^a Ecce autem ^b alterum.

GENITIVUS

Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis,
genitivum post se recipiunt.

Loci

- Loci** Loci : ut ubi, ubinam, nusquam, eò, longè, quò, ubi vis, huccine : ut, *Ubi^b gentium ? Quò^b terrarum abis ?*
Nusquam^b loci invenitur. Eò^b impudentia ventum est.
*** genit** Ter. Ab *minime^b gentium, non faciam.* Hic genitivus
festivi ** gentium festivitatis causam additur.*
tatis
Tempo Temporis : ut, Nunc, tunc, tum, interea, pridie,
ris postridie : ut, *Nihil^b tunc^b temporis amplius quàm flere poteram. Pridie^b ejus^b diem pugnam interunt. Pridie^b calendarum, seu^b calendarum.*
Quanti Quantitatis : ut Parum, satis, abunde, &c. ut *Sa-*
tatis *tis^b eloquentia, sapientia parum. Abundè^b fabularum*
audivimus.
Instar Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudi-
 nem significat : ut Virg. *Instar^b montis equum divina*
Palladis arte Edificant : Mittitur Philippus solus, in
quo^a instar omnium^b auxiliorum erat.
 Ovid. *Sed scelus hoc^b meriti pondus &c^a instar habet.*
Nota Hic apponitur interdum præpositio Ad : ut, *Vallis*
** ad instar^b castrorum clauditur.*
Populus Romanus è parva origine^a ad tantæ^b magnitu-
dinis^a instar emicuit.

D A T I V U S.

- Quædam dativum admittunt nominum unde dedu-
 ctæ sunt : ut, *Venit^a obviam^b illi.* Nam *obvius* illi dici-
 tur. *Canit^a simili^b iter^b huic.* Et, *Sibi^a inasiliter vivit^b*
** Propinquius^b tibi sedet, quàm mihi.*
dat ad- Sunt & hi dativi adverbiales ; Tempori, luci, ves-
verbial peri : ut, *Tempori^a venit, quod omnium rerum est primum.*
** Luci^a occidit hominem. Vidi ad vos^a afferrì^b vesperti.*

A C C U S A T I V U S.

- Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis
 unde sunt profectæ : ut,
Castra^a propius^b urbem moventur.
 Salsust. ** Proximè^b Hispaniam sunt Mauri.*
Cedo Cedò, flagitantis exhiberi, accusativum regit : ut
Tèrent.^a Cedò quemvis^b arbitrum.

ABLA.

SYNTAXIS.

LICI

ABLATIVUS.

Adverbia diversitatis; *Aliter*, *secus*; & illa duo
Antè, post, cum ablativo non raro inveniuntur: ut, *adverb*
Multi^a aliter. *Paulo^a secus.* *Multi^a antè.* *Longè,* *diversi-*
secus. Virg. — *longo^a post^b tempore venit.* *Paulo^a post.* *tatis*
Nisi & ipsa adverbia potius censenda sunt.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admit-
tunt casus comparativis & superlativis assuetos subler- *adverb*
vire, sicut antè præceptum est: ut, *compar*
Accessit^a proprius^b illo. *Optimè^b omnium dixit.* *& Su-*
Cic. Legimus. *Propius^b ad deos,* & *Propius^a a terris.* *perlat*
grad

Plus nominativo, genitivo, accusativo, & ablativo
iunctum reperitur: ut Liv. *Paulo^a plus trecenta^b vehi-* *plus*
cula sunt amissa.

Idem, *Hominum eo die caesa^a plus duo millia.*

Plus quàm quinquaginta^b hominum ceciderunt.

Abierat aq̃es paulo^a plus quin gentos^b passus.

Terent. *Dies triginta, aut^a plus^b eo, in nave sui.*

Quibus verborum modis quæ con- gruant Adverbia.

Ubi, postquam, & cum, temporis adverbia, interdum *Ubi,*
indicativis, interdum verò subjunctivis verbis appo- *post-*
nuntur: ut Virgil. *Hæc^a ubi dicta^b dedit.* *quam,*
Terent. *Ubi nos^b laverimus, si voles, lavato.* *cum*

Virgil. *Cum^b faciam vitula pro frugibus, ipse venito.*

Idem. *Cum^b canerem reges & prælia, Cynthia autem*

Vellit. Hic prius adverbium, posterius conjunctio esse Nota
videtur.

Donec pro quamdiu, indicativo gaudet: ut Ovid, donec

Donec^b eram sospes.

Idem. *Donec^b eris felix, multos numerabis amicos.*

Pro Quousque, nunc indicativum nunc subjunctivum
exigit: ut Virg.

Cogere^a donec oves stabulis, numerumque referre^b Jussit.

Colum. *Donec ea aqua quam adjeceris decocta^b sit.*

Dum

Dum. Dum, de re presenti non perfectâ, apt pro
Quamdiu, satendi modum poscit: ut,

Terent. ^a *Dum^b apparatur virgo in conclavi.*

Idem. *Ego te meum dici tamisper volo, ^a dum quod te
dignum est ^b facis.*

Dum pro dummodo, aliâs potenciali, aliâs sub-
iunctivo neſciunt: ut, ^a *Dum^b proſim tibi.*

^a *Dum ne ab hoc me falli ^b comperiam.*

Dum pro donec ſubjunctivo tantum: ut;

Virgil. *Tertia^a dum Latio regnantem ^b viderit aſta.*

Quoad.

Quoad pro quamdiu, vel indicativis vel ſubjon-
ctivis; pro donec, ſubjunctivis ſolis adhibetur: ut;

^a *Quoad^b expectos contubernalem?* Cic. ^a *Quoad^b poſ-
ſem & liceret, ab ejus latere nunquam diſcederem.*

Omnia integra ſervabo, ^a quoad exercitus huc ^b mittatur.

ſimulac.

ſimulac, ſimulatque, indicativo & ſubjunctivo
adherent: ut, ^a *ſimulac belli patiens ^b erit.*

Virgil. — ^a *ſimulatque^b adoleverit aet.*

Quem-

admo-

dum, &c.

Quemadmodum, ut, utcumque, ſicut, utramq; mo-
dum admittunt: ut Eraſ. ^a *Ut^b ſalutabis, ita & reſa-
lutaberis.* Hor. ^a *Vi ſementem ^b faceris, ita & metes.*

Ut pro poſtquam indicativo ſungitur: ut, ^a *Ut
^b ventum eſt in urbem.*

Quaſi,

&c.

Quaſi, ceſſ, tanquam, perinde acſi, hand ſecus acſi,
quom proprium habent verbum, ſubjunctivo appo-
nuntur: ut, ^a *Tanquam^b feceris ipſe aliquid.*

Terent. ^a *Quaſi non^b norimus nos inter nos.*

Alias copulant conſimiles caſus: ut, *Novi^b hominem
^a tanquam^b te.* Arrides^b mihi, ^a quaſi^b amico.

Ne.

Ne prohibendi, vel imperativis, vel ſubjunctivis
præponitur: ut Virgil. ^a *Ne^b ſevi magna ſacerdos.*

Terent, *Hic nebulo magnus eſt, ^a ne^b metuas.*

Ne pro non. cæteris modis inſervit.

Adverb.

Præpoſi-

tionum

ſententiam

inſerunt.

Adverbia, accedente caſu, tranſeunt in præpoſitio-
nes; ut Juven. *Cantabit vacuum^a coram^b latrone viator.*

DE CONJUNCTIONUM.

Constructione.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, quàm, nisi, præterquam, an, similes omnino casus neciunt: ut, *Socrates docuit Xenophontem & Platonem. Utinam calidus esses aut frigidus. Aliter an ater homo sit, nescio. Est minor natu quam tu.* Conjunctiones copulantes similes casus.

Nemini placet nisi (vel præterquam) sibi.
 Excepto si casualis dictionis ratio aliqua privata repugnet, vel aliud poscat: ut Exceptio

Emi librum ceteri & pluris. Vixi Roma & Venetiis.
Hor. in Metis descendat iudicis aures, Et patri & nostris

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties similes modos & tempora conglutinant: ut *Res stat corpore, & despicitque terras.*

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora: ut *Ter. Nisi me lassas amarem, & quandoque producere, Tibi gratias egi, & te aliquando collaudare possum.*

Etsi, tamen, etiam, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio subiectivos sæpius postulant. Quamvis & licet, subiectivos frequentius: ut Etsi nihil navi afferebatur. Etsi, tamen, etiam, et.

Quanquam animus meminisse horret.

Virgil. Quamvis Elysios miratur Græcia campos.

Ovid. Ipse licet venias Musis comitatus, Homere,

Nil tamen attuleris, idem, Homere, foras.

Ni, nisi, si, siquidem, quod, quia, quam, postquam, posteaquam, ubi pro postquam, nunquam, priusquam & indicativis & subiectivis adherent: ut Quod Ni, nisi, et.

redieris incoherens, gaudes. Castigo te, non quod odio habeam, sed quod amem. Aliud honestum iudicas, quam Philosophi statuunt, Plin. Gravius accusas, quam pariter tua consuevit.

Si, utrique modo jungitur: at Si pro Quamvis, subiectivo tantum: ut Ter. Redeam? non si me obsecres.

Siquis, tantum indicativo : ut *Siquis* ^b *adest*.

Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo
&c. junguntur : ut

Virg. *Dicite* (*quandoquidem in molli^b consedimus verba*)

Quoniam mihi non^b credis, ipse facito periculum.

Quippe, cum proprium habet verbum, gaudet
indicativo : ut *Danda est huic venia, quippe^a agrotat. Si*
addideris Qui, utrumque admittit modum : ut Non est
huic danda venia, quippe qui jam bi^b pejeravit
five^b pejeraverit.

Qui, Qui cum habet vim causalem, subjunctivum postulat
ut *Stultus es qui huic^b credas.*

Cum. Cum pro quamvis, pro quandoquidem vel quoniam,
subjunctivis semper adheret : ut
Cicero. *Nos cum^a precipi nihil posse^b dicamus, tamen*
aliis de rebus differere solemus.

Virg. *Cum^b sis officii Gradi^a virilibus aptus.*

Cum & tum, item tum geminatum, similes modos
copulant. Est autem in Cum, quiddam minus, atq; ideo
in priorē clausulæ parte statuitur ; in tum quiddam
majus, ac proinde in posteriore clausulæ parte collo-
catur ; ut *amplectitur cum^a eruditos omnes, tum impi-
tis Marcellum. Odit tum^a literas, tum virtutem.*

Ne, an, num, interrogandi particulæ, indicativum
amant : ut Virg. *Superat ne^a & vescitur aurâ Æ-
theræ ?*

At cum accipiuntur dubitative aut indefinite, sub-
junctivum postulant : ut *Vise num^b redieris.*

Nihil refert feceris ne, an^b persuaseris.

Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & ut pro ne
non post verba temporis, nunc potentiali, nunc subjun-
ctivo jungitur : ut Terentius.

Filium perduxere illuc secum, ut una^b esset, meum.

Idem. Te oro Dave, ut^b redeat jam in viam.

Idem. Metuo, ut^b substat hospes, id est, ne non substat.

Ut, concedentis, seu positum pro quanquam, & ut
pro utpote, subjunctivo servit : ut

Ut, concedentis, seu positum pro quanquam, & ut

• *Ut omnia* ^b contingant *que ualeant leuari non possum.*
 • *Non est tibi fidendum,* ^a *ut qui toties* ^b *sefellereis.* ^a *Ut qui*
salmi reliquit, ^b *fuert.*

• *Ut pro Postquam, pro Quemadmodum, vel Sicut,*
 & interrogativum, indicativis nequitur : ut Cicero.

• *Ut ab urbe* ^b *discessi, nullum intermisi diem, quin scribere*
Terent. Tamen has nuptias perge facere, ^a *ut* ^b *facis.*

• *Idem. Credo* ^a *ut* ^a *est demantra.*

• *Virg. Ut* ^b *vales?* • *Ut* ^b *meminit nostri?*

• *Quoniam de hoc in adverbii quoque constructione*
paulo supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM

Constructio.

Præpositio subaudita, interdum facit, ut addatur
 ablativus : ut *Habeo te* ^b *loco parentis, id est,* ^a *in* ^b *lo-*
co. Apparuit illi humanâ ^a *specie. i. e.* ^a *sub humanâ specie.*
Discessi ^a *magistratu, id est,* ^a *à* ^b *magistratu.*

• *Præpositio in compositione eundem nonnunquam*
casum regit quem & extra compositionem regebat : ut
Virg. Nec posse ^b *Italiâ Teucrorum* ^a *avertere regem.*

• *Præterea* ^b *te in salutatum.*

• *Idem. —* ^a *emori procumbunt* ^b *cardine postes.*

• *Idem. Detrudunt naves* ^b *scopulo.*

• *Verba composita cum, A, ab, ad, con, de, e, ex, in, Verba*
nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum compo-
suo casu extra compositionem, idque eleganter : ut ^a *in* ^b *lo-*
co. Abstinerunt ^a *à viris. Terent. Amicos* ^a *advocabo* ^b *ad* ^b *ad*
hanc rem. Cum legibus ^a *conferemus.*

• *Cicero. Detrahere* ^b *de tua fama nunquam cogitavi. Cum*
ex insidiis ^b *evaseris. Terent. Postquam* ^a *excessit* ^b *ex*
ephebis. In Republicam cogitatione curaque ^a *incumbe.*

• *In, pro Erga, contra, & ad, accusativum habet : ut* ^a *in* ^b *lo-*
co. Virg. Accipit ^a *in* ^b *Teucros animam mentemque benignam.*
Idem. Quid mens ^a *Aeneas* ^a *in* ^b *te committere tantum,*

Quid Troes potuere?

Idem. Quo te Mari pedes? an quò via ducit, in urbem?

Idem cum accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur; ut Virg. Estq; locus^b partis ubi se via findit^a in ambas. Ovid. Versa est^a in^b cineres sossite Troja viro.

— amor mihi crescit^a in^b horas.

In cum significatur actus in loco, ablativum postulat: ut Ov. Scilicet ut fulvum spectatur^a in^b ignibus aurum. Sub pro Ad, per, & ante, accusativo innititur: ut

Sub^b umbram properemus. Liv. Legati ferè^a sub id^b tempus ad res repetendas missi; id est, ^a per id^b tempus. Virg. — ^a sub^b noctem cura recursat, id est, Paulò^a ante

Sub cum^b noctem, vel instante nocte. Aliàs ablativum admittit: ut Quicquid^a sub^b terrà est, in apicum proferet aras. Virg. — ^a sub^b nocte silenti; id est, ^a in^b nocte silenti.

Super pro Ultra, accusativo jungitur: ut Virg. — ^a Super^b Garamantas & Indos Proferet Imperium. Super pro De & in ablativo: ut Tacit. ^a Multus^a super

Super^a eà^b re variusque rumor. Virg. ^b Fronde^a super viridi. Subter uno significato utrique casui apud auctores jungitur: ut Liv. Pugnatum est super^a subterq; ^b terras. Virg. — omnes Ferre liber^a subter^b densa testudine casus.

Tenus. Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut, ^b Pube^a tenus. ^b Pectoribus^a tenus. At genitivo tantum plurali: ut ^b Crurum^a tenus.

Præpositiones cum casum amittunt, migrant in adverbia: ut Virg. — longo^a post tempore venit.

Idem. ^a Ponè subito conjux, serimur per opaca locorum.

Idem. — ^a coràm quem quaritis adsum Troius Aeneas.

INTERJECTIONUM.

Constructio.

Interjectiones non raro absolute, & sine casu ponuntur: ut Virgilius.

Spem gregis (^a ab) siliè in nuda connixa reliquit. Terent. Qua (^a malum !) dementia?

O exclamantis, nominativo, accusativo, & vocativo jungitur: ut *O festus dies hominis*!

Virg. *O fortunatos nimium, bona si sua norint, Agricolas*!

Idem. *O formose puer, nimium ne crede colori.*

Heu & Pro, nunc nominativo, nunc accusativo adherent: ut *Heu pietas*! Virg. *Heu prisca fides*!

Idem. *Heu stirpem inuisam.*

Terent. *Pro Jupiter*! *tu homo adiges me ad insaniam.*

Idem. *Pro deum atque hominum fidem*!

Pro sancta Jupiter! apud Plaut.

Hei & v, dativo apponuntur: ut

Ovid. *Hei mihi quod nullis amor est medicabilis herbis.*

Terent. *Va misero mihi quanta de spe decidi*!

DE FIGURIS.

Figura est novata arte aliqua dicendi forma. Cujus duo tantum, genera, Dictionis scilicet, & quid sit, constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DITIONIS.

Figura dictionis sunt sex: Prothesis, Epenthesis, Paragoge, Aphæresis, Syncope, Apocope.

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis: ut *Gnatus* pro *natus*. *Tetuli* pro *tuli*.

Prothe-
lis.

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio dictionis: ut *Ruit* pro *eruit*. *Temnere* pro *contemnere*.

Aphære-
sis.

Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut *Reliquia*, *relligio*, *addital*; *Indup-
ratorem* pro *Imperatorem*.

Epen-
thesis.

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis: ut *Abiit*, *petiit*, *dixit*, *repositum*, &c.

Syncope.

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut *Dicier* pro *dici*.

Parago-
ge.

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: ut *Peculi*, pro *peculii*. *Dixit*, pro *dixitne*. *In-
geni*, pro *ingenji*.

Apocope.

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo: Appositio, Evocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiphrasis, Synecdoche.

APPOSITIO.

Apposi-
tio quid
sit.

Appositio, est duorum substantivorum ejusdem casus, quorum altero declaratur alterum, con-
nuata sive immediata conjunctio: ut *Flumen Rhenum*.
Potest autem appositio plarium substantivorum esse:
ut *Marcus Tullius Cicerō*.

Interdum apud auctores in diversis casibus ponun-
tur substantiva, prout quasi ad diversa pertinerent,
ut *Urbs Patavii*, apud Virgilium: *Urbs Antiochia*,
apud Ciceronem.

In appositione substantiva non semper ejusdem
generis aut numeri inveniuntur. Nam quoties alte-
rum substantivorum caret numero singulari, aut est
nomen collectivum, diversorum numerorum esse pos-
sunt: ut *Urbs Athene*.

Orbis Indice *verba ruant* *lucuriosa* *proci*.
Virgo Phrygium *facies* *pedes* *a praeceptis* *arcent*.

Triplici nomine fit Appositio.

Restringenda generalitatis gratia, ut *Urbs*
Roma *Animal* *equus*.

Tollenda æquivocationis causa, ut *Timor*
mons Asia *Lupus* *piscis*.

Et ad proprietatem attribuendam, ut *Erasmus*
vir exactissimo judicio *Alexand* *adulescens insigni for-
mâ* *Timotheus* *homo incredibili fortitudo*.

EVOCATIO.

Evocati-
o quid
sit.

Cum prima vel secunda persona immediate ad
se evocet tertiam, ambæ fiunt prima vel secunda
personæ; ut *Ego pauper laboro* *Tu dives indiges*.

Est

SYNTAXIS.

109

Est ergo Evocatio, immediata tertia persona ad primam vel secundam reductio.

Observandum verò est, Verbum semper convenire cum persona evocante; ut *Ego pauper* *laboro*; *Tu dives* *ludis*. Nam in Evocatione quatuor sunt notanda; Persona evocans, quæ semper est prima vel secunda; Evocata, quæ semper est tertia; Verbum quod semper est prima vel secunda personæ; & Absentia conjunctionis. In evocatione persona evocans & evocata aliquando sunt diversorum numerorum, utpote, vel cum persona evocata caret numero singulari; ut *Ego tua* *delicia istuc veniam*. Aut cum est nomen collectivum; ut *Magna* *pars studiosorum amicitias* *querimus*: hic subauditur *nos*. Aut denique cum est nomen distributivum; ut *In magnis* *lasi rebus* *interq;* *sumus*; subintelligitur *nos*.

Notanda
quatuor.

Duplex autem est evocatio; Explicita, ubi tam persona evocans, quam evocata exprimitur; & Implexa, ubi persona evocans subintelligitur; ut *Sum pius* *Aneas*, subintelligitur, *Ego*. *Populus* *superamur ab uno*, subauditur, *nos*.

SYLLEPSIS.

Syllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignioris sub digniore, à *ovv* con, & à *βω* fumo.

Syllep-
sis quid
lit,

Duplex autem est conceptio; Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum persona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur; Cujus declaranda rei gratia, hæc quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & Cum pro Et acceptum, est pluralis numeri; ac proinde verbum aut adjectivum aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum aut adjectivum aut relativum genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit, ut *Quid* *tu & soror* *facitis?*

Nota.

M 4

Ego

- Ego & mater, b miseri b perimus.
 • Tu & uxor b qui b adfuitis, testes estote.

Conceptio Personarum.

- Dignior autem est persona prima quam secunda
 aut tertia, & dignior secunda quam tertia: ut • Ego
 & pater b sumus in tuto. • Tu atq; frater b es in periculo.
 Neque • ego neque tu b sapimus.
 Virgil, — b divellimur inde Iphitus & Pelias • mecum.
 Idem. • Rhemus cum fratre Quirino Jura b dabant.
 Cum. Cum tamen singulare verbum magis amat: ut
 Tu quid ego & • populus mecum b desideret, audi.

Conceptio Generum.

- Dignius etiam est masculinum genus quam foemini-
 num aut neutrum: & dignius foemininum quam neu-
 trum: ut • Rex & Regina b beati. • Chalybs & aurum
 sunt in fornace b probati. Hinc per vim • leges & populi
 scita b coacti.

At cum substantiva res inanimatas significant,
 Exceptio adjectivum aut relativum usitatis in neutro genere
 ponitur: ut Virg. — cum Daphnidis • arcum
 Fregisti & • calamos, b quae tu perverse Menalca,
 Et cum vidisti pueros b donata; dolebas.

Salust. • Ira & • aegritudo b permixta sunt. Idem, Haec
 • bella civilia, & cades & • discordia civilis b grata fuerunt.
 • Virga tua & • baculus tuus, b ipsa me b consolata sunt.
 Porro conceptio, alias Directa est, nempe cum con-
 cipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius
 us copulantur per Et, vel atque, vel quae: alias Indi-
 recta, cum copulantur per Cum: ut • Ego cum fratre
 b sumus candidi; ubi utraq; Conceptio est indirecta.

Est etiam quidam Conceptio generum imphor-
 ta; nempe quando nec genus concipiens, nec ge-
 nus conceptum explicatur, sed de mare atque foemi-
 na perinde loquimur ac de solo mare: ut si dicam,
 • Quisq; est b formosus, loquens de sponso & sponsa.

Sig

Sic Ovid. ^b *Impliciti laqueis medus: uterq; jacet: loquens*
de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

Prolepsis seu presumptio, est pronuntiatio quorundam Prolep-
rerum summaria. Fit autem quum congregatio sive
totum cum verbo vel adiectivo aptè cōhzret; deinde
partes totius ad idem verbum vel adiectivum reducun-
tur, cum quo tamen serè non concordant: ut ^a *Due aquila*
^b *volaverunt*; ^a *hac ab oriente*, ^b *illa ab occidente*. Hic
congregatio sive totum, *Due aquila*, cum verbo *volave-*
runt, per omnia concordat: cum quo partes, *hac & illa*
ad idem verbum relatae, in numero non concordant.
Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri, ut
Due aquila: aut plurali æquivalens, ut *Corydon & Thyrsis*.
Nam copulatum æquivalet plurali: ut Virg.

^a *Compulerantq; greges* ^a *Corydon & Thyrsis in unum*;
^b *Thyrsis oves*, ^a *Corydon distentat lacte capellas*.

Aut congregatio est nomen collectivum: ut
^a *Populus* ^b *vivit*, ^a *alii in penuria* ^b *alii in deliciis*.

Sulpitius & Aldus quumque dicunt in Prolepsi esse Quinque
necessaria. Congregationem, ut in priore exemplo, ^{in pro-}
due aquila: verbum, ut *volaverunt*, partes, ut *hac & illa*: ^{lepsi ne-}
Partium determinationem, ut *ab oriente & occidente*; &
ordinē, videlicet quod totū precedat, partes sequantur,
^{cessaria}

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia Prolep-
exprimantur, quæ in Prolepsi esse oportet: ut ^{si du-} *Equi*
^a *concurrunt*: ^a *hic à dextra*, ^b *ille à sinistra Hippodromi*: ^{plex.}
& Implicita in qua aliquid taceretur: ut Ovid.

^a *Alter in alterius* ^a *jactantes lumina vultus*,

^b *Quærebant taciti noster ubi esset amor*:

Deest altera partium cum determinatione, videlicet
^a *alter in alterius*: Et ^a *Alter alterius onera* ^b *portate*.
ubi deest ^a *vos*: & altera pars cum determinatione, vi-
delicet, Et ^a *alies alterius*.

Terent. ^a *Curremus aquam* ^b *uterq; partem*: hic totum ^a *nos*
sub-

subintelligitur, & partes alter & alter, includuntur in distributivo uterque.

Diomedes Prolepsin dicit esse, quoties id quod posterius gestum est, ante describimus; ut Virgil.

Laviniaque venit littora. Lavinium enim nondum erat, quum Aeneas veniret in Italiam. Dicitur vero prolepsis à *pro* quod est ante, & *lepsa* sumo.

ZEUGMA.

zeugma
quid sit.

Zeugma est unius verbi vel adjectivi, viciniori respondentis, ad diversa supposita reductio; ad unum quidem expresse, ad alterum vero per supplementum; ut Cic. *Nihil te nocturnum praesidium palatii, nihil urbis vigilia, nihil timor populi, nihil concursus bonorum omnia, nihil hic munus habendi Senatus locus, nihil horum ora vultusque, moverunt.* Hic moverunt, expresse reducitur ad *ora vultusque*, at ad cetera per supplementum; Subintelligendum est enim, *praesidium movit, vigiliae moverunt, timor populi movit, bonorum concursus movit, habendi Senatus locus movit.* Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore; ut *Ego melius quam tu scribo.* *Ego sciunt sanum arui.* *Non ille ita prudenter atque ego fecisset.* Item per *nisi* notat Ter. *Talem filium nulla nisi tu pareret.* Licet Poeta interdum aliter loqui soleant; ut Ovid. *Quid nisi secreta laserunt Phyllida, sylvae.* De quibus in concordantia verbi & nominativi supra est dictum: ut Cic. *Quare, ut arbitror, prius hinc te nos, quam istuc tu nos videbis.*

zeugma
triplex.

Tribus modis fit Zeugma.

In persona; ut *Ego & Tu studes.*

In genere, ut *Maritus & uxor est Irata.*

In numero, ut *hic illius arma, hic currus fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, *Dormio Ego & tu.* Quandoque in medio, vocaturque; Mesozeugma ut

Ego dormio & tu. Quandoque in fine; & vocatur Hypozengma; ut, Ego & tu dormis.

Reperiuntur autem in Zeugmate quatuor; Duo Quatuor substantiva; ut Rex & Regina; Coniunctio; quæ vel in Zeugmate requisita, copulativa vel disiunctiva, vel etiam expletiva esse potest; ut, Et, vel, &c. Verbum vel adiectivum; ut Irata est; & quod verbum vel adiectivum vicinioris supposito respondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia; ut, ^b Cubas. ^a ubi ego. ^b Carnas. ^a quando nos.

Quando Verbum ad duo supposita reducitur, & cum utroque convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis, non Constructionis; ut, ^a Joannes fuit piscator & ^a Petrus.

Dicitur autem Zeugma quasi copulatum; à Græco verbo *zeugo* vel *zeugo*, quod est copulo.

SYNTHESES.

Synthesis, est oratio congrua sensui, non voci; ut ^a Virg. ^a Pars in frustra ^b secans. ^a Gens ^b armata. ^a Synthesis quid sit.

Fit autem Synthesis, nunc in genere tantum, idque aut sexus discernendi causa; ut ^a Anser ^b fera, ^a Elephanta ^b gravis; aut supplementi gratia; ut ^a Præstesse sub ^b ista; subauditur urbe.

^a Centauro in ^b magna; subintelligitur navi. Nunc in numero tantum; ut ^a Turba ^b ruunt. ^a Aperite ^b aliquis ostium.

Nunc vero in genere & numero simul; ut ^a Pars ^b merfi tenere rarem.

Virg. Hæc ^a manus ob patriam pugnando vulnere ^b passi.

Dicitur autem Synthesis, à *syn* quod est con, & *thesis* positio; quia est compositio, id est, constructio facta gratia significationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptosis, ab *anti* quod est pro, & *ptosis* casus, Antiptosis est positio casus pro casu, idque interdum non in his quid veniunt; ut Virg. ^a Urbem quam statuo, ^b vestra est. Ter. Po. ^a lit. ^b pulo

paulo ut pluerent quon fecisset *fabulas*. *Sermonem quem audistis, non est meus.* *Ejus non venit in mentem, pro id.* Quamquam hic venit, impersonaliter potius usurpari existimandum est. *Aristotelis libri sunt omne genus elegantia referti: pro omnis generis.* Sic id genus, quod genus, &c. *Idne estis auctores mihi? pro ejus.* Interdum autem fit durior Antiptosis: ut *Salve primus omnium parens patria* appellate, pro prime. *Haabet duos gladios, quibus altero te occisurum minatur, altero villicum: pro quorum altero.*

SYNECDOCHE.

Synecdoche est, cum id quod partis est attribuitur toti: ut *Aethiops albus dentes.* Hic album, quod solis dentibus convenit, toti attribuitur Aethiopi.

Nota.

Per Synecdochen omnia nomina adjectiva, aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutralia significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio: ut *Ager pedes, vel pedibus.* *Saucius frontem, vel fronte.* *Doleo caput, vel capite.* *Redimitur tempora lauro.* *Truncatur membra bipenni.* *Effusus laniata comas, contusaque p. sus.*

Nam illae Graecae phrasae sunt: *Excepta quod non simul esses, cetera latus, cetera similes, uno differunt.*

Dicitur autem Synecdoche à σύν quod est con, & ἐκ τοῦ οὗτος suscipio: videlicet, quod totum cum sua parte caplatur.

Si cui lubet figuratae constructionis elegantias pernoscere, legat Thomam Linaerum de Eclipsi, Pleonasmō, & Enallage, deq; aliis figuris erudite, dilucide, ac copiose disserentem.

Pro-

DE PROSODIA.

115

Prosodia est, quæ rectam vocum pronunciationem tradit; Latine accentus dicitur. Prosodia quid sit.

Dividitur autem Prosodia, in Tonum, Spiritum, & Tempus.

Tonus est lex vel nota, quæ syllaba in dictione elevatur, vel deprimitur. Tonus.

Est autem tonus triplex, {
Acutus.
Gravis.
Circumflexus.

Tonus acutus, est virgula obliqua ascendens in dextram, sic ['] Tonus acutus.

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram, ad hunc modum [˘] Gravis.

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hanc figurâ [ˆ] Circumflexus.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quædam circumculi pars in summo literæ apposita quam sic pinges: ') Apostrophus.

Hæc notâ ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut *Tanton' me crimine dignum dixisti?* pro *tantone*.

Spiritus duo sunt, Asper & Lenis.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut *Homo, honor*. Spiritus.

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo, onus*.

TONORUM REGULA. I.

Monosyllaba dictio brevis, aut positione longa accutitur: ut *Mél, fél, párs, páx*. Naturâ longa circumfleclitur: ut *Spēs, flos, sol, thās, rūs*. Monosyllaba.

REGULA. II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit naturâ, dissyllabi posterior brevis; prior circumfleclitur: ut *Lūna, Mūsā*. In cæteris acutitur, ut *Chim, latus, solers, sator*.

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, polysyllabi aequit eandem: ut *Libertas, penates*. Si brevem habet labam penul-

penultimam, acuit antepenultimam, ut *Dominus* pontifex.

Excipiuntur composita à Facio : ut *Benefaci*, *malefaci*, *calefacit*, *frigefacit*.

Nota. At si penultima longa fuerit naturâ, & ultima brevis, circumflectitur penultima : ut *Româus*, *amâtor*.

Composita à sit ultimam acunt : ut *Malefi*, *calefit*, *benefit*, *satisfit*.

Appendix.

Nota. Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGULA IV.

Quinque sunt quæ tonorum regulas perturbant.

1 Differentia.

Differentia tonum transponit : ut *Unâ* adverbium ultimam acuit, ne videatur esse nomen. Sic *ed*, *alio*, *aliquo*, *continuo*, *sedulo*, *porro*, *forte*, *quâ*, *siquâ*, *aliqua*, *nequâ*, *illô*, *falsô*, *ritô*, *serô*, *planê*, & id genus, aliaque proficiunt, ponè pro post, *coram*, *circum*, *aliâs*, *palâm*, ergo coniunctio, sed ergo pro causâ circumflectitur : ut

Vir. — illius ergo Venimus. Hæc igitur omnia sicut Græca acutiora, in fine quidem sententiarum acutuntur, in consequentia verò gravantur.

Sic differentiz causâ antepenultima suspenditur in his, *Deinde*, *proinde*, *perinde*, *aliquando*, *siquando*, *nequando*, *hucusque*, *atlonge*, *dèlonge*, *dèinceps*, *dèunat*, *dèorsum*, *quâpropter*, *quinimo*, *enimvero*, *propemodum*, *admodum*, *offabre*, *intereâloci*, *nilâominus*, *paulominus*, cum non sunt orationes diversæ, uti sunt *Pube*, *tenu*, *erurum*, *tenu* : non enim composita sunt, velut *hæcenus*, *quatenus*, & ejus generis reliqua.

2 Transpositio.

Transpositio tonum invertit, id quod usâ venit

Transpositio.

in præpositionibus, quæ postpositæ gravantur: ut, *Virg. Transtra per & remos. Te penes imperium.*

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cum post vocabulum aliquod sequitur conjunctio inclinativa: ut *Que, ne, ve.* Attrahunt enim hæ particule accentum syllabæ præcedenti, eamque acunt: ut *Luminæque laurisque Dei.* Sic *Dum, sis, nam, par elca.*

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut *Dénique, úrique, ítaque, kndique, hiccine & hujusmodi.*

Ubique tamen temporis sui tonum servat, & *Ubique* Vbi-que

4. *Concisio.*

Concisio transfert tonum, cum dictiones per Syncope aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut *Virgíli, Valéri, Mercúri:* pro *Virgilii, Valerii, Mercurii.*

Sic quædam nomina & pronomina syncopata circumfleſcunt ultimam: ut *Arpinás, Revennás, nostrás,* & pronomina *veſtrás, cuiús:* ab *Arpinatís, Revennatís, nostratís,* &c. *Sic Donéc, à donecum.* Sic *húc, illúc, istúc, adhúc,* &c. pro *bucce, illucce,* &c. Et composita à *dic, duc, fac:* ut *benedic, redúc, calefác.*

5. *Idioma.*

Idioma, hoc est linguae proprietas, tonum variat, adeo ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, servant tonum suum: ut *Symóu, Períſphas* penultimam acunt: at facta Latina, antepenultimam elevat, quia corripiunt penultimam.

Quæ autem prorsus Latina sunt, Latinum quoque tonum servant: ut *Geórgica, Bucólica,* antepenultima acutæ, licet apud Græcos in ultima tonum habeant.

Sic & *comædia, tragædia, sóphia, symphónia,* tonum recipiunt in antepenultima, licet in sua lingua habeant in penultima.

Nota.

Porro, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, turissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enunciare.

Syllabæ
commu-
nes.

Syllabæ communes in prosa oratione semper corripiuntur: ut Cēlebris, Cathedra, Mediocris.

DE CARMINUM

Ratione.

De syl-
lab. tem-
pore.

H

Actenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de Syllabarum tempore, & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus
quid.
syllab.
brev.
Longa

Tempus est syllabæ pronunciandæ mensura. Syllaba brevis unius est temporis, longa verò duorum.

Tempus breve sic notatur (·)

Longum autem sic (—) ut Terrā.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt pedes.

Pes

Est autem Pes duarum syllabarum pluriūve constitutio, ex certā temporum observatione.

Divisio
pedum

Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi:

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad hoc nostram institutum differere.

Dissyllabi sunt	{	Spondæus,	{	ut,	{	-- Virtus.
		Pyrrhichius,				-- Deus.
		Trochæus,				-- Panis.
		Iambus.				-- Amans.

Trissyllabi sunt	{	Molossus,	{	ut,	{	--- Magnates.
		Tribrachus,				-- Dominus.
		Dactylus,				-- Scribere.
		Anapæstus,				-- Pietas.
		Bacchius,				-- Honestas.
		Antibacchius,				-- Audire.
	{	Amphimacer,	{		{	-- Charitas.
		Amphibrachus,				-- Venire.

Porro, pedes justo numero atque ordine consueti, carmen constituunt.

Est

PROSODIA.

119

Est enim Carmen, oratio iusto atque legitimo pe- Carmen,
dum numero constricta.

Carmen composituro in primis discendum est, pedibus ipsum rite metiri, quam Scansionem vocant.

Est autem Scanfio, legitima carminis in singulos scanfio.
pedes commensuratio.

Scanfioni accidentia:

Scansioni accidunt, Synalœpha, Eclipsis, Synæresis, Diæresis, & Cæsura.

Synalœpha, est elisio quædam vocalis ante alteram synalœpha.
In diversis dictionibus ; ut,

Sera nimis vit' est crastina, viv' hodie.

Fir autem interdum in his dictionibus; ut, Dii, diis, fidem, iisdem, deinde, deinceps, semianimis, semihomo, semiustus, deest, deero, deerit, & similibus.

At, heu & Q, nunquam intercipiuntur.

Eclipsis, est quoties *m*, cum sua vocali perimitur, Eclipsis,
proximâ dictione à vocali exorsâ : ut,

Monstr' horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum: pro Monstrum, horrendum, &c.

Synæresis, est duarum syllabarum in unam contra-
 ctio: ut Virg. Seu lento fuerint alvearia vimine texta: ^{Synæ-}
 pro alvearia. ^{res,}

Diaeresis, est ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duae : Diaeresis.

ut, Ovid. Debuerant fasces evoluisse suos, pro evoluisse.

Cæsura, est cum post pedem absolutum, syllaba cæsura, brevis in fine dictionis extenditur.

Cæfuræ species sunt.

Triemmeris ex pede & syllabâ : ut,

Virgil. *Pelloribus inbians, spirantis consulit exta.*

Triemi-
naris.

Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllaba : ut, Penthe-

Virgil. Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Penthe-
mineria

N

Нерп-

Hepthe-
mimeris.

Hepthemimeris, ex tribus pedibus & syllaba : ut,

- - - - - u u l - - - u u -

Idem. *Ostentans attem pariter arcumq; sonantem.*Ennee-
mimeris.

Enneemimeris, constat ex quatuor pedibus & syllaba:

- u u - u u - - - u u -

ut, Idem. *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBUS

Carminum.

Arminum genera usitatiores, de quibus nos hoc loco potissimum tractare decrevimus, sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiadæum, Sapphicum, Phalæci-um, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexame-
trum.

Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, constat pedibus numero quidem sex, genere verò duobus, dactylo & spondeo. Quintus locus dactylum, sextus spondeum peculiariter sibi vendicat : reliqui hunc vel illum, prout volumus.

- u u - u u - u u - - - u u -

ut Virgil. *Tityre tu patula recubans sub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando spondeus etiam in quinto loco: ut, Idem. *Chora Delum soboles, magnū Iovis incrementū.*

Ultima
commu-
nis.

Ultima cuiusq; versus syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Pentametr. m.

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici constat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, spondaicos, vel alter utros comprehendit, cum syllaba longa: altera etiam duos pedes, sed omnino dactylicos, cum syllaba item longa;

- - - u u - u u - u u -

ut Ovidius. *Res est solliciti plenatimoris amor.*

Carmen Asclepiadæum.

Asclepi-
adæum.

Carmen Asclepiadæum, constat ex penthemimeri, hoc

PROSODIA.

121

hoc est, spondeo & dactylo, & syllabâ longâ, & duobus deinde dactylis : ut,

Horatius, *Macenas atavis editæ regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondeo, Sapphicum dactylo, & duobus demum trochæis : ut,

Horatius, *Jam satis terris nivis atque diræ.*

In hoc tamen carminis genere, post tres versus ad- Adonicus, ubi & dicitur Adonicum, quod constat ex dactylo & spondeo : unde,

ut Horat. *Integer vine scelerisque putus*

Non eget Mauri jaculis, nec arcu,

Non venenatis gravidâ sagittis,

Fusce, phœræ.

Phaleucium, sive Hendecasyllabum.

Carmen Phaleucium, sive Hendecasyllabum, constat Phaleucium ex spondeo, dactylo, & tribus tandem trochæis : ut,

Quoquâ diffugas, pavens Mabilis,

Nostrum non poteris latere nasum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus versus Iambicus à solis constat Iambis : Carmen Iambicum.

Recipit tamen interdum in locis imparibus pro iambo tribrachium, spondem, dactylum, anapaestum : atque in paribus tribrachium, spondem rarius.

Hoc carmen in duo generâ diducitur ; Dimetrum, & Trimeter sive Senarium.

N 2

Dimet.

Dimetrum, constat ex quatuor pedibus : ut,

O Carminum dulces nota - - u - - - u -

Quas ore pulchra melleo - - u - u - u -

Fundis, lyraque fuccinis! - - u - u - u -

Trimetrum sive Senarium,

Trimetrum, senis constat pedibus : ut,

- - - - - u - - - - -

Qui nos damnant, sunt histriones maximi.

DE QUANTITATE primarum syllabarum.

Primarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur ;

Positione, vocali ante vocalem, dipthongo, derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo, seu autoritate.

POSITIO Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique positura longa est ; ut,

Ventus, axis, patrio.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit ; ut,

Major sum quam cui possit fortuna nocere.

Syllabæ *jor, sum, quam, & sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rarius producitur ;

ut, *Virg. Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ, com-

munia

munis redditur ; ut *Patris*, *vulneris*. Longa verò non mutatur ut, *Aratrum*, *simulacrum*.

Vocalis ante alteram. *Regula II.*

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est ; ut *Dēus*, *mēus*, *rūus*, *pīus*.

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis formam habentes ; ut *Unius*, *illius*, &c. Ubi *i*, communis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in alius semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quinque declinationis, ubi *e* inter geminum *i*, longa sit ; ut *Faciei* : alioqui non ; ut, *Rēi*, *spēi*, *fidei*.

Fieri etiam in *sio*, longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul, ut, *Florem*, *Fieri*.

Juven. Sic sunt *officij* mariti. ---

Idem. Quod fieri non posse putes. ---

Oha Interjectio, priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa sit ; ut *Dicij* *Pierides*. Respice *Laerten*. Et in possessivis ; ut, *Aenēia* *nutrix*. *Rhodopēus* *Orephæus*.

DIPHTHONGUS *Regula III.*

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est ; ut, *Aurum*, *nēuter*, *mulz* ; nisi sequente vocali ; ut, *Præire*, *præstus*, *præplus*.

DERIVATIO *Regula IV.*

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem faciuntur : ut, *Amator*, *amicus*, *Amabilis*, prima brevi ab *amo*. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus ducta primam producunt.

Sedile
sæpius
habet
brevem
in ante-
penulti-
ma.

non. Cujus generis sunt. Cujus generis sunt.

Vox vōcis, à vōco. Jūvundus, à jūvō.

Lex lēgis, à lēgo. Jūnior, à jūvenis.

Rex rēgis, à rēgo. Mōbilis, à mōveo.

Sēdes & sēdile, à sēdeo. Hūmanus, ab hōmo.

Jūmentum, à jūvō. Vōmes, à vōmo.

Fōmes & fōmentū, à fōveo. Pēdor, à pēde.

Sūnt & contrā, quæ à longis dēducta, corripiuntur.

quæ equalia sunt, Gēni, à gigno.

Dux, dūcis, à dūco. Frāgor, à frango.

Dīcax, maledīcus & id Frāgilis, à frangō.

genas multa, à dico. Nōto, as, à nōtu.

Fīdety à fīdē. Nātō, as, à nātū.

ārena, à ab āreo. Dīferens, à dīferō.

Sōpor, à Sōpiō.

Pōsui, à pōno.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquantur studiose inter legendum observanda.

COMPPOSITIO. Regula V.

Composita simplicium quantitates sequuntur, ut,

Pōrens, impōrens, Dolor, consolor, Lēgis, Prīego,

Lēgo, as, illēgo.

Excipiuntur tamen hæc breviter à longis enata,

Innūba, à nūbo. Dejēro, à jēro.

Pronūba, à nūbo. Pejēro, à jēro.

PRÆPOSITIO Regula VI.

Ex præpositionibus hæc ubique produciuntur, A,

de, pra, &c. & in voculi sequentis, ut unda debescit.

Sudibusve præstitis, apud Virgilium.

Pro quoque longa est, præterquam in istis;

Prōcella, prōfugus, prōtervus, prōnepos, prōpago

pro stirpe, prōfanus, prōfiteor, prōfandus, prōfici-

soo, prōfari, prōpero, prōfugio, prōfecto.

Prōcuro, prōfundo, prōpello, prōpulso, prōpago

ut, præterquam syllabam habent ante penultimam.

Prōpheta & prōpino, Græci sunt per & parvum, &

prōinde primam brevem habent.

Di,

Di, etiam produciuntur, nisi in *Dirimo*, & *Difertus*.
Reliquæ præpositiones, si postpositæ sinat, corripiuntur. Cujusmodi sunt, *Ad*, *ob*, *ab*, *sub*, *re*, *in*, &c.

REGULA VII. Canon I.

Omne præteritum dissyllabum, priorem habet longam: ut, *Lēgi*, *ēmi*. Excipias tamen *Fīdi* à *findi*, *bībi*, *dēdi*, *scīdi*, *stēti*, *cūli*.

• Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent: ut,

<i>Pēpendi</i> ,	}} {	<i>Pēpedi</i> ,	}} {	<i>Pūpugi</i> ,
<i>Tētendi</i> ,		<i>Tūtudi</i> ,		<i>Dīdici</i> ,
<i>Tōtondi</i> ,		<i>Fēfelli</i> ,		<i>Cēcidi</i> , à <i>cado</i> .
<i>Mōmordi</i> ,		<i>Tētigi</i> ,		<i>Cēcidi</i> , à <i>cado</i> .

Quin & supinum dissyllabum priorem quoque produciunt: ut *Mōtum*, *Latum*, *Lōtum*, *Crētum*. Excipe *Quintum*, *Situm*, *Litum*, *Itum*, *Rūtum*, *Rātum*, *Dātum*, *Sānum*.

Et *citum*, à *cicio*, *es*: nam *citum*, à *cio*, *cis*, quartæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM SEU AUTHORITAS.

Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas, sub prædictas rationes non cadit: à poetarum usu, exemplo atque auctoritate petenda est certissima omnium regula. Discant ergo pueri observare ex poetis communes primarum syllabarum quantitates, cujus sortis sunt:

*Bri*tan^{us}, *Bi*thy^{us}, *Ca*cus, *Co*rcy^{ra}, *Cr*ath^{ys}, *Pa*ci^{us}, *Pa*lati^{um}, *Pe*ti^{on}, *Cr*eti^{cus}, *Eu*re^{tes}, *Di*ana, *Fi*dene^z, *Gr*adi^{us}, *Hi*m^{ulus}, *Py*rene, *Ru*digo, *Ru*gili^{us}, *Hy*men, *It*alus, *li*quor, *li*quid^{us}, *E*ycas, *Or*ion, *ru*do, *Sy*chæ^{us}, *Sy*cani^{us}, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Medie syllabæ partim eadem ratione qua primæ, partim etiam ex incrementis genitivi atque conjugationis analogia cognosci possunt.

De incrementis genitivi nominum post-

syllabarum, supra in generibus nominum abundè dictum arbitramur, unde petere licebit, si quid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum Poëtarum observatio, facile suppedirabunt.

Coniugationis
analogia.

Coniugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt, nempe A. indicem primæ conjugationis, longam esse naturâ, præterquam in do, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis. ut Dāmus circumdāmus, Dābis, circumdābis, Dāre, circumdāre.

Præterea syllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi subjunctivi, ubique præ brevibus habendas animadvertant, in futuro autem in oratione prosa longas esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri; quemadmodum contendit Aldus: ut præterito, Amāverimus, amāveritis: Futuro Amāverimus, amāveritis.

Est & ubi mediæ syllabæ variant apud Poëtas, ut in his quæ subjunximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in similibus.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producant: ut Clandestinus, mediastinus, parietinus, matutinus, vespertinus, repentinus.

Præter hæc sequentia	{	Diutinus,	{	Serotinus,
		Crastinus,		Oleaginus,
		Pristinus,		Faginus,
		Perendinus,		Cedrinus,
		Hornorinus,		Carbasinus,

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in *ios*: ut, ChrySTALLINUS, MYRRHINUS, HYACINTHINUS, ADAMANTINUS, &c.

Cætera scilicet docebit usus, & Poëtarum observatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut fine de mediarum syllabarum quantitate tradere solent.

Quare illis prætermis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperendas jam accingamur.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

Quaquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum, a finita, producantur: ut Amā, contrā, ergā. Excipias Putā, itā, quā.

Item nominativos, & omnes casus in a, cuiuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in a, à Græcis in α: ut ð Ænea, ð Thoma, & ablativum primæ declinationis: ut ab hac Musa. Numeralia in ginta, a finalem habent communem, sed frequentius longam: ut Triginta, quadraginta.

In b, d, t, definentia, brevia sunt: ut ab, ad, caput. B, d, t.

In c, definentia, producantur, ut, ac, sic, & hic adverbium. Sed tria in c, semper contrahuntur: ut Læc, nēc, donēc. Duo sunt communia: Fac, & pronomen hic, & neutrum hoc, modò non sit ablativi casus.

E finita, brevia sunt: ut Marē, penē, legē, scribē.

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis in e: ut, Diē, fidē, unā cum adverbis inde enatis: ut Hodie, quo idie, pridie, postridie, qua-rē, qua-de-rē, ea-rē: & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis: ut Docē, movē, manē, cavē.

Producantur etiam monosyllaba in e: ut, Mē, rē, sē, præter Quē, nē, vē, conjunctiones encliticas.

Quin, & adverbia quoque in e, ab adjectivis deducta, longum habent: ut Pulchrē, doctē, valdē pro valide. Quibus accedunt Fermē, ferē. Bonē tamen & malē corripjuntur omnino.

Postremo, quæ à Græcis per η scribuntur, naturā producantur, cuiuscunque fuerint casus, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchisē, Cerē, Tempē.

I finita, longa sunt: ut Domini, magistri, amari, doceri.

Præter

Præter mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisi verò & quasi corripiantur, cujus etiam sortis sunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus singularis in *as* breve exit, ut,

Huic { Palladi, } Vocat. ô { Amarilli,
 { Phillidi, } { Alexi,
 { Minoidi, } { Daphni.

L *L* finita corripuntur; ut Annāl, Annibāl, mēl, pugl, sāl, consūl. Præter nil contractum à nihil, & Sōl. Et Hebræa quædam in *l*, ut Michaël, Gabriël, Raphaël, Daniël.

N *N* finita producuntur, ut Pzān, Hymēn, quīn, Xenophōn, nōn, dāmōn.

Excipe forsān, forsitān, ān, tamēn, attamēn, veruntamēn.

In Corripitur & *In*, cum compositis, ut Exīn, subīn, deīn, proīn.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen extrahuntur, ut Mēn? Vidēn? Andīn? Nemōn?

En Nomina item in *en*, quorum genitivus in *is* correptum habet, ut Carmēn, crimēn, pectēn, tibicēn, imis.

On Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujusque fuerint casus, ut Nom. Ilīōn, Pelīōn. Ac. Caucasōn, Pylōn.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut Alexīn. In *yn* per *y*, ut Iryno.

In *an* quoque à Nominativis in *A*, ut Nom. Iphigenia, Ægina. Accusat. Iphigeniān, Æginiān.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producuntur, ut Nominat. Æneas, Marfyas. Accusat. Æneān, Marfyān.

o finita *O* finita, communia sunt, ut Amo, virgo, porro, decendo, legendo, euado, & aliæ gerundii voces in *as*.

Præter obliquos in *o*, qui semper producuntur, ut, huic Domīnō, servō. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbia ab adjectivis derivata: ut Tantō, quantō, liquidō, falsō, primō, manifestō, &c.

Præter sedulō, mutū, crebrō, serō, quæ sunt communia.

Cererū

Ceterum modò & quomodò, semper corripuntur.

Citò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo ;
vix leguntur producta.

Monosyllaba tamen in o producuntur ; ut, dō, stō,
ut & ergō pro causa.

Item Græca per o cuiuscunque fuerint casus ; ut,
hæc Sapphō, Didō. Huius Androgeō, Apollō. Hunc
Athō, Apollō.

R finita corripuntur ; ut, Cæsār, torcular, pēr, vīr, R
mōr, turtūr.

Cor semel apud Ovidium productum legitur ; ut,

— u u — — u u — — u u — — u u — —

Molle meum levibus cor est violabile telis.

Producuntur etiam Fār, lār, nār, vēr, fūr, cūr ; Pār,
quoq; cum compositis ; ut, Compar, impar, dispar.

Græca etiam in er, quæ illis in ue desinunt ; ut,
Aēr, cratēr, charactēr, æther, sotēr.

Præter patēr & matēr, quæ apud Latinos ultimam
brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent ter- S
minationes ; nempe, As, es, is, os, us.

Primo, a finita producuntur ; ut Amas, musas, as
maiestas, bonitas.

Præter Græca, quorum genitivus singularis in dos
exit ; ut Arcas, Pallas. Genitivo Arcadōs, Palladōs.

Et præter accusativos plurales nominum crescenti-
um ; ut Heros, Herōs, Phyllis, Phyllidos. Accusativo
plurali, Heroās, Phyllidas.

Es finita longa sunt ; ut Anchisēs, sedēs, docēs, patrēs. Es

Excipiuntur nomina in es, tertiæ inflexionis, quæ pe-
nultimam genitivi crescentis corripunt ; ut Milēs, la-
gēs, divēs. Sed Ariēs, Abiēs, pariēs, Gerēs, & pes, una
cum compositis, ut Bipēs, tripēs, quadrupēs, longa sunt.

Es quoque a sum, una cum compositis corripitur,
ut Potēs, adēs, prodēs, ebēs.

Quibus penēs adungi potest una cum neutris ac
nomina ;

nominativis pluralibus Græcorum; ut, Hippomanēs, cacoethēs, Cyclopēs, Naiadēs.

I Is finita, brevīa sunt; ut Parīs, panīs, tristīs, hilarīs.

Excipe obliquos plurales in *is* qui producuntur; ut, *Musis, mēsis, a mensa*, dominis, templis.

Item quis pro quibus, cum. producentibus penultimam genitivi crescentis; ut, Samnis, Salamīs; Genitivo, Samnītis, Salamīnis.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum desinunt, sive Græca, sive Latina, cujuscunque fuerint numeri aut casus; ut Symocēs, pyrocēs, parteis, omneis.

Et monosyllaba item omnia; ut, Vis, lis: præter *Is* & quīs nominativos, & *Bīs* apud Ovidium,

Istis accedunt secundæ personæ singulares verborum in *is* quorum secundæ personæ plurales desinunt in *is* penultima producta, unā cum futuris subjunctivi in *is*, ut, Audis, velis, dederis. pl. Audītis, velītis, dederītis.

O *Os* finita producuntur; ut, Monōs, nepōs, dominōs, servōs.

Præter compōs, impōs, & *ōs* ossis. Et Græca per *o* parvum; ut, Delōs, Chaōs, Palladōs, Phyllidōs.

U *Us* finita, corripuntur; ut, Famulūs, regiūs, tempūs, amamūs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi crescentis; ut, Salūs, tellūs, Genitivo Salūtis, tellūris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *u*, præter nominativum & vocativum singulares; ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ō manūs.

His accedunt etiam monosyllaba; ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *u* diphthongum, cujuscunque fuerint casus; ut, Hic Panthūs, Melampūs. Hujus Sapphūs, Chūs.

Atque piis cunctis venerandum nomen **I E S U S**.

U Postremo, *u* finita, producuntur omnia; ut Mandū, genū, amatū, diū.

Grammatices finis.

OMNIUM NOMINUM IN regulis Generum contentorum, rum Heterocli- torum, ac Verborum Interpretatio aliqua.

A Bdo, Abcondo, *to hide*
Occulto,
Abyssus, immensa
quadam profunditas impe-
netrabilis: *A depth that by*
fouuding cannot be found.
Acarnan, gens ex quadam
regione Græciæ: *the people*
of Acarnania in Greece.
Accerso, eo ad. vocandum,
vel voco: *to go to call.*
Acer, arbor: *a Maple tree.*
Acies, acumen rerum, secan-
tium, exercitus instructio,
oculi lumen: *an edge: the*
away of an Army: the
fight of the eye.
Acut, instrumentum car-
toris, ac mularis ornamen-
tum: *a needle, or an instru-*
ment wherewith women did
se their hair.
Adeps, omnis pinguedo, sive
carnis, sive alterius rei: *Fat.*
Adipiscor, assequutus sum.
To obtain.
Adolescens, juvenis, adul-
tate a stripling from twelve
to one and twenty.
Ador, instrumenti genus vel
farris. *Wheat.*
Advena, qui non est Civis,
sed externus: *a stranger.*
Aequor, mare, pelagus: *the*
sea, because nothing is more
plain than it: For aequor
doth generally signifie a plain
in any parcel of the world:
It is taken for the ayre also:
as Aspicie bis senos volitan-
tes aequore cygnos.
As, species metalli rubro
colore: *Brass,* and because
that in old time money was
made of it. *Act sometimes*
doth signifie money.
Aster, tota cæli sphaera,
substantia ac compago: *the*
whole substance of the Sphere
from the fire to the extremest
circuits of heaven.
Astræus, cognatus: *a kins-*
man by marriage.
Aguasco, est noscere id,
quod nobis olim aut rûm

fuit, aut alia quaplam ratio-
ne cognitum: *to recognise,*
to know anew, or to come to
remembrance of.
Ago, facio: *to do.*
Agragas, urbs Siciliæ:
a town in the Isle of Sicily,
called now Gergenti.
Agricola, qui exercitat rem
rusticam: *an husbandman.*
Alcyon, avis marina, hyeme
pultos educans: *a certain*
sea-bird that lieth in the
sands, & hatcheth in winter.
Alis, quaelibet avis, aut
velox: *a bird, or swift.*
Alnus, genus arboris: *an*
Alder-tree.
Allo, nutrio: *to nourish.*
Alter, the other of the two.
Alvus, qua sordes deflu-
unt, aut labuntur: *the*
paunch, and sometimes the
belly without.
Amazones, Scythicae famina
eo quod mammas careant:
certain women of Scythia,
so named for lacking a dug.
Ambigo, circumago, circun-
do: *to compass, to doubt.*
Amicio, vestio: *to cloath.*
Amnis, fluvius: *a river.*
Anas, avis in aquis degens:
a duck or a drake.
Ango, crucio, premo, vexo:
to trouble or vex.
Anguis, serpens in aqua de-
gens: *a dry or a water-snake.*
Animus, consilii principi-
um: *the mind.*
Anna, nomen mulieris: *Anne.*
Annus, assentior: *to assent*
and agree unto.
Annus, tempus 365 dierum
et 6 horarum: *a year.*
Antes, ab ante, eminentes
lapides, sive ultimæ colum-
nae, quibus sustinetur fabri-
ca: *the pillars, or sayling*
stones that sail over the wall
to bear the frame, or the dry
stone-wall that incloseth a
Vineyard, or the first set or
frontier of Vines.
Antidoteum, medicamentum
contra venena dæmonia pro-

servative against poison.
Antia, mulieris capilli in
fronte demissi: *a woman's*
forelocks.
Antistes, in aliqua re sum-
mus: *a president or chief*
ruler, man or woman.
Anus, vetula: *an old wife.*
Annus, nomen urbis Italiae,
quæ nunc Tarentina dicitur:
Tarentine.
Aperio, indico, refero: *to*
open, to shew, or to declare.
Aper & aper, animal mellif-
icum: *a bee.*
Apsicor, assequor, acquiros
to obtain.
Apollo, deus quem Græci
solium appellant: *the God of*
wisdom and physick, and of
prophesie, and the God that
carrieth the Sun about.
Appendix, quod aliis ad jun-
ctum, quasi ex alio pendet:
Apenthouse, or an addition
to increase a thing.
Applico, jungo, adventio:
to apply unto, or to arrive.
Apticon, nomen invariabi-
le, sed nullo defectum casu:
a noun undeclined, having
one termination in all cases.
Aqualis, vasis genus, quo
aqua tenetur ad præben-
dam eam manibus: *a laver,*
or an ewer.
Arbor, vel arbos, notæ
significationis: *a tree.*
Arcas, ex Arcadia populus:
the people of Arcadia.
Arcus, pello, et advenire
non sino: *to keep away.*
Arcusso, voco et accuso: *to*
call, or to accuse, or to goto
accuse.
Arctus, uris, quam nostri
septentrionem dixerunt,
signum celeste: *a sign called*
the Bear, or the Wagon.
Ardeo, uror, inflammor:
to be hot.
Argos, oppidi nomen: *a*
town of the Peninsula of
Greece called Peloponnesus.
Arma, munimenta, scutum,
gladius, telum, et c. quibus
grammus,

Nominum & Verborum interpretatio.

Præclamum, *armor, or any kind of weapon.*

Aruspex, qui victimas inspicit. *He or she that seeketh divination by the bowels of beasts.*

As est libra, id est, in odorem unciæ. *A pound of sweet odour, or the whole summe of any thing.*

Assidua, qui continue et semper aliquem sequitur. *A pique or lackey, or continual waiter.*

Astu, dolos, fallacis. *By deceit or guile.*

Athamas, nomen viri. *A mans name which should be sacrificed for his son Phryxus.*

Athenæ, civitas Græciæ, inter Acham et Macedoniam. *The City of Athens.*

Athletes, pugil et luctator. *A champion, or he that striueth for a game.*

Atomus, corpus infecabile. *A mote so small that it cannot be parted.*

Auceps, qui vel quæ aves capta: *a fowler, man or woman.*

Audeo, sum ausus. *To be bold.*

Aveo, cupio. *To desire, covet.*

Avernus, lacus Campaniæ prope Baias, quem Plutoni alicuius opinabantur veteres. *A lake in Italy, where hence they thought was the descent into hell.*

Augeo, majus facio, amplifico. *To increase.*

Augur, qui futura præhunciat. *A soothsayer man or woman.*

Auriga, qui vel quæ currum ducit. *A waggoner, carthian, or a carrier.*

Auster, ventus flans a meridie. *The south wind.*

Author, qui vel quæ ali-quod opus facit. *The worker or doer of any thing, man or woman.*

Axis, diametros mundi, et dicitur lignum teres, circa quod rota curus vertitur. *An axle-tree, and by transfatio, the straight line that may be imagined from the one pole to the other.*

B

Bacchanalia, Dionysia, i. Bacchi festa. *The feast of Bacchus.*

Bacchar, herba radice odorata: *An herb that the French men call our Ladies gloves.*

Bacchus, deus vini. *The drunken god, the god of Wine.*

Baculus, bacillus, c. baculum et hinc bacillum, scipio. *A staff.*

Balneum, locus publicus, vel privatus, in quo aut sanitatis aut abstergendarum sordium causa lavamur: *a bath.*

Barathrum, erat locus profundior Athenis putei modo vel forma. *A certain pit by Athens. Now it is taken for hell. It is also the hole where any water entreateth, and falleth into the earth.*

Barbiton, instrumentum musicum, quod pulsatur pleatro vel calamo: *the Lute, or any like that is plaid on with a quill. It is also Barbitos, both masculine & feminine.*

Bellaria, cibi secundæ mensæ. *Juncates.*

Bes, uncia octo: *right ounces.*

Bibo, potum haurio, humorem attraho. *To drink.*

Bidens, instrumentum duorum dentium, vel ovium. *Any instrument with two teeth: or a sheep of two teeth, in the feminine gender.*

Blifrons, habens duas frontes. *He or she that hath a face before and another behind.*

Bilis, humoris genus. *It is with this word atra melancholy, and with flava choler: and being used alone, is the same disease that cholera is after Cor. Celsus: see cholera.*

Bombyx, vermis et pro materia sumitur. *A silk worm, or silk.*

Bos, nota est significatio. *An ox, cow, or bull.*

Britannia, insula quam nunc Angli et Scoti incolunt. *The Isle which is inhabited of Englishmen & Scottishmen, called Britannia major.*

Britannia minor. *Is. Bre-tain in France.*

Bubo, avis nomen, a bavis mugitu. *An owl.*

Bucephalus, nomen equi Alexandri magni. *Alexander the great his horse.*

Byssus, tenuissimum lili genus. *A most fine sort of fine flax, whereof a precious kind of linnen cloth is made. It may be taken for silk also.*

C

Cacoethes, malus mos: *an evil custom, or a bile hard to be cured.*

Cadaver, corpus mortuum. *A dead carcass.*

Cado, corruo, præcipitor, vel labor. *To fall, and sometimes to hap, to chance.*

Caedo, percutio, serio, verbero. *To strike, or to beat, and sometimes to cut or lop, or to prune trees: sometimes to kill, to sacrifice, and sometimes to break: as, caedere januam faxis, instare ferro.*

Cello, percutio, aut frango. *To smite, or to break, at-tiquum verbum, the compounds whereof be in use daily. Cello, is also read with-out a diphthong.*

Cælum vel Cœlum, extremi mundi determinatio cum sphaeris quas ambit ad elementum ignis. *Heaven, or with a difference any of the spheres. It signifieth weather also.*

Calce, pede comprimo. *To tread upon, and by a translatio unto the mind, to de-spise and set naught by.*

Calendæ, dies primus cuiusq; mensis. *The first day of every month.*

Calce, serveo, calidus sum. *To be hot, or to glow.*

Callis, via peragata, id est via trita. *A path way.*

Calvo, decipio, frustror. *To deceive, to beguile, to tromp.*
Calx, pes imus, et pro caluvis rei sine ponitur, vel pro materia quas lapides in mure conglutinantur. *A dust, or last end of a vessel for lime.*

Cambio, commutatio. *To exchange, and of the old writer it is taken for to fight.*

Gmang

Nominum & Verborum interpretatio.

Canalis, per quod aqua confluunt in viis lapide stratis. *A channel.*

Cancelli, ligna inter se modicus intervallis in transversum inflexis retis invicem annexa. *A lattice, or the list of a game place, or of a spectacle.*

Canis, animal latrabile, et piscis marinus, et signum caeleste. *A dog, or a dogfish: a star, or sign in the firmament called Canis.*

Cano, *To sing, to indite poetically, to play upon instruments: sometimes it is to pacify or prophesy.*

Capeo, **Capio**, five ad capiendum eo. *To take, or to go to take: and sometimes recipio me, to go, as, Nunc pergam herae imperium exequi, et medomum capeffam.*

Capio, *To take, to delight, to devote, to chuse, to abide, & suffer: as capio dolores. To hold or contain, to invade, & catch: as, Navem cepimus. To inflame with love. And is lightly of such significati, on as the ablative is that cometh with it.*

Capistrum, capitis vinculum adhibendum ne animalia aufugiant. *An halter.*

Capital, quod olim sacerdotes gestabant in capite. *An Ornament that the Nuns were wont to bear upon their heads.*

Capra, animal a carpendis virgultis dictum. *A Goat.*

Car, aliquis ex Caria. *A man of Caria.*

Cardo, quod janua movetur. *An hook or hinge.*

Cares, est rem desideratam non habere. *To lack or be without, and specially such a thing as once we had.*

Carex, herba acuta durissima. *Sedge.*

Caro, quod anima careat, non solum de animalibus, sed etiam de piscibus et fructibus. *The meat of any thing but man commonly flesh.*

Carpo, decrepo. *To crop, to bite off, or to gather: it is*

also to hest or to chuse out, and sometimes to taunt or rebuke: Carpere viam: To begin to journey: Carpere vitales auras, Carpere lanam, to twist wool: Carpere linum, to hatchel flax: Carpere cibum, to eat.

Cassis, reticulum, masc. pro galea foem. est cassis, idis, et haec calsida. *A net or an helmet, in the feminine gender.*

Castra, locus in quo milites tentoria fixerunt. *The camp, the pavillion, or the Army.* **Cato**, nomen viri. *A certain Romans name.*

Caveo, diligentiam adhibeo, provideo, consulo, prospicio ne aliquid praeter spem eveniat. *To beware, or to be wary and dreadful: Cavere is also to put in assurance, and to save harmless by caution or civeties.*

Caulis, in herbis dicitur ipsum robur, five stipes. *A stalk.*

Cedo, to give place, to depart and go away.

Cedrus, arbor ingens et procera. *A Cedar tree.*

Cello, See Caello.

Censeo, existimo, puto, arbitror. *To deem, to judge, to suppose, to think, to tell ones mind: Some take it for to be angry: Censeri is also to be in books of subsidies, and to be taxed or valued.*

Centum, An hundred.

Centusis, centum librarum, An hundred pound.

Cera, illud quod melle ex favis expresso remanet. *Wax.*

Cerno, video. *To see: & by translation to perceive, and understand: Sometime to decree and appoint: to sift, venge, or bolt, to sever and part, to fight, to go unto: as,*

Cernere hereditatem.

Cetus, piscis maximus. *a whale.*

Cholera, est ventriculi immoda perturbatio supra et infra per vomitum facta. *The cholick: it is also cholick, the hot and dry humour.*

Cicer, genus leguminis. *A certain Italian grass.*

Cleo, turbo, commoveo. *trouble, shake, & stir, and sometimes for Cleo, sit in to call.* **Cinis**, vel ciner, pulvis, asha Cinis, est avis quam alio nomine laudam dicimus: *a hawk.*

Claudo, obstruo, obfero. *To shut or close, to make fast, to stop or stay, not to suffer to pass: as, Ecce maris magna claudit nos obice pontus.*

Clivus, locus molliter arduus et pro collo ponitur: *a bank a rising, also a little hill.*

Clunus, natium tumor. *The buttock.*

Cluo, splendo. *To shine, to glister, sometimes to fight.*

Clypeus, et clypeum, scutum majora et proprie peditum. *A buckler.*

Celum, *A graving tool, the sky, that is as much of the world as is above the element of fire, which is called aether, or, quintum elementum.*

Caelum is also taken for the air, as, In hoc caelo qui dicitur aer.

Coeno, coenam sumo. *To sup, or to take supper.*

Coepio, pro incipio, antiquum est. *To begin.*

Cognosco, nosco eos qui prius incognitierant: *to know that which we know not before: sometime diligently & attentively to consider or to understand, to search by an inquiry, & to fit in judgment.*

Collis, monticulus: *an hill.*

Colo, adoro veneror. *To honor, or worship with prayer, to exercise, to make much of, to inhabit, to love.* **Vltam colere**, *to lead a life, sometimes to plow or till the ground, sometime to deck or trim.*

Colpis, instrumentum quod pensa continet. *A distaff or spindle.*

Comes, comitans aut sequens. *A companion by the way, either man or woman.*

Communis, cor, fingor, excogito. *To imagine, to judge, to invent and devise, to assay to bring a man to the being of that that is not.*

Comio, comam capio. *To*

Nominum & Verborum interpretatio.

kind, to dress the bush with a comb or to deck and adorn.

Compago, compagatio et conjunctio. A joyn.

Compedes, vinculi genus. A pair of fetters; or gyoos.

Conditor, qui aliquid facit. A maker or builder.

Congrus, conger, genus piscis. A Congre.

Conjux, maritus vel uxor. A husband or wife.

Consulo. To ask counsel, with an accusative: to give counsel, or provide for, with a dative: To take in good worth, with a genitive. Sometime it is to fit in counsel, and to deliberate, but used plurally, as, Consulant Senatores.

Coquo, cibum usui aptum reddo. To dress meat, to play the cook, to prepare and go about: as, Bellum coquere. To vex or trouble: as Coquit me cura. To molest, to bring out nutriment unto a natural foment or juice.

Cor, præcipuum inter viscera, et vix sedes, et arteriarum ac calor natiui, quo anima regitur, quasi fons quidam et domicilium. The heart, and sometime it is used for the mind.

Corhis, vas ex viminibus factum. A basket.

Cornus, vel cornum, aut cornu, munimentum capitis quorundam animalium. A horn. By translation, the turning of rivers be called Cornua. It signifieth also the wing of an army, and the end of a thing.

Cornus, arbor ramos habens durities et rigiditate cornibus similes, fraxum circa solstitium ferens, primo candidum, postea sanguineum. A certain tree unknown among us.

Cassus, radix magni odoris. A herb growing in Arabia Fertile Syria, having a very fragrant favour, the which antiquity is said to their gods, as they did frankincense. Coxendix, coxarum vertex, quo senora vertuntur. The

hip.

Crater, vel cratera, vas amplum cui vinum aut oleum imponimus. A goblet, or standing piece.

Crepro, sono. To crack, sometime to complain, lament, & accuse: as, quis post vina gravem pauperiem crepat?

Crepundia, prima manuscula quæ pueris dantur: all manner of things that are given children in their infancy as corals, swaddling-bands, daggars, rambets, & such like. Cres, Cretensis. A man of Candy.

Creta, Insula est. The Isle called Candy.

Crinis, capillus. Hair.

Crus, pars a genibus usque ad inferiorem pedem: a leg. Crystallus, glacies ex gela vehementer conereta: crystal Cubo, jaceo. To lye, and sometime to be sick in bed.

Cucumis, Cucumer, the which is called also in Latin Cucumer.

Culex, vermiculus alatus. A Gnat.

Cumbo, the same that Cubo is.

Canabula, cupae. A cradle.

Conac, canabula. Idem.

Cupio, apto, desidero. To covet, to desire, to lust for: & sometimes with a dative to favour.

Cupressus, arboris nomen. A Cypress tree.

Curculio, animal parvum frumentum corrodens. A Weevil.

Cures, oppidi nomen. A towns name.

Curro, celeriter eo, gradum præcipito, intenta celeritate viam quasi voro. To run, & sometime to flow, that is, to run as rivers do.

Cuspis, acutior pars hastæ. The point of a spear, pike, or partisan, or any other like.

Custos, qui vel quæ rem aliquam tuetur et curat. A keeper man or woman.

Cypras, insula dives. Cyprus the Isle.

Dama, animal timidum. A Buck or a Doe.

Danno, damno afficio, vel

condemno. To damage or condemn.

Dedo, in perpetuum do, vel totum subdo, five in manus et arbitrium. To yield.

Defrutum, a defrutendo vinum decoctum ad mediam partem: wine sodden to half.

Dego, ago. To live.

Delco, expungo, proprie lineas aut regulas. To put out, & to cancel.

Delicium, oblectamentum quod nobis voluptati est. The thing wherein we take pleaure.

Delphin, vel delphinus, vel delphis, piscis maris, et signum coeleste. A dolphin. Demo, aufero. To pull away and to exempt.

Dens, notum est per similitudinem: capitur pro omni, quo aliquid terri potest. A tooth.

Depango, defigo. To fasten down, and to plant.

Defidia, ignaviae vitium. Slothfulness.

Dico, loquor, nomino. To speak, or to tell.

Dies, tempus viginti quatuor horarum. A day.

Disfiteor, inficias eo, nego. To deny.

Disgredior, discedo. To go from.

Diligo, amo. To love.

Diluo, aqua vel quavis humore aliquid purgo: To purge with washing.

Dindymus, jugum montis Phrygiæ Idææ matri deum dicatum. The top of Ida, the hill by Troy.

Diphthongus, unns duarum vocalium sonus. A double sound, a diphthong.

Diptoton, nomen flexum duobus in casibus quibuscunque: A noun declined with two cases whatsoever.

Pira, imprecationes, execrationes, et inferarum feræ. Curses, bannings, and the furies of hell.

Disco, capio doctrinam. To learn.

Dissepco, 'separo, dirima. To sever.

Displaceo: to displace. Displento.

Nominaum & Verborum interpretatio.

Ditiois, inperil; dominii.
Of my right &c title. We need not scrupulously to refuse. *Ditio* the nominative.

Divido, partior, to divide.
Divitia, opes, amplæ fortunæ. *Riches.*

Do, dono, to give.

Doco, allicuius rei cognitionem alteri trado, to teach, & sometime to shew, &c to declare, to warn, &c to ascertain.
Dodrans, uncia novem.

Doleo, tristis sum, to be sorrowful.

Domus, mansuetum facio, to tame.

Domus, ædificium ad habitandum factum, an house.

Duco, notum est, to lead, to marry, to account.

Dulcedo, suavis. Sweetness.

Dux, qui vel quæ ducit alium, a guid, man or woman.

E

Equis. Whether any.

Edo, comedo, to eat.

Edo, i. emitto, & quasi extrudo, to set out & evulgate, & sometime to exhibit & shew, as, edere specacula.

Edero animam, is to die. The signification of it in all other places may be reduced to the first signification.

Edoco, diligenter doceo, thoroughly or perfectly to teach.

Effata, sunt ultimæ precatiões augurum post finem suspitionum extra urbem dictæ, the prayers that Sooth-sayers said, after notice taken of birds flying before they enter the City.

Ego, Carco, to need.

Elephas, elephantus, animal fama notum, an Elephant.

Eliis, civitas Arcadia, a city in Arcadia, or a Country in Peloponnusus.

Emineo, præ aliis appareo, vel excello, to appear before others, and to pass them.

Emo, comparo, quæcor, to buy.

Ensis, gladius, a sword.

Epsco, To eat up, to consume with fasting, and to waste nothing.

Epulum, quasi edipulum, est celebre convivium, a banquet or feast.

Eques, homo equo infidens, an horseman, or he or she that rideth.

Erebus, locus desertus, a desert or wilderness.

Eripio, extra rapio, to pull out.

Efurio, famem patior, to hunger.

Eventus, eventum quod casu aut fortuna nobis evenit. *Happor that which cometh to pass.*

Excludo, extra claudio, to shut out.

Excubia, vigiliæ diurnæ & nocturnæ. *Watchings and wardings.*

Exculpo, perfecte scalpo, vel scalpendo conficio, to carve, to grave, to cut out, to scratch out, as, *Oculum exculpere*, to twist or wring out, as, *Verum exculpere*.

Excuro, extra curo, vel præcuro, to run out, or to out-run before, or amount to a great deal, to make an out-road, or an excursion.

Excuso, extra culpam reddo, to excuse.

Excutio, ejicio, emitto, to smite out.

Exequia, funebre officium, the ceremonies of the burial.

Exlex, sine lege vivens, a lawless man or woman.

Expergisco, evigilo, to awaken.

Exprior, tento vel tentor, to prove or to be proved.

Explico, extendo, & declaro, to stretch out, &c to declare.

Extra, proprie cor, jecur & pulmo dicuntur, the entrails.

Extorris, exuli, a banished man or woman.

Exul, qui vel quæ exulat, a banished man or woman.

Exmo, exolvere, denudare. To put off, to unclath.

Exuvie, ab exuendo. The things that we put off.

F

Facies. A face.

Facio, aliquid ago, to make.

Facio, facio vel eo ad faciendum. To make, or to go to make.

Fallo, decipio. To deceive.

Fames, edendi cupiditas. *Hunger.*

Far, Once a general word for any kind of grain or corn, as, *Triticum far*, *hordeaceum*, *siligineum*, &c. but now it signifieth one certain kind called *Ador*, which is bread-corn.

Farcio, saturo, impleo, pingui facio, sagino. To stuff, to fill, to satiate, &c to make fat.

Fas, piæ, religiosum, & dignum factu. *Lawsful, right godly, & worth the doing.*

Fascis, lignorum aut allicuius rei congeries. A faggot.

Fasti, libri in quibus totius anni res populi Romani scriptæ continuabantur, & cunctæ festivitatum explicabantur. A register for the order of things for the whole year. *Fasti dies*, *veræ days* wherein the Judges might give senten- ces without offence of the gods with these three solemn words of the Law, *Do, dico, addico*. *Nefasti dies*, *where their contrary days.*

Fateor, annuo, concedo. To grant, and to assent unto.

Fatisco, deficio, aut defungor, abundantly to give.

Fatiscor, sedulo sum. To be wary, to strive, &c to be weak.

Faveo, recte alicui opto. To favour.

Fal, purgamentum sanguinis. The Gall.

Feria, dies cessationis ab opere. *Holydays, or times of pastime used.*

Ferso, percutio. To strike.

Ero, Labar, or to suffer, to lead or sell, to give, to convert or advance, to bring forth, to have, to take away, to obtain. To ask advice, as *Pompens* sult ad populum.

Ferreo, valde caleo. To be hot.

Ferreo, caleo, To warm.

F

Nominum & Verborum interpretatio.

Ficus, arbor vel morbus.
A fig tree, or a certain bile rising in the fundament.

Fidas, constantia in omnibus rebus. *Faith and truth.*

Fidis, fiduciam & spem habeo. *To have trust.*

Figo, to fasten, to plant, to smite with arrow, or such like.

Filix, herba sine caule, sine flore, sine semine. *Fern, whereof there be two kinds, as in Herbaries you shall see.*

Filum, illud subtile quod ex lino lanave trahendo ducitur. *A thread.*

Fimus, latamen & excrementa animalium, quibus agri stercoreantur. *Dung. It is also Finum in the neuter gender.*

Findo, dissecō, diffindo. *To cleave.*

Fingo, formo. *To fashion.*

Finis, extremitas five terminus in unaquaque re, an end.

Fio, efficior. *To be made.*

Flavo, flavus sum. *To be yellow.*

Flecto, inclino, volvo, ducō, moveo. *To bow, to move, and to cause to follow.*

Fleo, lachrymo. *To weep.*

Flo, sp. ro. *To blow.*

Flos, dictus qui ex arboribus vel herbis colligitur, a *f. mer*

Flu, decurro, proprie ut liquores. *To flow.*

Fodio, terram eruo. *To dig.*

Follis, instrumentum quo attrahitur atque emittitur ventus. *A pair of bell-ws.*

Fons, scatebra. *A well.*

Forceps, instrumentum quo tenetur aliquid. *A pair of tongs.*

Forfex, instrumentum farporum, quo aliquid scinditur. *A pair of scissars.*

Fortis, tortena calus. *Hap.*

Forum, a ferendo, quia lites & venalia illuc feruntur. *The Judicial place, and then it is named Forum Judiciale: or the market place, and it is called Forum venale.*

Frango, rumpo destruo. *To break.*

Fraxum, vel fraxum, in-

strumentum quo equum infessor coerces. *A bridle.*

Frico, scalpō. *To rub.*

Frigeo, frigidus sum. *To be cold.*

Frugi, indeclinabile omnis generis, utilis, necessarius, frugalis. *Good, profitable, and thrifty.*

Frugis, ejus quod ex terræ fructu in alimoniam vertimus. *Of corn or pulse. Some make the nominative hereof.*

Fruges, and some **Frux**, the formost is not to be wished.

Fruxor, delectationem & fructum capio, & alor, to take pleasure, or fruit and profit of, and to be fed.

Fuga, fugiendi actus. *Flying or running away.*

Fugio, vito, currendo relinquo. *To fly from, to avoid.*

Fulcio, sustineo, munio. *To under-prop, and to shore.*

Fundo, liquefacio, vel liquidum fargo. *To melt or to pour.*

Funis, restis. *A rope.*

Fur, qui vel quæ alteri subtrahit. *A man or woman thief.*

Furfur, purgamentum farinæ. *Brån or scurf.*

Furo, infansio. *To be mad.*

Fustis, baculus. *A club.*

G

Gabi, Volscorum urbs. *A town in Italy seventy miles from Rome.*

Gallia, Europæ pars, sita intra Pireneos montes, inter Hispaniam, Germaniamque & duo maria, Oceanum Britannicum & mare nostrum. *France.*

Garamas, Libyæ incolæ. *A certain inhabitant of Africa.*

Gurgarus, unus ex collibus montis Ida. *A very high top of the hill Ida. There is also a town of that name at the foot of the same hill.*

Gaudeo, lætor. *To rejoice.*

Gelus, propriæ glacies. *Frost or ice.*

Genu, curvatura, qua crus & tæmur connectuntur, a *knee*

Gero, porto. *To bear.*

Gibbus, & gibber, solidus in dorso tumor. *A hump or bunch*

Gigas, vir altissimæ staturæ. *A Giant.*

Gigno, genero. *To beget.*

Gingiber, herba in Arabia nascent. *Ginger.*

Glis, animal muri simile. *A dormouse.*

Glisco, cresco, augeor, invalesco. *To increase & grow, to wax strong, to wax fat, and much to desire, & sure to come.*

Gluten, glutinum aut colla.

Glus.

Gorgon, nomen mulieris. *A certain terrible woman.*

Gradior, eo, incedo, progredior. *To go.*

Gracia. *The Country of Greece, a great piece of Europe which is now under the Turk.*

Grajugena, Græcus. *A Grecian born.*

Grando, gutta aquæ in ære congelata. *Hail.*

Grates, gratiæ relatæ pro accepto beneficio. *Thanks.*

Grex, pecudum multitudo. *A flock.*

Grossus, ficus abortiva, quæ non maturefcit. *A rash ripe fig.*

Grus, ut grues gruere dicuntur. *To cry like a Crane.*

Grus, avis nota. *A Crane.*

Gryps, animal pennatum, omni ex parte leoni simile. *A Griffon.*

Gummi, liquor glutinosus, ex arboribus residans. *Gum*

Gurgulis, pars gutturis a naribus ad pulmonem, vel animal. *The Windpipe, or a Weasel.*

H

Hæro, possideo, teneo. *To have.*

Harro, aræe alcul rei infigor. *To claue unto.*

Hærus, qui succedit in hereditatem alter us. *An heir.*

Hælec, piscis, qui sola aqua nutritur. *A Herring.*

Hasario, extraho humorem, & educo ex profundo aliquo loco. *To draw.*

Heror, vir illustris & nobilis. *A nobleman, a man of great excellency in worldly fasts, and therein more like a god than a man.*

Hesperus, serotina stella. *The evening star.*

H

Nominum & Verborum interpretatio.

Heteroclitum, nomen secus, quam declinationum canones possunt flexum. *A word declined otherwise than the bare rules of the declensions do require.*

Hilaris, vel hilarus, jucundus, lætus. *Merry.*

Hippomanes, virus ab equa collectum vel caruncula in fronte pulli equini, hominem ad insaniam redigens. *Poyson to procure love without, or a little piece of flesh growing in the colts forehead, when it is first foaled.*

Hirundo, avis notissima. *A swallow.*

Hircus, animal ex herinaceorum genere. *A porcupine.*

Homo, notæ significationis. *A man or a woman.*

Honor, vel honos, est reverentia quam alicui exhibemus in virtutis testimonium. *Honour, worship.*

Hordeum, ab horrore, quoniam hordeum quam frumento arista est mordacior. *Barley.*

Hosper, qui vel quæ ad hospitium recipit, aut recipitur, & capitur pro peregrino. *An host or an hostess, or a guest, man or woman.*

Hospis, inimicus, peregrinus. *An enemy.*

Huber, fertilis, abundans, & mamma pecoris & hominis. *Plentiful, or a dug, or the udder of any beast.*

Humus, terra humectata. *The ground.*

Hydrops, aqua intercus. *The droppe.*

Hiems, bruma. *Winter.*

I

Iaceo, decumbo. *To lie.*

Iacio, emitto, ac vi impello. *To cast, to hurle, to lay, as jacere fundamentum: or by translation it is to make a beginning.*

Iacio is sometime to spread abroad by rumour, and sometime to object against one with an accusative, with this preposition *In*.

Iaspis, lapis preciosus. *A green precious stone, wherof there be divers kinds and degrees of divers colours.*

Ico, scio, percutio. *To strike, to smite, as, Icere cotaphum. Icere sedus, is to strike up a bargain.*

Icon, imago. *An image.*

Idas, mons altissimus Troici soli. *A hill in the Country of Troy.*

Idus, dies qui dividunt mensem. *In March, May, June & October, it is the fiftenth day, in the rest the thirteenth.*

Jecur, hepar. *The Liver.*

Ignis, unum ex quatuor elementis. *Fire.*

Illex, qui sine lege vivit. *A lawless body man or woman.*

Imber, agmen aquarum largus ex nubibus effusum. *A shower.*

Imbrex, canalis, vel regula curva & oborta, per quam imber defluit. *A gutter tyle.*

Imminuo, infuso, ut hinc over impetus, violentia, in vitiis. *Of violence & boisterousness.*

Incessio, accuso, impeto. *To accuse, to revile, to provoke, to invade, and enter into.*

Incido, serio, seco. *To cut, to grave in.*

Incido, in aliquid, vel super aliquid cado. *To fall into by hap, to run into, as, Incidi in errorem. And sometime to happen, or to chance.*

Inscipio, inclino. *To begin, to take in hand, to enterprise.*

Inculco, eadem sepius iterando ingero. *Often to repeat.*

Indo, impono, to put in.

Indoles, facilis significatio futuræ probitatis, towards, or likely disposition.

Inducio, pax in paucos dies. *A truce.*

Indulgeo, obsequor, to set much by, and to give to.

Inermus, vel inermis, qui armatus non est. *Unarmed.*

Insans, homo per atatem nondum sciens fieri. *A babe.*

Inferis, sacrificia quæ inferius solvuntur. *Sacrifice done to spirits in hell.*

Inferis facere, is, Manes sacrificiis placare, that is, to celebrate obsequies and obsequies.

Injicio negationem, se vel

debere quod actor posuit, vel commississe quod accusator objicit. *A denial, and it followeth only the verb Eo.*

Inficio, intingo, vitio, sordem, maculo, to dye, or to infect.

Ingruo, invado, impetum facio, to give an onset, and to invade.

Injussu, absque autoritate, & temere, sine iussione. *Without bidding.*

Insidia, dolosa expectatio ad hominem aggrediendum, fallacia. *A lying in wait for a deceit.*

Instar, significat vel similitudinem, vel æquiparationem & mensuram. *Like, or as big, or the image.*

Intelligo, capio, to understand.

Interpres, qui autores declarat, aut aliquid ex lingua in linguam transfert. *An interpreter, man or woman, or a translator.*

Invidia, motor ex aliena prosperitate. *Envy, sorrow for another mans welfare, or else the evil will and despight of a man.*

Jocus, est quidam lepor & festivitas in verbis. *A merry scoff.*

Intracor, ira stipulor, to be angry.

Ismarus, mons Thraciæ asper, & incultus ex una parte, ex alia fertilis vinetis & olivetis, a hill in Thracia so named.

Iter, itio, ætus cundi. *A journey.*

Jubar, sol, vel ipse splendor, the sun beam.

Juboo, impero, to command.

Judex, qui vel quæ iudicat. *A judge, he or she.*

Jugeri, sagri tantum quantum ab uno pari aut iugo bonum uno die arari poterat. *Plinius. We call it an acre. The authors do vary in the measure of it: for the common measure of the nominative & other cases, we may use Jugerum.*

Jugum, vertex sive cacumen montis, the top of a hill. *It is also a yoke, or a foke of beasts: that is a couple by which a horse is to a servant or a beast.*

Nominum & Verborum interpretatio.

Dondage. *Allo a vventers*
beams, or a pair of galleys;
such as for ignominy the Ro-
mans went under. *Tribus*
hastis jugam fit, humi fixis
duabus, superque eas trans-
versa una deligata.

Jungo, copulo, & quasi in
numago, to joyn.

Juno, dea, Jovis uxor, the
goddess Jupiteris, wife.

Juro, juramentum facio,
to swear.

Jui, quod natura, aut civi-
tas, aut gens jubet, & liquor
eorum quæ coquuntur, the
law and right, and the broth
of any thing soddén.

Jussu, imperio, jussione.
By commandment.

Jussa, idem quod exequæ.
Jussissum, iura dicendi in-
termissio. No term.

Juvenis, qui adolescentium
excessit ætatem. One come
to mans age.

Juvenis, ætas juvenitis.
Mans state.

Juve, auxilium do, to help.

Labi, hiatus, macula, de-
decus, a great chap, a spot,
a dishonour or reproach.

Labor, vel labos, opera, de-
fatigatio. Labor est ille, pa-
trating, sometimes it is misfe-

lax, succus maternus, quo
animalia nutriuntur. Milk.

Lacesso, vexo, incito, provo-
co, to trouble, to provoke.

Lacio, in fraudem duco, to
allure or to entice.

Lacerta, graciliora intestina,
the small guts.

Lactio, lac emitto, vel per
blanditias decipio, to give
milk or to deceive.

Lacus, locus profundus cum
 aquis perpetuis ibidem natis,
qui efficit rivos, a lake, a
pond or meyre.

Lado, verbo fasteve ali-
quem offendendo, to hurt.

Lalaps, nomen cuiusdam e
canibus Aethiæ. One of
Aethiæ dogs, called Lalaps,
famous for his voracity. For
Lalaps signifieth a devourer.

vind, a tempest, and a storm.

Lambo, lingua lingo, to lick.

Lampas, ignis aut solis
splendor, a fire, or brightness
of the sun, or a lamp.

Lanista, qui domi gladiato-
res docet, & populo vendit,
a master of defence.

Laquear, pars superior cu-
biculi parum convexa, a
vaulted roof of a parlour.

Laser, herba quædam &
succus qui ex culmo laser-
piti exudat, the herb out of
which cometh the juice that
the apothecaries do call Ala-
dulcis, and Belzoc, or Bel-
zoin, the common people call
it Benjamin.

Læco, abscondor, non com-
pareo, to tuck, or to be hid-
den.

Lævo, aqua purgo, to wash.

Laurus, genus arboris, a
Bay-tree.

Lebes, vas æneum, a caldron,
or a pan.

Lecythus, ampulla olearia,
a box for oyle and ointment.
It is taken also for eloquence
in writing.

Lego, notum est, to read.

Leviter, larvæ nocturnæ,
& terrificationes imaginum.
Hobgoblins or night-spirits.

Leo, animal ferrox, a Lyon.

Lo, imprimo, somno, to im-
print, to form, abusivum.

Lithum, mors, interkus.
Death.

Liberi, pignora. Children.
One son or one daughter may
be called Liberi, and so may
Nephevi and their suc-
cel ori.

Libet, placet. It pleaseth.

Libi, ventus africanus, the
south-west-wind, by west.

Licet, fas est. It is lawful.

Lichen, herba vel gravissi-
mum morbi genus. Liver-
wort, the apothecaries call
it Hepatica. It is also the
kind of Lepry called a sauce-
slawm, in Latine Inpetigo.

Lien, splen, the mil. Dicitur
& lienis in nominativo.

Ligur, incola Liguriæ, an
Italian of the Country of
Liguria.

Limax, testudo & cochlea
terrestis, the shelled snail, &
the dewy snail.

Limus vestis genus ab um-
bilico ad pedes, seu larum
aut cœnum mollius, a kind of
garment, or else slime or mud.

Lingo, lambo, id est, aliquid
lingua mollior tango, to lick.

Lino, aliquid alicui rei sa-
perinduco, to damb.

Lingo, committo, pecco, to
leave, to trespass.

Linter, navicula cavata ar-
bore facta, a Cock-boat.

Liquefo, liquefco, to be
molten.

Liquor, liqueo. Idem.

Livco, lividus sum, id est,
sordidus, to be wan or sallow.

Lixa, coquus in exercitu,
vel qui sequitur quæstus
gratia, the scullion that wait-
eth on an army.

Locri, urbs in Brutis, a
town in Italy.

Locus, proprie illud quod
aliquid continet, a place.

Logos, sermo, ratio, verbum.
Speech, reason, a word.

Loquor, verba qualiacunque
profero, to speak.

Luceo, lucem emitto, to be
light.

Ludo, ludum exerceo, jo-
cos, to play or to sport.

Lues, cum in urbe aut in a-
gro febris alindve morbi ge-
nus, homines aut pecora, aut
utrosque corrumpit, a com-
mon disease or murren.

Lugeo, to bewail, to lament
a thing, or else absolutely to
mourn, and sometime to be a
monner in apparel.

Luo, solvo, pœnas do, to re-
deem, to cleanse, to pay for.

Lustras, habitacula ferarum.
Dens of wild beasts, or brat-
hes houses and petty timpling-
houses of bawdry.

Lynx, animal maculosum,
acutissime videns. Our mo-
call this beast an Ounce.

M

Mænalus, mons quidam
Archadiæ, a hill of that
name in Arcadia.

Magnetis lapis ferrum attri-
bens, a Stone that draweth
iron.

Nominum & Verborum interpretatio.

from unto it. It is called also
Heraclius lapis, or Sideritis.

Majores, avi, abavi, proavi,
aravi, tritavi, & quicunque
ante hos in infinitum. Our
ancestors.

Malo, magis velim, to will
rather.

Mando, comedo, vel com-
mitto, to eat or to commit.

Mano, sisto, & expeſto, to
tarry, or to tarry for.

Manes, dii inferi inter Nu-
mina, lava. Spirits or devils.

Manubia, quæ manu capi-
antur ab hostibus. Spoils tak-
en in war.

Manus, membrum notum.
A hand.

Mapalia, agrestes casæ.
Sheepcoats or small cottages.

Mare, pelagus, the sea.

Margo, cuiusque rei extre-
mitas, the brink or skirt of
any thing, or the bank of a
river or sea.

Marmor, lapidis genus.
Marble.

Mars, Deus belli, the name
of the God of war.

Martyr, testis, the witness
man or woman.

Mas, vir. A man.

Massicus, mons Campaniæ
optimi vini ferax. A hill in
that part of Italy that is cal-
led Campania, fruitful of
pleasant wines.

Mater, nota est significatio.
A mother.

Medeo, do medelam, to cure.

Medicor, medicor, remedium
adfero. Idem.

Meio, mingo, to piss.

Mel, hquamen dulce. Honey.

Melagor, vel Meleagrus,
Oenei Atollæ regis filius.

A mans name.

Menda, & mendum, error,
erratum. A fault.

Menses, mulierum proflu-
vium. Womens flowers.

Mensis, tempus Lunæ curri-
culo confectum. A month.

Meror, aliquid facio, quam-
obrem dignus sum, qui obti-
neam premium, vel penam
patiat, to deserve.

Meridies, dies medius, Noon
the noon Heat.

Metior, pondero, mensuro,
considero, to measure.

Meto, seco, amputo herbam,
vel segetem, to mow.

Metuo, timeo, to fear.

Metuor, timeor, to be feared.

Meus, mine.

Mico, fulgeo cum motu, vel
tremore. Often with certain
intermissions to shine, and
likewise to be moved, to put
forth fingers to him with whom
we play. Will put forth which
is called Micare digitis.

Miles, qui vel quæ militiam
exercet. A warrior, a soldier.

Mena, metus incusiones per
verba aut signa, threatnings.

Mingo, unquam facio, to piss.

Minores, posteri, etiam post
trinepotes futuri. Our suc-
cessors.

Misceo, to mingle, to serve
drinks, sometime to trouble.

Miseror, misericordia affi-
cior, to take pity on.

Mitto, ad aliquem do, to send

Mania, muri urbis, the walls
of a town, and figuratively
the town it self.

Mareo, tristor, dolore affi-
cior, to be heavy, sad, in a
damp or mourning.

Monoptoton, nomen non fle-
xum, sed carens omni casu
præterquam uno, & eo obli-
quo. A noun having one ter-
mination, and that in one ob-
lique case.

Mons, terræ tumor altissi-
mus. A hill.

Merdeo, dentibus ludo, to
bite.

Morior, e vita discedo, to die.

Mus, vitæ institutum consu-
etudine firmatum, a custom.

Mulceo, lenio, to assuage.

Mulgeo, lac e mamma ex-
primo, to milk.

Mulier, quæ non est virgo.

A woman.

Mulsus, potus ex vino &
melle, a certain wine consoci-
ated with honey.

Multiplico, adaugeo, to
multiply or increase.

Munus, onera legi debita, &
officia quæ publice præstan-
tur, a duty or office.

Mus, exiguum animal, a
mouse.

N.

Nanciscor, acquiror, to get
and to obtain.

Nascor, orior, in mundum
venio, to be born.

Natalis, conditio sanguinis
& familie, the degree of blood
and gentry, as generos nata-
les, natales obscuro. It is also
taken for years. Sex mihi na-
tales ierant, there were passed
six years. It is also used for
the origina or first spring of
things.

Natalis, dies alicui natalis,
a birth-day.

Natrix, serpens aquaticus,
a water serpent, that with
poison infecteth the water.

Natu, ætate, partu. By age
or by birth.

Neco, quacunque re occido,
to kill.

Necto, ligo, conjungo, to
knit.

Nefrens, porculus per æta-
tem fabam frangere non dam-
potens, a young pig.

Negligo, contemno, non cu-
ro. Not to pass on, to contemn.

Nigro, niger fîo, to become
black.

Nemo, ne homo. No body,
man or woman.

Nes, filum torqueo, to spin.

Nervus, motus sensulque
instrumentum, a sinew.

Neuter. Neither of both.

Nexo, ligo velnecto, to bind
Nitescio, splendeo, to shine.

Nihil, rei cuiusvis privato.
Nothing.

Nihilum, rei cuiusvis privato
Nil. Vide nihil.

Nitor, conor, ago sedulo, to
go about, to endeavor.

Nivus, est oculorum & ali-
erum membrorum nix ali-
quid conari, to give a look
with the eyes, to wink.

Nos, nato to ferre.

Noceo, malum infero, to
hurt or to harm.

Noctus, nocte. By night.

Nolo, renno, non volo, to nil.

Nomen, quasi novæ, propter
initium observationis. Etant
autem in Martio, Maio, Junio
& Octobri, sex illi dies qui ca-
lendas sequentibus interque
quintis.

Nominum & Verborum interpretatio.

quatuor : the names of a month.

Nasce, rem certam habeo : to know.

Nasser : Ours.

Noster : Of our Country, self, or faction.

Notus, ventus meridionalis, quem nos Austrum appellamus : the south wind.

Nubes, vapor humidus sublimis egressus : a cloud.

Nubis, viro trador : to be married to a man, for it is in the woman's power only.

Nuge, cum nihil agimus : trifles.

Nullus : None.

Nundinum, dies et conventus status rerum mercatui : a fair.

Nus : a verb not much in use : the compound is thereof be commonly received, and be signifieth to nod.

Nuptia, legitima conjunctio maris et feminae in vitae societatem : Marriage.

Nurus, filii uxor : a daughter in law.

Nyctiscorax, corvus nocturnus : a night raven.

Obo, oppono, hinc appono : to set against.

Obex, obiectum aliquod, vel obsecrum, ut pessulum, sera : a bar or stop.

Obliviscor, e memoria aliquid excidere sinote forget.

Obfer, qui vel quae traditur in fidem alteri : an hostage or pledge, man or woman.

Occido, to fall or perish, & to be slain, to let as the sun sets.

Occido, to kill or slay.

Oeciput, posterior pars capitis : the hinder part of the head.

Ocludo, claudio : to shut.

Oculio, abscondo, abdo : to hide.

Ocu'o : Idem.

October, mensis octavus a Martio : the tenth month in our year, called October.

Olor, vel odos, quasi olor ab oleo : est autem insipidus aer : a savour.

Oleaster, olea sylvestris : a

certain shrub like the Olive tree, the Greeks call it the wild Olive, or the ground Olive, for the lowness.

Oleo, odorem spirum et emitto : to give a smell, & that indifferently, so that the differences be made with Bene & Male.

Olfacio, odorem : to smell or to favour a thing : by translation it is to perceive and find, to foresee.

Omen, augurium quod fit ore halans, & for speaking.

Omnis : Every one.

Onus, pondus alicuius junctum : a burden.

Onyx, unguis et gemma : the nail of a man's hand, a precious stone white like a nail, the hawk in a man's eye.

Oprio, lego : to cover.

Opifex, qui opus facit : a workman.

Oris, adminiculi, praefidii : Of aid & help.

Oppingo, circumfigo, circumplanto : to fasten, or to join unto, or plant about.

Opus, Opuntia, nomen Civitatis in Locris : a town's name in the country of Locris.

Orbis, circulus mundi, res rotunda : a globe, or a bowl, and therefore the world is called Orbis, because it is every way round like a bowl.

Ordior, incipio : to begin, or to commence.

Ordior, id est, texo : to weave.

Oriens, regio Orientalis : the East.

Orior, nascor, surgo, incipio : to spring, to rise, to begin.

Orites, nomen viri et fluvii : a man's name, or a certain river in Syria, now called Tursus.

Oris, oris concavum illud intra quod sunt dentes et lingua : a mouth.

Os, ossis, solidimentum corporis durum : a bone.

Ostrea, conchae species : an oyster.

Ovum : an Egg.

P

pascor, pascum facio, convenio : to make a bargain, to fall down aspersed, sometimes to promise.

Palleo, parum albesco : to be pale.

Pampinus, vitis ramus : a vine branch.

Pando, aperio, patefacio : to open.

Pango, pascor, cano, jungo plango, figo : to bargain, to sing, to join, to nail, to fasten.

Panis, quo pascimur : bread.

Panther, et **Panthera**, animal quoddam Pardo simile : a certain beast.

Papaver, genus herbae soporiferum : Poppy.

Papyrus, charta qua utimur in literis scribendis : a certain sort of rush grown in the marsh of Egypt, some what high, whereof they made a kind of paper, & called it Papyrus, whereof our paper now is called likewise.

Paradysus, locus amoenissimus : a place of pleasure.

Parca, abstinco ab ultione : To spare.

Parens, pater aut mater, avus aut avia : a father or mother, a grandfather or grandmother.

Parvo, obedio. To obey. To bring forth.

Parvo, prolem produco, Parnassus mons in Phocide duos vertices habens, an hil in Phocis, a country in Greece.

Partio, divido, & quasi partes facio. To part or to divide.

Parturio, cupio, aut conor parere. To be toward labour.

Paseo, nutrio. To feed, to nourish.

Paseo, nutrio, alor. To be fed.

Passer, avis falacissima : a Sparrow.

Pateso, apertus sum. To be open.

Patio, sustineo, to lero. To suffer, or to abide.

Patro, aliquid mali committo. To commit some evil.

Patruales, patruorum filii, Brothers children.

Paveo, timeo. To fear.

Pecten, instrumentum taxatorum, & dentarium : a comb, or a weaver's ray.

Pectus, orno capillos, combs the hair.

Pectus

Nominum & Verborum interpretatio.

Pecus, cudas, oris, omne animal quod sub hominis imperio pabulo terræ pascitur, *all cattle*.

Pedes, qui pedibus incedit, *a footman*.

Pedo, ventris crepitum facio, *to fart*.

Pelagus, mare, *the sea*.

Pellex, mulier impuica, *a harlot*.

Pello, ejicio, removeo, *to drive or put away*.

Pemeter, dii domestici, quod penes nos nati sunt. *Household gods*.

Pendo, suspensus sum, *to be hanged*.

Pendo, suspendo, vel pondero, æstimo, *to hang to weigh, to prize*.

Penis, cauda, *a tail*, and *at the last it was taken for a mins yard*.

Penus, vel penum, omne esculentum poculentum, quo homines vescuntur, *all manner of victuals*.

Perago, perficio, *to finish*, and *to perfect business*.

Percussio, serio, *to smite*.

Pardix, avis nota, *a Partridge*.

Perdo, amitto, *to lose*.

Perduellis, hostis, *an enemy in the war*.

Pergamus, civitas insignis Asiae, in ditione Trojanorum, the city of the Trojans, otherwise called Ilium or Ilion.

Pergo, in re procedo, abeo, *to go forward*.

Perlego, totum lego, *wholly and thoroughly to read*.

Permissu, permissione cum nemo adversatur. *By sufferance, with leave and licence*.

Perpetior, multum cum labore & dolore patior, *thoroughly to bear or suffer*.

Perplacem, valde placeo, *to please very much, or thoroughly to please*.

Perstis, orientalis regio, the country of Persia.

Pes, ima pars corporis qua gradimur, *a foot*.

Peto, oro, obsecro, rogo, *to ask*.

Phalera, ornamenta eorum, *Horse-trappings*.

Pharus, turris altissima in portu quæ lucet navigantibus, *a watch tower*.

Phaselus, navicula velox & oblonga, *a brigantine*.

Philotis, nomen mulieris, *a woman's name*.

Phan'x, avis in oriente, a Phoeniceo pennarum colore dicta, toto orbe celeberrima, in Arabia nascens, aquilæ magnitudine. *Phoenix the bird Phryx, vir Phrygiæ, a Trojan Pictas, pius cultus, go'line's*

Piget, dolet, seu molestum est. *It irketh*.

Pingo, formam alicujus rei ductis lineis repræsentio, *to paint*.

Pinto, tundo, panem conficio, *to smite with the beak, to beat in a mortar, as once they did their grain, and thereof to bake*.

Pinus, arbor est piscis generis, nuces ferens omnium maximas, quas Latini pineas vocant, *a Pine tree*.

Piper, herba. *Pepper*.

Piscis, animal quod continet sub aquis degit, *a fish*.

Pix, resina ex arboribus fluens, *Pitch*.

Placeo, gratus sum, *to please*.

Plaga, retia latiora ad capiendas feras. *Hunting nets, or wide meshed nets to take beasts*.

Plaudo, manibus percutio, ac gestu lætiam indico, *to clap hands for joy*.

Plebs, vel plebis idem quod vulgus, the common people.

Plectus, supplicio afficit, punitio serio, *to punish, to beat*.

Pleno, plenum facio, *to fill*.

Plivo, contraho, & rugas facio, *to fold or to plait*.

Pluvo, aquam adnuto, *to rain*.

Plus, vox incrementi, more.

Polleo, possum, valeo, *to be able, to be of power, and so on as it is taken for to pass, or to be better, or more profitable*.

Pono, colloco, *to set or to put*.

Pons, asser, vel quodvis aliud per quod super aquas transimus, *a bridge*.

Pontus, mare, *the sea*.

Porticus, ampla domus, propter repentinos imbres deambulationis gratia ædificata, *a gallery, or an ambulatory*.

Posco, peto, *to ask, to require*.

Postis, latus portæ, sive januæ, *a post*.

Poto, bibo, *to drink*.

Præcordia, quæ extra separant ab inferiore viscerum parte, *the midriff*.

Præcurro, antecurro, sive cito ante eo, *to run before*.

Prælego, antelego, ut solent præceptores suis discipulis, *to be an interpreter, or a reader, and sometime to sue, or to sail by*.

Præsumo, præcello, *to excel others*.

Præstesse, nomen urbis, *a town in Italy*.

Pras, sponzor qui se obligat, id est, fidejussor in lite nummaria, *a surety*.

Præses, qui vel quæ præsidet. *He or she that superintendeth*.

Præsul, qui vel quæ præest. *Idem*.

Prædæo, prandium sumo, vel ante prandium cibum sumo, *to dine*.

Præcs, precationis, obsecrationis. *Of prayer, of petition*.

Præmo, se præst, *to be against and to vex, to pursue and to be hard at hand with, to drive, to hide, to expel, to shut, to despoil, to kill, &c.*

Præmia, primi fructus ex agro percepti, qui Deo offeruntur. *First fruits of a man's ground, or the firstlings of any other thing*.

Præncipis, qui vel quæ principatum obtinet. *The Prince or Princess*.

Præblemata, propositio interrogationem annexam habens. *A demand*.

Prædo, manifesto. *To betray, to make manifest*.

Præstiscare, eo alio. *To go forth*.

Nominum & Verborum interpretatio.

Proleo, multum sive multo tempore lavo. *All to wash.*
Procul, procul apparo. *To hang out in sight.*

Prostro, prostro, eloquor, to sit abroad, or to utter.

Promptu, parare sine mora. *With readiness or speed.*

Psallo, cano instrumento musico, to sing, or to play on an instrument.

Puber, vel pubes, proprie lanugo quæ manibus decimo quarto anno, feminis duodecimo circa pugnenda oriri incipit. *Ripens of age.*

Pudet, pudore afficitur. *It shames.*

Puorifico, exacta infantia pueritiam inchoo, to wax a child.

Pugil, qui vel quæ pugnantiam artem novit. *A champion, man or woman.*

Pulvis & pulver. *Dust.* Notum est.

Pumex, lapis cavernosus. *A porous stone.*

Pungulus, & punctum, minima individuaque linea pars. *A prick, or a point, a little centre.*

Pungo, stimulo, morsum aculeum infigo, to prick, or sting.

Pur, sanctus, & quicumque humor in putredinem versus. *Matter or core.*

Python, serpens e putredine natus. *A serpent.*

Quæro, investigo, interrogo, to seek for, to search.

Quatio, moveo, concutio, to shake.

Quercus. *An Oak.*

Queror, lamentor, to complain or lament.

Qui. *The which.*

Quies, vacatio a labore, aut cessatio a quovis opere. *Rest, as appertains to the body.*

Quiescentia, quietudo, tranquillitas animi.

Quislibet, Every one, or whoever you will.

Quisquis, caput inclino, moveo, to hang the head.

Quisquis, purgamenta, & ex arboribus sarculorum, foliorum, aut fol-

ram minutim decedit, things of no weight, things not worthy regard, or chippings.

Quot. *How many.*

R. *Abula, homo fatilis. *A brawler; or a smatterer in the law.**

Rado, cultro vel quavis re acuta decerpo, to shave.

Ranex, ruptura & dissentio intestinorum. *Burke, nest.*

Rapio, per vim traho, aufero, to snatch away.

Rastrum, instrumentum dentatum, quo utimur in fornicio ad corradendum scenum. *A rake.*

Raucus, raucus sum, to be hoarse.

Recido, retro sive iterum in eadem cado, to fall backward, or to fall into the same again.

Recordor, rursus in mentem revoco, to call to mind again.

Reddo, acceptum vel ablatum restituo, to render, or to restore.

Redoleo, odorem alicujus rei refero, vel multum oleo. *To bear the savour of a thing, or to savour strongly, and by a metaphor, to resemble and to taste of.*

Refringo, iterum frango, to break open.

Rago, guberno, to rule or to govern.

Relego, rursus lego, to read again.

Reminiscor, recordor, meminini, to remember.

Ren, viscus quoddam, the kidney.

Renuo, refuto, rejicio, to refuse.

Ror, arbitror, puto, to suppose.

Repingo, dissolvo, rejungo, to unloose, to disjoin.

Reperio, invenio, to find.

Repetundarum, alienarum pecuniarum, de quibus præfles provinciæ a provincialibus accusatur, si quas vi aut dolo exilavit. *Of bribery and pillage, or of extortion.*

Repsco, dissolvo, to unloose.

Repungo, iterum stimulo, vicem reddo, to prick again.

Res, omnia sive corporalia, sive incorporalia comprehendit. *A thing.*

Rescio, rursus porcipio, to know again.

Respicio, repudio, sperno, to refuse.

Restis, fanis vel lorum. *A rope or a With.*

Refugio, refugio, revertor, in contrarium fugio, to return.

Reves, instrumentum quo pisces capiuntur. *A net.*

Rex, nota est significatio.

A King.

Rideo, cachinno, to laugh.

Ringo, os torqueo ut canes, to make an coil favoured face like a snarling dog, and to vex.

Robur, species quercus durissimæ. *An oak.*

Rodo, mordeo, comedo, to gnaw.

Roma, urbs Italiae quondam a pastoribus condita, olim gentium domina, cum floret, quarta & postrema monarchia. *Rome.*

Ros, humor qui seren tempore caelo fluit. *A dew.*

Rostri, templum seu forum judiciale ante curiam Hostiam, in quo erat pulpitum, ex quo concionari solebant, the place where matters are declaimed.

Rudens, funis nauticus. *A cable.*

Rudo, graviter sono ut assinus, to cry like an Ass.

Rumpo, frango, to break.

Ruo, cado, to fall.

Rus, locus extra urbem, ubi agri sunt & villæ, the country.

S.

Sæcr, quod venerabile.

Sal.

Sacer, deo dicatus, ad sacrificia facienda. *A Priest or a Nun.*

Sacro, deo dedico, sacrum facio, to dedicate.

Sal, quo utimur in cibis condendis. *Salt.*

Salsus, salsus, to leap, or to jump.

Nominum & Verborum interpretatio.

leap as brutes haſtily do, when ſhe male covereth the female.

Salſo, ſale condio ac comſpergo, to ſalt, to powder ſor to ſeaſon with ſalt.

Salſo, To leap or to dance.

Salum, mare, a ſapere ſalis, the ſea.

Satur, incolumitas. *Health.*

Sammis, nomen gentis. *A Sammite.*

Sancio, firmo, & proprie caſuſo ſingulare per hoſtia immolationem, to make ſure and to eſtabliſh.

Sanguis, cruor qui ex vulnere ſurgitur. *Blood.*

Sapphirus, pretioſus lapis. *A Sapphire.*

Sapientia, rerum divinarum atque humanarum ſcientia. *Wiſdom.*

Sapio, laporem habeo, to have a taſte.

Sarcio, purgo, reſcio, integram facio, to patch and amend.

Sardonys. *A certain precious ſtone.*

Satago, ſatis ago, laboro, ſollicitus ſum, to do, to endeavour.

Satrapas, princeps, a Prince.

Scabo, ſrlico, to ſcratch, or to rub.

Scalpo, ſculpo, & ſolito ungibus ac manibus, to claw or to ſcratch.

Scando, in altum tendo, to climb.

Scindo, ſeco, ſando, to cut or to divide.

Scio, To know.

Scobis, & ſcobi, eſt id quod ab aliqua materia decidit per ferrum, terebram, aut linam. *Duſt.*

Scribo, qui literas, vel geſta, vel tabellas, & ſimilia ſcribit alterius nomine. *A Scribe or Notary.*

Scribo, literas formo, to write.

Scribo, ſoſti aut putens. *A ditch or pit.*

Scurras, qui riſum ab auditoribus optat, non habita ratione verecundiæ aut dignitatis. *A ſcoffer or jeſter, or a paraſite.*

Scerno, abſungo, ſeparo, to divide or ſeparate.

Seco, divido, to cut.

Sedio, quieſco, to ſit.

Seges, ſtumentum in ſpicis, Corn yet ſtanding.

Seligo, ſeſum colligo, to gather a part.

Semis, id eſt, ſemias, ſex unciaz, dimidium aſſis. *Half a pound, or the half of any whole ſum.*

Senecta vel ſeneſtus, Reſum, ætis. *Old age.*

Senex, ſenio conſectus. *An old man.*

Senio, quod ſex panctis continet, the ſixth point.

Senium, idem quod ſeneſta.

Senſus, & ſenſum organum ſentiendi, & quod mente concipitur. *Any of the five ſenſes, called the ſenſes, or that which the mind conceiveth, called the meaning.*

Senſio, aliquid ſenſu percipio, pro intelligo ponitur, to perceive by ſome ſenſe, or to underſtand.

Sentis, ſpina. *A thorn.*

Sepelio, deſunctum terra condo, to bury.

Sepio, obſtruo, circundo, munio, to compaſs, to hedge.

Seps, ſerpens parvus. *A little ſerpent, after whoſe ſtroke the members do rot.*

Sequor, abeuntem ſubſequor, to follow.

Sermo, loquela. *Speech.*

Ser, populus *Aſia*. *One of a certain people in Aſia called Seres.*

Sero, ſemino, planto, to ſow or plant, or to graſt, and ſometimes by tranſlation, to beget, alſo we ſay, Serere bella, ſerere certamina, id eſt, movere lites & pugnas.

Serpens, anguis. *A dragon, ſerpent, or a ſnake.*

Sibilus, eſt quidam ſtridor oris per anguſtam ſpiritus emiſſionem, inter dentes ſere. *An hisſing.*

Sido, deſcendo ad ſedendum, to ſit, or to lay down.

Siler, arbor quam vulgo ſalicem vocant, *An Oſier, with ſharp differences, Montanum*

ſignifieth a ſimple that the Apoſthearies do uſe, and is now called Seceli Maſſilic hie.

Silex, lapis duriffimus unde ignis excutitur. *A flint ſtone.*

Sinapis, & ſinapi, herba eſt ſemen ſerens, tanta acrimonia ut lachrymas cieat comedenti. *Senny, Muſtard.*

Sindon, velum ſubtiliffimum. *Finelinnen cloth, lawn.*

Singulis, graviter tuſſio & ſingultum emitto, to ſob.

Sino, permitto, to ſuffer.

Sinus, & ſinum, genus vaſis ſinuoſi. *A bowl, or a diſh to drink wine or milk in.*

Siren, monſtrum maris. *A Mermaid.*

Sifer, herba cujus radix præcipue eſt in uſu. *A parſnip.*

Sisto, Rare facio, to ſtand before.

Sitis, deſiderium potonis, thiſt.

Soteles, ſucceſſio. *An offspring.*

Socrus, uxoris, vel mariti mater. *A mother in law.*

Sodalitas, ejuſdem ſortis ſocius, a fellow.

Sol, qui Phœbus dicitur, the Sun.

Solco, ſactus ſum, to be wont.

Solium, ſella regia, in qua reges juſ dicentes ſedebant.

A throne or chair of ſtate.

Solus, quod ligatum erat diſſolvo, ac enodo, to looſe.

Somnus, ſopor, quies. *Sleep.*

Sperma, ſonum ſcio, to ſound.

Sorbes, deglutio quicquid molle, to ſup.

Soror, notum eſt. *A ſiſter.*

Spargolare proſicio ac paſum ſacio, to ſparke or ſprinkle.

Species, eſſigies, aroma, genus, viſio. *A form, ſpecie, the kind of a thing, or an appearance.*

Specio, video, to ſee.

Specus, ſpeculunca unde ſpectare licet. *A den to waite a prey in.*

Sperno, deſpicio, contemno, to deſpiſe.

Sperus, agreſtium prunorum arbor. *A ſweet-w.*

Spl.

Nominum & Verborum interpretatio.

Offm, *liensis* quoddam
the mist.

Spondeo, sponte promitto ;
to promise, and sometimes to
devote.

Sponsalia, promissio five sti-
pulatione futurarum nuptia-
rum. Betrothing with condi-
tions taken.

Spontis, naturæ & ingenii
proprii. Of nature and own
disposition.

Statuo, pono, colloco, eri-
go ; to place, to set up ; some-
time to decree and appoint,
sometimes to dedicate, and set
before.

Sterno, projicio in terram :
to throw down, or to spread.

Sterto, dormio somnum al-
tum dormiendo capio ; to
sleep till we snore.

Stipis, & *stips*, pecuniæ
genus, quod per capita col-
ligere solent : a money ga-
thered by the poll, for the use
of the gods, or for the poor ;
and therefore it signifieth a
reward or profit.

Stirpis, origo progenies,
soboles : a stock, a tribe, a
descent, and sometime it is
the body of a tree. Idem quod
fruncus.

Sto, erectus sum, vel ma-
neo : to stand.

Strepo, sonum facio : to
make a noise.

Strido, strepitum edo ; to
make a noise, a whistling, or
a croaking.

Strideo, facio stridorem, so-
num violentum ; to make a
great noise, or to gnash with
teeth. It is applied also to
wheels, to door-hooks, to ser-
pents, to the sea, and such
other things.

Stringo, premo, arcto : to
make strait, to pull, some-
times to strike.

Struo ; to build, to pile up,
and sometime to endeavour,
and to go about, or to set in
array.

Stultitia, imprudentia, stol-
iditas. Foolishness.

Suadeo, hortor ad id quod
intendo : to counsel.

Saber, genus ligni, quod

nautis utile est, ut superna-
tent retia ; a cork-tree.

Sublego, furto aliquid surri-
pio. Privily to steal away.

Suboleo, leviter oleo, five
odoratus sensu leviter per-
cipio : to savour, or to smell
a thing a little, and by tran-
slation to be spied, and to be
smelled out.

Suesco, soleo ; to be accu-
stomed.

Suffero, sustineo, patior : to
sustain or abide.

Sugo, spiritu attraho suc-
cum ; to suck.

Sulmo, oppidum in Brathis
a town.

Sum : to be.

Sumo, multum & pene ni-
mum mihi : to take.

Supplex, res domestica.
Household-stuff.

Suppetia, auxilium, subfi-
dium : aid, help, succour.

Supplico, humiliter & cum
reverentia precor ; to intreat.

Surgo, erigo me : to arise,
sometime to spring, or to
grow, to increase. It is also to
arise by little and little, as
things do in building.

Sus, animal sordidum, a
Boar, Sow, or Hog.

Synodus, conventus, a
council congregata.

T

Taceo, fileo, non loquor,
to keep silence.

Tadet, pertæsum est, displicet, it irketh or weareth.

Tanarus, locus umbrosus
in radice Maleæ promontori-
rii Laconia juxta Spartam
civitatem in quo quia hia-
tus magnus est, & strepitus
quasi progredientium senti-
tur, dixerunt veteres per
hunc esse descensum ad in-
feros, a promontory in Laco-
nia, wherein is an entrance to
go down to Hell.

Tagus, fluvius Lusitaniæ
habens arenas aureas, a cer-
tain river in Portugal.

Talio, vindicta, hostimentum
avengment, or like for like.

Talpa, animal caprum oculis
muri simile, a Mole, or Want.

Tango, percutio, to touch.

Tantundem, æque tantum,
as much.

Tapes, vel tapetum, vel
tapete, id est, panni depicti
regimen, mire pictum variis
coloribus, a carpet, or a cloth
of arras.

Tartarus, demissior infer-
ni locus. Hell.

Taygetus, mons in Laconide
Baccho sacer, sub quo Sparta
& Amyclæ, an hill in Laco-
nemonia, where Sparta and
Amyclæ the cities do stand.

Teges, vile stragulum, mat-
ta scirpea, a mat.

Temo, sperno, to despise.

Tempe, pulcherrimus ager
in Thessalia quem Peneus
alluit, a very fair field in
Thessalia, most pleasant to
behold, and therefore appella-
tively it may be used for a
place of delight, as Paradise
and Elisium are: there is also
Tempe in Bæotia, called
Temnefia Tempe : another
in Sicily, named for differ-
ence Helorix : the first is
called Thessalia Tempe.

Tendo, expando, to stretch
or bend.

Teneo, apprehendo, to hold.

Tepeo, in medio inter calidum
& frigidum sum, to
be warm.

Tepeleo, tepidus fio, to wax
hot.

Terno, numerus ternarius,
the number of threes.

Tero, comminuo, consumo,
tundo, to wear by diminishing.

Tesqua, loca edita, aspera.
Rough places.

Testis, qui vel quæ testi-
monium profert, a witness
man or woman.

Teucus, Teucer, nomen
proprium Trojanorum regi-
s, a name of a certain
King of Troy.

Texo, relatio struo ac paro,
to weave.

Thebe, nomen quædam
urbium, the name of a city in
Egypt, and of another in Bæo-
tia, you shall also find in
authors Thebe and Theba.

Therma, loca aquas habenti-
a, aut naturæ sponte calen-
tia,

tea,

Nominum & Verborum interpretatio.

tes, aut fornace calefactus fundendi lavandive usus servata. *Hot bathes.*

Thorax, pectus & pectoris munimentum. *The breast, and breast-plate.*

Thrax, vir Thracie; a *Thracian*.

Thrus, incensum libamen quo Deum veneramus, aliquando ipsa arbor. *Frankincense, and the tree.*

Tignum, tignum, trabs quae varie disposita domus extruitur; a *vasis*.

Tigris, animal velocissimum & truculentum; a *Tigre*.

Timeo, metuo. *To fear.*

Timor, metuo. *To be feared.*

Tubus, lingua vel pedibus vacillo. *To stumble or stammer.*

Tollo, elevo, sublevo. *To lift up, to bring up, as children are by nursing, or also to slay or take away.*

Tondere, crines vel lanam secare forcipe. *To clip or shear.*

Tonitruum, & tonitru, nubis laeta seu potius disruptae sonus. *Thunder.*

Tonus, valde sono, ac facio tonitruum. *To thunder.*

Torpo, languis sum & remissus. *To be sluggish and weak.*

Torqueo. *To wreath, wrest, to wind or turn about, to govern, to spin, to vex and trouble, to whirl, &c.*

Torquis, circulus aureus collaeque ornamentum; a *stern* to adorn the neck.

Torrus, huius per pluviam collectus; a *like* with out spring, *hug* by a *n*.

Torreo, uro aso. *To roast.*

Torrus, ignis ardens vel adustum; a *fire-brand*.

Totus, So many, or *navy*.

Trahio, traho, vel sursum traho. *To pull and draw up, or to handle by hair or soul*

Trado, in potestatem alterius transfero. *To deliver unto another.*

Trabo, vi ad me rapio ac duco. *To draw.*

Transigo, legendo trans-

curro ac perlego; *to read over*

Tremo, commoveor, agitor. *To tremble.*

Tres. *Three.*

Tribus, progenies; a *kindred*

Trica, capilli pedibus pullo-

rum gallinaceorum involuti. *Hair or feathers wrapped about the feet of chickens, or pigeons: also vain trifles.*

Triptoton, nomen quod tribus quibuscunque casibus inflectitur; a *noun declined with three cases.*

Trus, nomen viri; a *Trojan*.

Trud, manibus pedibusve impello. *To thrust.*

Tu. *Thou.*

Tuber, dictum a timendo, & prore longa, terrae callus; a swelling in any thing, a mushroom, or that wherof the push is.

Tueor, defendo. *To defend.*

Tuor, video. *To see.*

Tundo, decutio, pulso. *To beat or to knock.*

Tussis, vehemens spiritus eruptio, ex qua meatum suum obstruunt excutere conantes; the cough.

Tyber, fluvius Italiae. *Tyber*

Tybar, oppidum Italiae.

V

Vado, eo. *To go.*

Valens, possum, validus ac sanus sum; *to be in good health, or to be able.*

Valvus, sunt fores geminas habentes partes in se coeuntes; a *two* *laved door*.

Vannus; a *vann* to winnow corn with.

Vas, vadis, vadimonium; a *surety in a matter of debt.*

Vas, vasis, instrumentum ad aliquid capiendum idoneum; a *vessel*.

Vates, poeta, & qui futura praedicat; a *Prophet*, or a *Prophetesse*.

Uber: The adjective signifies plentiful, abundant, copious; the substantive signifies a *pap*, or a *dog*, or an *adder*, &c. *For some it is found for plentifulness: as, Uber agri: for Fertility of agri.*

Vastis, instrumentum quo clauditur ostium; a *door bar*.

Veho, navi, plando, quod drupede porto; *to carry.*

Vello, traho, extorpo; *to pull or to pluck up.*

Vendo, venundo alieno; *to sell.*

Vero, vando; *to be sold.*

Veni, ad aliquem accedo; *to come.*

Venter, qui a pectore ad pubem terminatur; a *belly*.

Venus, dea amoris & venustatis; the goddess of love & beauty.

Ver, anni pars temperati-

or; the spring times

Verber, instrumentum longum verberandi; any thing that we beat withal, as a rod, whip, wand, or other. It signifies also the stripe.

Verberis, hoc non videtur de-

ficere ullo casu. *Vide Verber*

Vergo, tento declino; *to bend, to go, to incline some way.*

Vermis, a verendo, quia se-

se torquendo reptat; a *worm*.

Verna, ex ancilla domi na-

tus servus; a *bind-man* born of a *bind-woman* at home. It is used adjectively for that that is *domestic*, or not strange; as, *Vinum verna*.

Verres, porcus non castratus; *an hog*.

Verro, purgo, traho; *to sweep.*

Verto, muto, volvo; *to turn, or to change.*

Vertex, mas inter oves, cui adempti sunt testiculi; a *Weather*.

Vescor, utor cibo, & pascor; *to eat.*

Vesper, idem quod *Hesperus*. It is called also *Vesperugo*, and it is taken for the evening tide.

Veto, prohibeo; *to forbid.*

Vicem, vicissitudinem; *an interchange when turns be.*

Vide, oculis intueor; *to see.*

Vigil, ligo, seu vigilans; *to bind or to be; thereof Victor is called.*

Vigilans, qui vaci vitaria relinquit.

Vigil, qui vel quae vigilare

a *watcher*, man or woman.

Vincio, ligo; *to bind.*

Vincio.

Nominum & Verborum interpretatio.

Vincō, spero, to overcome.
Vindex, qui vel quæ vindicet, an avenger, man or warrior.
Vir, notum est, a man.
Vergilius, Poeta, a Poet's name.
Virgo, quæ non est passiva, a virgin.
Virtus, ars bene recteque vivendi, virtus, or great power.
Virus, venenum, & gravis odor, Poison, or Stench.
Virtus, virtus, robur, fortitudo, virtus, violentia. Strength, power, nature, violence.
Viscum, vel viscus, id est, glutinum ad aucupium.
Vidimus.

Vise, co ad videndam, to go to see.
Vitrum, materia translucebat, quæ ex arena & cinere fit. Glass.
Vivo, vitam ago, to live.
Vindico, vindico, to avenge.
Vnguis, durities digitorum, tam in avibus cætenique bestis, quam in homine, a nail, a hoof, and a talon.
Voco, frequenter voco. Of ten to call.
Volo, as, to fly, or go apace, as, Navis volat. Fama volat. But, Volo, vis, is to will or be willing.
Volvere, to revolve.

Vomis, vel vomer, nomen habet, quod terram vomat, the plough-share.
Vomo, per os ejicio, to vomit, or to par-break.
Urgeo, premo, compello, to thrust.
Uro, adorem aut frigore, nonnunquam alia vi lædo, to burn, & by translation to hurt, or to grieve.
Utor, usum rei habeo, to use.
Vulgus, multitudo ignobilis, the base and common people.
Vulpes, animal astrutum, a Fox, or a F. xou.
Uxor, viri conjux, a wife.

Finit interpretatio: Nominum & Verborum Grammatices Regia.

Magister discipulas ad studium literarum cohortans.

VO ad se, pueri, primis invitat ab annis,
 Atque sua Christus voce venire jubet;
 Præmiâque ostendit vobis venientibus ampla;
 Sic vos, ô pueri, curat amatque Deus.
 Vos igitur læti properate, occurrere Christo,
 Prima sit hæc Christum noscere cura Deum.
 Sed tamen ut Dominum possis cognoscere Christum,
 Ingenuas artes discito, parve puer.
 Hoc illi gratum officium est, hoc gaudet honore;
 Infantum fieri notior ore cupit.
 Quare nobiscum studium ad commune venite,
 Ad Christum monstrat nam schola nostra viam.

Puer ante lectionem.

AEterno soboles amata Patri,
 Quem vox æthere missa mandat unum
 Audiri quæ, colique, Christe, qui nos
 Ad te voce jubes venire blandâ,
 Affirmans pueros Deo placere;
 Da sanctum mihi Spiritum, Magistro
 Ut monstrante, viam ingredi, Redemptor
 Ad te qua liceat venire possim;
 Da cum moribus artibusve honestis
 Sacri dogmata puriora verbi
 Addiscam; sapientiâque & annis
 Ut crescens, tibi plurimos, & ipsa

Olim

Olim adducere, quæ facit beatos,
Doctrinamque alios docere possim.
Hæc est summa mei, caputque voti;
Quod ratum jubes ut esse, per te
Ipsum Christe rogo, tuumque nomen,
Æterno soboles amata Patri.

Pater orans ante cibum.

Conditor & rector magni pater optime mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis;
Nate Deo, nostræ reparator Christe salutis,
Ut cibus, ut positus fac benè potus alar.
Et tu sancte comes, dux solatorque piorum
Spiritus, huic mensæ mitis adesse velis.
Corpora sic rectè pascuntur nostra, nihilque
Languida sic poterit lædere membra mali.

Post Cibum.

Corpora qui solito satiasti nostra cibatu,
Qui satias toto quicquid in orbe manet:
Pasce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Nostraque cœlesti nectare corda riga:
Quo pariter membris, pariter quoque mente refecti
Usque tuâ liceat nos bonitare frui;
Tandem etiam placido vestros super æthera cursu,
Inter felices astra tenere choros.

Oratio Matutina.

Christe, Dei æterni soboles æterna parentis
Ex illibata virgine natus homo,
Morte tuâ qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo sanguine nostra lavas;
Ah vitam largire piis sine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt.
O da peccati tangat mea pectora sensus,
Delicti ut pigeat, pœniteatque mei.
Utque petens veniam credam tibi vera professo,
Et studium de te pendeat omne meum:
Te solum venerer, tibi discam fidere soli,
Unicum & agnoscam te Dominum atque Deum.
Neve tuo à cultu vesana mente recedam,
Rēsque prius mihi sit ne mine nulla tuo.
Nec me quicquam in vita aut in nece separet abs te,
Sed semper famulus sum, manesque tuus. Amen.

There is now printed a small treatise entituled,
Some Improvements in the Art of Teaching, especially in the first Grounding of a young Scholar in Grammar-Learning, shewing a short, sure and easie way to bring on a Scholar to variety and Elegancy in Writing Latin. By *William Walker, B. D.* Author of the Treatise of *English Particles*.

There is also reprinted with Additions and Extensions, *Priscianus Nascens*, or *The Key to the Grammar School*.

There is likewise printed another book entituled *Priscianus Ephebus*, or *Priscian Laureate*, containing all the rules of *Priscianus Nascens*.

Also *An Exposition of the Church Catechism* in English and Latin, composed in English by *Edward Boughen, D. D.* and now very elegantly Translated, necessary for all Schools.

All Printed for *William Garret*.